Anul II

Nr. 2

BULETINUL
COMISIEI
MONUMENTELOR ISTORICE

BUCUREȘTI

1991

http://patrimoniu.gov.ro

Coperta I: Stema Țării Românești în timpul lui Antonie Vodă din Popești (Hrisovul din 1669(7177) mai 10, București, pentru Școala de la Cîmpulung).

Coperta a IV-a: Cetatea Făgărașului. Bastioane și turnul de NE.

COLEGIUL DE REDACȚIE

Aurel Botez
Peter Derer
Ștefan Gorovei
Eugenia Greceanu
Călin Hoinărescu
Sergiu Iosipescu
Ion Istudor
Dan Mohanu
Cezara Mucenic
Paul Niedermaier
Constantin Pavelescu
Radu Popa (președinte)
Marius Porumb
Georgeta Stoica
Nicolae Stoicescu
Aurelian Trișcu

REDACȚIA

Georgeta Pop (redactor)
Elisabeta Ancuța-Rușinaru (redactor de rubrică)
Sanda Gusti (macheta artistică și tehnică)
Dragoș Ardeleanu (secretar de redacție)

Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice — Str. Ienăchiță Văcărescu nr. 16, sector 4, București, cod 70528. Administrația: Direcția pentru Presă, Publicitate și Tipărituri (D.P.P.T.), Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, Bucuresti, cod 71554, telefon 17.60.10 interior 1405. Abonamente la administratie, prin poștă sau virament D.P.P.T., cont 645120608 Banca Națională a României, Filiala sector 1, București și la Oficiile poștale sau difuzorii de presă.

Abonament anual 360 lei (90 lei/număr). Abonamente pentru străinătate prin ROMPRESFILATELIA, sector export-import presă P.O.Box 12291, telex 10 376, prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66.
Tipărit în București la Întreprinderea Poligrafică ,,Arta grafică''. S.A.

Au colaborat:

Ana Dobjanschi (muzeograf. Muzeul Național de Artă); Nicolae Goga (arhitect); Radu Sc. Greceanu (istoric); Alexandru Guțu (inginer) Sergiu Iosipescu (arheolog, director adjunct științific DMASI); Ioan Mareș (inginer, referent DMASI); Paul Mihai (preot); Cezara Mucenic (istoric de artă, referent șef secție DMASI); Viorica Steluța Pisică (istoric, OJPCN Galați); Georgeta Pop (istoric, redacția publicațiilor CNMASI); Liviu Popescu (arhitect, IPCJ Prahova); Ina Postăvaru (istoric de artă, referent DMASI); Elisabeta Ancuța-Rușinaru (publicit, redacția publicațiilor CNMASI); Gh. Sebestyén (arhitect); Georgeta Stoica (etnograf). Aurelian Trișcu (arhitect, vice președinte CNMASI).

http://patrimoniu.gov.ro

Comisia Națională a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice

BULETINUL COMISIEI NAȚIONALE A MONUMENTELOR, ANSAMBLURILOR ȘI SITURILOR ISTORICE

Nr. 2/1991

Anul II

http://patrimoniu.gov.ro

Comunicatul Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice 5

MONUMENTE, ANSAMBLURI, SITURI
Atitudini și mentalități

LIVIU POPESCU, *Aspecte ale condiționării spațiu construit — om. Creația de arhitectură și răspunsul social* 6

DOSARELE DISTRUGERII

SERGIU IOSIPESCU, *Focșanii vremurilor Unirii* 8
PAUL MIHAIL, *Biserica Sf. Arhangheli „Soborul Vechi" (1747—1802) din Chișinău* 12

COMUNICĂRI ȘI RAPOARTE DE CERCETARE

STELUȚA-VIORICA PISICĂ, *Măsuri de modernizare a orașului Galați în sec. al XIX-lea* 17

METODOLOGII ȘI TEHNICI DE LUCRU

ALEXANDRU GUȚU, *Fotogrammetria arhitecturală* 22
IOAN MAREȘ, *Metoda „Aquapol" de eliminare a umidității din structuri* 30

IZVOARE

GH. SEBESTYÉN, *Fortificațiile orașului Făgăraș din sec. al XVII-lea* 32

ANIVERSĂRI

Prof. Henri H. Stahl la a 90-a aniversare (Georgeta Stoica) 34

CRONICA INTERNĂ

Întrunirea Comitetului Consultativ ICOMOS. Paris, 27 — 29 mai 1991 Aurelian Trișcu) 36
Din Ședințele Comisiei Naționale (martie-mai 1991) (Georgeta Pop) 37
Inițiative ECOVAST pentru satele României (Ina Postăvaru) 39
Protocoale de colaborare 42

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

Arhitectura din România în context european. Manifestări organizate cu ocazia centenarului Societății Arhitecților Români, 26 februarie — 2 martie 1991 (Cezara Mucenic) 44
Pe marginea sesiunii de rapoarte asupra rezultatelor săpăturilor arheologice, campania 1990 (Elisabeta Ancuța-Rușinaru) 46

RECENZII, EXPOZIȚII, NOTE BIBLIOGRAFICE

Dr. D. ST. PAVLOVIĆ, *Arhitecture traditionelle des Balkans, Yougoslavie* (Georgeta Stoica) 48
„Guide technique", nr. 1, Chauffage par panneaux radiants électriques de sol. Direction du Patrimoine, Mission technique (Janvier 1990) (Ioan Mareș) 49
Expoziția „Icoane românești, sec. XVI—XVIII" (Ana Dobjanschi) 50

Necrolog: Arh. Constantin Joja (Nicolae Goga) 57

CURIER 60

BIBLIOGRAFIE

RADU SC. GRECEANU „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice" (1908—1945). „Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice" (1914—1915, 1942—1943). Indici bibliografici (III) .. 62

SOMMAIRE

Communiqué de la Commission Nationale des Monuments, Ensembles et Sites Historiques 5

MONUMENTS, ENSEMBLES ET SITES — Attitudes et mentalités

LIVIU POPESCU, *Aspects du conditionnement espace construit — homme. La création d'architecture et la réponse sociale* 6

DOSSIERS DE LA DESTRUCTION

SERGIU IOSIPESCU, *La ville de Focşani aux temps de l'Union* 8

PAUL MIHAIL, *L'église Sf. Arhangheli „Soborul Vechi" (1747—1802) de Chişinău* 12

COMMUNICATIONS ET RAPPORTS DE RECHERCHE

VIORICA-STELUŢA PISICĂ, *Mesures visant la modernisation de la ville de Galaţi au XIX-e siècle* 17

MÉTHODOLOGIES ET TECHNIQUES DE TRAVAIL

ALEXANDRU GUŢU, Photogrammétrie architecturale 22

IOAN MAREŞ, *La méthode „Aquapol" d'élimination de l'humidité des structures* 30

SOURCE

GH. SEBESTYÉN, *Les fortifications de la ville de Făgăraş au XVIIIe siécle* 32

ANNIVERSAIRE

Le Professeur H. H. Stahl à son 90-ème anniversaire (Georgeta Stoica) 34

CHRONIQUE INTERNE

Réunion du Comité Consultatif ICOMOS. Paris, 27—29 mai 1991 (Aurelian Trişcu) 36

Séances de la Commission Nationale des Monuments Ensembles, et Sites Historiques (Georgeta Pop) 37

Interview avec les membres de la delégation anglaise ECOVAST (Ina Poştăvaru) 39

Protocoles de collaboration 42

VIE SCIENTIFIQUE

L'Architecture de Roumanie dans le contexte européen. Manifestations organisées à l'occasion du centenaire de la Société des architectes roumains, 26 février — 2 mars 1991 (Cezara Mucenic) 44

La session des rapports sur les résultats des fouilles archéologiques, la campagne 1990 (Elisabeta Ancuţa-Ruşinaru) 46

COMPTES RENDUS, EXPOSITIONS, NOTES BIBLIOGRAPHIQUES

DR. D. ST. PAVLOVIĆ, *Architecture traditionelle des Balkans, Yougoslavie* (Georgeta Stoica) 48

«Guide technique», no. 1, Chauffage par panneaux radiants électriques de sol. Direction du Patrimoine, Mission technique (Janvier 1990) (Ioan Mareş) 49

L'Exposition «Icônes roumaines XVIe-XVIIIe siècles (Ana Dobjanschi) 50

Nécrologue: Arch. Constantin Joja (Nicolae Goga) 57

COURIER 60

BIBLIOGRAFIE

RADU SC. GRECEANU, «Bulletin de la Commission des Monuments Historiques»(1908—1945). ««L'Annuaire de la Commission des Monuments Historique» (1914—1915, 1942—1943). Index bibliographiques (III) 62

http://patrimoniu.gov.ro

The National Commission on Historical Monuments, Ensembles and Sites's Communiqué 5

HISTORICAL MONUMENTS, ENSEMBLES AND SITES
Attitudes and mentalities

LIVIU POPESCU, *Conditioning aspects of built space — man. Architectural creation and social response* 6

FILES OF DESTRUCTION

SERGIU IOSIPESCU, *Focşani city during the Union* 8
PAUL MIHAIL, *The Church Sfinţii Arhangheli "Soborul Vechi" (1747—1802) in Kishinev* 12

COMMUNICATIONS AND RESEARCH REPORTS

VIORICA-STELUŢA PISICĂ, *Updating measures in the city of Galaţi in the 19th century* 17

WORKING METHODS AND TECHNIQUES

ALEXANDRU GUŢU, *Architectural photogrammetry* 22
IOAN MAREŞ, *The "Aquapol" method of removing the humidity out of the structures* 30

SOURCES

GH. SEBESTYÉN, *Fortifications of the Făgăraş city in the 17th century* 55

ANNIVERSARY

Prof. Henri H. Stahl at his 90th anniversary (Georgeta Stoica) 34

HOME CHRONICLE

The Meeting of the Consultative Committee of ICOMOS. Paris, 27—29 May 1991 (Aurelian Trişcu) 36
Sittings of the National Commision on Historical Monuments, Ensembles and Sites (Georgeta Pop) 37
Interviewing the members of the British delegation ECOVAST(Ina Postăvaru) 39
Cooperation protocols 42

SCIENTIFIC LIFE

Architecture in Romania against the European back-ground. Events organized on the occasion of the centenary of the Romanian Architects Society, February 26 — March 2, 1991 (Cezara Mucenic) 44
On the Report Session about Archaeological Excavations Results, 1990 Company (Elisabeta Ancuţa-Ruşinaru) 46

BOOK REVIEWS, EXHIBITIONS, BIBLIOGRAPHICAL NOTES

DR. D. ST. PAVLOVIĆ, *Traditional architecture in the Balkans, Yugoslavia* (in French) (Georgeta Stoica) 48
"Guide technique", nr. 1, Ground heating by radiating electric panels. Direction du Patrimoine, Mission technique (Ianuary 1990) (Ioan Mareş) 49
The exhibition of Romanian icons, the 16th — 18th centuries (Ana Dobjanschi) 50

Obituary: Architect Constantin Joja 57

MESSENGER 60

BIBLIOGRAPY

RADU SC. GRECEANU, "The Bulletin of the Historical Monuments Commission" (1908—1945). "The Yar book of the historical Monuments Commission" (1914—1915) (1942—1943). Bibliographical indexes (III) 62

http://patrimoniu.gov.ro

COMUNICATUL
COMISIEI NAȚIONALE A MONUMENTELOR, ANSAMBLURILOR ȘI SITURILOR ISTORICE

Comisia Națională a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, reunită în ședință solemnă, întîmpină ziua de 18 aprilie, dedicată patrimoniului mondial cultural, deplin conștientă de răspunderile ce și le-a asumat pentru conservarea și punerea în valoare a acestei avuții de neprețuit a omenirii. Recent reînființată, după mai bine de un deceniu în care s-au semnalat pierderi catastrofale pentru monumentele României, Comisia constată că eforturile de reparare a gravelor daune și de transmitere către generațiile viitoare a monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice salvate de furia ideologică a ultimelor patru decenii se lovesc de piedici neașteptate.

Asemenea altor aspecte din domeniul culturii, problema bunurilor culturale imobile cu statut de monument istoric este nu numai neglijată de o mare parte a administrației și a legilor existente, dar, ce e mai grav, agresată din toate părțile de incultură și de dorința grabnicei parveniri. Ca atare, C.N.M.A.S.I. cheamă pe toți cetățenii țării, conștienți de rolul și valoarea monumentelor istorice în evoluția omenirii, să se alăture la înnoirea mentalităților, la precizarea responsabilităților și la transpunerea în fapt a politicii de ocrotire și de includere a monumentelor istorice în circuitul lumii contemporane.

http://patrimoniu.gov.ro

ASPECTE ALE CONDIȚIONĂRII SPAȚIU CONSTRUIT—OM. CREAȚIA DE ARHITECTURĂ ȘI RĂSPUNSUL SOCIAL

Un court essai sur l'importance de la communication entre le milieu social et le programme d'architecture, avec des exemples provenant de la ville de Ploiești.

MOTTO
Singura noastră limită este cea a gîndirii noastre.
Sir F. BACON

Dezordinea este mare, confuzia vădită. Începi să pui totul sub semnul întrebării: amploare, ordine de valori, organizare.

Fenomenul de criză al arhitectului (arhitecturii) este foarte vechi și este dat de modul rezolvării raportului CASĂ/OM care o folosește.

Arhitectura, ca artă a organizării materiei, interpune între natură și teorie modelul înțeles ca existență între necesitate și libertate.

Arhitectul, traducătorul nevoilor publice, este cel care ține în mînă pîrghiile echilibrului structural, care manipulează manifestarea variabilelor, putînd provoca discontinuități în continuități. Devenit factor al deciziei sociale el oglindește major epoca în care se manifestă, prelungind atitudinile în planul modelului.

Comunicarea umană este un cuplu necesar continuu. Cînd continuitatea comunicării între mediul social și exponentul ei, programul de arhitectură, dispare, apare suferința, discontinuitatea fizică, discontinuitatea psihică, dispare locul de contact social.

Prin comunicare se realizează intermodelarea, se păstrează natura continuității, fiind astfel posibilă sesizarea schimbării structurii sociale, a modului de viață, reducîndu-se astfel conflictul între starea existentă și cea propusă. Se manifestă democrația participativă.

Orașul se naște ca loc de întîlnire al oamenilor; esențial în viața orașului este CONTACTUL între OAMENI; orașul este LOCUL unde OMUL își TRĂIEȘTE viața, nu unde DOARME. În proiectarea mediului înconjurător — care teoretic se face pentru om — nu trebuie reproiectat și omul, omul neavînd o capacitate nelimitată de adaptare. Chiar dacă orașul este plin cu construcții frumoase viața urbană nu există fără acele locuri de contacte sociale comunitare sau intime care generează bunăstarea și fericirea oamenilor. Proiectele concepute în grabă, departe de consultarea socială, au dus la catastrofe urbane.

Un pas nou este înțelegerea și păstrarea naturii din marele ansamblu natural în care vrem să trăim. Orașul își cere echilibrul cu el însuși și cu mediul înconjurător. Între tipologia casei și forma urbană apare liantul, confortul psihologic. Contactul superficial trebuie înlăturat, omul are nevoie de o stabilitate în contactele sale. Problemele se ridică cu atenție asupra spațiilor deschise: peisajul orașului astăzi; teritoriul casei; mobilarea spațiilor; satisfacerea necesităților de curiozitate, surpriza, ironia, dragostea, umorul, spiritul ludic. Fiecare localitate și chiar fiecare cartier poate avea o specificitate a cerințelor. Trebuie să

http://patrimoniu.gov.ro

păstrăm orașul în perimetrul său istoric și geografic.

Astfel, unul din monumentele Ploieștiului, actualul muzeu de istorie și arheologie, proiectat de arhitectul român Alexandru Orăscu și construit de meșterul constructor Anghel Ioniță, din fonduri obținute prin subscripție publică, este martorul istoriei orașului începînd cu 1865.

De asemenea, Gimnaziul, devenit după 1877 liceu, găzduiește vestitele alegeri din 1869—1870. Războiul de independență face ca liceul să adăpostească biroul Marelui Duce Nicolae al Rusiei. În 1889 planurile imobilului sînt expuse în salonul realizărilor românești de la Expoziția Mondială de la Paris. Viața socială aduce aici constituirea în 1898 a « Asociației generale a învățătorilor din România», iar în 1914 al V-lea Congres al sindicatelor din țară. Martor al istoriei, începînd cu 1967 imobilul va adăposti alte pagini ale istoriei României. Viața acestuia nu este însă scutită de evenimente dure, cum ar fi cele 17 cutremure mari și cele 2 războaie mondiale. Anul 1990 este acela în care încep lucrările ce îi vor reda haina tinereții. Tehnica anilor noștri, alături de calitățile secolului trecut, îl va aduce în atenția vieții sociale actuale.

Se va crea unul din acele spații de contact social al ploieșteanului cu sensurile istoriei. Vor fi redate trăsăturile inițiale ale fațadei, se va readuce ceasul din turn, prețioasele decorații exterioare vor fi refăcute. Noua structură, alături de cea veche, va permite desfășurarea de activități atractive. Cunoașterea istoriei va fi înlesnită de tehnica informațională. Spațiul exterior, « curtea școlii » va coborî la nivelul de călcare inițial. În fața muzeului va fi amenajat un parc deosebit, iar în spate, un lapidarium cu piese de o rară frumusețe și valoare.

Extinderea atenției față de trecut poate asigura factorul de stabilitate socială prin integrarea fondului vechi noilor funcțiuni sociale, ca de altfel și prin păstrarea funcțiunilor tradiționale. Construirea clădirilor în centrele istorice trebuie să se supună scării arhitecturii istorice, imaginii istorice, fie prin reconstruiri integrale, fie prin clădiri noi cu fațade modelate stilistic. În caz contrar, ruptura continuității între spațiile vechi și cele noi duce la pierderea identității centrului orașului, pierderea memoriei istorice. Apare astfel fenomenul pierderii calității modelatoare a orașului, cu consecințe negative la nivelul manifestărilor sociale ale acestuia. Direcțiile proiectării construcțiilor vor trebui să nu intre în contradicție cu modul tradițional de folosire a localității și cu dinamica acesteia. Ignorarea acestor cerințe dă naștere unor fenomene de patologie urbană (inconfort, dezorientare, înstrăinare, insecuritate, huliganism, stress), sau conduc la agravarea unor contradicții neantagonice.

Trebuie să creăm spațiul în care OMUL social să trăiască așa cum vrea el. Nu trebuie să ajungem acolo încît ceea ce numim astăzi confort să nu mai fie acceptat mîine.

Schimbul de idei, nevoia de continuitate a omului, opinia ca treaptă a cunoașterii îmbogățește ființa umană cu noi instrumente ale gîndirii corecte.

LIVIU POPESCU

http://patrimoniu.gov.ro

FOCȘANII VREMURILOR UNIRII

Souvenirs sur les anciens bâtiments de la ville, aujourd'hui disparus pour la plupart. Une image de ce que fut la ville de Focșani.

Amabila invitație a colegului și prietenului Anton Paragină de a veni să vă vorbesc * despre Focșanii de acum mai bine de un secol și trei decenii au deșteptat în mine amintiri pe care le credeam demult uitate. Căci Focșanii Unirii de la 1859 mai existau, măcar în parte, în anii copilăriei și adolescenței mele și gustul lor este foarte apropiat de al primei iubiri.

Sînt Focșanii de după cel de-al doilea război mondial, al anilor cincizeci și șaizeci, al trupelor de ocupație și cartelelor, apoi al unei iluzii de înseninare, vai, și aceea pentru scurtă durată. Dar nu despre acest oraș doresc să vă vorbesc și nici măcar despre acela izvorît din cercetările mele de istoric și arheolog medievist. Nu. Aș vrea să străbateți cu mine ulițele și curțile și să vă apropiați de casele unui Focșani patriarhal, sărăcit, ruinat de urmările războiului și

* Comunicare susținută la sesiunea științifică din 24 ianuarie 1991 de la Focșani.

Vedere de ansamblu a Focșanilor din dreapta Primăriei (foto Alexandru Antoniu, 1893 — Colecțiunile Comisiunii Monumentelor Istorice).

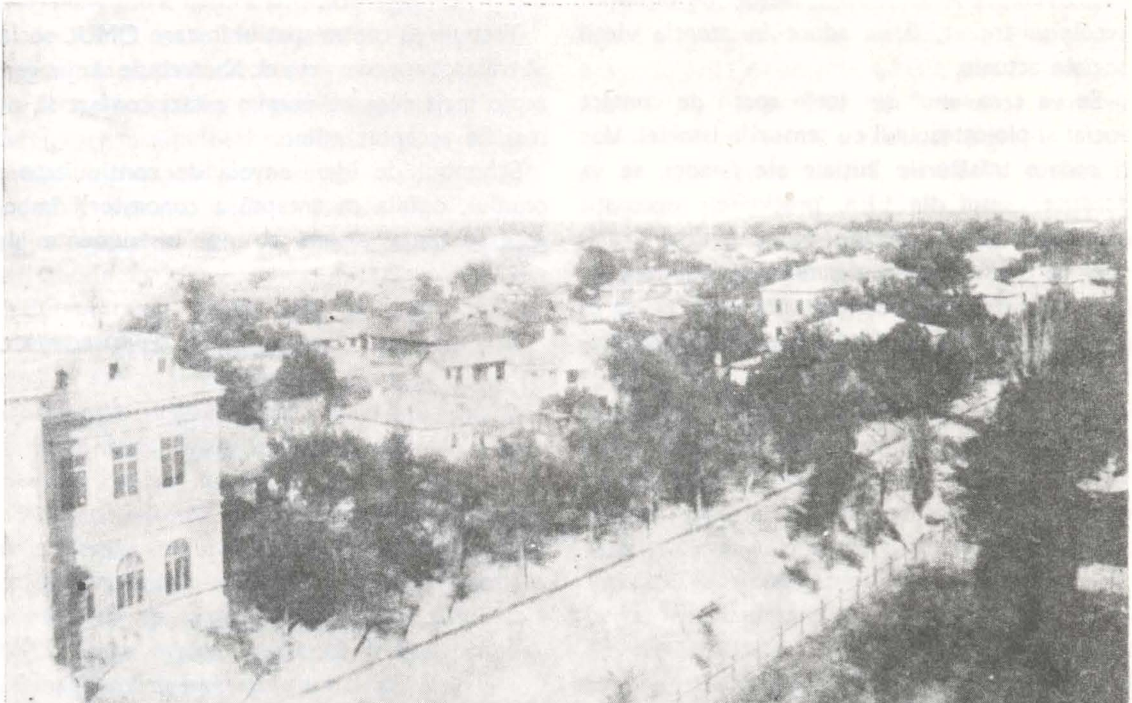

http://patrimoniu.gov.ro

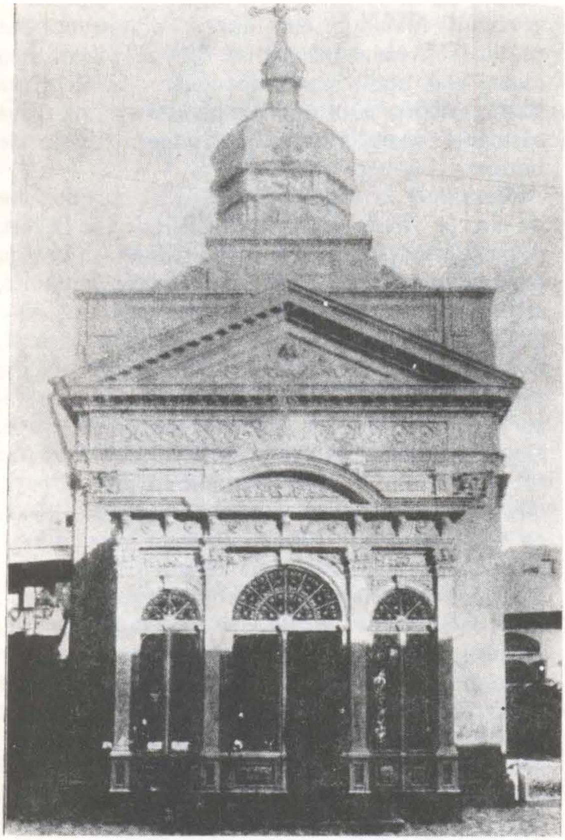

Biserica «Domnească» (foto Alexandru Antoniu, 1893 — Colecțiunile Comisiunii Monumentelor Istorice); Clopotnița ei după cutremurul din 10 noiembrie 1940 (Arhiva Direcției Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice).

«izbucnirea» păcii, dar păstrînd o parte din trecutul secular încă vizibil, încă palpabil.

Era, în ianuarie, un tîrg al săniilor, dar îngăduiți-mi să-l parcurg la început de vară, umbrit de arbori, înmiresmat seara de straturile de regina nopții din orice curte.

Din bariera Bucureștilor, intrarea în Focșanii munteni, reședință la 1859 a județului Slam-Rîmnic (Rîmnicu Sărat), dincolo de Combinatul forestier IPROFIL — Focșani, ridicat la 1957—1959 pe locul cazărmilor domniei regelui Carol I, distruse în 1944, se mai păstra în anii '50 casa lui Lascăr și Sultana Zamfirescu, părinții lui Duiliu Zamfirescu. Situată pe bulevardul București, la nr. 24, casa se zidise în 1858, imediat după nașterea poetului, fiind astfel contemporană Unirii. La numărul 22, cu gard de fier împrejmuit și peron larg era casa lui Dumitru Simionescu Rîmniceanu — prototipul lui Tănase Scatiu — și a soției sale Elena, sora arhitectului Ion Mincu și mătușa lui Duiliu Zamfirescu.

Peste drum, ceva mai sus, la numărul 19, erau odinioară curțile lui Costache Cotescu, deputat în Divanul ad-hoc al Munteniei.

La capătul bulevardului București, pe mîna dreaptă, se aflau casele Robeștilor, înălțate în primii ani ai Regulamentului Organic. Familia a dat pe C. F. Robescu, vrednică figură de primar al Bucureștilor. Dar casele lor din Focșani au rămas în amintire prin marea nuntă domnească, celebrată la 21 septembrie 1845 de episcopul de Buzău. Mirii nu erau alții decît Marițica Văcărescu și principele domnitor al Țării Românești, Gheorghe Bibescu, iar nunii Mihalache Vodă Sturdza și doamna Smaranda. Ospățul pentru prostime se întinsese în piața mare, dinspre munteni, și în muzica lăutarilor și neisprăvirea vinului petrecerea a ținut pînă dimineață.

Prin fața caselor Robescu, supraviețuitoare a două războaie, copil fiind treceam cu fereală și, de obicei, pe trotuarul vecin, căci

http://patrimoniu.gov.ro

Biserica Sf. Ioan Botezătorul (foto arh. I. Moisescu, Arhiva Direcției Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice).

într-una din acele clădiri se instalase miliția populară.

Piața munteni, ce îmi părea în crivățul iernii sfîșietor de întinsă, a fost închisă la 1884 spre nord de primăria orașului, astăzi desfigurată de refacerile succesive. Pe locul pichetului nr. 47 de pe hotarul dintre cele două principate, la 1931, Liga culturală, sub energica îndrumare a lui Nicolae Iorga, pe atunci președintele Consiliului de Miniștri al țării, a pus un cuviincios monument al Unirii. S-a găsit cu cale, acum în urmă, ca această operă a sculptorului Ion Jalea și a arhitectului Berindei să fie mutată din locul său și transplantată altundeva decît acolo unde îi era rostul.

În anii Unirii, nu departe, se înălța — și din fericire și acum — biserica Sf. Ioan. Mănăstirea întemeiată la 1661 de Grigore I. Ghica, domnul Țării Românești, și bogat înzestrată cu moșii și venituri, fusese refăcută la 1840 prin grija egumenului Thimothei din Thessalonic, episcop titular de Troada, «în cea mîntuitoare pentru principatul Țării Românești epocă a prea bunului și adevăratul urmaș ctitorului numit, prea înălțatului domn și stăpînitor Alexandru Dimitrie Ghica voevod, la anul mîntuitor 1840». Catapeteasma fusese pictată de Constantin Dimitrescu la 1858, iar două dintre candelele de care-mi aduc aminte fuseseră dăruite bisericii la 1847 de însuși principele Gheorghe Bibescu — probabil în amintirea nunții domnești. Din parcul și livada mănăstirii Sfîntului Ioan s-au făcut mai apoi, după secularizarea lui Cuza Vodă, grădina publică a orașului, astăzi cu cîțiva sărmani copaci strînși în ciudate ghivece de beton.

Revenind la casele Robescu și nu departe de ele, pe strada ce s-a numit Friederich Engels, la nr. 12, focșănenii vremurilor Unirii se puteau închina în biserica Adormirii Maicii Domnului, ctitorită în vremurile Brâncoveanului, la 1708—1712, de Donie căpitanul za margine. Atunci, în prejma Unirii, biserica tocmai fusese refăcută prin grija Ioanei Donie, după incendiul devastator din 1854, pus de trupele ruse în retragere. Ceva mai departe pe strada Cuza Vodă, la nr. 2, intram în casa bunicilor. Impunătoare, cu frontonul neoclasic susținut de două coloane, cu scări largi și tocite din piatră, întinzîndu-se și nemaiisprăvindu-se de-a lungul uliței Galaților pînă la antenanse, de remize și trăsuri, casa data de pe la 1840 și aparținuse familiei Barozzi, poate prin căsătoria doctorului Carlo Barozzi cu Zamfira, fiica paharnicului Iordache Millo. De la familia Barozzi casa aceasta a trecut prin căsătorie în familiile Grigoriu, Nicolau și, prin schimb între rude, în stăpînirea bunicilor mei, șeful serviciului tehnic al prefecturii de Putna, inginerul Constantin Iosipescu și soția sa Zoe Sclavoni.

În 1978, prin grija primului secretar de atunci al județului Vrancea — Dorovici — ea a fost demolată, un singur tei, din cei plantați în 1935, scăpînd socialismului biruitor.

Un rînd de brazi, de o înălțime amețitoare pentru copilul culcat la poala lor, separa casa Barozzi de casa general Macridescu, existentă și astăzi, adăpostitoare a unei instituții școlare, dar nepusă în valoare ca monument istoric.

Dincolo de Tribunal, construit la 1909 după planurile inginerului Vasilescu și ale arhitectului Ion Mincu, se afla la 1859 vama și pichetul grănicerese nr. 45, ulterior hanul și hotelul «Cimbru» și poșta. Astăzi clădirea (de pe strada Cuza Vodă nr. 21) datînd din secolul al XVIII-lea și unde după 1845 a slujit junele ofițer Grigore Alexandrescu, aparține complexului muzeal al județului. Și aici Liga Culturală pusese în mai 1931 o placă amintind despre cel dintîi hotar «distrus pentru unitatea națională».

Mai departe, pe mîna dreaptă, se află biserica romano-catolică, datînd din ultimii ani ai regimului regulamentar.

http://patrimoniu.gov.ro

Și încă mai departe, peste drum de Liceul Cuza Vodă, construit abia la 1930—1936, se află Școala generală, instituție de învățămînt înființată la Focșani sub Regulamentul Organic. Clădirea fusese de multe ori renovată și cred transformată asemeni imobilelor ce alcătuiau Spitalul de ochi și otorinolaringologic, imobile componente în vremurile Unirii ale curților Apostoleanu Prodan.

Dar să abandonăm Calea Cuza Vodă înainte de a ieși din vechii Focșani, dincolo de Cacaina, prin bariera Mărășeștilor, și să revenim la biserica romano-catolică. De aici spre mahalaua Bahre pe drumul Galaților, și după Războiul Independenței strada maior Șonțu, pe stînga se află acum ca și atunci biserica Stamatineștilor, familie care, pentru a fi tot atît de categoric precum paharnicul Constantin Sion, « prin urmare dar, drepți Movilești sunt numai Stamatineștii ». Biserica lor, de multe ori amenințată cu demolarea, datează, poate, de după 1789. Grav avariată de cutremurul de la 1894 și lăsată în ruină, ea păstra în copilăria mea acel aer tainic și melancolic, păzită de ușa bătută în ținte de fier și pururi închisă.

Peste drum de ea exista, și la 1859 ca și pînă acum cîțiva ani, casa doctorului Charlu Barozzi, cu un cerdac cu preafrumoase coloane de cărămidă; un soi de parcaj cu pietriș i-a luat astăzi locul.

Ceva mai departe pe aceeași parte a străzii maior Nicu Șonțu — de altfel însurat cu o Stamatinească —, în spatele Liceului Unirea, se aflau curțile spătarului Vasile Andrieș, moștenită de ginerele său poetul Dimitrie Dăscălescu.

Și iată-ne la răscrucea cu strada Comisia Centrală, mai numită și a Arestului. Imediat pe stînga se mai vedeau încă ruinele curții beizadelei Nicolae Suțu. Pe aceeași parte, la numărul 1 al străzii, gheboșate de vechime și transformate, sînt casele familiei Grigoriu.

În capătul aceleiași străzi sînt clădirile « efonime » ale Comisiei Centrale, mult transformate și adăugite, ca și ale tipografiei acesteia. Ca și celelalte monumente și locuri legate de Unire și acestea fuseseră marcate la 1931, din inițiativa Ligii Culturale a lui Nicolae Iorga, președintele Comisiei Monumentelor Istorice, cu plăci comemorative.

Nu voi mai stărui asupra atîtor altor biserici existente în vremurile Unirii ca și după mai bine de un secol, precum Săpunaru, Sf. Dumitru, Precista, Ovidenia din Tăbăcari, Sf. Nicolae din Tăbăcari, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului-Jelaboiu, azi, în parte, distruse. Voi aminti doar biserica de pe altă stradă a copilăriei, de pe Cotești, cu turlele și crucile aplecate nefiresc, profilîndu-se straniu pe cerul de vară, adăpostitoare ale mulțimilor de ciori.

Ce va fi fost Focșanii Unirii? Am lăsat la urmă Strada Mare, succesiune de dughene, prăvălii și bolți. Înaintea fostei Bănci de Scont și mai de mult a « Economiei », societate fondată în 1874, se afla, la nr. 79 localul vămilor muntene.

Spre celălalt capăt al Străzii Mari, lîngă piața Dogărie, biserica Profetul Samuil, iar pe stînga, în Piața Moldovei, biserica Preacuvioasa Paraschiva — biserica domnească din Focșanii Putnei.

Cu această imagine a bisericii Dabijei Vodă și Dafinei Doamna, a Mavrocordaților mi-am luat rămas bun acum douăzeci de ani de Focșanii păstrători încă ai urmelor Unirii.

După două decenii nu mai există mai nimic din toate acelea și poate chiar nimic din balsamul acelor vremi de speranță și înfăptuire ale domniei lui Cuza și regelui Carol.

Vom găsi astăzi, sub Revoluție, tăria să reînviem speranța spre a împlini Unirea cea Mare?

SERGIU IOSIPESCU

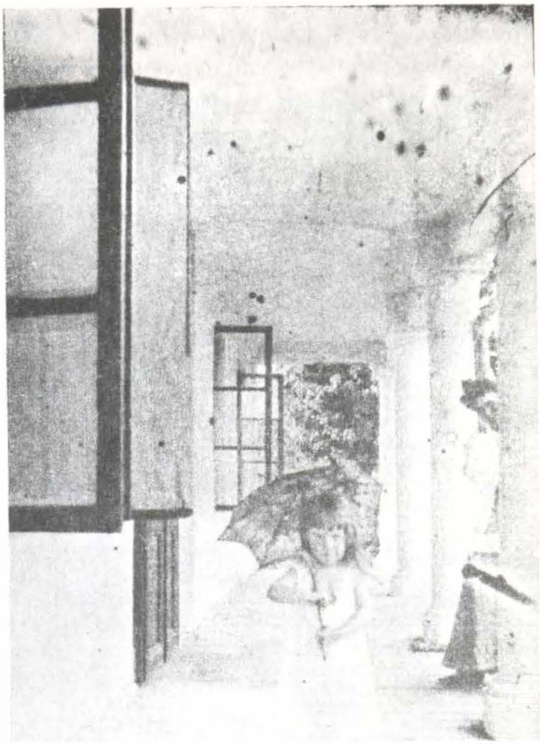

Pridvor de casă de tîrg pe str. Ștefan cel Mare, la începutul secolului al XX-lea (colecția Maria Grigoriu).

http://patrimoniu.gov.ro

BISERICA SF. ARHANGHELI « SOBORUL VECHI » (1747—1802) DIN CHIŞINĂU

Brève histoire d'un monument de Bessarabie du XVIIIe siècle, l'église métropolitaine de Chişinău, miraculeusement sauvée du fléau de la guerre et démolie ultérieurement.

Chişinăul, menţionat întîia oară în documente la 1436, aşezat pe rîul Bîc, era punct de legătură între capitala Moldovei, prin tîrgul Lăpuşna, cu hanatul tătărăsc. Localitate ridicată pe moşiile Buicani şi Vovinţeni, acestea intră ulterior în stăpînirea mănăstirii Galata de lîngă Iaşi, ctitoria lui Petru Şchiopu.

Mănăstirea Galata primeşte această danie la 1620, aprilie 28, de la Maria Dumitraşcu postelniceasa, proprietara satului Buicani, judeţul Lăpuşna. Constantin Cantemir voievod la 1690 august 11, în urma unei judecăţi reîntăreşte mănăstirii Galata stăpînirea asupra moşiei Buicani. Grigore Ghica voievod întăreşte şi el, la 1739 ianuarie 20, mănăstirii Galata înţelegerea făcută cu tîrgoveţii din Chişinău, care şi-au ridicat case şi dugheni, împresurînd hotarul Buicanilor, ca să plătească un impozit anual (bezmîn). La 1741 octombrie 24, Grigorie Ghica întăreşte hotărnicia satului Vovinţeni, vecin cu Buicanii, ca fiind tot a mănăstirii Galata. La 1767 iulie, printr-o mărturie hotarnică, încredinţată de serdarii de la Orhei, se arată că moşia Vovinţeni este cumpărătura mănăstirii Galata. La stabilirea hotarelor din partea mănăstirii Galata a luat parte egumenul Bisericii Sf. Arhangheli din Chişinău. La 1805 iulie 13, prin cartea Divanului Moldovei se întăreşte mănăstirii Galata stăpînirea asupra moşiilor Buicani şi Vovinţeni pe Bîc, în ţinutul Orheiului.

Ultimul document este din 25 aprilie 1813, dat în Chişinău, prin care vechilii mănăstirii Galata din Iaşi acordă din moşiile Buicani şi Vovinţeni « care acum se numesc Chişinău, şi pe care este şi biserica Sf. Arhangheli metoh», loc trebuincios pentru zidirea Mitropoliei, cu şcoală, de Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni [1].

Istoricul bisericii Sf. Arhangheli începea încă din sec. al XVII-lea cînd exista o biserică în acelaşi loc, zidită pe pămîntul « domnesc ». La 1739 această biserică « domnească » fusese risipită de tătari, în războiul ce-l avuseseră cu muscalii pe pămîntul Moldovei. Voievodul Grigorie Matei Ghica a învoit, în 1747 iulie 27,

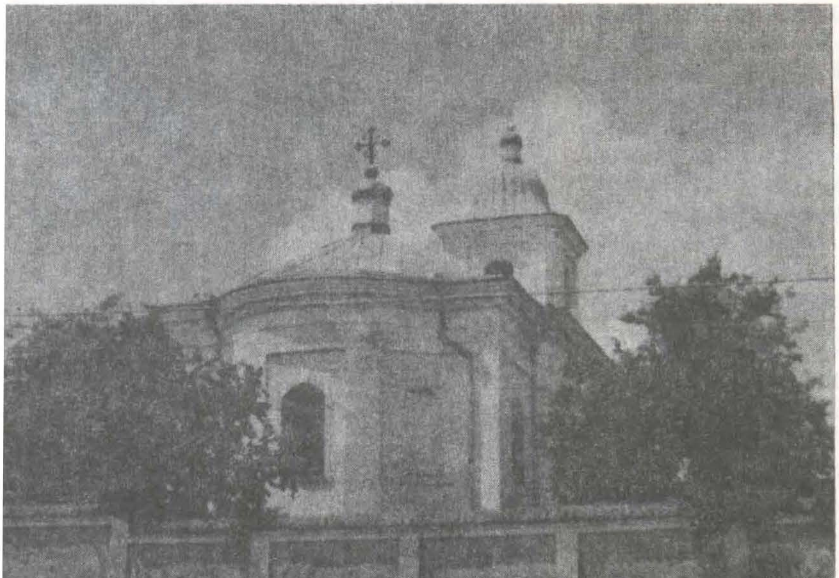

Biserica Sf. Arhangheli « Soborul Vechi » din Chişinău. Imagine din 1942

a Lupul Năstasă biv agă, care fusese serdar în vremea risipirii bisericii « domnești », *să rezidească* biserica din temelie, cu toată cheltuiala sa, cumpărînd acel loc de pe moșia Buicani, care era a mănăstirii Galata. Același domnitor, la 10 octombrie a aceluiași an 1747, consemnează într-un document că biserica rezidită de Lupul Năstasă este unica biserică denumită « domnească » și pentru ea au fost desemnați să slujească doi preoți și un diacon. Pe acești slujitori domnitorul îi scutește de « birurile domnești și de plocon vlădicesc și de toate sarcinile care vor mai veni ». Pentru impozitul « desetinii », adică a zeciuielii, să fie scutiți cîte 50 de stupi de fiecare preot și diacon. Voievodul Grigorie Matei Ghica scutește de impozit și alte împovărări (« dajdii și angărăli») care se percepeau în acea perioadă și pe paraclisier și un muncitor ajutor (« un țîrcovnic și un poslușnic »), tot de la aceeași biserică. Pentru întreținerea bisericii, același domnitor dăruiește, de la vama domnească a Chișinăului, cîte două ocale de untdelemn și cîte o litră de tămîie. Voievodul Matei Ghica enumeră, la 1 decembrie 1755, într-un hrisov, toate drepturile și scutirile ce le are biserica lui Lupul Năstasă.

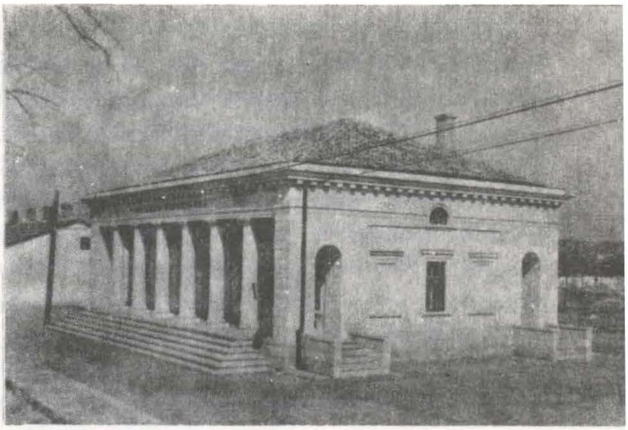

Muzeul bisericesc (imagine din 1942) Clădirea a fost reședința mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni

Biserica zidită de Lupul Năstasă a dăinuit pînă la războiul ruso-turc (1789—1792), cînd *Chișinăul a fost ars* de turci în retragerea lor. După mărturiile martorului ocular maior secund von Raan, sub cenușă zăceau șase biserici, între care și biserica Sf. Arhangheli.

Biserica Sf. Arhangheli « Soborul Vechi » din Chișinău în 1942

http://patrimoniu.gov.ro

După Pacea de la Iași (1792), boierimea și levantinii și-au ridicat casele din nou pe vechea vatră a tîrgului, a căror arhitectură cu stîlpi și cerdace imita arhitectura caselor de la Iași. Aici își aveau reședința boierii Catargiu, Catacazi, Botezat, Sturza, Donici, Mincu. Aici frații Măcărăscul, maior și serdar, pe dîmbul vetrei tîrgului, în 1802, ridică din nou biserica Sfinților Arhangheli, asemănătoare ca arhitectură cu biserica mitropolitului Iacob Stamati din Iași, zidită la 1800.

După răpirea Basarabiei în 1812, în 1813 noul mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni s-a instalat în clădirile bisericii Sf. Arhangheli și și-a luat-o ca biserică a sa, cu atît mai mult cu cît hramul bisericii avea același patron ca și numele mitropolitului. Biserica era nouă, zidită în 1802 la cererea mănăstirii Galata de frații maior Ioan și serdar Teodor, fiii protopopului Constantin Măcărăscul, posesori ai moșiei Chișinău, « spre pomenire și slava sfintei prăznuiri, din partea noastră cu umilință rugăm pe Domnul Dumnezeu să primească al său dintru ale sale și să păzească orașul și zidirea în veci».

Feciorii protopopului Măcărăscul au ridicat biserica Sf. Arhangheli după modelul bisericii « Duminica tuturor sfinților » din Iași, care fusese zidită la 1800 de arhitectul Her Leopold în stil baroc; doar ca mărime aceasta era mai mică, nu avea cele două cămăruțe din nartex ale bisericii model. Biserica Sf. Arhangheli a fost sfințită în 1806, așezîndu-i-se și o placă de marmură cu inscripție.

În clădirile din jurul bisericii Sf. Arhangheli, mitropolitul Gavriil a înființat tipografia exarhicească, ce va tipări cărți în limba română, în perioada 1814—1870. În această tipografie au văzut lumina tiparului cărți de slujbă bisericească: *Liturghier*, *Molitvelnic*, *Evanghelie*, dar și cărți de învățătură în limba română, abecedare și pastorale. În reședința mitropolitului s-au semnat acte de organizare a provinciei, de la biserica Sf. Arhangheli porneau porunci în limba română: « ca toți fiii de slujitori (= preoți și diaconi, cîntăreți) ai bisericii să învețe a ceti în limba moldovenească și apoi să fie trimiși la cele mai mari școli care s-au întemeiat aici ».

Mitropolitul Gavriil a aflat, în 1813, biserica nou zidită avînd catapeteasmă sculptată artistic și icoane zugrăvite de Eustatie Altini în stil neoclasic, ca și icoanele de la biserica mitropolitului Iacob Stamati. În această biserică a slujit cea dintîi Liturghie din noua sa reședință. Biserica va căpăta numele de « Soborul », adică biserica în care slujește chiriarhul cu mulțime de preoți. Mitropolitul Gavriil a slujit în biserica Sf. Arhangheli pînă la moartea sa, în martie 1821, și tot acolo va sluji și succesorul său, arhiepiscopul Dimitrie, pînă în 1836. La acea dată sfîrșindu-se construcția noii catedrale a orașului, bisericii Sf. Arhangheli i se va spune de atunci « Soborul Vechi ».

După 1813 în jurul bisericii s-a dezvoltat tîrgul, a luat naștere « bazarul » (piața), unde negustori levantini, greci, armeni, evrei, meseriași și săteni își valorificau munca. În timp ce orașul « nou » se va dezvolta, începînd din a doua jumătate a sec. al XIX-lea cu precădere înspre partea de sus, prin « tăierea » străzilor după un plan stabilit și prin construcția clădirilor instituțiilor centrale, în partea de « jos » (care geografic se afla spre vale, spre rîul Bîc) a moșiei Buicani-Vovințeni a continuat să existe tîrgul vechi, cu Soborul Vechi, bazarul, cu ulițele întortochiate, dar cu vechi denumiri românești.

Biserica Sf. Arhangheli din 1802—1806 a fost zidită din piatră și cărămidă, în plan pseudotrilobat, cu nartex, naos și altar. Despărțirea naosului de nartex se făcea printr-o arcadă, deasupra căreia se afla cafasul, de unde porneau scările de stejar spre clopotnița din turnul de deasupra intrării. Turnul clopotniței se sprijinea pe pereții nartexului și avea formă dreptunghiulară, cu patru deschideri mari în formă de ferestre. Altarul era alcătuit dintr-o travee acoperită cu calotă precum și o absidă, avînd trei ferestre. În naos, în dreapta și în stînga se aflau două panouri foarte mari din lemn de stejar lipite de pereți. Acolo erau așezate icoanele « Duminica tuturor sfinților » și « Maica Domnului cu trei mîini». Catapeteasma sculptată cu 8 coloane mari, colonete mici și capite-

http://patrimoniu.gov.ro

luri corintiene se etaja în trei registre. Ușile împărătești sculptate în stil baroc aveau chipurile evangheliștilor și a Bunei Vestiri pictate în medalion. Toate inscripțiile de pe catapeteasmă și de pe icoanele portative erau în limba română cu caractere chirilice. Sfeșnice mari de alamă și candele de argint, împreună cu două policandre mari de nichel luminau naosul, iar tot interiorul avea lumină multă și de la cele trei ferestre mari și înalte. Cele șase clopote mari și mici aveau inscripții săpate cu nume vechi și noi. Pînă în 28 iunie 1940 biserica a păstrat tot inventarul originar, cu excepția celor două strane, arhierească și domnească, ce fuseseră înnoite.

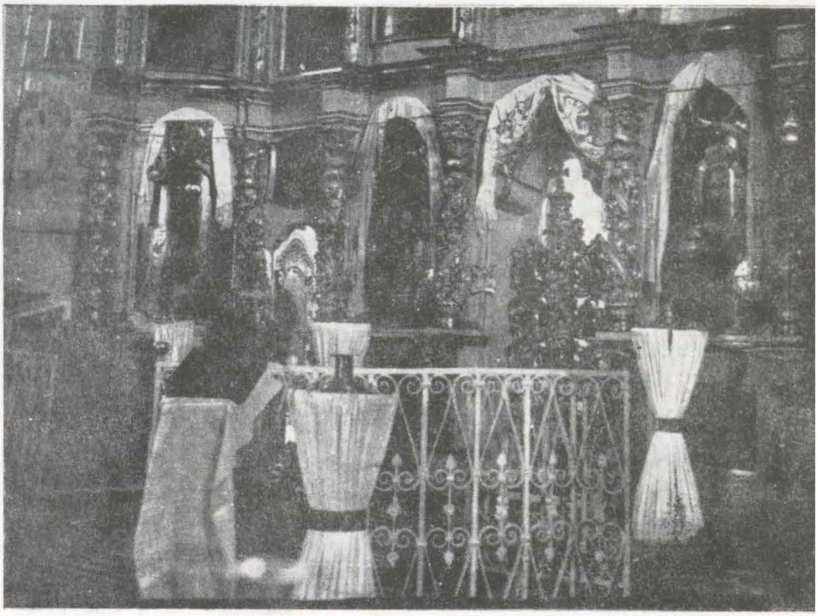

Imagine a altarului bisericii (1940)

Asemănarea bisericii « Sf. Arhangheli » din Chișinău cu biserica « Duminica tuturor sfinților » a mitropolitului Iacob Stamati din Iași este semnificativă. Ambele erau în stil baroc, aveau cornișă asemănătoare, același număr de ferestre pe laturi. Bolțile interioare și absidele laterale marcate doar în interior și absida altarului erau identice. Catapeteasma, prin gruparea a cîte două personaje în icoanele domnești și ale proorocilor, erau asemănătoare. Biserica nu era pictată în interior, ca și biserica mitropolitului Stamati, pentru că la începutul secolului al XIX-lea se pare că mentalitatea ctitorilor era că pictura interioară a bisericii nu adaugă nimic la arta icoanelor catapetesmei, care era bogat împodobită și spre care priveau credincioșii în timpul serviciului divin. Universul le era întregit de predica învățătoare, cîntarea corală și cartea tipărită pe care o aveau credincioșii în casele lor.

În biserică s-au aflat cărți grecești și slavone, tipărite la Veneția, Lipsca și Kiev, din 1754, 1777, 1831.

Adevărata comoară a cărților, inventariată și tipărită în « Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice » din 1924[2] o formau însă cele în limba română, în legătură de piele, unele păstrate încă de la biserica din sec. al XVIII-lea: astfel, *Liturghie*, Snagov, 1713, cu autograful mitropolitului Gavriil; *Triodion*, Iași, 1743; *Evanghelie*, Iași, 1762; *Penticostar*, București, 1769; *Octoih*, București, 1792; *Psaltire*, Iași, 1794; *Evanghelie*, Rîmnic, 1794; *Psaltire*, Movilău, 1796 iunie 28; *Apostol*, Blaj, 1802; *Minei* pe septembrie, octombrie, noiembrie, Buda, 1804; *Minei* pe ianuarie, februarie, martie, Buda, 1805; *Minei de obște*, Chișinău, 1817; *Irmologhion*, Mănăstirea Neamț,

http://patrimoniu.gov.ro

Imagine a bisericii din 1960

1827; *Penticostarion*, Chișinău, 1853; *Ceaslov*, Chișinău, 1862 și altele.

La aniversarea a 25 de ani de la Unirea într-un stat național a tuturor provinciilor românești, sărbătorită în martie 1943, biserica Sf. Arhangheli din Chișinău a fost vizitată de conducătorul statului. În Comunicatul ce s-a publicat cu acest prilej, s-a menționat că această vizită s-a făcut într-o biserică-simbol, care a întreținut și a dezvoltat spiritul românesc în secolul de înstrăinare sub jug străin a provinciei românești a Basarabiei.

În martie 1944 linia frontului a trecut pe acolo. Orașul a fost ars și pustiit. Biserica Sf. Arhangheli a scăpat totuși nevătămată de bombardamente și distrugeri. De pe dîmbul pe care era zidită, albă și zveltă se asemăna cu o corabie, ea chema la liniște și rugăciune.

În anii următori însă, noua sistematizare a prevăzut ca o autostradă să treacă prin preajma acestui sfînt locaș. Deși fusese recunoscută și de noile autorități ca monument de arhitectură și deși Institutul de istorie al Academiei intervenise pentru conservarea ei, odată cu dărîmarea clopotniței Mitropoliei din centrul orașului Chișinău a fost decisă și dărîmarea bisericii Sf. Arhangheli.

Spun martorii oculari că atunci cînd tractorul trăgea cu odgonul turnul și zidurile bisericii, s-a auzit un vaiet adînc de pe pietrele bisericii, ca plînsetul vîntului, care s-a risipit în aer și s-a stins în depărtări. Erau spiritele acelora care au zidit, au slujit, s-au botezat, s-au cununat ori s-au prohodit acolo și în tainicele bolți ale bisericii își căutau loc de adăpostire.

PAUL MIHAIL

---

[1] Documentarea s-a făcut pe baza studiului: Paul Mihail, *Alte acte românești de la Constantinopol (IV)*, în „Anuarul Institutului de istorie și arheologie «A. D. Xenopol»", Iași, XII, 1975, doc. nr. 3, 9, 10, 31, 38.

[2] Comisiunea Monumentelor Istorice. Secția din Basarabia. Anuar, 1924, p. 117—120.

http://patrimoniu.gov.ro

MĂSURI DE MODERNIZARE A ORAȘULUI GALAȚI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

La présentation chronologique conformément aux documents d'archives des étapes de modernisation urbanistique de la ville de Galați.

Pornind de la convingerea că numai o cunoaștere corectă a procesului de urbanizare poate asigura succesul acțiunii de ocrotire și valorificare a patrimoniului arhitectural, ne-am propus să analizăm cîteva din măsurile de modernizare care s-au aplicat la Galați în secolul al XIX-lea.

Cel mai vechi atestat scris despre orașul Galați, cunoscut pînă astăzi, este emis în cancelaria domnească a Moldovei la 23 sept. 1445[1]. Din a doua jumătate a secolului al XV-lea, Galațiul se va dezvolta rapid, devenind cel mai important port pentru comerțul Moldovei, literatura străină întregistrîndu-l ca un «oppidum». Prima carte ajunsă pînă la noi, în care Galațiul este descris astfel, aparține lui Georgio Reicherstorffer, tipărită la Viena în 1541, și tot de la el avem și prima hartă a Moldovei, publicată ca anexă la ediția a II-a a aceleiași lucrări *Moldaviae quae olim Daciae pars chorographia*, publicată în 1550, unde Galațiul este marcat printr-un simbol urbanistic[2].

Știri documentare din secolele al XVI-lea și al XVII-lea dovedesc rolul orașului Galați ca loc de tranzit în comerțul polono-turc, sau prezența unor magazii ale negustorilor englezi și olandezi. În afara comerțului impus de Poarta otomană, spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea se afirmă casele comerciale austriece, care-și deschid filialele la Galați și tot din aceeași perioadă datează și primele contacte ale lumii comerciale franceze cu piața gălățeană[3]. Mai mulți călători străini apreciază că la sfîrșitul secolului al XVIII-lea «Galațiul este un oraș mare»[4].

Colecția de documente a lui Eudoxiu Hurmuzachi publică o corespondență cu Viena din 26 decembrie 1793 a reprezentantului comercial austriac în Moldova, însoțită de o hartă a orașului Galați, cu locurile potrivite pentru construirea magaziilor de cereale[5]. O analiză a acestei hărți ne poate duce la următoarele concluzii: orașul se dezvoltă în vale, pe malul Dunării și, în parte, pe deal, acolo unde el se va extinde în secolul următor. În vale, densitatea caselor este relativ mare, dar predomină locuințele de dimensiuni mici. Singurele clădiri mai mari sînt magaziile pentru cereale. Tot în zona din vale, pe malul Dunării, este marcat locul pentru construirea navelor, viitorul șantier naval. O analiză a planului orașului «de pe deal» evidențiează întinderea lui în zona bisericilor «Sfîntul Spiridon», «Mavromol», «Precista», «Sfîntul Gheorghe,» «Sfîntul Ilie», «Sfinții Arhangheli», zonă peste care se suprapune astăzi partea orașului de la actualul centru pînă la Dunăre. Pentru orașul «de pe deal» sînt trasate și trei străzi care coboară către vale. Pe deal sînt case mari, unele cu două niveluri, și sînt marcate pe hartă cîteva piețe și magazine. Către marginile hărții casele sînt mai mici și mai rare, dînd orașului un aspect mai afînat. Chiar dacă desenul are și unele greșeli, ușor de depistat, cum ar fi amplasarea Siretului în locul Prutului sau schimbarea numelui a două biserici alăturate, greșeli determinate, poate, și

[1] C. C. Giurescu, *Tîrguri sau orașe și cetăți moldovene*, București, Edit. Acad., 1967, p. 225.

[2] P. Păltănea, *Galațiul în cartea străină*, Galați, 1972, p. 23.

[3] Idem, *Istoria Galaților din cele mai vechi timpuri pînă la 1918*, București, 1973, p. 16.

[4] *Ibidem*, p. 13

[5] *Documente privitoare la istoria românilor* culese de Eudoxiu Hurmuzachi, vol. XIX, București, 1922, p. 684.

D.M.A.S.I. Biblioteca

http://patrimoniu.gov.ro

„Orașul Galați cu locurile potrivite pentru construirea magaziilor de cereale

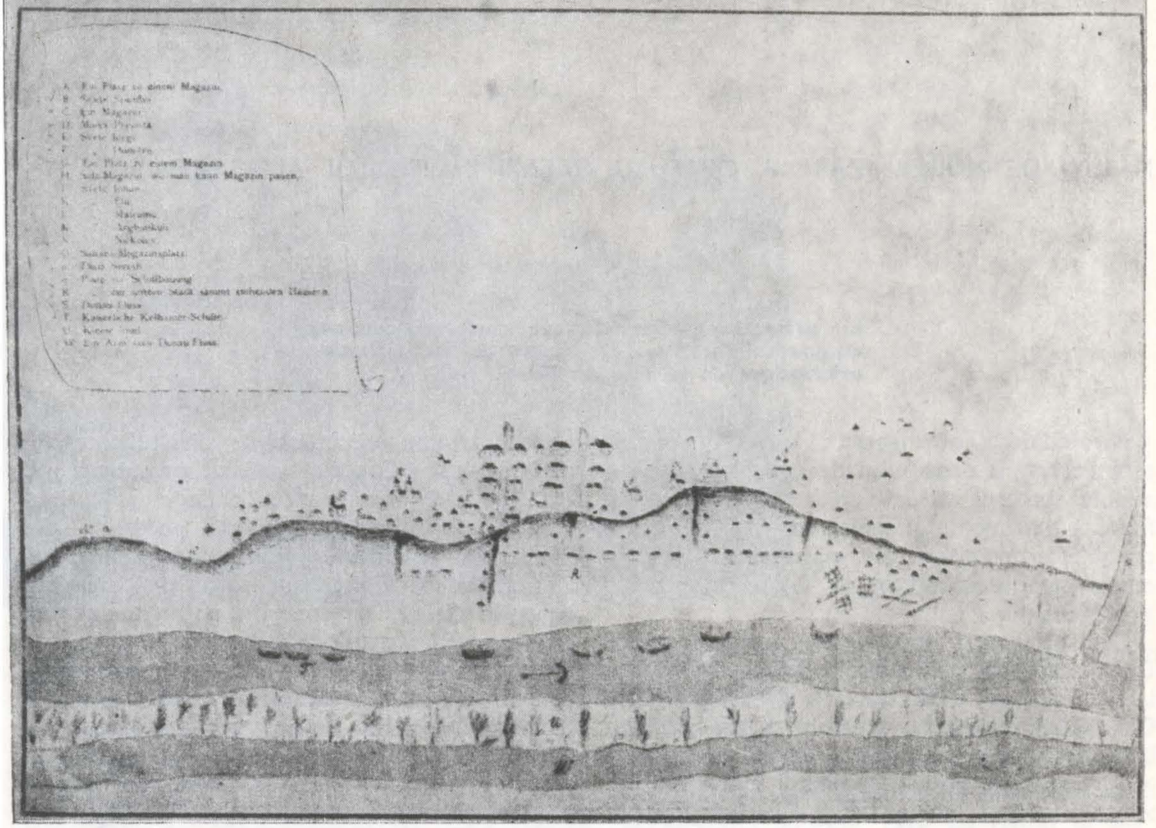

de orientarea desenatorului în timpul lucrului, el ne este de un deosebit folos pentru cunoașterea zonei urbane a Galațiului la sfîrșitul secolului al XVIII-lea.

Bazele organizării moderne urbane în Țara Românească și Moldova au fost puse de Regulamentul Organic, dar pentru Galați momentul de începere a acestei acțiuni se suprapune cu crearea regimului de porto franc prin hrisovul dat de domnitorul Mihail Sturza la 1 octombrie 1836[6] și aplicat de la 1 martie 1837. Se delimita zona de porto franc de-a lungul Dunării, apoi pe dealul Țiglina, spre Vadul Ungurului și către Brateș, stabilindu-se și măsurile ce urmau să se întreprindă pentru realizarea acestui regim.

În partea a doua a hrisovului domnesc se indicau măsurile ce urmau a fi întreprinse în vederea modernizării orașului, cu realizarea lor fiind însărcinată o comisie special alcătuită din patru negustori aleși, puși sub conducerea pîrcălabului. Dat fiind că în actul domnesc se face aprecierea « orașul vechi se găsește în neregulată poziție și cu ulițele strîmbe », comisia trebuia să aprobe un plan de dezvoltare a orașului nou de pe deal, cît ținea moșia tîrgului pînă spre Vadul Ungurului[7]. Pe acest plan trebuiau stabilite mai întîi locurile pentru patru piețe publice, rotunde sau pătrate, în diferite locuri și de mărimi potrivite, loc de școală, două cazărmi, loc pentru catedrală și pentru grădina publică.

Apoi se stabileau locurile ce putea fi vîndute particularilor: pe ulița mare și pe cea dinspre mal cîte zece stînjeni la prețul de doi galbeni stînjenul, pe ulița a doua cîte șapte stînjeni la prețul de un galben stînjenul, la mahala cîte cinci stînjeni la un pol galben stînjenul[8].

Banii încasați pe locurile de casă intrau în vistieria orașului.

---

[6] N. Iorga, *Contribuții la istoria modernă a Galaților*, București, 1932, p. 4.

[7] *Ibidem*, p. 7.
[8] *Ibidem*, p. 6.

http://patrimoniu.gov.ro

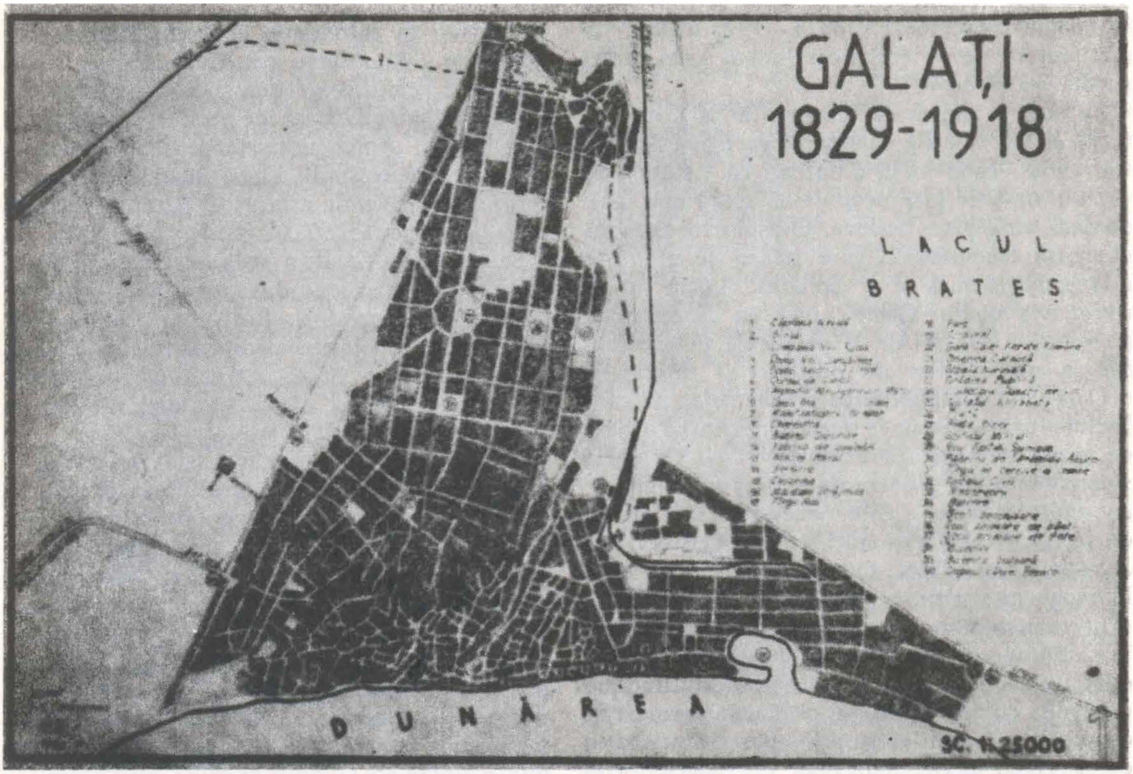

Toți cei care deveneau proprietari aveau obligația ca în cel mult trei ani să construiască locuințe din piatră și cărămidă, cu un rînd sau două, așa cum indica arhitectul orașului.

Toți proprietarii erau obligați să facă și să întrețină pavajul în bună stare pînă la jumătate din lățimea uliței. Comisia special constituită avea datoria să strîngă o contribuție în bani de la locuitori, sau în piatră de la plutașii care coborau pe Siret, pentru pavarea ulițelor și a piețelor și pentru consolidarea malului Dunării.

În oficiul domnesc despre starea țării în cursul anului 1839, domnitorul Mihail Sturza, referindu-se la lucrările efectuate la Galați, informa Adunarea Obștească: « ulițele principale ale orașului pe o întindere de 1 400 stînjeni pătrați au fost pavate și s-au adăugat și 571 stînjeni de șosea, în lungime, pe lîngă cei 1 635 lucrați în anii anteriori [9].

În același cadru, dar referindu-se la anul 1841, domnitorul anunța că se vînduseră deja 340 locuri de case, a căror construcție începuse în parte [10].

Pentru domnitorul Mihail Sturza dezvoltarea și înfrumusețarea orașului Galați au constituit o preocupare deosebită. Lui i se datorează prosperitatea din epoca premergătoare Unirii, și în cinstea lui strada principală din oraș se numește strada Domnească.

În vederea unor lucrări tehnice la cheiul Dunării a fost adus în anul 1841 inginerul francez Xavier Hommaire de Hell, cu care guvernul Moldovei a încheiat un contract, nerealizat din cauza unor neînțelegeri cu domnitorul, dar mai ales din cauza sumei foarte mari la care se ridica lucrarea [11].

Ne-au rămas de la inginerul Xavier Hommaire de Hell și de la soția sa, Adèle Hommaire de Hell, însemnări prețioase în legătură cu orașul Galați, din care cunoaștem aspectul încă oriental al prăvăliilor și al îmbrăcămintei localnicilor.

În misiunea lui în Moldova, Hommaire de Hell a fost însoțit de desenatorul francez Joules Laurens, de la care ne-au rămas desene executate în 1846. Se remarcă o vedere generală a Galațiului, reprodusă în volumul al III-lea al *Istoriei României*, ediția 1964 (p. 977) și o stampă

---

[9] *Analele parlamentare ale României*, vol. IX, partea a II-a, p. 551.

[10] *Ibidem*, vol X, p. 478.

[11] V. Andrei, *Dunărea de Jos și orașul Galati în însemnările unor călători francezi din secolul trecut*, în *Danubius*, vol. VI–VII, 1972–1973, p. 100.

http://patrimoniu.gov.ro

ntitulată « Strada mare din Galați », reprodusă în revista « Danubius », nr. 6—7, care prezintă mai multe case cu etaj de-a lungul unei străzi pavată cu bîrne [12].

Tot de la jumătatea secolului al XIX-lea datează și însemnările călătoarei germane Ana de Carlowitz, care în 1846 notează că « alături de vechiul oraș de jos, începuse să apară unul nou pe deal, cu aspect modern. Orașul este compus din case frumoase în care lumea se grăbește a locui pe măsură ce se isprăvesc. Lucrările de ridicare a noului Galați luînd un caracter de perspectivă, alături de el pe colină se construise un vast șantier de dulgheri și zidari » [13].

Dată fiind complexitatea problemelor pe care le ridica orașul Galați ca important centru urban, ca punte de legătură a Moldovei cu Orientul și Occidentul, ca și prezența în oraș a numeroase consulate străine, a fost necesar ca în funcția de pîrcălabi să fie numiți oameni deosebiți ca Alexandru Ioan Cuza, Costache Negri, Petrache Mavrogheni și alții.

Imediat după numirea în funcția de pîrcălab, în vara anului 1851, Costache Negri i-a prezentat domnitorului un adevărat program edilitar. Se prevedea cumpărarea unei clădiri în care să fie concentrate toate instituțiile administrative, se cerea construirea unui chei din marmură la Dunăre, cu o lungime de 125 stînjeni, construirea unei cazărmi, pavarea străzilor principale, poduri de piatră peste rîpi, precum și iluminarea orașului cu « lămpi după pilda capitalei » [14]. Lipsa unor antreprenori și a banilor l-au determinat însă să amîne realizarea acestor importante măsuri.

Școala publică gălățeană, care pînă în 1852 nu ajunsese să aibă un local propriu, s-a bucurat și ea de sprijinul lui Costache Negri. La 30 octombrie 1852, clădirea, « o zidărie vrednică de model », era aproape gata [15]. Tot datorită lui Costache Negri, gălățenii ajung să aibă o sală proprie de teatru, în care s-au jucat stagiuni permanente cîțiva ani [16].

Epoca Unirii a găsit Galațiul într-o continuă dezvoltare economică. Alături de vechile ateliere meșteșugărești au apărut și s-au dezvoltat altele noi, s-a intensificat activitatea comercială și cea de cooperație capitalistă. În 1859, meseriașii reprezentau 27% din totalul populației orașului [17].

Politica de autonomie economică inițiată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, ca și aplicarea celorlalte reforme politice și sociale au influențat dezvoltarea forțelor de producție capitalistă, fenomen cu urmări importante pentru evoluția ulterioară a orașului. După planul topografic terminat în 1860 de arhitectul Rizer, întinderea orașului era de 2 050 000 stînjeni pătrați [18].

Stabilirea la Galați a sediului Comisiei Europene a Dunării a introdus și mai mult orașul în circuitul internațional. Reședința acestei instituții s-a stabilit într-o clădire special construită pe strada Mihai Bravu, care, după bombardamentul din primul război mondial s-a reparat și s-a extins.

Transformările prin care trecuse orașul și înfățișarea lui din cel de-al șaptelea deceniu al secolului trecut ne sînt prezentate în însemnările Adèlei Hommaire de Hell, care în 1868—1869 a revenit la Galați unde avea un fiu. Călătoarea ne prezintă orașul cu părțile lui bune și rele, informîndu-ne că « pe deal » se extinsese după planul trasat încă la indicațiile lui Mihail Sturza. Strada principală străbătea, dincolo de zona construită, un loc viran care se întindea pînă la grădina publică. În centrul orașului erau case arătoase, multe dintre ele cu două niveluri, înconjurate cu zaplazuri din lemn. Ici, colo, cîte un catarg anunța locuința unui consul. Străzile laterale, nepavate, pline de praf sau de noroi, după sezon, aveau spre margini case rare. Călătoarea preferă să rămînă cît mai mult în locuința închiriată de fiul său pe strada Mihai Bravu. Se face precizarea că această casă cu o grădină imensă, cu o mulțime de arbori, flori și gazon aparținea principelui Al. I. Cuza. Nu lipseau nici locurile de odihnă și de evadare, unul pe malul Brateșului și altul în Lunca Siretului [19].

La biblioteca centrală universitară din Cluj, în colecția Sion sînt și cîteva stampe care reprezintă orașul Galați în perioada războiului pentru independență. Una dintre ele înfățișează o stradă, poate « ulița domnească », plină de animație și cu case cu un etaj, avînd mai toate prăvălii la parter. Alte două stampe prezintă vederi generale ale portului, redînd imaginea unui oraș mare, cu o populație densă și un mare trafic comercial [20].

---

[12] *Ibidem*, p. 107.

[13] N. Iorga, *Istoria românilor prin călători*, vol. III, p. 262.

[14] P. Păltănea, *Noi contribuții la biografia lui C. Negri*, în *Danubius* vol. II—III, 1969, p. 140.

[15] *Ibidem*, p. 141.

[16] *Ibidem*.

[17] P. Păltănea, *Istoria Galaților din cele mai vechi timpuri pînă la 1918*, București, 1973, p. 27.

[18] Moise Pacu, *Cartea județului Covurlui*, 1891, p. 93.

[19] V. Andrei, *op. cit.*, p. 109.

[20] P. Păltănea, *Cîteva stampe inedite referitoare la orașul Galați*, în « Revista muzeelor », nr. 5, 1968, p. 68.

http://patrimoniu.gov.ro

Dacă analizăm împreună aceste stampe și o hartă a orașului anexată în 1870 unui caiet de sarcini pentru scoaterea la licitație a iluminării cu gaz și petrol, avem o imagine mai completă a suprafeței pe care se extinsese orașul de la 1793 și pînă acum și a aspectului său general. Traseele cuprinse pe harta din 1870, ca și unele edificii care pot fi luate ca puncte de reper, ne permit să apreciem că dezvoltarea economică a orașului impulsionase puternic urbanizarea.

Caietul de sarcini amintit mai înainte cuprinde obligația conducerii orașului de a instala 100 de felinare cu gaz fluid și 500 de felinare cu petrol pe un traseu în lungime totală de 40 km, cuprinzînd toate drumurile publice și cele care urmau să fie create. Conducerea orașului se angaja pentru un număr minim de 2 500 ore pe an pentru fiecare lampă. Existau prevederi și în legătură cu natura aparatelor de iluminat: console, stîlpi cu console și candelabre. Iluminarea particulară urma să se facă tuturor acelora care nu depășeau distanța de 50 metri de la conducta publică și pe baza unui abonament de cel puțin șase luni [21]. Lucrarea s-a concesionat și s-a executat, astfel că în 1891 iluminarea orașului cu gaz costa 80 000 lei [22]. Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, Consiliul comunal a constatat că sistemul de iluminare cu gaz era rudimentar și neîndestulător, astfel că primarul a încheiat în 1893 o convenție cu casa Charles Georgi din Paris, prin care se concesiona acestuia iluminarea orașului cu gaz pe o lungime de 50 km și cu electricitate pe o lungime de 12 km. Iluminarea electrică putea fi și pe aceleași străzi pe unde exista iluminare cu gaz, întrebuințîndu-se alternativ, sau, la nevoie, simultan [23].

În 1890—1891 s-a proiectat la Galați și introducerea tramvaiului, lucrarea concesionîndu-se în 1895 aceluiași Charles Georgi care în 1900 a terminat-o, exploatarea începînd în același an cu 18 vagoane, pe trei trasee și pe o distanță totală de 19 km [24].

O preocupare majoră a conducerii orașului Galați a constituit-o alimentarea cu apă. La 29 noiembrie 1873, o societate engleză căreia i se concesionase lucrarea punea în funcțiune uzina de apă, amplasată în zona Țiglinei, pe o suprafață de 4 ha [25]. Se mai construiau 25 fîntîni-cișmele cu distribuție intermitentă, la puncte stabilite de comună sau în interiorul stabilimentelor publice. Se amenajau locuri de unde se putea lua apă pentru stropit și pentru incendii. Concesionarii aveau obligația să predea gratis comunei o cantitate de apă de 300 metri cubi pe zi de la 15 aprilie la 15 octombrie și cîte 100 metri cubi de la 15 octombrie la 15 aprilie și o cantitate nelimitată în caz de incendiu. Particularii puteau contracta un abonament pe cel puțin șase luni, cu condiția de a plăti anticipat instalarea conductelor. Cantitatea minimă a unui abonament era de 200 litri pe zi [26].

În anul 1891, lungimea totală a conductelor era de 28 km și cuprindea 60 de străzi, numărul abonaților fiind de 1 037, iar consumația totală anuală, în medie, 390 000 metri cubi [27].

Contractul între primărie și concesionar a fost însoțit de la început și de un raport al consiliului de higienă și salubritate publică, prin care se dădeau indicații privind alimentarea cu apă [28].

Pe linia înnoirilor pe care le cunosc toate orașele României la sfîrșitul secolului al XIX-lea, se înscrie și Regulamentul pentru construcțiuni și alinieri al orașului Galați, nr. 2 585/26 iunie 1893, în temeiul căruia se vor construi la răscrucea celor două veacuri sedii de instituții, construcții inginerești și locuințe unifamiliale, la realizarea cărora sînt chemați mari arhitecți și ingineri români, edificii care în bună parte se constituie acum în patrimoniul arhitectural gălățean.

STELUȚA-VIORICA PISICĂ

---

[21] *Luminarea orașului Galați*, Galați, 1870, p. 6—28 (editată de Primăria comunei Galați).
[22] Moise Pacu, *op. cit.*, p. 311.
[23] Contractul comunei Galați cu dl Charles Georgi pentru iluminatul cu gaz fluid și electricitate, semnat la 5/17 iulie 1893.
[24] G. Codreanu, *Monografia fabricilor din Galați*, Galați, 1908, p. 175.

[25] Moise Pacu, *op. cit*, p. 330.
[26] *Ibidem*, p. 332.
[27] *Ibidem*.
[28] Convenția și regulamentul pentru alimentarea orașului cu apă filtrată, Galați, 1899.

http://patrimoniu.gov.ro

FOTOGRAMMETRIA ARHITECTURALĂ

L'auteur présente des notions générales de photogrammétrie architecturale en Roumanie et à l'étranger.

1. Introducere

Fotogrammetria ca disciplină tehnico-științifică se ocupă cu determinarea formei și poziției obiectelor în spațiu și timp, folosind măsurători efectuate pe perspectivele fotografice ale obiectelor. Perfecționarea metodelor de obținere și exploatare a fotogramelor, conjugată cu diversitatea problemelor pe care le poate rezolva în domeniile cele mai diferite, unde apare necesitatea de măsurători de precizie, de culegere de informații, au dus la extinderea de aplicații. În prezent este greu de conceput ca efectuarea de măsurători și culegerea de informații pentru cercetare și proiectare în restaurarea monumentelor istorice și cercetarea arheologică să mai poată fi rezolvate numai prin metode clasice, empiric, sau prin observații.

Rezultatele obținute prin utilizarea fotogrammetriei și teledetecției în domeniul monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice sînt atît de spectaculoase și calitativ atît de deosebite, încît îmi propun a prezenta cîteva noțiuni de bază ale fotogrammetriei, aparatura utilizată și rezultatele obținute.

2. Noțiuni generale

Fotogramele sînt o perspectivă centrală plană, ce poate fi definită ca reprezentarea unui obiect tridimensional prin proiecție pe o suprafață plană, dintr-un centru de perspectivă exterior suprafeței plane și plasat la distanță finită, cu scopul de a reda aspectul obiectului tridimensional, așa cum este el perceput prin vedere monoculară.

În fotogrammetria stereoscopică se folosesc două perspective centrale plane diferite, pe ambele perspective fiind reprezentat însă unul și același element din spațiul obiect. În fotogrammetria terestră caracteristic este că suprafața plană pe care se realizează perspectiva centrală este în general verticală, dar cîteodată poate fi înclinată sau chiar orizontală, ca în cazul fotogrammetriei aeriene unde perspectiva este nadirală.

Realizarea tehnică a perspectivei centrale plane este procedeul fotografic ce se concretizează printr-o cameră fotogrammetrică, împreună cu dispozitivele care permit executarea unei fotografii, care în anumite limite o putem asimila cu o perspectivă centrală plană. Camera fotogrammetrică are o serie de elemente esențiale cum sînt: obiectiv cu erori minime; cadrul camerei cu indici de referință care definesc sistemul de coordonare al fotogramei, iar intersecția acestor axe este punctul principal al fotogramei, corespondentul punctului central al perspectivei centrale; dispozitivele de înscriere a valorii distanței focale și a altor elemente ale bazei fotogrammetrice. Prin aceasta, camera fotogrammetrică este o cameră metrică calibrată, iar fotograma realizată poate fi folosită la măsurători și conține informații analogice asupra obiectivului fotografiat.

Reconstituirea perspectivei centrale a fotogramelor se realizează în aparatele de exploatare, prin care se fac prelucrări analogice sau analitice, cum sînt aparatele de restituție fotogrammetrică sau cele de digitizare și prelucrare automată.

Exploatarea fotogramelor pe ansamblul obiectului tridimensional într-un sistem de coordonate tridimensional (3 D') se face prin intermediul determinării punctelor de control (repere) a căror imagine se înregistrează pe fotograme și se determină prin procedee topografice legate de sistemul de referință al zonei unde este situat obiectul. Tehnologia de măsurare și prelucrare pentru a obține produsul final se poate urmări în schema sistemului de măsurare fotogrammetric în arhitectură și arheologie (SMFA) (fig. 1).

http://patrimoniu.gov.ro

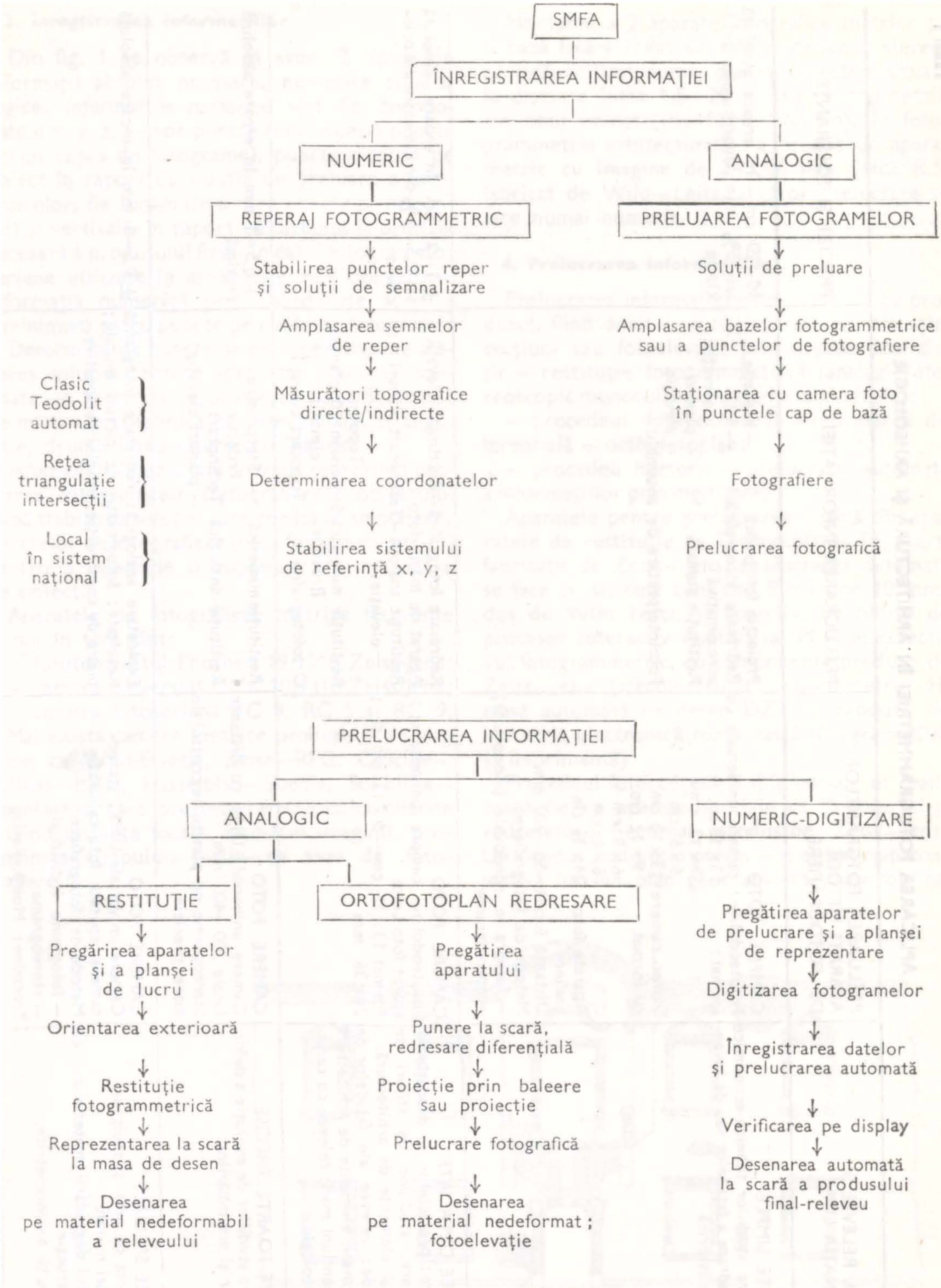

1. Schema sistemului tehnologic de măsurare fotogrammetrică în arhiectură şi arheologie

http://patrimoniu.gov.ro

Tabel 1

APLICAREA FOTOGRAMMETRIEI ÎN ARHITECTURĂ ŞI ARHEOLOGIE

TIPURI, RELEVEE ŞI DESTINAŢIA LOR	PRELUAREA FOTGRAMELOR APARATE-METODE DE FOTOGRAFIERE	PRELUCRAREA INFORMAŢIEI	PRECIZII ŞI TOLERANŢE
RELEVEE SIMPLE necesare studiilor tehnico-economice de încadrare a faţadelor sau de inventariere istorică	CAMERE FOTO Fototeodolite; camere universale cu format: 13×18 cm 9×12 cm 6×6 cm Stereo camere cu format 13×18 cm 9×12 cm 6×9 cm 6×6 cm Aparate fotografiere 24×36 cm Distanţă focală 50–200 mm Metode de fotografiere: — fotograme individuale (monocular) — stereograme	Proiecţie fotografică — elevaţie Redresare fotografică aproximativă — foto-elevaţie; Restituţie sumară — planuri — elevaţie Fotointerpretare de ansamblu	10–20 cm — în eroare absolută sau 5% din dimensiunile principale
RELEVEE DETALIATE necesare: proiectelor de execuţie de restaurare, studiilor de stiluri de faţade şi elemente de arhitectură. Cuprinde: relevee ale faţadelor de clădiri mari, elemente de arhitectură de dimensiuni mari; relevee cu caracter arheologic	CAMERE FOTO Fototeodolite, camere universale; aparat foto Leica Format 13×18 cm – 9×12 cm şi ; 24×36 mm	Redresare fotografică–Rectimat–elevaţii Aparat de mărit foto Restituţie analogă–Technocart-planuri elevaţie — Topocart Restituţie numerică-Elcovision 10 planuri Proactiv elevaţii Ortofotografiei — Topocart elevaţie	±1–2 cm în eroare absolută sau 0,5–2% din dimensiunile principale
RELEVEE FOARTE PRECISE necesare studiilor de evoluţie a deformaţiilor şi schimbărilor.	CAMERE FOTO Camere universale UMK cu distanţe focale 200–400 mm Stereograme cu puncte de control de mare precizie.	Restituţie numerică — Stecometru Proactiv Restituţie analogică Technocart — planuri elevaţie	+0,5–1 mm în eroare absolută maximă
RELEVEE SPECIALE — obiecte de artă şi sculpturi — picturi murale — studiul degradării materialului de construcţie — proiecţii axionometrice.	CAMERE FOTO Camere universale UMK, stereo-camere, aparate foto calibrate. Metode de fotografiere: — fotograme individuale — stereograme Procedee: Moiré, Rastel	Exploatare analogică: redresare fotografică Rezultate: fotoelevaţii de picturi murale; piatra de construcţie, imagini perspective.	±0,5–1 mm în eroare absolută

http://patrimoniu.gov.ro

3. Înregistrarea informațiilor

Din fig. 1 se observă că avem 2 tipuri de informații absolut necesare, numerice și analogice. *Informațiile numerice* sînt fie coordonatele x, y, z, a unor puncte (minimum 4 puncte pe un cuplu de fotograme), puncte dispuse pe obiect în raport cu soluția de preluare a fotogramelor, fie lungimile dintre puncte pe orizontală și verticală, în raport cu distanța și precizia necesară a produsului final. În cazul fotogramelor aeriene utilizate în arheologie este obligatorie informația numerică prin coordonate x, y, z a minimum patru puncte pe cuplu de fotograme.

Determinarea punctelor de reper impune alegerea soluției tehnice adecvate preciziei solicitate. În acest caz se utilizează tipul de aparat de măsurare și tehnica de determinare, triangulație, drumuri sau intersecții înainte.

Informațiile înregistrate analogic reprezintă preluarea fotogramelor (fotografierea) obiectului după stabilirea soluției care constă în amplasarea punctelor de fotografiere (baza fotogrammetrică) pentru a cuprinde o suprafață cît mai mare de obiect.

Aparatele de fotografiere metrice frecvente la noi în țară sînt:

— fototeodolitul Photheo 19/1318 Zeiss-Jena;

— camera universală UMK 10/1318 Zeiss-Jena;

— camera fotoaeriană RC 8, RC 5 și RC 9.

Mai există camere metrice produse și de alte firme ca Wild-Elveția, Zeiss—RFG, Officine—Galileo—Italia, Hasselblad—Suedia, Sokkisha—Japonia etc. care prezintă caracteristici diferite privind distanța focală, formatul imaginii, profunzimea cîmpului, înclinarea axei de fotografiere.

Montarea a 2 aparate fotografice metrice pe o bază fixă a creat un aparat denumit stereocameră, utilizat numai pentru obiectele situate la distanțe între 1,5—20 m sau pentru detalii ale unui obiect ((b=40 cm, 120 cm). În fotogrammetria arhitecturală s-a produs un aparat metric cu imagine de 24×36 mm Leica R.5, fabricat de Wild—Leitz, a căror prelucrare se face numai numeric.

4. Prelucrarea informațiilor

Prelucrarea informației este în raport cu produsul, fiind dorit a se obține releveu, elevație, secțiuni sau fotoelevații prin — procedeu clasic — restituție fotogrammetrică (analogic)-stereoscopic monocular (fotograme individuale);

— procedeul fotoredresării — redresarea diferențială — orthofotoplan;

— procedeu numeric — prelucrare automată a informațiilor prin digitizare.

Aparatele pentru prelucrarea clasică sînt aparatele de restituție ca Technocart și Topocart, fabricate de Zeiss—Jena. Prelucrarea automată se face cu sisteme cum sînt Elcovision 10, produs de Wild Leitz, și Proactiv, un hibrid de procesor interactiv realizat la IPCF de colectivul fotogrammetric, cu componente produse de Zeiss—Jena (stecometru C, coordimetru H, masă automată de desen DZT) și produse de industria electronică românească (Diagram 2030 și imprimantă).

Procedeul fotoredresării diferențiale se realizează fie cu aparate speciale ca Topocartul și redresatorul Rectimat, produs de Zeiss—Jena. Un produs mai puțin precis — o elevație aproximativă într-un plan general — se poate obține

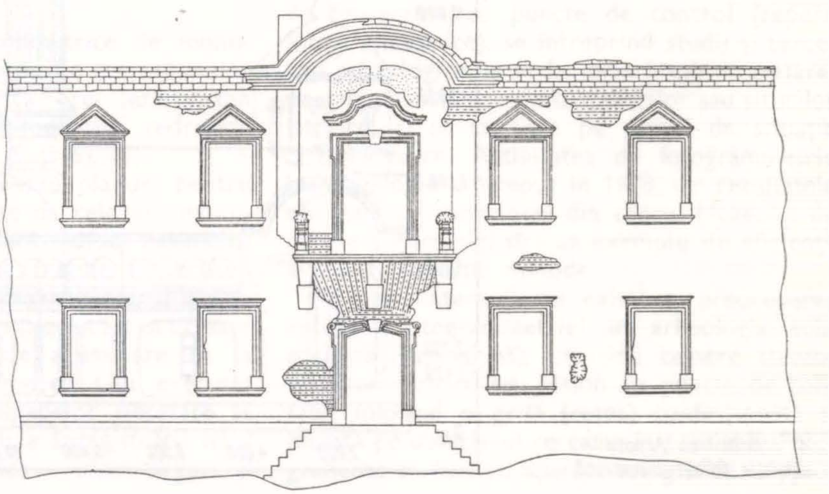

2. Castelul Bonțida — fațada de nord, intrarea principală. Restituție, scara 1:50

http://patrimoniu.gov.ro

cu un aparat de mărit fotografic pe baza elementelor măsurate direct pe fațadă în planul general ales. Este de menționat că prelucrarea informației analogice înregistrate pe fotograme nu se poate face fără punctele de control (repere) determinate pe obiect (fațadă, teren al ansamblurilor sau siturilor istorice).

5. Rezultate obținute în aplicarea fotogrammetriei

Din 1964 s-a abordat aplicarea fotogrammetriei în arhitectură și arheologie, cu rezultate spectaculoase în proiectarea reconstrucției de monumente. Exemplificăm prin castelul Bonțida, din jud. Cluj, vezi fig. 2, unde se prezintă la scara 1:50 un fragment din elevația restituită a fațadei nord; restaurarea de monumente a fost obiectul releveului Biserica Neagră Brașov, unde s-au executat și relevee speciale privind piatra de construcție pentru cercetarea stării de degradare și modul de finisare, dimensiuni și modul de cioplire, la scara 1:2—1:5, relevee de detalii a ornamentelor (fig. 3) de la contraforturi, balustrade, galerii, cornișe etc. la scara

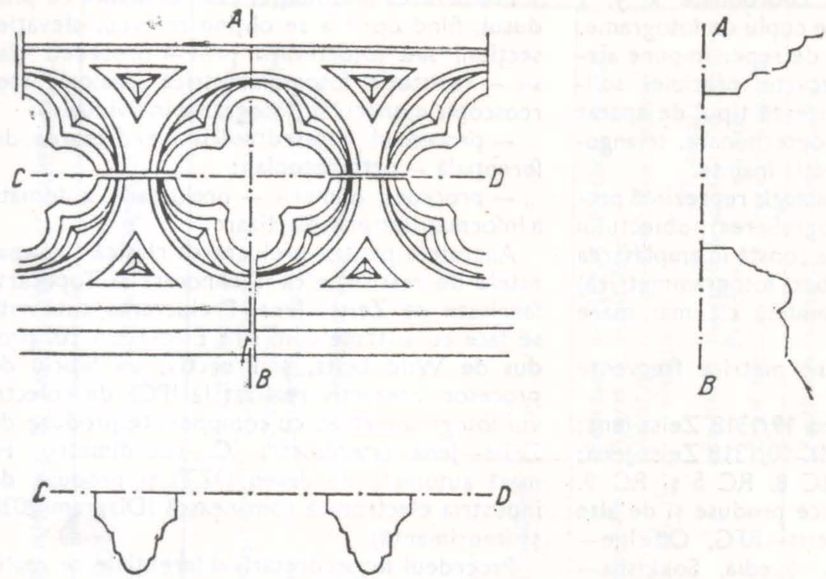

3. Biserica Neagră — restituția detaliilor de arhitectură cu secțiuni

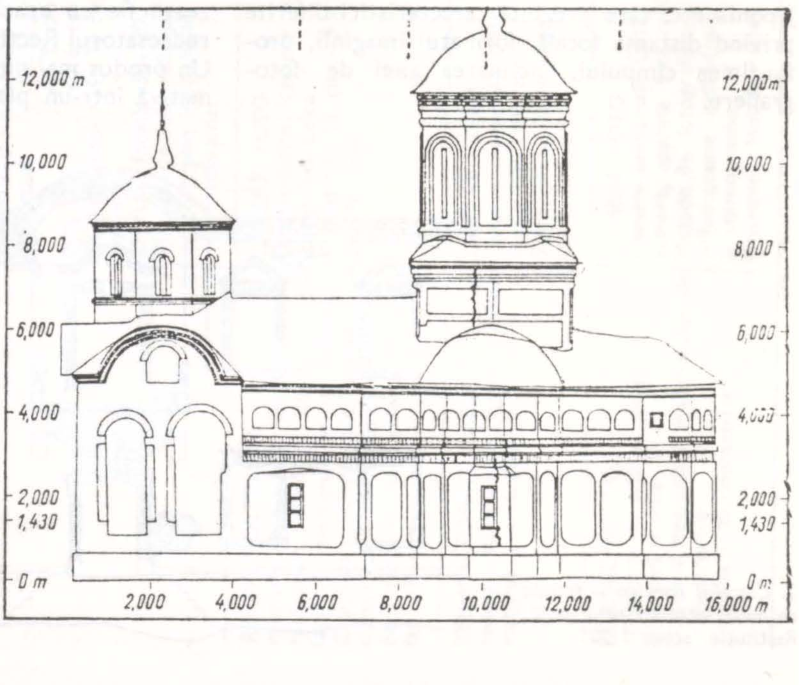

4. Mănăstirea Arnota — elevație fotogrammetrică

http://patrimoniu.gov.ro

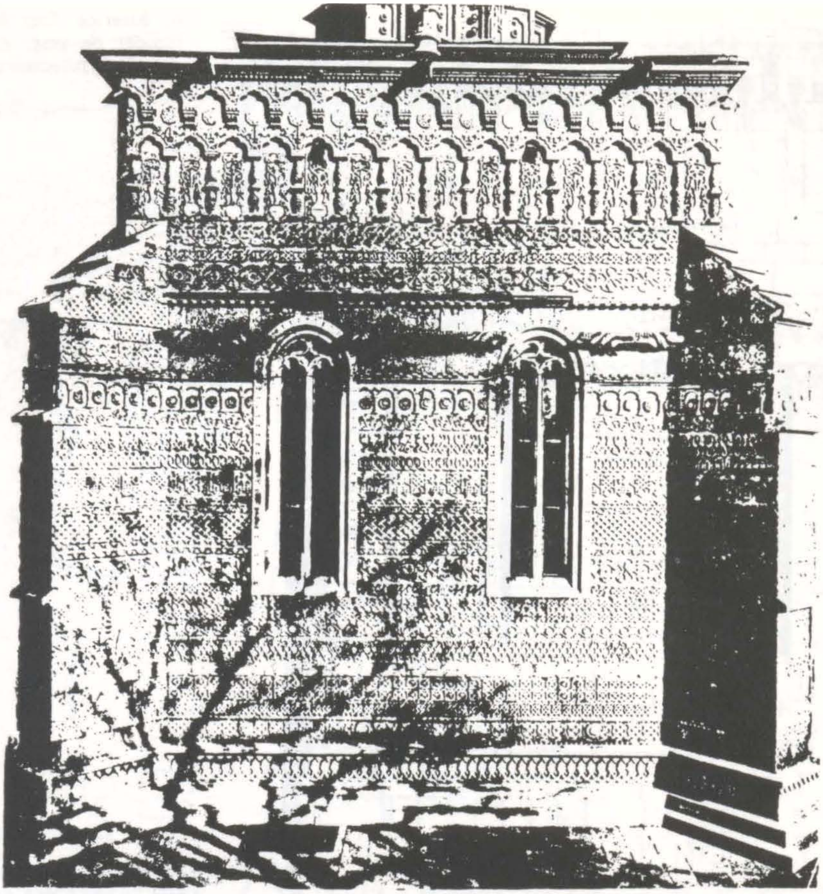

5. Biserica Trei Ierarhi — fotoelevație

1:20 — 1:5; proiectarea consolidării de monumente, cum e cazul Mănăstirii Arnota, cu rezultate privind urmărirea în timp real a evoluției fisurilor (fig. 4).

Crearea arhivei fotogrammetrice de monumente istorice a pus la dispoziție cercetătorilor materialele privind Biserica Trei Ierarhi din Iași, unde s-au realizat fotoelevații redresate și relevee restituite (fig. 5 și 6).

Ca exemplu de relevee sau planuri pentru studii arheologice se poate da releveul monumentului Tropheum Traiani de la Adamclisi (fig. 8 — plan de situație, fragment, secțiuni orizontale și verticale) și releveul sitului istoric al insulei Adakaleh, care s-a dezafectat ca urmare a construcției barajului de acumulare de la Porțile de Fier. De asemenea s-au executat relevee pentru studiul fațadelor necesare la construirea plombelor sau a înregistrării istorice a arhitecturii specifice a unor tîrguri și orașe românești pentru arhiva fotogrammetrică. Prin restituție fotogrammetrică și fotoredresare sau orthofotoplan, ce au la bază cupluri de fotograme cu puncte de control (repere fotogrammetrice), se întreprind studii și cercetări arheologice ce se fac prin fotointerpretare, pentru descoperirea ansamblurilor sau siturilor istorice, și se studiază pe planul de situație la scară mare. Activitatea de fotogrammetrie în arheologie a început în 1978, iar rezultatele obținute la laboratorul din cadrul Muzeului de Istorie a României sînt un exemplu de eficiență a aplicării acestei metode.

Pe plan internațional există și preocuparea aplicării fotogrammetriei în arheologia subacvatică (submarină), utilizînd camere stereofotogrammetrice sau vision cu puncte de control, folosind o grilă (rețea) confecționată și plasată pe obiectivul cercetat în prealabil. Fotografierea se face cu aparate fotografice calypso/

http://patrimoniu.gov.ro

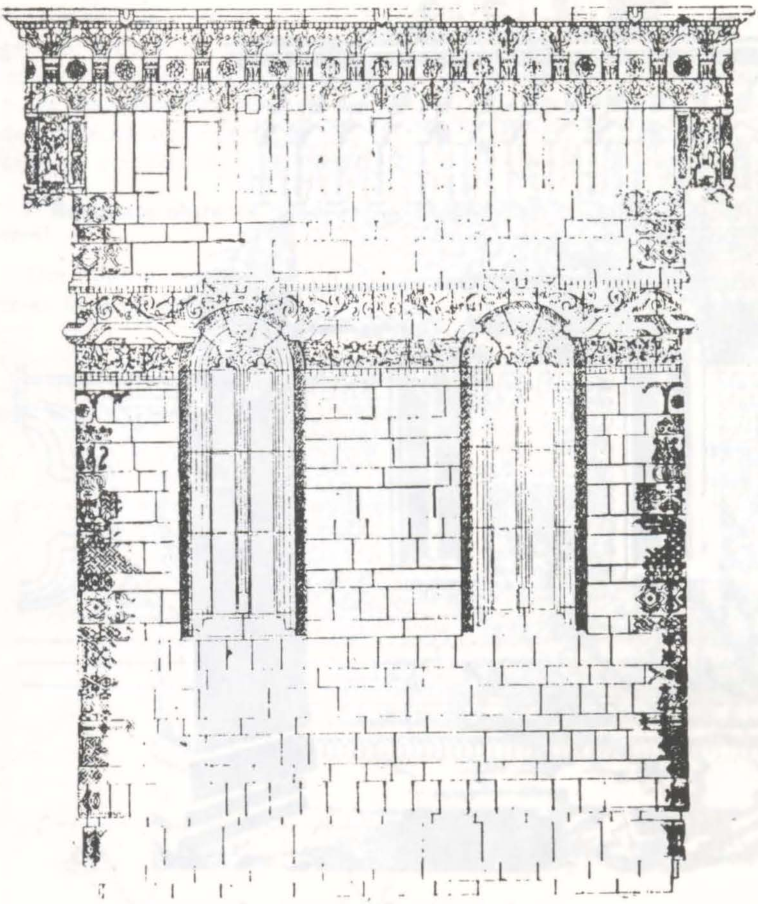

6. Biserica Trei ierarhi — elevația fațadei de vest, cu fragmente de detalii arhitectonice restituite

7. Abu Gibel — Reprezentarea prin curbe de egală profunzime ▶

NIKKON pe format 24×36 mm obiectiv UW-NIKKOR 1:35 f=28 mm, b=2 m film Kodak—Panatomic X (DINI 7) cu timpul de expunere 1/60 s. Informația se înregistrează folosind sistemul videogrammetriei ce se dezvoltă în domeniul măsurării în timpul real. La realizarea acestei aplicații cooperează pe lîngă arheologi și specialiști oceanografi, biologi marini și din alte domenii.

În măsurarea de sculpturi, se utilizează procedee care să dea posibilitatea măsurării profunzimilor cu un reperaj de detaliu bine cunoscut, cum este procedeul « Moiré » și « Rastel ». Reprezentarea se face cel mai expresiv prin curbe de nivel de egală profunzime, ce ne dau posibilitatea să depistăm și degradările ce s-au produs și forma lor. Un exemplu de restituție prin curbe de nivel de egală profunzime, pentru arhiva fotogrammetrică, este lucrarea de la Abou Gibel (fig. 7).

Dr. ALEXANDRU GUȚU

BIBLIOGRAFIE

Alexandru Guțu, Ovidiu Andrei, *Fotogrammetrie terestră în cercetare și proiectare*, Editura tehnică, 1976.

ISPRS, Congresul al XVI-lea, Kyoto, 1988, *Arhivele internaționale de fotogrammetrie și teledetecție*, vol. 27, Tomurile Comisiei a V-a B.5., B.8., B.9., B.10., B.11.

Institutul Geografic Național — Franța, C.R.F.T., *Fotogrammetria arhitecturală*, 1967, *Referate la simpozionul al XII-lea al Comisiei a V-a*, 1989.

8. Monumentul Tropheum Traiani de la Adamclisi, detaliu de peron ▶

http://patrimoniu.gov.ro

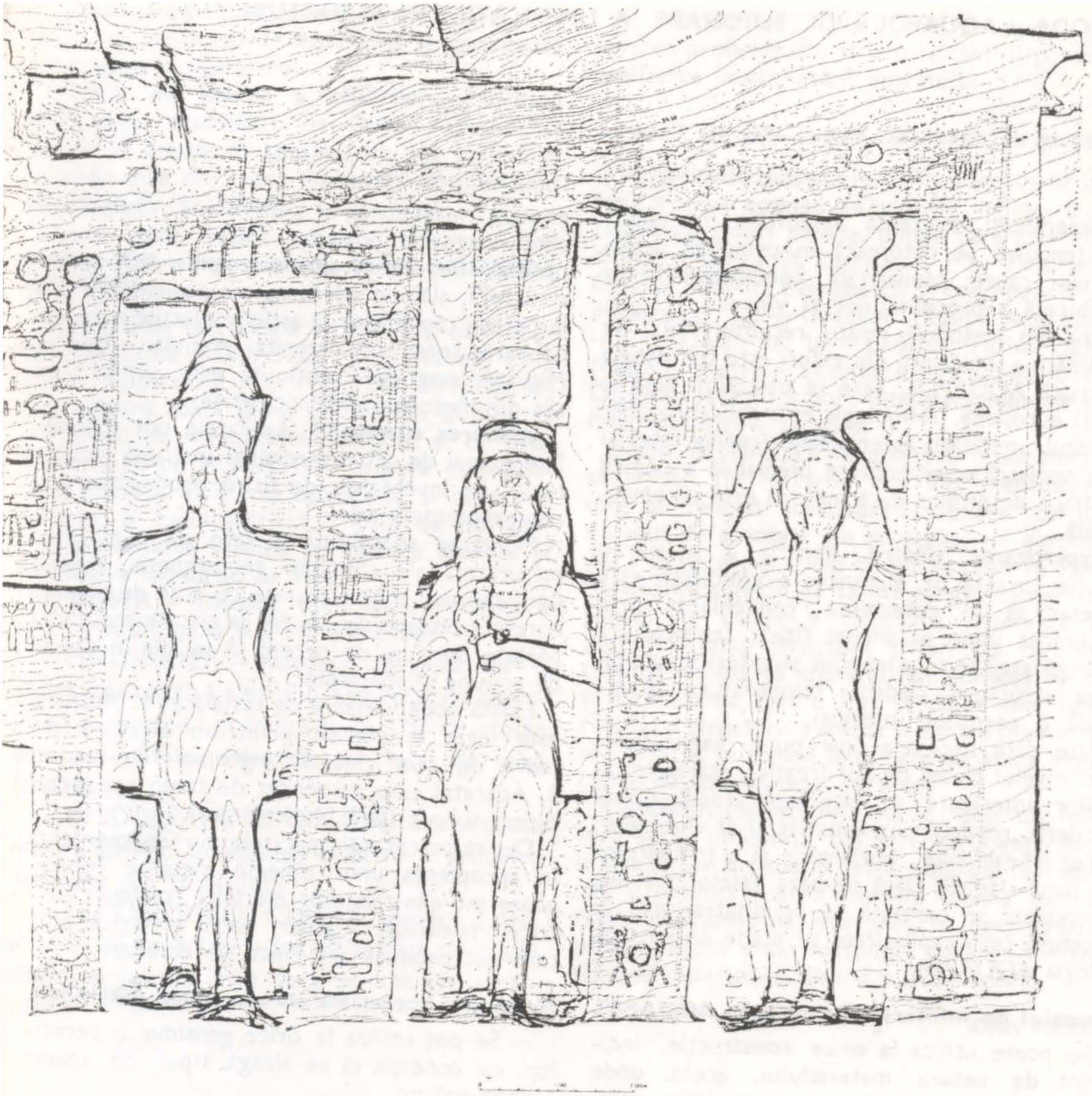

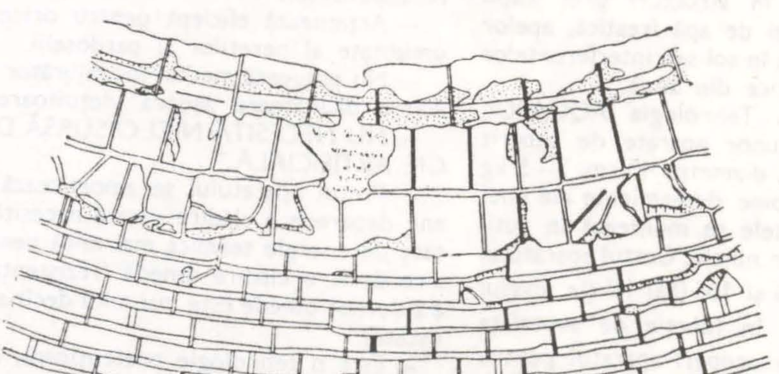

http://patrimoniu.gov.ro

Generalităţi. Prezenţa umidităţii în ziduri sau tencuieli se datorează în principal următoarelor cauze: capilaritate, condens, acţiunea combinată a precipitaţiilor şi vîntului.

Una din metodele relativ recente (1983) de eliminare a umidităţii din ziduri este tehnologia austriacă AQUAPOL, care se utilizează deja în 8 ţări europene. Tehnologia este aplicabilă doar în cazul umidităţii ascensionale (capilaritate) şi este necesară o expertizare prealabilă a clădirii pentru a determina dacă metoda este recomandabilă.

Expertizarea clădirii. Pentru a aplica o soluţie corectă de eliminare a umidităţii este necesar să se determine provenienţa prin măsurarea unor parametri fizici: temperatura şi umiditatea aerului interior şi exterior, umiditatea structurii clădirii, temperatura superficială a pereţilor interiori.

Alte date necesare unei bune diagnosticări sînt: nivelul pînzei de apă freatică, starea instalaţiilor interioare şi exterioare (dacă există pierderi), regimul pluviometric şi al vînturilor, starea jgheaburilor, burlanelor şi a trotuarelor din jurul clădirii. Dacă pe baza datelor mai sus menţionate se constată că umiditatea urcă în structură prin capilaritate se poate aplica tehnologia AQUAPOL.

Domeniul de utilizare al tehnologiei AQUAPOL

Se poate utiliza la orice construcţie, indiferent de natura materialului, acolo unde umiditatea pătrunde în structuri prin capilaritate datorită pînzei de apă freatică, apelor pluviale care stagnează în sol sau interferenţelor cîmpurilor geomagnetice din zonă.

Principiul metodei. Tehnologia AQUAPOL constă în montarea unor aparate de gabarit redus (înălţime 35 cm, diametru 40 cm, 3—5 kg greutate) în puncte bine determinate ale unei clădiri umede. Aparatele se montează în cutii din lemn sau coşuri din nuiele. Costul aparatului variază între 38 000 lei şi 155 000 lei (la nivelul lunii februarie 1991) în funcţie de suprafaţa de clădire ce o poate acoperi aparatul pentru uscare: 50—500 metri pătraţi. Aparatul AQUAPOL este capabil să acumuleze o cantitate de energie magnetică a pămîntului, creînd un cîmp magnetic polarizat foarte slab. Acesta produce depolarizarea moleculelor de apă din structură, slăbind aderenţa moleculelor de apă la pereţii capilarelor şi astfel moleculele de apă coboară spre sol datorită greutăţii proprii. Migraţia magnetică obţinută este similară cu cea din metodele electrocinetice.

Instalarea aparatului. Aparatele pot fi instalate numai de către specialişti instruiţi şi autorizaţi, de inventator, de firma producătoare şi reprezentanţele sale.

Montarea aparatului se face pe baza unor măsurători ale cîmpului geomagnetic, alegînd unul sau mai multe aparate cu raze de acţiune corespunzătoare, în aşa fel ca şi cele mai îndepărtate porţiuni de perete să se afle în cîmpul de acţiune al aparatelor.

Există două variante de instalare: 1. Aparatul este legat la pămînt printr-un electrod din ţeavă de oţel zincată, îngropat sub aparat; 2. Aparatul este suspendat de tavan sau aşezat pe un suport (fără împămîntare).

De remarcat că aparatele nu se montează în apropierea unor obiecte metalice voluminoase sau a instalaţiilor electrice (tablouri electrice, televizor, frigider, sobă electrică etc.) care pot produce un efect de ecranare.

Avantajele importante ale aparatelor AQUAPOL

— Se pot utiliza la orice grosime a pereţilor, cu condiţia să se aleagă tipul de aparat corespunzător.

— Acţionează eficient pentru orice grad de umiditate al pereţilor şi pardoselii.

— Nu poluează mediul înconjurător şi nu are efecte dăunătoare asupra vieţuitoarelor.

— NU NECESITĂ NICI O SURSĂ DE ENERGIE ARTIFICIALĂ.

— Preţul aparatului se amortizează în cîţiva ani, deoarece o clădire uscată necesită o cantitate de energie termică mai mică pentru încălzire decît o clădire umedă (rezistenţa termică a zidurilor umede este mai mică decît a zidurilor uscate).

— Este o tehnologie pretenţioasă, dar eventualele greşeli de amplasare a aparatelor se pot corecta oricînd.

http://patrimoniu.gov.ro

— Garanția de funcționare pentru aparat este de 20 ani, iar în caz de ineficiență se garantează recumpărarea aparatului.

Durata de uscare a clădirilor. Pe baza experienței acumulate de firma AQUAPOL, rezultă că durata de uscare (sub 3% umiditate relativă) este de 2 ani, în cazuri optime fiind de mai puțin de un an.

AQUASTOP — reprezentanța firmei AQUAPOL în România

În România tehnologia AQUAPOL este aplicată de firma AQUASTOP din Oradea, (str. Tudor Vladimirescu nr. 78, tel. 991/3.62.41) care asigură toată gama de servicii impuse și controlate de inventatorul austriac și de producător. Firma AQUASTOP asigură diagnosticarea clădirii, montarea aparatelor și controlul periodic al funcționării lor timp de doi ani.

Diagnosticarea clădirii se face cu aparate și dispozitive moderne de tipul:

— DOSER — măsoară umiditatea relativă a unei structuri pînă la 2 cm adîncime;

— PROTIMETER — măsoară temperatura și umiditatea relativă a aerului, temperatura superficială a peretelui și indică în funcție de aceste date posibilitatea atingerii punctului de rouă (condens);

— UMIDOMETRU TIP CM — cu care se poate măsura pe loc umiditatea relativă a probelor prelevate din structură;

— VOLTMETRU ELECTRONIC pentru determinarea diferențelor de potențial între structura clădirii și sol sau între două puncte ale structurii;

— DISPOZITIVE HILTI ȘI BOSH pentru prelevarea probelor din structura clădirii și pentru realizarea împămîntării aparatului.

Aplicații ale tehnologiei AQUAPOL în România

În perioada octombrie 1990 — februarie 1991 s-au montat aparate AQUAPOL în mai multe clădiri cu ziduri umede, dintre care menționez cîteva: Biserica Sf. Ladislau — P-ța Victoriei — Oradea; Biserica Evanghelică — Str. Tudor Vladimirescu nr. 26 — Oradea; Muzeul Ady Endre — P-ța Traian nr. 10 — Oradea; Turnul ciuntit (Muzeul Arany) — Salonta; Biserica reformată — Oșorhei, județul Bihor; Biblioteca județeană — P-ța Victoriei — Oradea.

Firma AQUASTOP a efectuat măsurători și observații (la lucrările mai sus menționate), care au relevat următoarele aspecte pozitive: mirosul de mucegai din subsoluri s-a diminuat sau a dispărut; la unele clădiri se observă apariția eflorescențelor de săruri caracteristice unui proces de uscare a structurii; diferența de potențial între structură și sol s-a inversat, ceea ce denotă că aparatul funcționează corect și ascensiunea apei a fost stopată; umiditatea relativă a structurii a scăzut în zonele superioare și a crescut în zonele inferioare deoarece moleculele de apă migrează spre sol.

Concluzii. Metoda AQUAPOL, deși nu înlătură sursa umidității din structuri, determină o ameliorare a situației, este simplă și nu necesită intervenții asupra clădirii. Această metodă este recomandabilă mai ales în aglomerările urbane, acolo unde metodele clasice (drenări, tranșee exterioare) sînt dificil de aplicat.

IOAN MAREȘ

http://patrimoniu.gov.ro

FORTIFICAŢIILE ORAŞULUI FĂGĂRAŞ DIN SECOLUL AL XVII-LEA

Une carte datant du début du XVIIIe siècle de la cité de Făgăraş, en possession des Archives de guerre de Vienne, apporte des informations inédites sur les fortifications de la ville.

Cercetînd istoria cetăţii Făgăraşului am dat de extrase din jurnalul lui Gabriel Haller, publicate în 1982 de Iolanda Balogh[1], în care erau patru referiri la Făgăraş şi anume:

16 martie 1638: « Făgăraş, Domnul nostru (n.n.: Gheorghe Rákóczi I) s-a dus la Rupea, m-a lăsat aici să fundez ... »

22 martie 1638: « Făgăraş, Domnul nostru a pornit spre Alba Iulia, m-a lăsat să întăresc oraşul ... »

8—12 aprilie 1638: « Făgăraş. Am început terasamentele bastioanelor (turnurilor?) oraşului ».

5 februarie 1639: « Făgăraş. Am fundat, sau mai bine am rectificat un bastion a cărui parte era foarte proastă».

Varadium. Varad vára, vol. , Budapesta, 1982.

http://patrimoniu.gov.ro

Ultima dintre aceste menţiuni se referă în mod cert la cetatea cunoscută a Făgăraşului şi anume la bastionul sud-vestic, ridicat încă de Báthoreşti, a cărui faţă răsăriteană trebuia — după mărturia cronicarului Szamosközi — refăcută, pentru a putea fi flancată dinspre bastionul nord-estic, ultimul ridicat de Gabriel Bethlen.

Prima menţiune de mai sus nu precizează amplasamentul lucrărilor efectuate, dar celelate două se referă explicit la întăriturile oraşului. Desigur, asemănarea cuvintelor de « oraş » şi « cetate » în limba maghiară (« város », respectiv « vár ») permiteau ipoteza unei scrieri sau transcrieri greşite, puţin probabilă însă din cauza repetării ei.

Iată însă că un plan al cărui original se găseşte la Arhiva de război din Viena, şi care — după grafia legendei — pare a data de la începutul secolului al XVIII-lea, lămureşte problema, arătînd traseul exact al fostelor fortificaţii ale oraşului, cu menţiunea « alt ruinirte Schanz Linie », respectiv « alte Schanz Linie ».

Acest val de pămînt, desigur cu palisadă şi dublat de un şanţ, se sprijinea pe Olt şi putem presupune că avea cîte un turn de poartă la ieşirile spre Braşov, respectiv Sibiu, probabil similare celor vizibile pe cunoscuta gravură a lui Joris Hoefnagel, reprezentînd cetatea Oradiei (şi tîrgul fortificat de lîngă ea) la finele secolului al XVI-lea. Putem, de asemenea, presupune că palisada avea, din loc în loc, turnuri de veghe, poate similare celor cerute de principele Gabriel Bethlen prin instrucţiunile sale, din 15 ianuarie 1623, către provizorul Făgăraşului, în colţurile aşa-numitei « cetăţi a husarilor », a cărei construcţie o ordona la nord de cetate, imediat dincolo de şanţul acesteia.

Dr. GH. SEBESTYÉN

Notă. *Textul legendei planului (orientat cu sud-estul în sus) este următorul:*

,,Situations Plan / Von Fagaras Samt dem zwischen diese / Marckt, und den Alth Flus ligenden Schlo (ss) / Explication. / A. das Schloss. / B. Comendanten Logirung. / C. Casernen. / D. Proviant Magazin. / E. Rüst Cammer. / F. Pulver Magazin. / G. Cameral Wohnungen. / H. Alte Brucken Schanz vor der [...] Thor. / I. Ruinirtes Schanzl vor den Ausfall. / K. Cameral Mühl. / L. Comendantens Backhaus und Fleisch Bank. / M. neu projectirten bedeckter Veg und Glacis. Aufgenohmen auf Hohen Befehl des Hier Lands Comandierenden [. . .] Excel. unter Direction Herrn Obrist [. . .].

Indicaţii mai importante pe plan sînt: ,,Alte Schanz Linie", ,,Gallaz", ,,Alth Flus", ,,Commendenten Wisen", ,,Walachische Kirch", ,,Franziscaner Kirche", ,,Reformirte Kirche", ,,Evangelische Kirche", ,,der Plaz", ,,Oberer [...] Mühl Graben", ,,Valje Sebes", ,,Weg nach Hermannstadt", ,,der Wilde Garden", ,,Zigeuner", ,,Bethlener Gassen", Zeckel Gassen".

Traducere:

Planul de situaţie al Făgăraşului împreună cu castelul [cetatea] aşezată între piaţă şi rîul Olt. Explicaţie: A. Castelul / B. Locuinţa comandantului. / C. Cazărmi. / D. Magazii cu provizii. / E. Depozit de arme. / F. Pulberăria. / G. Locuinţele Camerale. / H. Şanţul Podului Vechi din faţa Porţii [. . .]. / I. Şanţ ruinat (abandonat) în faţa [. . .]. K. Moara Camerală. / L. Brutaria şi măcelăria comandantului. / M. Drumul acoperit- recent proiectat şi glacis-ul. Ridicat [planul] la înalta poruncă a comandantului acestui ţinut [. . .] sub conducerea domnului [. . .].

http://patrimoniu.gov.ro

PROF. HENRI H. STAHL LA A 90-A ANIVERSARE

De curînd au fost aniversate la București două evenimente importante, cu strînsă legătură între ele: 55 de ani de la întemeierea Muzeului Satului și 90 de ani de la nașterea unuia dintre cei mai mari specialiști ai sociologiei românești.

Cu prilejul aniversării Muzeului Satului au fost omagiați întemeietorii acestei prestigioase instituții de cultură, vorbitorii subliniind și rolul deosebit al prof. H. H. Stahl în cadrul cercetărilor monografice, precum și în afirmarea sociologiei ca știință în țara noastră.

H. H. Stahl s-a născut într-o casă de cărturari: bunicul, Iosif Stahl (1820—1890), a fost orientalist, cunăscător a 12 limbi; tatăl, Henri Stahl (1877—1942), a fost profesor de istorie și a publicat un manual de paleografie slavă. H. H. Stahl, născut în 1901, urmează după terminarea liceului cursurile Facultății de Drept (1918—1921), dar atmosfera de studiu în care crescuse, lecturile de istorie, filozofie și literatură din biblioteca familiei, îl îndepărtează de « lumea tribunalelor », fiind ispitit de « sociologia rurală ».

Întîlnirea cu prof. Dimitrie Gusti în 1926 a fost hotărîtoare pentru tînărul dornic să se apropie de viața satului, deși urma cursurile de doctorat în drept. La propunerea profesorului, H. H. Stahl participă mai întîi la campania monografică din satul Rușețu — jud. Brăila și apoi la toate celelalte cercetări monografice. Așa cum mărturisește prof. H. H. Stahl, colaborarea sa cu marele sociolog nu a încetat decît odată cu moartea acestuia în 1955.

Dar H. H. Stahl nu a fost numai un simplu colaborator al prof. D. Gusti. El a interpretat în felul său metodele de cercetare monografică, aducînd o contribuție directă la dezvoltarea ideilor ce se conturau în cadrul primelor campanii de cercetări monografice. În concepția sa, « cadrul cosmologic » era echivalent cu « antropogeografia »; « cadrul biologic » era similar cu « demografia, biologia socială și sănătatea publică »; « cadrul istoric » nu era altceva decît istorie, iar « cadrul psihologic » era disciplina « psihologiei sociale »[1]. Această interpretare originală a « sistemului » gustian s-a manifestat cu pregnanță în cercetările sociologice conduse ulterior de prof. H. H. Stahl. Contribuția sa la elaborarea metodologiei de cercetare este esențială, așa cum rezultă din lucrarea cu caracter teoretic *Tehnica monografiei sociologice*. Concepția sa clară, fundamentată riguros științific apare și într-una din cele mai importante lucrări privitoare la Țara Vrancei, anume: *Nerej, un village d'une région archaïque, monographie sociologique*, I—III, București, 1939.

Spre deosebire de doctrina gustiană, potrivit căreia sociologia trebuia să se ocupe doar cu prezentul și trecutul imediat, lucrările prof. H. H. Stahl au toate o serioasă bază istorică, în care « timpul lung », cel al « structurilor sociale », se adîncește pînă la etapele antropogenezei și se avîntă pînă în contemporaneitate[2]. Exemplul cel mai concludent îl constituie în acest sens lucrarea *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, I—III, București, 1958—1961, I—374 p.; II—365 p.; III—457 p.

Doctor în sociologie (1939), profesor universitar, redactor șef al colecției *Biblioteca Historica Romaniae*, membru al Academiei de Științe Sociale și Politice, președinte al Secției de sociologie (1970), membru corespondent al Academiei Române (1990) H. H. Stahl a îmbinat permanent studiile de sociologie cu cele de istorie, încercînd să rezolve probleme controversate din istoria evului mediu românesc. Preocupările sale pentru satul românesc s-au concretizat în lucrări de referință dintre care cităm numai cîteva: *Documente vrîncene, cărți domnești, hotărnicii răvașe și izvoade*, București, 1929, 200 p. (în colaborare); *Les anciennes com-*

[1] Henri H. Stahl, *Amintiri și gînduri*, București, Edit. Minerva, 1981, p. 26.
[2] *Ibidem*, p. 60.

http://patrimoniu.gov.ro

munautes villageoises roumaines; asservissement et pénétration capitaliste, Paris, 1969, 254 p. ; *Controverse de istorie socială românească*, București, 1969, 275 p. ; *Studii de sociologie istorică*, București, 1972, 235 p.

Preocupările sale științifice nu l-au împiedicat să se aplece asupra unei cerințe esențiale, aceea a pregătirii studenților, inițiind publicarea « Curierului echipelor studențești » (1935—1938), transformat în 1939 în « Curierul Serviciului Social ».

Tot pentru a încuraja tineretul și a-i da posibilitatea să se afirme în scris, H. H. Stahl a participat în 1936 la realizarea revistei « Sociologia românească », organ al Secției de sociologie a Institutului Social Român.

Unul din marile merite ale prof. Dimitrie Gusti este acela de a fi inițiat și realizat cu ajutorul colaboratorilor săi Muzeul Satului din București, conceput ca un muzeu social. Muzeul gîndit de profesorul Gusti a prins contur prin colaborarea cu H. H. Stahl, care a schițat un plan general, și cu Victor Ion Popa, care a făcut planurile arhitecturale, devizele și schițele de detaliu. Muzeul s-a deschis în cadrul « Lunei Bucureștilor » în 1936. Expoziția organizată la Muzeul Satului cu prilejul aniversării a 55 de ani de existență ilustrează din plin contribuția prof. H. H. Stahl la înființarea acestei instituții.

Un aport esențial la cunoașterea realităților sătești a avut H. H. Stahl și în perioada în care s-a ocupat cu organizarea serviciului exterior al Institutului de Statistică și al statisticii administrative. Serviciul era conceput de Sabin Manuilă, director general al Institutului, ca un sistem de documentare socială acoperind tot teritoriul țării. Pentru realizarea acestui serviciu prof. H. H. Stahl a organizat o serie de « școli de cenzori statistici », în cadrul cărora a predat cursuri de « sociologie » pentru cunoașterea istoriei sociale.

Sociologul H. H. Stahl și-a ales colaboratorii dintre participanții la cercetările monografice ale Școlii sociologice. Se foloseau recensămintele anterioare, documente istorice, hărți vechi, date de arhivă, fișe de teren culese prin cercetările monografice în sate. În stabilirea realităților fiecărui sat argumentele hotărîtoare erau documentul, harta, fișa de teren. Datele culese atunci sînt de o importanță covîrșitoare și metoda folosită poate constitui un exemplu pentru cercetări viitoare.

Astăzi, cînd eruditul sociolog Henri H. Stahl împlinește 90 de ani, se poate spune că întreaga sa viață constituie un exemplu de probitate științifică, de receptivitate la tot ceea ce se bazează pe o pregătire serioasă, de pasiune pentru cercetarea sociologică și istorică a satului. În toate acțiunile sale, prof. H. H. Stahl s-a dovedit un om curajos și tenace, afirmîndu-și convingerile întotdeauna, indiferent de împrejurări.

Dr. GEORGETA STOICA

http://patrimoniu.gov.ro

ÎNTRUNIREA COMITETULUI CONSULTATIV ICOMOS. PARIS, 27–29 MAI 1991

Alcătuit din președinții comitetelor naționale din peste 80 de țări și ai celor 13 comitete internaționale care grupează specialiști din anumite domenii, *Comitetul Consultativ al ICOMOS* și-a desfășurat lucrările reuniunii din acest an la Paris în Hôtel Saint Aignan. Clădirea ridicată către 1640 de Pierre le Muet se află pe neschimbata rue du Temple din cartierul Marais.

Participarea conducerii ICOMOS și a reprezentantului UNESCO a oglindit un mod operativ de cunoaștere, de implicare și de acțiune în rezolvarea problemelor acute ale acestei organizații internaționale neguvernamentale. Roland Silva, președintele ICOMOS, și Herb Storel, secretar general, au prezentat rapoarte substanțiale, subliniind profesionalismul instituției și principalele sale obiective, polarizate în acțiuni comune pentru protecția, conservarea și punerea în valoare a monumentelor. Șerban Cantacuzino, membru al Comitetului Executiv, a făcut propuneri de reorganizare, pentru adaptarea instrumentelor de lucru ale ICOMOS la evoluția grăbită a procesului care pune față în față patrimoniul arhitectural și transformările continue ale societății. Doamna Reidel, reprezentanta directorului general UNESCO, a reînnoit mărturiile interesului pe care UNESCO îl poartă ICOMOS-ului — ca prețios consultant de specialitate — și sprijinul pe care înțeleg să i-l acorde în continuare.

Lucrările au relevat rolul esențial pe care îl au în conservarea monumentelor și siturilor comitetele internaționale din sînul ICOMOS, organizate pe specialități: arheologie, arhitectură vernaculară, artă rupestră, economia conservării, formație (învățămînt), fotogrammetrie, gestiunea patrimoniului, grădini și situri istorice, lemn, orașe istorice, piatră, structuri din pămînt, turism cultural. Ele nu reușesc totuși să acopere pe deplin varietatea formelor existente, care ar privi, de pildă, clădiri specifice din cărămidă sau monumente industriale. Pentru cunoașterea cercetărilor și a dezbaterilor acestor grupuri de lucru, se impune ca, pe lîngă buletinul de informații ICOMOS/New Nouvelles, să fie publicată o revistă științifică. Ea ar putea cuprinde și rezultatul intervențiilor finanțate de UNESCO. Centrul de documentare intenționează, la rîndul său, să intensifice gruparea datelor referitoare atît la siturile declarate din lista patrimoniului mondial cît și la cele propuse, care reprezintă un potențial de certă valoare. Se are în vedere, de asemenea, colaborarea cu Comitetele Naționale și cu grupările regionale, încurajarea recrutării tinerilor, stabilirea cotizațiilor în funcție de venitul mediu din fiecare țară.

Ca președinte al Comitetului Consultativ ICOMOS a fost aleasă d-na Carmen Añon Feliu, Spania, care este în prezent președinte al Comitetului internațional al grădinilor și siturilor istorice.

Încă din prima zi a reuniunii a fost salutată — cu o mențiune specială — reîntoarcerea României în ICOMOS. Este cunoscut că între anii 1970 și 1982, secția română a ICOMOS a participat la foarte variate acțiuni. Să amintim doar lucrarea *L'architecture vernaculaire dans les Balkans*[1], la care Georgeta Stoica, membră a Comitetului internațional de arhitectură vernaculară, a contribuit cu studiul *L'architecture vernaculaire en Romanie — rapports aves le monde balkanique*, sau *Colocviul ICOMOS* din septembrie 1980, organizat la București — Buzău — mănăstirea Mera, sub patronajul UNESCO și împreună cu Asociația Internațională de Studii Sud-Est Europene, avînd ca temă *Patrimoniul cultural balcanic și problemele seismice*, cînd Vasile Drăguț, Grigore Ionescu, Elena Pago, Tatiana Pogonat, Alexandru Cișmigiu, Marcian Bleahu, Aurelian Trișcu, au prezentat comunicări din partea țării noastre.

În planul Comitetului Consultativ a fost apreciată aderarea României la CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA PATRIMONIULUI CULTURAL ȘI NATURAL și propunerile făcute pînă în prezent pentru cuprinderea în acest patrimoniu a monumentelor de arhitectură: mănăstirea Horezu, ansamblul fortificat Biertan, mănăstirile pictate din nordul Moldovei. Cunoscîndu-se fondul bogat de monumente din România și specificitatea acestora, au fost deplînse pierderile samavolnice suferite în ultimele decenii și prețuite măsurile de reorganizare a cadrului legal, înființarea Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor

[1] Publicată în colecția *Etudes et documents sur le patrimoine culturel*, nr. 20, UNESCO.

http://patrimoniu.gov.ro

și Siturilor Istorice și a Direcției sale operative, reluarea activităților de evidență, protecție, control, proiectare și execuție, pe plan central și în teritoriu. În secția europeană de lucru a Comitetelor Naționale și în discuțiile purtate cu conducerea ICOMOS, s-au analizat posibilitățile de cooperare cu țara noastră în domeniul învățămîntului de specialitate, a restaurării — în special a monumentelor de lemn și piatră — a valorificării arhitecturii populare. Organizația *Jeunesse et Patrimoine*, prin Bernadette Gradis, secretara sa generală, a mărit la 12 numărul de burse acordat studenților arhitecți din țara noastră, care pot să participe în acest an la scurte stagii pe șantiere de restaurare din Franța, la Aix en Provence, Saint Antoine en Isère și Château de Portes și din Italia, la Gnallo — Como.

La lucrările Comitetului Consultativ ICOMOS am reprezentat Comitetul Român ICOMOS, ca delegat al președintelui, dr. Radu Popa — la propunerea Domniei sale —, care a participat în aceeași perioadă la ședința Consiliului Europei de la Cracovia, Polonia.

AURELIAN TRIȘCU

DIN ȘEDINȚELE COMISIEI NAȚIONALE (MARTIE—MAI 1991)

Ședința CNMASI ce a avut loc la **20 martie 1991** a luat în discuție probleme legate de protecția monumentelor în noua situație creată de apariția legii funciare, precum și avizarea unor proiecte de restaurare sau refacere a unor monumente istorice.

Arh. C. Hoinărescu a prezentat *castelele cu parcuri din jud. Prahova*, propunînd ca parcurile să devină zone protejate, aparținînd de domeniul public, în caz contrar terenurile urmînd a fi împărțite prin legea fondului funciar (ele nefiind protejate de legea monumentelor, care încă nu există). Este vorba despre: castelul „Trianon" din Florești, cu un parc de 120 ha; castelul Mănești, cu 43 ha de pădure; castelul Nicolau, cu parc de 20 ha; castelul Drăgășești, cu parc de 5—6 ha.

În aceeași ordine de idei s-a discutat cazul Mănăstirii Apostolache, ctitorie a lui Matei Basarab, din 1640; ruinele conacului Mărgineni, al stolnicului C-tin Cantacuzino; ansamblul de la Filipeștii de Tîrg, cu conacul postelnicului, moară, palatul Pană Filipescu (cu iaz și zonă plantată). Tot în aceeași situație sînt terenurile reprezentînd rezervații arheologice, problema fiind de a găsi soluția cea mai bună pentru protecția monumentelor, fără ca DMASI să intre în conflict cu comunele pentru terenurile în cauză. Părerea generală a fost că monumentele sînt mai bine apărate dacă aparțin domeniului public, decît proprietății private.

Alt subiect a fost acela al *Mănăstirii Războieni*, pe care Mitropolia Moldovei intenționează s-o ridice în jurul bisericii osuar construită de Ștefan cel Mare în 1496, la 20 de ani după lupta ce a avut loc aici.

I.P.S. Daniel mitropolitul Moldovei, venit să susțină proiectul, a adus ca argumente dorința de a amenaja un loc de pelerinaj, o mănăstire de maici, care să îngrijească biserica monument, precum și o clădire care să adăpostească tabăra pentru tineretul creștin și cazarea pelerinilor. Mănăstirea propriu-zisă ar urma să fie înăuntrul incintei, celelalte construcții în afara ei, în vale, pentru a nu stingheri vederea bisericii. Proiectele prezentate nu au convins membrii Comisiei, clădirile noi fiind prea mari și prea apropiate de monumente, deci într-un tablou general agresîndu-l. S-a cerut refacerea planurilor.

Referitor la *Cetatea Tîrgu Mureș*, respectiv modul în care clădirile vechi din incintă și spațiul din afara cetății pot fi folosite în prezent, arh. Marina Iliescu a prezentat Comisiei proiectul unei terase de beton în afara zidului, unde acum există parcaj și se dorește construirea unui restaurant. Discuțiile au condus la ideea că este de preferat ca vechile clădiri din cetate (garnizoana, bastioanele) să fie amenajate ca muzee sau restaurante, iar spațiul din jurul cetății să fie zonă verde, clădirile noi neacordîndu-se cu vechea arhitectură.

Un alt proiect prezentat spre avizare CNMASI a fost acela de refacere a *Bisericii Sf. Spiridon Vechi* din București. Arh. Sanda Ignat a expus cele două variante de refacere a bisericii.: la nivelul solului, așa cum a fost construită biserica în epocă, sau îngropată, așa cum se cunoaște ea în contemporaneitate. În urma discuțiilor s-a hotărît ca biserica să fie reconstruită, folosindu-se piatra originală care s-a păstrat, iar așezarea să fie într-o piațetă scufundată, cu taluz verde.

De asemenea s-a mai discutat:

— restaurarea *Casei din str. M. Rosetti*, colț cu str. Calderon, unde urmează să se instaleze reprezentanța unei case de modă. Pe baza proiectelor prezentate Comisia a avizat, cu condiția decopertării pereților pentru a găsi eventuale tapete și picturi originale și păstrarea elementelor de ipsos originale;

— delimitarea zonelor de protecție pentru *traseul autostrăzii Cernavodă*. Discuția s-a amînat pentru completarea documentației asupra stării celor 3 valuri, a castrelor și siturilor arheologice existente în zonă;

— situația deosebită a Dobrogei, unde legea fondului funciar afectează siturile arheologice, foarte numeroase, mai ales pe litoral;

— se prezintă proiectul (prof. Belea) privitor la *perimetrul zonei verzi a Sălii Palatului*, unde sînt prevăzute subteran garaj și parching pe două niveluri, plus spații afectate Sălii Palatului pentru expoziții, restaurante etc. Comisia cere supravegherea lucrărilor de un arheolog, avînd în vedere existența vestigiilor istorice în zona bisericii Crețulescu, precum și marcarea monumentelor istorice dispărute (biserica Ionică);

— Arh. A. Trișcu repune problema continuării *șantierului de construcții la Muzeul Satului* în clădirea afectată de o ciupercă a zidurilor, deși CNMASI nu a avizat lucrarea. Se propune o adresă de protest către muzeu și primărie.

În data de **18 aprilie 1991** a avut loc o nouă ședință a CNMASI, care a început prin citirea de către arh. Peter Derer, secretarul Comisiei, a unui comunicat al CNMASI ce urmează să fie difuzat cu ocazia zilei internaționale a patrimoniului — 18 aprilie — și prin care se face un apel la conștientizarea datoriei tuturor cetățenilor de a apăra monumentele istorice.

http://patrimoniu.gov.ro

În cadrul şedinţei au fost prezentate de dl. Gh. Cantacuzino *noi liste de monumente* pentru validare (judeţele Buzău, Călăraşi, Olt, Satu Mare, Vîlcea, Teleorman). Membrii Comisiei au cerut o statistică pe grupe de monumente şi ca urmare problemele de inventarierea şi evidenţa monumentelor urmează a fi reluate într-o şedinţă viitoare.

Arh. Ion Munteanu a prezentat proiectul de restaurare a *Muzeului Kalinderu*. Dintru început s-a specificat că DMASI a cerut sistarea parţială a lucrării, întrucît la transformările dorite de beneficiar (UAP) nu s-au găsit soluţiile optime. Costul ridicat al lucrării, sumele deja investite, nerespectarea de către constructor a indicaţiilor de consolidare, faptul că se doreşte demolarea unei părţi ruinate a clădirii, dar care face parte din construcţia originală, toate acestea au determinat o discuţie în contradictoriu. S-a hotărît reluarea acesteia cu altă ocazie.

Arh. C. Hoinărescu a prezentat proiectul de restaurare a *„Casei cu grifoni" din Cîmpina*. Construită pe la 1900, clădirea, azi în proprietatea DMASI, este grav avariată de cutremure. Se propune reconstituirea ambianţei interioare şi a exteriorului pe baza documentaţiei păstrate.

De asemenea, sînt prezentate soluţiile pentru consolidarea clădirii (cămăşuieli de beton acolo unde nu sînt picturi murale, cu păstrarea aparentă a planşeelor de lemn existente, sau structură elastică cu sîmburi de beton). Se hotărăşte deplasarea la faţa locului pentru fixarea soluţiei de consolidare. În continuare s-a discutat destinaţia clădirii: muzeu de arhitectură şi restaurare, cu spaţii pentru cursuri de specializare, reciclări etc.; magazin al UAP, stabiliment pentru o firmă particulară; stabiliment de agrement. Este acceptată ca destinaţie optimă aceea de muzeu, cu spaţii pentru cursuri. De remarcat că ideea de eficienţă economică a clădirii interesează într-o măsură importantă.

Schitul Bordeşti (jud. Vrancea). Proiectul de restaurare a fost prezentat de arh. Ioana Juravlea şi ing. Nicolae Braghină. Ctitorie a familiei Cantacuzino (sec. XVII) schitul este azi în ruină într-o zonă afectată de cutremure şi alunecări de teren. Problema este de a se opta pentru o variantă de restaurare: 1. protejarea ruinei; 2. consolidarea pînă la nivelul turlelor; 3. consolidarea cu refacerea turlelor (a căror formă originală nu se cunoaşte). Este susţinută varianta a doua. Pictura interioară este valoroasă, semnată de Pîrvu Mutu, parţial frescele fiind extrase şi păstrate la Muzeul de Artă din Bucureşti.

Discuţiile se poartă în jurul refacerii acoperişului şi a refacerii turlelor, părerile fiind împărţite între o refacere aproximativă, dar în spiritul epocii, şi un acoperiş înalt, cu păstrarea podului pentru posibile reconstituiri. Se subliniază ideea că pe baza unui studiu geodezic sînt posibile măsuri tehnice care să elimine pericolul avarierilor viitoare prin alte alunecări de teren. În concluzie se hotărăşte avizarea lucrărilor de consolidare, urmînd să se continue documentaţia pentru restul restaurărilor (inclusiv documentaţie pentru starea actuală a picturii murale păstrate în biserică).

Clădirea de protecţie pentru bazilica de la Niculiţel a fost prezentată de arh. Dan Nicolae. Proiectul construcţiei cu pereţi din BCA, care urmează să protejeze bazilica a fost avizat. În prezent monumentul este protejat doar de un acoperiş foarte înalt, spaţiile nefiind închise. În cazul clădirii se ridică însă problema ferestrelor pentru luminat, ceea ce este rezolvabil. Discuţiile au urmat pe tema accesului la monument şi a necesităţii de a se muta cîtorva gospodării din imediata apropiere pentru a crea zone de protecţie.

Casa Lahovary (str. Dorobanţi nr. 39) este o construcţie de sec. XIX — arh. Louis Blanc, acum restaurată pentru a deveni sediul Şcolii americane. Proiectul este prezentat de arh. Sanda Ignat cu multe rezerve, **întrucît lucrările au început fără avizul CNMASI, în prezent faţada fiind deja terminată. Întrucît aspectul exterior al clădirii nu a fost afectat, proiectul de restaurare fiind bun, Comisia îl avizează, alăturînd observaţiile pentru nerespectarea atribuţiilor CNMASI asupra monumentelor istorice. Situaţia este îngrijorătoare** pentru că numeroase clădiri-monumente istorice sînt ocupate de ambasade ce nu permit accesul Comisiei pentru cunoaşterea stării monumentelor. De asemenea se pune condiţia avizării proiectului de decoraţie interioară.

Catedrala ortodoxă din Oradea, proiect prezentat de arh. A. Trişcu, este un caz reluat în discuţia CNMASI, avînd în vedere unele elemente noi. Astfel, faţă de vechea amplasare a bisericii, la intrarea principală în cetate, tăind şanţul de apărare, proiect care nu a fost avizat, acum se discută amplasarea bisericii cu cîţiva metri mai în faţă, translarea Casei de cultură din parc şi deplasarea circulaţiei rutiere, care de altfel era dăunătoare zidului cetăţii. Urmează ca în acest sens să se execute o serie de studii. Cetatea Oradei este un sit istoric de valoare deosebită (sec. XI—XVI) şi totodată cea mai importantă fortificaţie renascentistă păstrată în ţară (sec. XVI—XVII), care trebuie protejat de orice factor agresant (material sau estetic).

Ordinea de zi foarte încărcată a şedinţelor Comisiei Naţionale şi faptul că ele sînt lunare au determinat propunerea d-lui arh. Peter Derer ca între şedinţele ordinare ale Comisiei să fie intercalate şedinţe ale secţiunilor pe specialităţi, pentru ca Direcţia să poată rezolva operativ multitudinea problemelor cu care se confruntă.

În **16 mai 1991** a avut loc o nouă şedinţă a CNMASI. Ca de obicei ordinea de zi a şedinţei s-a deschis cu prezentarea spre avizare a *listelor de monumente* — în acest caz jud. Maramureş. De asemenea, dl. Gh. Cantacuzino, şeful compartimentului Evidenţă a anunţat Comisia că au fost comandate studii pentru delimitarea zonelor istorice în toată ţara, ceea ce, desigur, va duce la îmbogăţirea listelor de monumente. Concluzia discuţiilor pe această temă a fost că listele, mereu perfectibile, trebuie să ajungă cît mai curînd la Comisiile teritoriale, prefecturi, primării etc., pentru ca factorii locali să ştie ce monumente sînt sub protecţia Comisiei.

Cetatea Alba Iulia, cu problematica ei diversă, ce a suscitat numeroase discuţii, a fost prezentată de arh. Mihaela Adrian. Planul de punere în valoare a cetăţii este prevăzut în două etape şi se referă la corectarea nivelului şanţului cetăţii, corectarea curtinei între bastioane, reîntregirea paramentelor de zid şi a elementelor arhitecturale de piatră. În situaţia în care piatra, mai ales pe latura de sud a cetăţii, este grav afectată de distrugere, trebuie cerut ajutorul specialiştilor străini pentru restaurarea plastică.

Pentru punerea în valoare a cetăţii, proiectul prevede realizarea unui traseu turistic; folosirea spaţiilor boltite existente în zidul cetăţii ca prăvălii, baruri, cluburi; folosirea peisajului, teren în pantă, pentru amenajarea unui amfiteatru în aer liber; patinoar artificial în şanţul cetăţii. De remarcat că cetatea are un bun sistem de aerisire şi drenare, care trebuie doar repus în funcţiune acolo unde e defect.

http://patrimoniu.gov.ro

Discuţiile iscate în jurul valorificării spaţiilor din cetate au condus la concluzia că cele două unităţi MAN care ocupă mai multe clădiri din cetate, precum şi o parte a şanţului trebuie să le elibereze; este absolut necesară întocmirea unui studiu urbanistic, urmînd ca pe baza lui să se treacă la executarea eşalonată a lucrărilor, ce vor fi avizate de CNMASI fiecare în parte. Termenul pentru studii este de un an, în şedinţa actuală dîndu-se avizul de principiu pentru proiect. De asemenea s-a pus problema discutării cu MAN a constituirii unei comisii mixte pentru monumentele istorice ce se găsesc în folosinţa armatei.

În contextul discutării restaurării şi valorificării Cetăţii Alba Iulia, arh. H. Fabini a prezentat cazul Bisericii romano-catolice din cetate, la care piatra este de asemenea afectată. Cu această ocazie a anunţat redeschiderea carierei vechi de piatră de la Ighiu — preţioasă sursă de materie primă pentru restaurări.

Un alt punct pe ordinea de zi a şedinţei a fost reluarea discuţiei pentru avizarea proiectului *autostrăzii transeuropene NS* (tronsonul Cernavodă — Constanţa). Beneficiarul (IPTANA), reprezentat prin ing. I. Pavelescu, a prezentat importanţa internaţională a lucrării (cca 10 000 km ce străbat Europa — Orientul Mijlociu — pînă în India, din care prin ţara noastră trec 820 km), costurile foarte ridicate în prezent (175 milioane lei/km), precum şi importanţa deosebită ce o are autostrada pentru România — mijloc de a intra în circuitul internaţional, iar în caz contrar marginalizarea. S-a subliniat faptul că autostrada va fi construită de firme particulare pe tronsoane, firme ce vor fi desemnate prin licitaţie. În cadrul discuţiilor s-a făcut precizarea că avizul trebuie să fie clar formulat şi referindu-se la toată lucrarea, o schimbare ulterioară a traseului nemaifiind posibilă. De altfel, Comisia a fost înştiinţată că la discuţiile de la Prefectura Constanţa a fost hotărît traseul din proiectul prezentat şi nu altul, ceea ce este cel puţin ciudat din punctul de vedere al CNMASI. Proiectul prevede ca autostrada să meargă pe cît posibil paralel cu Valul lui Traian, pe care îl taie o singură dată, iar pe o porţiune îl înglobează în construcţia sa. Traseul nu trece prin localităţi.

Arh. Dan Nicolae, referent DMASI pentru Dobrogea, a prezentat Comisiei rezervele sale privind proiectul în problema rezolvării organizărilor de şantier; relaţia autostrăzii cu localităţile din zonă; găsirea specialiştilor şi lucrătorilor pentru viitoarele şantiere arheologice deschise contra cronometru. Toate aceste dificultăţi devin deosebit de importante în situaţia în care pămîntul Dobrogei este plin de surprize arheologice. Dl. S. Iosipescu a precizat că în întreaga ţară există doar 22 specialişti arheologi pe profil, ceea ce face şi mai dificilă întreprinderea.

În concluzie, Comisia a avizat proiectul cu condiţia precizărilor cerute, urmînd ca cererile arheologilor de extindere a şantierelor să fie incluse în studiul de impact, ca termen întreaga muncă de cercetare trebuind să fie încheiată pînă la începutul anului 1993, cînd amplasamentul va fi eliberat (lucrarea în ansamblu avînd termenul în iunie 1995).

Tot o reluare de discuţie este aceea privind amplasamentul *Casei de cultură a studenţilor din Braşov*. Cu această ocazie arh. Doina Cristea a prezentat un studiu de metodologie pentru păstrarea şi protejarea zonelor rezervate, în cazul acesta din Braşov. Proiectul iniţial al Casei de cultură, amplasată chiar în „Zwinger"-ul cetăţii, agresa imaginea cetăţii şi acoperea unghiul vizual asupra turnului Bisericii Negre, ceea ce a atras protestul CNMASI, şi chiar dacă construcţia clădirii este deja începută (în condiţii cu totul ilegale) concluzia Comisiei este de a i se reduce volumul, iar înălţimea să nu depăşească nivelul frontului de clădiri existent. În acest sens urmează să fie trimisă o adresă Primăriei Braşov.

Referitor la *mormîntul roman descoperit la Constanţa — hipogeul (sec. II—III)* s-a ridicat problema alegerii soluţiei de conservare a mormîntului cu fresce, precum şi aceea a construcţiei exterioare de protecţie. Proiectantul a prezentat mai multe variante pentru construcţia exterioară, ce urma să cuprindă şi un mic muzeu. Proiectele nu au fost avizate, recomandîndu-se găsirea unui stil neutru, de factură contemporană.

În ceea ce priveşte conservarea mormîntului, au fost exprimate mai multe opinii de către arhitecţi, ingineri, pictori restauratori, arheologi, cu argumente pro şi contra acoperirii cu pămînt şi accesul doar pentru specialişti, construcţia de protecţie urmînd să conţină replica monumentului destinată vizitatorilor, sau îmbrăcarea mormîntului într-o coajă cu sistem de climatizare (ceea ce este foarte costisitor şi pretenţios). Fapt este că în prezent, după ce multe secole s-a păstrat în stare bună, din cauza inundaţiei de la o conductă apropiată, umiditatea zidurilor mormîntului a crescut şi frescele sînt în pericol. În urma discuţiilor Comisia a căzut de acord că mai eficient este să se creeze un mediu controlat pentru mormînt, iar în privinţa construcţiei exterioare este necesar un studiu separat cu avizare ulterioară.

GEORGETA POP

INIŢIATIVE ECOVAST PENTRU SATELE ROMÂNIEI

În ultima săptămînă a lunii martie 1991, DMASI a avut ca oaspeţi trei membri ai ECOVAST (European Council for the Village and Small Town). Programul dens al delegaţiei a cuprins, pe de o parte, întrevederi cu dl. Horvath Andor, ministru secretar de stat în Ministerul Culturii, şi specialişti ai DMASI şi CNMASI, menite să stabilească punctele de joncţiune ale preocupărilor celor două părţi şi elementele unui program comun de acţiune, iar, pe de altă parte, incursiuni în teren care au oferit mostre ale materialului asupra căruia acest program poate fi aplicat.

După periplul în Banat, Muntenia şi Transilvania, membrii delegaţiei au desemnat România ca deţinătoare a unui foarte valoros şi original patrimoniu clădit, în mare parte încă nepervertit prin modernizări, lucru rar întîlnit în ţările europene. Asupra păstrării acestui fond originar al arhitecturii româneşti va fi îndreptată colaborarea ţării noastre cu ECOVAST.

Informaţii mai concrete oferă răspunsurile la cele cîteva întrebări pe care le-am adresat specialiştilor englezi înainte de plecarea lor din România.

1. *Ce este ECOVAST, cine sînteţi dumneavoastră şi cum aţi format o echipă?*

ECOVAST este o organizaţie formată din organizaţii-membru voluntare sau oficiale, ca şi din persoane

http://patrimoniu.gov.ro

individuale. Membrii ei sînt angajați în prezervarea și protecția satului, a culturii sale, a bunăstării oamenilor săi și într-o atentă și susținută revitalizare a economiei sale. Organizația este fondată în 1984, după pregătiri începute în 1978. ECOVAST are statut de observator pe lîngă Consiliul European și are relații cu Comunitatea Europeană.

Sediul legal se află la „Maison de la Nature, Centre de l'Initiative pour l'Environnement Alsacienne", în localitatea Muttersholtz, în Alsacia, lîngă Strasbourg. Secretariatul se află la Namur, în Belgia.

Noi reprezentăm o organizație-membru a ECOVAST: Angus Fowler (Förderskreis Alte Kirchen-Marburg, BRD), Jane Wade (Historic Farm Bildings Group, GB), John Sell (Society for the protection of Ancient Bildings, GB).

Sîntem cu toții membri ai unui grup de lucru al ECOVAST pentru arhitectură vernaculară tradițională.

2. *Ce obiective are călătoria în România? Este singura țară pe care o vizitați acum?*

Sîntem aici pentru a ne crea o imagine a satului românesc și a felului în care el prezervă vechea arhitectură, economia și obiceiurile tradiționale. Încercăm să depistăm problemele potențiale și să gîndim soluții posibile pentru România.

Am avut o întîlnire cu membrii Comitetului Internațional al ECOVAST în Ungaria, săptămîna trecută. Am vizitat de curînd Grecia și Bulgaria

3. *Ce locuri ați vizitat în România și ce impresii v-au produs?*

Am călătorit în Muntenia și Transilvania; primul loc vizitat a fost satul Zăbrani, lîngă Lipova, unde ne-am bucurat de minunata ospitalitate a unui țăran care a împărțit cu noi casa și o masă tradițională. Am fost foarte impresionați de caracterul arhaic al vieții acestei familii, cu vechea ei casă, cu vechiul hambar și curtea plină de animale. Este un sat cu drumul mărginit de pomi fructiferi.

În Cluj am fost impresionați de noul muzeu organizat în fosta primărie. Culorile vechilor clădiri din centrul orașului ne-au uimit și ne-au delectat. Am descoperit mai tîrziu frumusețea culorilor de var și în alte locuri.

Ca și centrul Clujului, unele sate pe care le-am vizitat, cum sînt Cisnădioara (Michelsberg), Viscri (Deutsch Weisskirch) și Teșila-Valea Doftanei, sînt remarcabil de intacte arhitectural, rămase nealterate încă din secolele XVII—XVIII și în aceasta rezidă marea lor valoare. Trebuie să devină posibil ca integritatea și frumusețea lor să constituie o atracție pentru vizitatorii României. Ele păstrează vii cîteva din vechile meșteșuguri și tehnici de construcție, iar casele se găsesc într-o stare rezonabilă. Am avut norocul să intrăm în case pline de comori etnografice în Valea Doftanei și Viscri.

4. *Puteți face cîteva considerații asupra păstrării și tratamentului aplicat vechilor clădiri în România?*

Cetatea sătească de la Apold (Trappold) (foto Edmund Höfer).

http://patrimoniu.gov.ro

Sighişoara, strada şcolii (foto Edmund Höfer)

Casele tradiţionale din sate par a fi în stare mai bună decît în multe ţări europene, de pildă Germania de Est, Iugoslavia şi Polonia. Multe case din România sînt încă reparate într-o manieră corectă, cu mortar de var, dar multe dintre construcţiile prestigioase cum sînt bisericile şi castelele au fost, din nefericire, îmbrăcate în ciment care nu lasă trecutul clădirii să ,,respire''; în plus există pericolul ca, odată îndepărtat, acest ciment să ia cu sine suprafaţa minunatelor paramente de piatră sau cărămidă.

Această restaurare drastică este de altfel neplăcută privirii, mai ales că este aplicată cu regularitate, făcînd ca vechile clădiri să pară foarte moderne. Castelul Bran şi Piaţa Sfatului din Braşov au pierdut, prin aceasta mult din calitatea de martor al timpului. În Braşov am văzut cum intruziunea marilor vitrine de magazin de la parterul clădirilor sparge scara faţadelor către piaţă. În schimb, acoperişurile cu profilele lor originale, din ţiglă sau şindrilă, păstrează parfumul trecutului.

5. Cum plasaţi România din punctul de vedere al arhitecturii vernaculare în context european? Care sînt concluziile generale ale vizitei dumneavoastră şi cum o veţi valorifica?

România este importantă pentru Europa şi pentru că păstrează atît de complet multe dintre satele şi oraşele vechi. Problema dumneavoastră va fi să păstraţi integritatea lor acum, cînd lucrurile se schimbă. Multora din vechile clădiri li s-a păstrat cu grijă caracterul originar, aşa că modernizările trebuie făcute într-un stil simpatetic; este cazul şi pentru clădirile noi. Un bun exemplu de păstrare a formelor tradiţionale în volume mai mari am văzut la ,,casa de ceai'' din Muzeul etnografic de la Bran. Scara noilor clădiri este de asemenea importantă, aşa cum fiecare român trebuie să-şi fi dat seama văzînd cum noile blocuri distrug scara umană.

La întoarcerea noastră la Londra vom încerca să strîngem bani pentru a pune la punct un studiu pilot pentru două sau trei sate din România. Trebuie stabilit potenţialul satului, ce produse pot găsi cea mai bună piaţă în ţară şi în afara ei; ce meşteşuguri ar interesa pe vizitatori şi ce facilităţi li se pot oferi: ferme pentru vacanţe, hanuri de ţară sau castele-hotel. Produse ca brînzeturile tradiţionale, fructele şi legumele crescute în mediul lor sînt toate bunuri cu mare căutare în Vest. Satele vor fi apoi un exemplu pentru celelalte.

Întrevedem o colaborare valoroasă cu viitoarea organizaţie română ce va fi afiliată Comitetului Internaţional ECOVAST. Comitetul de iniţiativă ce pregăteşte statutul acestei organizaţii a fost constituit la Ploieşti, unde un grup de arhitecţi şi cercetători a elaborat un studiu asupra casei tradiţionale romă-

http://patrimoniu.gov.ro

nești, una dintre cele mai complete și bine gîndite cercetări pe care o cunoaștem în Europa [1].

Gîndim că viața în satele românești ar îmbia mulți vizitatori să revină; meșteșugurile, obiceiurile și frumoasele clădiri constituie o valoare de nepreţuit.

Vom raporta deci favorabil periplul nostru în România la Consiliul Europei.

Proiectele ECOVAST nu pot deveni viabile decît după ce problema satelor din România va fi cunoscută și înțeleasă de către români. Situația cu totul specială a satelor noastre este greu de înțeles privită din afară.

Fenomenul de depopulare a satelor este, pare-se, mai drastic și mai nociv decît în alte țări europene, unde este contrabalansat, în parte, de moda reședinței pentru week-end. Nu se poate evalua perioada în care restabilirea materială a poporului român va face posibil ca acest fenomen să prolifereze și la noi. De asemenea, este greu de întrevăzut impactul noilor împroprietăriți asupra satului și caselor lui.

O altă problemă greu de surmontat este aceea a modernizării, foarte necesare de altfel, a caselor tradiționale românești, care sînt, prin excelență, de mici dimensiuni: apare astfel incompatibilitatea spațiu mic — confort și pericolul denaturării caracterului originar prin extinderi discordante. Soluții viabile, elaborate de profesioniști, ar putea preîntîmpina dorința oamenilor de a înlocui casele vechi cu construcții noi.

La fel de nociv ca oricare alt factor distructiv este totala derută estetică a populației de la sate, ruptă de tradiție și foarte permeabilă la elemente străine ei, pe care le preia fără discernămînt. Arhitectura și decorațiile clădirilor noi, ca și modernizările celor vechi o confirmă pe deplin.

O problemă cum nu se poate mai gravă și fără egal în alte țări europene este părăsirea satelor săsești și, implicit, dispariția unei foarte valoroase civilizații, de o importanță indiscutabilă pentru România. Îngrijorarea este amplificată de absența oricărui alt tip de atitudine decît aceea de contemplare pasivă și uimită în fața devastării acestor bijuterii arhitectonice cu o grabă și o eficiență furibundă de către țigani.

Avansînd pe traiectul problemelor greu de înțeles pentru străini, revin asupra ideii lansate de specialiștii englezi, aceea de a constitui tabere de vară pe lîngă meșteri cunoscători ai vechilor tehnici de lucru. Sînt pregătiți oare tinerii români să lase mirajul noutăților occidentale, din ce în ce mai accesibile, fascinația îmbogățirilor spectaculoase, în favoarea îndeletnicirilor străvechi? Asistența occidentală este necesară pentru a convinge că o astfel de orientare poate deveni foarte rentabilă, și, bineînțeles, benefică pentru cultura românească.

Importanța vizitei ECOVAST rezidă, așadar, în primul rînd în reactualizarea acestor probleme. Nu putem răspunde altfel generozității lor decît prin cunoașterea aprofundată a situației satelor din România, pentru a putea elabora un program aplicat, sensibil și tenace, care ar putea să ne redea una dintre cele mai mari bogății ale țării și mîndria de a o avea.

INA POSTĂVARU

---

[1] Este vorba despre studiul „Locuința tradițională în mediul rural" elaborat în anul 1988 și avînd ca proiectant general Institutul de Proiectări Prahova.

Comitetul de inițiativă constituit la Ploiești în 29 martie 1991 are ca obiectiv stabilirea statutului și bazei juridice a viitoarei organizații ce va fi afiliată Comitetului Internațional ECOVAST. Se pregătesc formulare pentru adeziune pentru cei ce doresc să se implice în acțiunea de revitalizare a satelor din România.

Protocoale de colaborare încheiate între Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice și organisme și instituții de profil din alte țări

Ungaria

PROTOCOLE DE COOPERATICE ET D'ENTRE — AIDE SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE

Les représentants de l'Intendence des Monuments Historiques de la Hongrie et de la Direction des Monuments, Ensembles et Sites Historiques de Roumanie, réunis à Budapest le 22 Mars 1991, ont pris connaissance de la similitude de leurs conceptions concernant les recherches, l'inventaire, la protection, la conservation, la restauration et la mise en valeur des monuments, des ensembles et des sites historiques, témoins de l'identité historique et culturelle de chacun des deux pays et parties du patrimoine européen et mondial dans le même temps.

Ils ont constaté également les pertes du patrimoine culturel provoquées par presques cinquante ans de dictature communiste dans les deux pays, et specialement en Roumanie.

Animés par le sincère désir de coopérer pour une Europe unie dans leur domaine d'activité — les monuments, les ensembles et les sites historiques —, les représentants des deux institutions ont établi les suivantes directions de collaboration:

1. Echanges de spécialistes pour des stages de recherche, de documentation et de travaux de conservation et de restauration, ainsi qu'aux cours de perfectionnement de courte ou de longue durée.

2. Echanges d'informations et de documentations archivistiques, photographiques etc., afin de compléter les dossiers des monuments historiques.

3. Echanges de publications, d'autres materiaux documentaires, de livres et d'expositions.

http://patrimoniu.gov.ro

4. Participation réciproque et / ou des travaux communs des spécialistes sur les chantiers de recherche et de restauration des monuments historiques.

5. Coopération et appui réciproque des représentants des deux institutions dans une Commission Mixte concernant les monuments, ensembles et sites historiques.

6. Les représentants des deux institutions feront les démarches nécessaires afin que le Ministère de la Protect ion de l'Environnemen et de l'Aménagement des Territoires de la Hongrie, le Ministère de la Culture et la Commission Nationale des Monuments, Ensembles et Sites Historiques de la Roumanie appuient la réalisation de ce protocole.

Signé à Bucarest, le 23 Avril 1991.

Intendance des Monuments Historiques de la Hongrie	Direction des Monument, des Ensembles et des Sites Historiques de la Roumanie
ZSOLT JEKELY Directeur général	PETER DERER Directeur
TAMAS FEJERDY Directeur de la surveillance	SERGIU IOSIPESCU Directeur scientifique

De asemenea, au fost elaborate propuneri pentru încheierea de protocoale de colaborare și sprijin cu mai multe țări, din care spicuim:

Germania

Propuneri pentru un protocol de cooperare și sprijin între Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice din București/ROMANIA și Oficiul pentru Ocrotirea Monumentelor din Renania / GERMANIA

— Schimburi de informații privind structura organizatorică, legislație și metodologie de aplicare;

— Schimburi de informații privind metode și tehnici de inventariere, supraveghere, inspecția lucrărilor și urmărirea comportării în sit;

— Schimburi de articole, studii, de publicații și literatură de specialitate;

— Schimburi și formare de specialiști: instruiri practice;

— Organizarea în comun de expoziții și manifestări;

— Organizarea și realizarea în comun de investigații, proiecte și șantiere de lucru (tehnice și științifice);

— Susținerea morală și materială a eforturilor DMASI în atingerea nivelului internațional promovat de ICOMOS privind:

— accesul la informație și prelucrarea științifică a acesteia (în domeniul specific de activitate);

— tehnicile și aparatura de lucru necesare asigurării evidenței, inspecției, protejării, conservării, restaurării și punerii în valoare (a monumentelor istorice);

— crearea de comitete mixte.

— Realizarea, restaurarea și punerea în valoare a cîtorva monumente reprezentative în ambele țări, ca sedii ale unor activități comune tehnice și științifice (cabinete de studii, laboratoare, ateliere de proiectare, meșteșugărești, spații expoziționale, spații de cazare).

Franța

— Organizarea de seminarii pe teme de inventarierea și restaurarea monumentelor, cercetare arheologică etc.;

— Schimburi de informații privind structura organizatorică, legislația și metodologia de aplicare;

— Acordarea de burse de specializare în Franța;

— Organizarea schimbului de specialiști pe șantiere de arheologie din România și Franța;

— Deschiderea unui șantier școală în care să colaboreze specialiștii români și francezi.

http://patrimoniu.gov.ro

ARHITECTURA DIN ROMÂNIA ÎN CONTEXT EUROPEAN

Manifestări organizate cu ocazia centenarului Societății Arhitecților Români, 26 februarie — 2 martie 1991

Sub egida Uniunii Arhitecților din România, a Ministerului Culturii, Departamentului pentru Urbanism și Amenajarea Teritoriului și Primăriei Municipiului București, a avut loc, între 26—28 februarie 1991, reuniunea « *Arhitectura din România în context european*, manifestări organizate cu ocazia centenarului Societății Arhitecților Români, 1891—1991 ».

Constituindu-se acum un veac, SAR concretiza o realitate semnificativă a vieții sociale și culturale din România acelei epoci și anume recunoașterea profesionalismului pe care îl cere realizarea unei construcții încă din faza de proiect. Trecerea de la arhitectura vernaculară la arhitectura de autor determinase o creștere spectaculoasă a numărului creatorilor cu pregătire superioară de specialitate, prezenți în diferitele sectoare ale serviciilor publice: ministere, prefecturi, primării și în serviciul societății private. De aici și constatarea « Toate specialitățile [. . .] au cercurile lor care progresează în fiecare zi [. . .] arhitecții singuri s-au aflat întotdeauna izolați » (proces-verbal de constituire a SAR, 26 februarie 1891). Pe acest temei, 24 din cei mai cunoscuți și activi arhitecți ai epocii se declară membri fondatori ai SAR, propunîndu-și să discute și să susțină creația arhitecturală românească, să lupte pentru înființarea Școlii de arhitectură și să apere clădirile istorice. Urmarea acestui program generos este lupta dusă pentru înființarea Școlii, gîndită ca loc de formare de înaltă ținută profesională și științifică, înființare pentru care unii dintre membrii SAR își dăruiesc energia și timpul. De asemenea, punerea în discuția membrilor SAR a proiectului legii privind *clădirile și obiectele istorice* (martie 1892) și înaintarea unor observații pertinente către autoritățile competente, sau apărarea poziției profesionale prin solicitarea și includerea unor articole referitoare la meseria de arhitect în legi specifice sau normative atingătoare și a acestor domenii, toate au constituit momente ale istoriei societății.

Astfel SAR devine un liant benefic, ocrotind creații valoroase, făcîndu-le cunoscute prin paginile revistei « Arhitectura », contribuind, în mod decisiv, la constituirea acelui nivel de cultură arhitecturală care impune profesionalismul și determină recunoașterea arhitectului ca glas esențial în conturarea specificului cetății.

Devenită, după al doilea război mondial, Uniunea Arhitecților din România, în noua societate politică, prestigiul breslei este voit diminuat, iar opiniile profesionale ascultate numai cînd coincid cu glasul puterii. De aceea aniversarea centenarului a constituit un moment de semnificație deosebită, dedicîndu-i-se o sesiune de comunicări științifice, două expoziții, ca și întruniri restrînse între specialiștii români și străini invitați să participe.

Sesiunea de comunicări s-a deschis prin cuvîntul inaugural al academicianului dr. doc. prof. arh. Grigore Ionescu, președintele CNMASI, omagiu adus înaintașilor care în acel an minunat, 1891, au constituit SAR și, totodată, luptei lor pentru restaurarea corectă a monumentelor, precum și contra experimentelor cu urmări tragice făcute de arhitectul francez Lecomte de Noüy la cîteva din monumentele valoroase.

În continuare comunicările s-au axat pe cîteva teme de interes major pentru istoria arhitecturii românești și anume: *momente ale activității SAR*, ca în lucrarea prof. dr. arh. Sanda Voiculescu, *Rolul arhitecților români în organizarea învățămîntului de arhitectură*, ce urmărește eforturile teoretice și practice ale membrilor SAR de a organiza un învățămînt de înaltă exigență, ceea ce se reușește abia în 1897. Comunicarea arh. Zachi Arpad, *Istoricul revistei românești de arhitectură* va pune accentul pe importanța conștientizării rolului arhitectului prin presă, întîi cea culturală, « Revista Română », în care vor scrie arh. Berindei sau Alexandru Odobescu, apoi presa de specialitate « Analele arhitecturii și ale artelor cu care se leagă », director I. N. Socolescu (1891—1893), publicație ce se va pune la dispoziția SAR, dar nu în slujba ei, revista prezentîndu-i scopurile și activitatea și susținînd Societatea în bunele ei intenții. În cadrul aceleiași tematici, dr. arh. Peter Derer va sublinia vocația europeană a SAR în lucrarea *Arhitecți străini în Societatea Arhitecților Români*, semnalînd prezența, încă din timpul breslelor, a meșterilor veniți de pe alte meleaguri, iar odată cu creșterea solicitărilor pieței construcțiilor, a arhitecților străini, fie cei ce lucrează direct, fie cei onorifici, invitați să devină membri ai SAR, prezență ce se va diminua simțitor după război odată cu inițierea unei politici protecționiste.

Constituindu-se într-o introducere sintetică la istoria arhitecturii românești, lucrarea arh. Gh. Sebestyén, *Cu privire la istoricul arhitecturii României în context european* stabilește cele trei perioade mari — pînă la începutul secolului al XVI-lea, secolele al XVI-lea și al XVII-lea, și, în sfîrșit, secolele XVIII-XIX — și raporturile lor cu arhitectura Europei.

În cadrul temei *urbanismul românesc* a fost prezentată comunicarea arh. Teodor Gheorghiu, *Modele urbane medievale europene implantate în spațiul românesc*, interesantă abordare a unui domeniu mai puțin studiat, care încearcă să stabilească anumite tipologii specifice orașelor medievale românești, analizînd tipul de lotizare, rețelele stradale sau modelul de dezvoltare: linear, cartesian compact; dr. arh. Andrei Pănoiu în *Organizarea așezămintelor urbane și rurale în secolul al XVIII-lea și al XIX-lea în țările române*, pe linia unor mai vechi preocupări și cercetări, determină caracteristici ale modului de distribuție în teritoriu

http://patrimoniu.gov.ro

a funcțiunilor specifice localităților, pe baza vechilor planuri existente în arhivă, considerînd gîndirea coerentă un reflex al necesităților social-istorice, ce determină un anume mod de amplasare a clădirilor, de circulație sau de organizare a teritoriului.

Trecînd în domeniul *urbanismului contemporan*, comunicarea arh. Smaranda Gîlea și arh. Elena Apreutesei, *Un secol de urbanism ieșean*, făcînd o scurtă prezentare a modului în care s-a constituit din punct de vedere urban orașul Iași, a analizat în principal « sistematizarea » orașului în ultimele decenii de « renaștere sub influența realismului socialist », cînd s-a urmărit realizarea prin remodelare urbană a axei de compoziție și construirea unor ansambluri noi cu « elemente specifice ». Concluzia era « Iașul și-a definit caracterul ». Din păcate lucrarea nu compara caracterul vechiului Iași cu cel nou stabilit pe planșetă, inclusiv modul în care se gîndește păstrarea zonei istorice și ce demersuri s-au făcut în favoarea acesteia.

Comunicarea dr. arh. Sandu Alexandru, *Particularitatea locului ca valoare de universalitate* a punctat tocmai acele aspecte teoretice necesare într-o abordare a problemelor urbanisticii: lipsa limbajului profesional, boala izolării, a detașării din context a clădirilor, necesitatea gîndirii raportului între obiectul nou realizat și obiectul istoric, stabilirea particularităților spațiului, arhitectul trebuind să țină cont de situl construit.

În cadrul temei *Valori ale arhitecturii românești* s-au înscris comunicările: *Arhitectura lui Grigore Cerchez în context european* de arh. Radu Florinel, analiză subtilă a compoziției « casei Niculescu Dorobanțu » (str. Lemnea, București), pe baza căreia arh. Grigore Cerchez poate fi considerat un creator de spațiu, deci un arhitect în chiar esența acestui cuvînt. O analiză similară a compoziției operei este realizată de arh. Cristina Ochinciuc în comunicarea *Școala Centrală de fete din București la 100 de ani de existență*. Clădirea proiectată și construită de arh. Ion Mincu în anul 1885 este o compoziție de factură clasică, ce exprimă funcțiunile în fațadă și armonizează elementele decorative, reușind să treacă de la școala-templu, la școala concepută ca spațiu ludic.

Analiza cazurilor, independent de vechile formulări sau încadrări stilistice care determinau deja o poziție axiologică, a permis citirea unor valori neidentificate și înțelegerea aportului unor mari creatori.

Tema arhitecturii Bucureștilor a determinat lucrarea arh. Ștefan Mănciulescu, *Arhitectura bucureșteană la sfîrșitul sec. al XIX-lea*, subliniere a modelului urbanistic original pe care l-a oferit orașul-capitală și a stabilirii unor tipologii de clădire: compacte cu grădini între ele, locuințe gemene, casele duble cu fațade identice etc., evidențiind rezolvările caracteristice ale fațadelor sau colțurilor de clădire între două case, totul de mare coerență și frumusețe plastică. De asemenea, *Arhitecții francezi în România*, lucrarea arh. Mihai Opreanu, care s-a ocupat în principal de operele acestora realizate în București, subliniind aportul lor la definirea identității stilistice a orașului. Ultima lucrare dedicată orașului, *Arhitectura Bucureștiului interbelic*, prezentată de arh. Șerban Popescu Criveanu, încearcă să stabilească jaloanele care au definit arhitectura epocii: neoromânesc, Jugend-stil, arhitectura anilor 30, apariția cartierelor noi, ieftine, a primelor planuri de urbanism, toate înscriind Bucureștiul în curentele estetice ale epocii.

Abordările istorice ale fenomenului arhitectural au fost întregite de unele susțineri teoretice precum eseul arh. Ioan Andreescu și arh. Vlad Goivoronschi, *Criza de substanță în arhitectura românească*, punînd în discuție criza modelelor, sau conferința arh. Jean Loberthonière (Franța) dedicată edificiului ca obiect ieșit dintr-un context.

Arh. Șerban Cantacuzino (Marea Britanie) în conferința *Ideologie și arhitectură* a subliniat criza artistului în societatea din Marea Britanie dominată de interesele beneficiului economic, soluția după domnia sa fiind întoarcerea la arhitectura națională, provincială, prin promovarea formelor locale.

Scurta comunicare a arh. Vasile Mitrea, *Arhitectura românească contemporană*, a subliniat pierderea identității arhitecturii locale prin introducerea arhitecturii așa-zis moderne în zonele vechi ale orașelor. Tema se va relua în lucrarea arh. Adrian Bold, *Arhitectura ultimei șanse*, cu referire specială la București, oraș ce și-a pierdut naturalețea în urma cîtorva decenii de ignoranță. Au fost distruse imaginile arhetipale, iar individul a cunoscut înstrăinarea, fiind scos din ambientul său în mod brutal.

O viziune asupra « Arhitecturii totalitare » a adus-o arh. Florian Stanciu, subliniind condiția artistului și a operei de artă negate de puterea atotștiutoare.

Seria comunicărilor s-a încheiat cu conferința « tăcută » a arh. Imre Makovicz (Ungaria), care a prezentat imaginile propriei creații, mărturie a posibilității integrării totale a arhitecturii în peisajul natural.

Sesiunea de comunicări întregită de expozițiile « Casa poporului și realitatea orașului » și « Arhitectura din România în context european » au constituit evenimente ale vieții noastre științifice, meritînd o mai largă audiență din partea arhitecților, istoricilor și mai ales a studenților, căci ele au oferit puncte de vedere deosebite, constituind începutul unor noi demersuri, lipsite de prejudecăți, în descifrarea operei și valorilor arhitecturale din România.

Dr. CEZARA MUCENIC

http://patrimoniu.gov.ro

PE MARGINEA SESIUNII DE RAPOARTE ASUPRA REZULTATELOR SĂPĂTURILOR ARHEOLOGICE, CAMPANIA 1990*

Sesiunea anuală de rapoarte arheologice, ajunsă la a XXV-a ediţie, s-a axat pe ilustrarea unor teme majore ce urmăresc să demonstreze, prin intermediul unor bogate şi diverse vestigii şi dovezi de locuire — furnizate de cercetarea arheologică desfăşurată în 1990 — ale tuturor culturilor arheologice şi perioadelor istorice, destinul istoric al poporului român.

Aşezări şi staţiuni arheologice complexe, precum cele de la Gura Baciului (jud. Cluj), Lunca-Cetăţuia (jud. Neamţ), Chirnogi (jud. Călăraşi), Izvoare (jud. Neamţ), Poduri (jud. Bacău) şi Scînteia (jud. Iaşi).

Rapoartele au adus numeroase contribuţii la cunoaşterea unor culturi materiale: Criş, Gumelniţa, Cucuteni, în ceea ce priveşte fazele, inventarul lor arheologic, semnificaţia plasticii decorative a vaselor (cele cucuteniene în speţă).

Referiri la epoca bronzului — mai puţin din faza timpurie — şi aprecieri pertinente au însoţit rapoartele, care au prezentat descoperirile din nordul Transilvaniei, din şantierele de la Cîndeşti (jud. Vrancea), Costlogeni (jud. Călăraşi) sau din tumulii, cu multe etape, aflaţi în raionul Slobozia, rezultatele acestei din urmă cercetări fiind comunicate de arheologi din Chişinău.

La săpăturile de la Babadag, importantă staţiune a Hallsttatului românesc din sud-estul ţării, s-au adăugat cele din noua aşezare hallsttatiană descoperită la Tichileşti (jud. Tulcea); de asemenea au fost expuse rezultatele cercetărilor din a doua epocă a fierului, cuprinzînd o bună parte din teritoriul Daciei antice pînă la cucerirea romană, cu staţiunile: Satu Nou, jud. Constanţa, Poiana, jud. Bacău, Cugir, jud. Alba, Grădiştea Muncelului, jud. Hunedoara, Hîrtopu Mare (Rep. Moldova) apoi Racoş, jud. Braşov, Buneşti, jud. Vaslui ş.a., precum şi cercetările din zonele sacre, care aduc dovezi substanţiale asupra sistemului de apărare şi locuire geto-dacică, a continuităţii neîntrerupte de viaţă în una sau alta dintre staţiuni, asupra cronologiei şi ritualurilor foarte diferite de înmormîntare.

Antichitatea greco-romană a fost ilustrată de descoperirile obţinute în obiective militare, necropole şi mai ales în aşezări aflate în special în mediul urban, făcîndu-se observaţia că fără cercetarea la sate nu se va interpreta corect şi complet procesul romanizării în Dacia.

Bogatul inventar arheologic de la Albeşti, jud. Constanţa (amfore, ştampile şi recipiente), documentează două perioade de vîrf ale activităţii comerciale desfăşurate în secolul III a.ch. — I p.ch., reflectînd relaţia dintre colonie şi populaţia autohtonă din zonă, în timp ce săpăturile arheologice de la Dunavăţu de Jos localizează Halmyris la Murighiol (mila Zaporojeni).

Ample cercetări, desfăşurate pînă acum în patru sectoare la Adamclisi, au permis investigarea Basilicii D cu transept precum şi cele patru faze ale basilicii propriu-zise. Sondajul efectuat în special în dreptul altarului precizează o aşezare de epocă romană timpurie, întreruptă de incendiu în secolul II şi care a cunoscut un moment daco-roman.

O bună impresie a făcut-o, la secţiunea respectivă, prezentarea rezultatelor obţinute pe şantierul de la Ulpia Traiana; colectivul de arheologi a continuat săpăturile anul trecut în curtea interioară a Palatului Augustalilor, dezvelind zidul de sud al basilicii, o parte a zidului porticului ca şi a curiei, toate acestea permiţînd, printre altele, stabilirea dispunerii altarului, a relaţiei acestuia cu celelalte elemente de arhitectură antică precum şi reconstituirea porticului cu ajutorul fragmentelor arhitecturale găsite: fus de coloană, plintă, fragmente de arhitravă şi friză, toate arătînd modularea clară a clădirii.

La aceste informaţii despre construcţiile urbane romane se adaugă şi cele furnizate de săpăturile ce au secţionat zona estică a porticului oraşului antic ridicat la rangul de colonie sub numele de *Colonia Aurelia Apulensis*, azi Partos, sau cele care au dezvăluit aspecte ale ariei şi evoluţiei lui urbane.

Cercetările de la Capidava au adîncit cunoaşterea fazelor de funcţionare (sec. III) şi refacere a termelor aflate în afara cetăţii; în ultima campanie săpăturile au continuat şi în instalaţia portuară, constatîndu-se că bogatul inventar arheologic (de la monede şi fibule, la fragmente ceramice şi de fier) este prezent în toate fazele de funcţionare şi că oraşul a fost distrus de mişcările seismice produse de-a lungul secolelor.

Amintim în continuare raportul care a prezentat o descoperire interesantă din complexul necropolei de la Isaccea (Noviodunum) cuprinzînd: un mormînt monumental roman cu inscripţie şi o sculptură antoniniană din marmură (1,75 m); studierea unei importante zone de cercetare din judeţul Tulcea, Tichileşti-Valea Teliţei, care face dovada unei lungi perioade de locuire din epoca fierului, trecînd prin epoca romană, pînă în feudalismul timpuriu, identificîndu-se o aşezare sătească de epocă romană şi un bordei cu vatră.

Continuitatea istorică a autohtonilor în secolele următoare a fost bine documentată, pentru perioada secolelor V—VII, în aşezările de la Şirna (jud. Prahova), Ştefan cel Mare (jud. Bacău), Davideni (jud. Neamţ), Dipşa (jud. Bistriţa-Năsăud) ş.a.

În discuţii s-a pus problema afectării unor fonduri mai mari, atît pentru efectuarea unor cercetări mai complexe în staţiunile în care lucrările au început deja, cît şi pentru abordarea unui număr mai mare de obiective din epocile post-romană şi a migraţiilor în toate provinciile, în vederea îmbogăţirii informaţiei în ceea ce priveşte: relaţia autohtonilor cu goţii, fortificaţiile.

Rapoartele ce au avut ca obiect cercetarea evului mediu timpuriu au scos în evidenţă carenţe în investigarea aspectelor satului medieval, această cercetare avînd mare importanţă pentru perioada etnogenezei poporului şi a formării statelor româneşti. S-a subliniat, de altfel, nevoia acută, a abordării cercetărilor interdisciplinare şi a unei colaborări mai susţinute între generaţiile de arheologi. Evident, unele rapoarte s-au oprit cu interes în special la aspectele care privesc fortificaţiile (Nufăru, jud. Tulcea, Cladova, jud. Arad), şi necropolele (Platoneşti, jud. Ialomiţa-necropolă birituală din sec. IX—X).

Dense în date şi informaţii, diversificate tematic, avînd caracterul unor micromonografii, de la încadra-

---

*** Piatra Neamţ, 2—5 mai 1991, organizatori: Comisia Arheologică, Comisia Muzeelor şi Colecţiilor, Complexul Muzeal Judeţean şi Inspectoratul pentru cultură al judeţului Neamţ.**

http://patrimoniu.gov.ro

rea istorică la evoluţia monumentelor şi aşezărilor medievale pe baza elementelor arhitecturale şi artistice, coroborate cu cele istorice, rapoartele avînd ca obiect civilizaţia medievală au impus prin ideile conţinute care au prilejuit vii dezbateri.

Precizări asupra cronologiei şi evoluţiei arhitecturale ale unor ansambluri medievale precum c u r ţ i l e d o m n e ş t i d i n V a s l u i, c u r t e a D o m n e a s c ă d i n I a ş i, a rolului jucat de acesta în maturizarea procesului de dezvoltare urbanistică (de exemplu interesanta cercetare efectuată în pivniţa c a s e i f a m i l i e i c r o n i c a r u l u i G r i g o r e U r e c h e, monumente văzute în relaţie cu construcţiile din vatra istorică) facilitează adîncirea studierii unor realităţi care ţin de un proces constructiv de vîrf al arhitecturii medievale urbane, unele dintre rapoarte şi comunicări conţinînd date importante pentru lămurirea problemelor formării, evoluţiei şi trecerii spre epoca modernă a oraşelor din Moldova.

Numeroase rapoarte s-au ocupat de monumente de arhitectură religioasă: R i b i ţ a (jud. Hunedoara), care, alături de Hălmagiu şi Criscior constituie modelul de biserici din Ţara Zarandului şi Ţara Crişurilor, asemănătoare cu monumentele Ţării Haţegului; b i s e r i c a f o s t e i M ă n ă s t i r i R î n c ă c i o v (jud. Argeş) cu pronaos şi absidă poligonale, tip de plan frecvent odinioară, şi-n Moldova şi-n Transilvania; B i s e r i c a P r e c i s t a (Galaţi) şi relaţia cronologică cu complexul de morminte (sec. XVII—XIX) săpate în umplutura unor cuptoare (unul dintre ele de secol XVII). Direcţia Monumentelor, Ansamblurilor şi Siturilor Istorice a finanţat proiectul pentru protecţia acestei zone şi transformarea ei în parc arheologic; B i s e r i c a «A d o r m i r e a M a i c i i D o m n u l u i» — Suceava, atestată documentar la 1395, fază neidentificată încă în teren, spre deosebire de cele ulterioare, de piatră (sec. XVI) şi de zid (sec. XVII).

Atît rapoartele cît şi discuţiile purtate pe marginea lor au prilejuit un larg schimb de idei în ceea ce priveşte necesitatea cercetării fondului arhivistic şi a monumentelor de secol XVIII aproape necunoscute, a studierii modului cum s-a făcut trecerea de la ceramica medievală tîrzie la cea populară, în ceea ce priveşte rezolvarea problemei ruinelor, a modalităţilor consolidării, conservării şi restaurării lor.

Alte rapoarte au adus în atenţie rezultatele cercetărilor de la: c e t a t e a F ă g e t (jud. Timiş), atestată documentar în prima jumătate a secolului al XVI-lea; c e t a t e a K a r a h o r m a n (jud. Constanţa), devenită rezervaţie arheologică, unde s-a descoperit, urmare a şapte campanii de săpături, un bogat tezaur medieval (secolele XVI—XVII), cuprinzînd 247 monede (176 din aur şi 71 de argint), deosebit de important pentru istoria României, cercetătorii discutînd atît provenienţa cît şi repartiţia pieselor; n e c r o p o l a m e d i e v a l ă d e l a H u d u m (jud. Botoşani) — 147 morminte succesive din care unele datate în sec. XIII—XIV, şi, respectiv, sec. XIV—XV.

Un material documentar asupra siturilor arheologice total necunoscute din Cîmpia Munteniei (cele din zona comunelor Scînteia şi Griviţa — jud. Ialomiţa) detectate prin fotointerpretare, ca şi raportul, din păcate numai acesta, care a înfăţişat aspecte topografice ale unor monumente din zona Sucevei (bazate pe cadastrul din vremea demolării lui Vasile Lupu şi delimitarea localităţilor făcută de austrieci în 1778, planul respectiv reflectînd situaţia din secolul al XVI-lea) au diversificat şi completat evantaiul de aspecte şi probleme abordate la recenta sesiune de rapoarte arheologice.

În finalul lucrărilor, s-au făcut unele observaţii şi propuneri pentru îmbunătăţirea activităţii de cercetare arheologică şi anume: necesitatea intrării în preocupările arheologilor a problemelor de arheometrie pentru determinarea, zonarea şi datarea descoperirilor; Comisia Muzeelor şi Colecţiilor va propune o secţie pentru promovarea unor programe şi va sprijini această activitate în viitor; lipsa unor rapoarte asupra topografiei arheologice; finalizarea repertorierii arheologice, unele judeţe stînd bine sub acest aspect.

Participanţii la Sesiunea de rapoarte au avut prilejul să vadă pe viu descoperiri arheologice din Moldova, prezentate în cele două expoziţii vernisate la Muzeul de Istorie Piatra Neamţ: «Descoperiri arheologice din Moldova. Campania 1990» şi «Plastica cucuteniană». Referindu-se la aceasta din urmă, menţionăm că muzeele de istorie din Iaşi, Bacău, Piatra Neamţ, Vaslui, Sfîntul Gheorghe, precum şi din Chişinău au contribuit cu interesante exponate, făcînd dovada gradului înalt de înflorire a civilizaţiei neolitice cucuteniene, în diferite faze şi pe o vastă arie de răspîndire, exponate cuprinzînd: plastică antropomorfă şi zoomorfă, statuete şi ceramică (Dumeşti — Vaslui, Mărgineni, Tîrpeşti, Poduri, Fîntînele, Parincea — Bacău, Rep. Moldova (Cultura Cucuteni—Tripolie); Ariuşd — Covasna); vase şi statuete antropomorfe şi zoomorfe (Cîrniceni — Neamţ, Scînteia — Iaşi) ş.a.

ELISABETA ANCUŢA — RUŞINARU

http://patrimoniu.gov.ro

Dr. D. St. Pavlović,
Architecture traditionnelle des Balkans. Yougoslavie,
Editions Melissa, Athenes, 1990, 72 p., 143 ill.

Monografia consacrată Iugoslaviei face parte din volumul « arhitectura tradiţională din Balcani » care va cuprinde lucrări similare din următoarele ţări: Albania (autori: Emin Riza, Pirro Thomo), Bulgaria (autor: Rachelle Anguelova), România (autor: Georgeta Stoica), Turcia (autor: Haluk Sezgin) şi Grecia (autor: Nikos Moutsopoulos). Monografiile prezintă arhitectura laică tradiţională, cu referiri minime la arhitectura religioasă.

Lucrările separate apar pentru început în limba franceză iar volumul în care vor fi reunite toate monografiile va fi tipărit în limbile engleză şi greacă. Autorii volumului sînt membri permanenţi ai Comitetului Internaţional de Arhitectură Vernaculară şi au mai publicat împreună un grupaj de studii în numărul 10 al revistei UNESCO « Studii şi documente privind patrimoniul cultural » consacrat arhitecturii vernaculare din Balcani.

Cu acest volum Editura Melissa îşi propune să prezinte cititorilor bogăţia arhitecturii tradiţionale din Balcani, originile, dezvoltarea, tipologia şi destinul său istoric. În acelaşi timp, editura speră ca prin această operă să contribuie la efortul ţărilor din zonă de conservare şi punere în valoare a moştenirii culturale.

Autorul lucrării, dr. Dobroslav-Boïco St. Pavlović, inginer arhitect, a consacrat întreaga sa activitate conservării şi restaurării monumentelor: (muzeolog-conservator, 1942–1944; arhitect proiectant, 1945–1950; arhitect şef, conservator general şi consilier pentru monumente istorice în Serbia, 1950–1977; profesor titular la Universitatea din Belgrad, 1977–1983; membru permanent la Comitetului Internaţional de Arhitectură Vernaculară; expert al Organizaţiei Mondiale de Turism.

O incursiune plastică în spiritualitatea prin care arhitectura lumii balcanice s-a impus universalului poate avea aderenţa necondiţionată a actualităţii numai dacă va fi bazată pe cercetarea intransigentă a condiţiilor în care a apărut şi s-a dezvoltat. Pentru că numai cunoaşterea moştenirii culturale poate clătina deformaţia pozitivistă a omului contemporan făcîndu-l să retrăiască lumea legendelor, miturilor şi eresurilor. Este ceea ce încearcă şi reuşeşte pe deplin D. St. Pavlović.

După o scurtă prezentare a coordonatelor geografice ale Iugoslaviei, autorul subliniază legătura directă dintre particularităţile mediului şi influenţele economice, culturale, politice care s-au încrucişat de-a lungul timpului pe teritoriul iugoslav şi arhitectura tradiţională. Ca urmare, meşterii-constructori s-au adaptat condiţiilor geografico-climatice folosind materiale locale (lemn, piatră, lut) ca şi împrejurărilor istorice care au determinat direcţiile schimburilor culturale, ceea ce a condus la realizarea unei arhitecturi originale, plină de farmec. Odată cu dezvoltarea industriei în a doua jumătate a sec. al XIX-lea meşterii au început să folosească noi materiale, mai ieftine şi mai

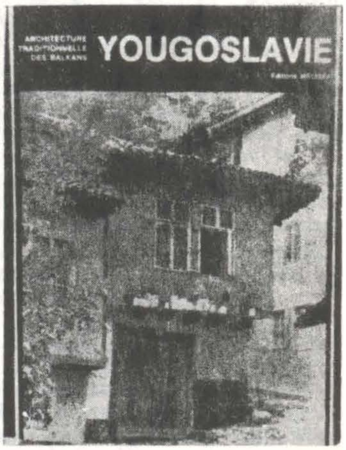

rezistente, devenind în acelaşi timp mai sensibili la influenţele alogene. Dar, prin introducerea elementelor străine tradiţiei, în special la decorarea cornişelor, brîielor, pilaştrilor, ancadramentelor de uşi şi ferestre inspirate din arhitectura barocă şi clasică, activitatea meşterilor pierde din originalitate. În felul acesta, constructorii populari anonimi dispar şi odată cu ei valorile arhitecturii populare, cu logica şi soluţiile ei pline de sensibilitate, cu armonia şi frumuseţea dispoziţiei spaţiale, proprii fiecărei regiuni şi fiecărui constructor.

Fără a ocoli descrierea arhitecturii zonale, autorul ştie să organizeze şi să prezinte în aşa fel bogăţia datelor informative, încît acestea să susţină într-o manieră proprie problema arhitecturii tradiţionale. De la bun început sînt stabilite mai multe zone cu arhitectură distinctă din punct de vedere al materialelor folosite, al planimetriei şi elevaţiei locuinţei: casă de tip alpin realizată din piatră şi lemn; casă balcanică construită pe schelet de lemn; casă panoniană construită din argilă; casă dinarică construită din lemn; casă mediteraneană construită din piatră. Diversitatea concepţiilor care au stat la baza realizării acestor construcţii este demonstrată prin trecere în revistă analitică a monumentelor caracteristice fiecărei zone.

Construcţiile din materiale mixte sînt specifice aşezărilor din partea orientală a Iugoslaviei. Folosirea materialelor respective a permis realizarea de forme mai libere ; i mai variate. Unele clădiri cîştigă în lărgime, altele în înălţime, fiind asemănătoare cu cele din Bulgaria vecină. Un portic cu dimensiuni armonioase şi un fel de verandă (« doksat ») construite în manieră orientală, conferă un aspect pitoresc acestor construcţii care au atins apogeul artistic în zona Ohrid.

Sculptura în lemn dispusă la ancadramente, uşi, plafoane, scări exterioare şi foişoare (« tchardaks »), contribuie la aspectul somptuos al arhitecturii conacelor (« konaks ») folosite ca reşedinţe reprezentative. Conacele mănăstireşti din sudul Iugoslaviei şi în mod

http://patrimoniu.gov.ro

excepţional cele din Serbia sînt folosite astăzi pentru loisir şi turism.

În Cîmpia Panonică şi spre sud, materialul de construcţie cel mai răspîndit este piatra. Deosebit de interesante sînt casele din regiunea Mării Adriatice, zona carstică a Istriei, Lika, Dalmaţia, Herţegovina şi Muntenegru. Casele din piatră sînt înalte, cu grajd şi depozit la parter şi încăperi de locuit la nivelul superior. Accesul la etaj se face pe o scară exterioară. Construcţia cu acoperiş în două ape şi învelitoare din dale de piatră este dominată totdeauna de un coş masiv care are şi funcţie decorativă.

Casele construite din lut şi mai recent din cărămidă, cu pinion de factură barocă, asemănătoare celor din Ungaria şi România datează din sec. al XVIII-lea. Acoperişul în două ape are învelitoare din trestie şi ţiglă.

Subliniind valoarea acestor construcţii modeste, de o varietate infinită, autorul atrage atenţia asupra pericolului în care se află datorită ritmului rapid de schimbare a modului de viaţă al oamenilor. În acest contex D. Pavlović se întreabă cu îngrijorare care este viitorul monumentelor de arhitectură populară. Pornind de la faptul că monumentele de arhitectură populară sînt în general răspîndite pe o suprafaţă întinsă, că unele sînt părăsite, fără căi de acces convenabile pentru a le putea găsi o utilizare deci aproape imposibil de conservat, autorul consideră îndreptăţită campania dusă în ultimul timp pentru strămutarea celor mai valoroase în parcuri etnografice, chiar dacă sistemul prezintă multe inconveniente.

Ţinînd seama de dificultăţile pe care le ridică conservarea, restaurarea şi punerea în valoare a monumentelor de arhitectură tradiţională, în Iugoslavia s-au folosit după caz metode diferite: aducerea de construcţii pe lîngă muzee sau monumente medievale (Skofia Loka, Sisak pe Valea Savei); conservarea unei părţi de sat in situ şi transformarea ei în parc etnografic la Surem; pregătiri pentru realizarea unui parc etnografic în apropiere de Belgrad; conservarea unui ansamblu rural autentic în regiunea Zagorje Croate. La Sirogojno s-au depus eforturi susţinute încununate cu succes, pentru conservarea arhitecturii satului fără a impieta asupra dezvoltării sale economice. Alături de casele existente au fost aduse o serie de construcţii din lemn, tipice pentru « Stari Vlah », dintre care unele au devenit ateliere de produse artizanale. Prin acţiunea unor artişti talentaţi satul Sirogojno a devenit centru cu faimă internaţională pentru tricotaje, valori, făcînd astfel tradiţia locală în acest domeniu.

De o grijă atentă se bucură în concepţia specialiştilor din Iugoslavia şi vechile cartiere cu caracter etnografic din anumite centre urbane: Ohrid, Jajce, Sarajevo, Vlajevo etc.

Cu toate măsurile luate pentru salvarea unui număr de monumente prin folosirea de modalităţi variate, autorul este conştient că modul de viaţă tradiţional nu poate fi reînviat, că singura soluţie constă în conservarea urmelor sale materiale şi integrarea lor în viaţa omului contemporan.

Scrisă într-un ritm alert, ilustrată cu admirabile fotografii color şi desene, tipărită în condiţii grafice excepţionale, lucrarea oferă o privire de ansamblu asupra arhitecturii tradiţionale din Iugoslavia, punînd în valoare trăsăturile sale specifice. Dr. Dobroslav-Pavlović a ştiut să construiască imaginea devenirii arhitecturii tradiţionale şi nu clişeul unei ipostaze impuse de un anumit context sau de prejudecăţile noastre culturale.

Dr. GEORGETA STOICA

« Guide technique », no. 1, Chauffage par panneaux radiants electriques de sol. Direction du Patrimoine. Mission technique (Janvier 1990)

Confortul termic, în înţelesul strict al cuvîntului, exprimă armonia dintre om şi clima înconjurătoare. Realizarea lui depinde atît de stabilirea echilibrului fiziologic, cît şi a celui psihic. În timp ce pentru echilibrul termic există valori măsurabile — deşi foarte diferite după vîrstă, rasă, sex, ocupaţie etc. — care oferă puncte de orientare, pentru componenţa psihică nu există o măsură care să permită introducerea ei în calculele matematice. Limitele confortului termic se definesc pe baza a 4 elemente: temperatura, umiditatea aerului, temperatura suprafeţelor ce delimitează încăperea şi viteza de mişcare a aerului interior.

În acest sens, la Institutul de Tehnologie din Massachusetts s-au făcut două teste cu privire la senzaţiile fiziologice ale unor persoane aflate într-o cameră cu temperaturi diferite ale aerului interior şi pereţilor ce delimitează încăperea. Persoanele aflate într-o cameră cu temperatura aerului de + 37°C, dar cu temperatura pereţilor menţinută la + 10°C au avut senzaţia de frig, cînd pereţii au avut temperatura de + 37°C şi aerul + 10°C, persoanelor respective le-a fost foarte cald.

În concluzie, un om aflat într-un spaţiu în care pereţii, plafonul, pardoseala, mobilierul înconjurător şi aerul au temperatura de 10—12°C, are senzaţia de frig. Acestea sînt în general condiţiile din clădirile vechi (biserici, castele), acolo unde nu au existat sisteme de încălzire sau acestea sînt incompatibile cu epoca actuală.

Din punct de vedere fiziologic omul resimte senzaţia de frig la extremităţile corpului. Dacă între pardoseala rece şi picioarele omului se aşază un podium de lemn, izolant, senzaţia de frig se atenuează.

Pe baza acestei constatări în anii '60, în Franţa, unui constructor i-a venit ideea de a plasa sub mochete un sistem electric de încălzire. Din această categorie de echipamente electrice de încălzire fac parte panourile şi covoarele radiante. Panourile radiante sînt echipamente electrice uzinale ce se pot monta în imediata apropiere a pardoselii, contribuind la îmbunătăţirea substanţială a confortului termic.

Panourile se montează pe suporţi izolanţi electric, la aproximativ 2 cm de pardoseală, spaţiu numit vid sanitar. Acest spaţiu permite: aerisirea pardoselii, reglajul planimetriei şi mascarea cablurilor electrice de alimentare a panourilor radiante. Aceste panouri trebuie să conţină: un suport rigid, dimensionat la încărcarea stabilită de destinaţia încăperii şi un generator de căldură care este asigurat de o rezistenţă electrică.

S-au făcut teste pentru puteri de 180 W/m^2 şi 360 W/m^2 cu temperaturile superficiale ale panourilor de 26°C şi 35,5°C luînd în consideraţie diverse tempera-

http://patrimoniu.gov.ro

turi interioare și exterioare ale aerului. Confortul termic s-a îmbunătățit substanțial pentru o rezistență de încălzire cu puterea de 180 W/m².

În anumite clădiri vechi (sec. XIV—XVIII) existența unor radiatoare electrice sau alte surse moderne de încălzire este dezagreabilă, dar este totuși necesar adeseori să se asigure o temperatură interioară de conservare de 12—14°C. În astfel de situații se pot folosi covoare radiante cu grosimea de 12—16 mm, cu o temperatură superficială de 20—30°C, pentru o rezistență de încălzire variind între 100—250 W/m².

În clădirile cu destinație muzeistică, covoarele radiante, prin modul lor de așezare constituie așa-numitele « căi de vizitare ». În sezoanele calde aceste covoare se pot depozita și păstra pentru următorul sezon rece. Covoarele radiante împreună cu echipamentele electrice componente sînt concepute astfel încît să fie permeabile la vaporii de apă și hidrofobe. Covoarele radiante se vor fixa pe parchet sau alte suporturi prin benzi adezive.

Pentru adoptarea unuia din sistemele menționate mai sus (panouri sau covoare radiante) sînt necesare următoarele studii și determinări:

— parametrii aerului interior în timpul și în afara timpului de utilizare a clădirii (concerte, vizite, slujbe) în toate sezoanele;

— verificarea cu certitudine a existenței sau nu a curenților de aer în interiorul clădirii (convecție naturală datorată configurației sau stării clădirii);

— umiditatea solului, a fundațiilor și a pereților clădirii;

— frecvența utilizării, durata, localizarea în timpul săptămînii, numărul de participanți.

Pentru a stabili eficiența sistemului se va face bilanțul economic de exploatare a vechiului sistem de încălzire (dacă a existat), analizînd facturile de plată, condițiile de utilizare și rezultatele. Pe baza datelor obținute mai sus se determină suprafețele utile de a fi încălzite și modul de așezare a panourilor sau covoarelor radiante.

Alimentarea cu energie electrică a acestor echipamente electrice se face de la un tablou de comandă prin intermediul unor cabluri electrice montate îngropat sau mascate. Tablourile de comandă sînt uzinate și sînt dotate cu elemente de automatizare (ceas multiprogram, procesor programabil) care reglează parametrii de funcționare ai instalației pe baza datelor transmise de sesizorii montați în zona panourilor și covoarelor radiante. Puterea electrică instalată variază între 18 Kw și 25 Kw pentru 100 de metri pătrați de panouri sau covoare radiante. S-a făcut un calcul pentru numărul de ore mediu de funcționare timp de 6 luni și s-a ajuns la 360 ore anual (clădiri destinate cultelor), rezultînd un consum de 6 480 Kwh anual pentru fiecare sută pătrată de panouri montate. Pentru clădirile cu destinație muzeistică, consumul anual de energie electrică este variabil în funcție de numărul de ore de vizitare.

Sistemele de încălzire prezentate mai sus au cîteva avantaje deosebite:

— nu modifică aspectul interior;

— se creează o zonă de confort cu influență pînă la 3 m înălțime;

— în spațiile astfel echipate s-a constatat o netă ameliorare a acusticii;

— temperatura suprafețelor radiante se situează sub pragul fiziologic de + 28°C;

— asigură în sezonul rece temperatura interioară de conservare.

IOAN MAREȘ

EXPOZIȚIA « ICOANE ROMÂNEȘTI DIN SECOLELE XVI—XVIII »

În viața culturală a Bucureștiului a avut loc un eveniment important și anume deschiderea în săptămîna Patimilor, pe data de 3 aprilie 1991, a unei expoziții de icoane organizată la sediul Muzeului Național de Artă.

Pentru muzeul nostru acest eveniment cultural are o dublă importanță și anume ea este prima manifestare expozițională cu lucrări de patrimoniu organizată după Revoluția din Decembrie 1989 și, în același timp, este prima expoziție de icoane org.nizată de la înființarea muzeului (1949), fiind în acest sens o premieră absolută.

Icoanele constituie un prețios tezaur artistic și spiritual al poporului român, integrîndu-se armonios în vasta arie de cultură de tradiție bizantină. Prin calitățile lor estetice icoanele se înscriu în ierarhia valorilor artistice, iar prin mesajul pe care-l poartă, ele aparțin cultului Bisericii ortodoxe.

Originea icoanelor trebuie căutată în pictura primelor secole ale creștinismului, în Egiptul copt, unde arta portretului juca un rol deosebit de important (sec. I—IV e.n.). Asemenea portrete vor sta la baza icoanelor bizantine răspîndite în tot Orientul Creștin, lumea balcanică și în Europa Răsăriteană.

Pentru teologia ortodoxă, temeiul icoanei sau reprezentării simbolice este realitatea Întrupării Fiului lui Dumnezeu. Icoana, ca reprezentare picturală, este o comunicare vizuală a realității invizibile, divine, manifestată în timp și spațiu. Ceea ce cuvîntul este pentru auzire, icoana este pentru vedere.

Teologia icoanei, în forma sa clasică, a fost fixată de Sf. Ioan Damaschin (cca. 730—760). Aceasta se bazează pe faptul asemănării firii omenești în persoana Cuvîntului. Ca urmare, icoanele se adoră pe temeiul asemănării chipului reprezentat cu persoana a cărui nume trebuie indicat pe icoană. Astfel, cinstirea dată icoanei trece la cel zugrăvit pe icoană.

Împotriva cultului icoanelor ia naștere în Imperiul bizantin mișcarea iconoclastă (sec. VIII—IX). Deși Sinodul al II-lea de la Niceea (787) consideră iconoclasmul drept erezie, persecuțiile continuă și în timpul împăratului Leon al V-lea Armeanul (813—820). Cultul icoanelor este restaurat pe timpul împărătesei Theodora, care în 842 fixează ziua de 11 martie drept ziua Ortodoxiei. Astăzi ea se sărbătorește în prima duminică din Postul Paștelui, cînd se fac procesiuni cu icoane.

Supunîndu-se riguros dogmelor creștine, icoanele reprezentau, în perioada de început, chipurile lui Iisus Hristos, Mariei și principalilor sfinți. Tendința de a idealiza treptat imaginea istorică a condus, mai tîrziu, la stabilirea de prototipuri.

La fixarea învățăturii ortodoxe despre reprezentarea iconografică a lui Iisus Hristos, a Maicii Domnului, a îngerilor și a sfinților a contribuit și patriarhul Tarasie (784—806).

http://patrimoniu.gov.ro

Icoana Maica Domnului cu Pruncul, *începutul sec. al XVI-lea, Mănăstirea Bistrița, Vîlcea.*

Ulterior, în arta bizantină, ca și în arta popoarelor care au continuat tradiția culturală a Constantinopolului, spiritul narativ își face tot mai mult loc în pictura de icoane. Sînt figurate cu precădere ciclul Patimilor, al marilor sărbători (praznice), scene din viața unor sfinți sau întregul sinaxar. Acest fenomen este comun lumii creștine ortodoxe din Rusia, țările române, Balcani și Orientul Apropiat.

În trecutul spiritual al țărilor române, ca și în întreaga Europă Răsăriteană, icoanele jucau un rol important ca obiecte de cult și venerație în biserici și mănăstiri, alcătuind ansambluri sub forma iconostaselor (cu cel puțin 41 de icoane diferite) care separau altarul (absida principală) de naos. De asemenea, le găsim în palatele domnești și metropolitane, în casele credincioșilor bogați ori săraci. Icoanele au circulat în decursul timpului odată cu meșterii lor, de la o provincie la alta, de la o țară la alta. Astfel, daruri ale domnilor români se află în vestitele mănăstiri de la Athos, în timp ce în mănăstirile din țară se păstrează, după tradiție, daruri ale împăraților bizantini.

Colecția de icoane a Muzeului Național de Artă este una dintre cele mai bogate de acest gen din țară; ea reunește opere valoroase și reprezentative din cele trei provincii românești, datînd din secolele XV–XIX. Alături de icoane românești colecția deține și un număr însemnat de icoane grecești, cretane, rusești, poloneze, lucrări care au circulat în această perioadă și care desigur au influențat la un moment dat pictura autohtonă.

În expoziția de față mi-am propus să prezint icoane românești din secolul al XVI-lea pînă în secolul al XVIII-lea. Criteriile care au stat la baza selecției exponatelor au fost cel al reprezentativității și cel cronologic. În același timp, însă, pentru a surprinde mai clar trăsăturile generale comune ale icoanelor românești, în evoluția lor istorică, precum și pentru a releva particularitățile fiecărei zone determinate de un anumit specific local, lucrările au fost grupate și pe provincii: Țara Românească, Moldova și Transilvania.

În pictura de icoane distingem trăsăturile caracteristice pe care le îmbracă arta în evoluția sa, marcată de perioade de căutări și epoci de cristalizare și împlinire a unui anume stil. Circumscrise unor perioade istorice ce poartă amprenta marilor domni și ctitori de artă și cultură Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Alexandru Lăpușneanu, Neagoe Basarab, Matei Basarab, Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino și Constantin Brîncoveanu, aceste etape sînt definitorii pentru evoluția picturii de icoane din țara noastră.

O primă etapă o formează grupul de așa-zise « icoane-portret » — *Maica Domnului cu Pruncul* și *Iisus Hristos* de la mănăstirea Bistrița, Vîlcea, datînd de la începutul secolului al XVI-lea, sau *Maica Domnului cu Pruncul* din secolul al XVI-lea, de la mănăstirea Pîngărați,

http://patrimoniu.gov.ro

Neamț — lucrări ale căror originalitate, grad de reprezentativitate și înaltă ținută artistică le conferă valoare de unicat. Ele se caracterizează printr-o concepție monumentală, avînd la bază arhetipuri stabilite în lumea bizantină în secolele XIII—XIV. Aceeași tratare monumentală o întîlnim și la *Plîngerea Domnului* de la biserica episcopală din Curtea de Argeș, scenă neobișnuită în pictura de icoane. Un grup aparte îl constituie « icoanele de familie » ale lui Neagoe Basarab, provenind de la Curtea de Argeș, avînd pictate pe ele portretele donatorilor, cum este cazul icoanei *Sf. Nicolae* sau *Sf. Simion și Sava*. O notă inedită, cu vădite influențe occidentale în concepție, relevă icoana *Coborîrea de pe cruce*. Autorul lucrării face o îndrăzneață apropiere între durerea sacră și cea pămîntească, prezentînd în paralel pe Fecioara Maria ținînd în brațe pe Iisus și Doamna Milița îndoliată, purtînd pe brațe pe fiul său mort, Theodosie.

Icoanele din secolul al XVII-lea își pierd caracterul sintetic al reprezentărilor, devenind manieriste, ilustrînd o nouă etapă în evoluția genului. Este cazul icoanelor *Arhanghelului Mihail* de la Topolnița, *Deisis* de la Tîrgoviște, *Sf. Gheorghe ucigînd balaurul* sau *Apostolul Petru* și *Apostolul Pavel* de la Putna.

Decorativismul accentuat manifestat prin abundența motivelor vegetale și geometrice, sculptate, stucate și aurite, ca și gama cromatică bogată sînt caracteristice pentru *Sf. Nicolae* de la Arnota, Vîlcea, opera lui Stroe din Tîrgoviște, pentru *Sf. Paraschiva* de la Dărmănești, Neamț, sau *Deisis* de la Petrifalău, Sibiu, constituind o altă trăsătură a picturii de icoane din secolul al XVII-lea.

Pictura de icoane de la sfîrșitul veacului al XVII-lea și începutul celui următor se înscrie, ca toate genurile artistice ale epocii, în stilul brîncovenesc, denumire legată de personalitatea lui Constantin Brîncoveanu, sub a cărui domnie arta și cultura din Țara Românească

Icoana Sf. Simion și Sava, *începutul sec. al XVI-lea, Curtea de Argeș. Donator Milița Doamna, soția lui Neagoe Basarab, cu fiicele sale.*

http://patrimoniu.gov.ro

Icoana Maica Domnului cu Pruncul, *tempera pe lemn, sec. al XVII-lea, Țara Românească.*

cunosc o mare strălucire. Icoanele se caracterizează prin fastuozitate, bogăție și prețiozitate. Chipurile personajelor păstrează tradiția picturii bizantine, dar sînt mai puțin expresive. Compozițiile ample, cromatica vie, strălucitoare și elementele baroce în tratarea mobilierului și arhitecturilor accentuează tendința spre fast și opulență.

Reprezentative pentru perioada de început a acestui stil sînt icoanele din tîmpla bisericii Cotroceni, București, atribuite lui Constantinos (cca 1680). Din perioada de maximă înflorire a stilului brîncovenesc pot fi enumerate icoanele *Sf. Împărați Constantin și Elena*, pictată de Athanasie zugrav la 1699, *Maica Domnului cu Pruncul*, opera lui Gheorghe zugrav, *Adormirea Maicii Domnului*, lucrată la 1708 de Nicolae zugrav, sau *Iisus Hristos*, semnată de Pîrvu Mutu.

Începînd cu secolul al XVII-lea și tot mai frecvent în secolul al XVIII-lea, icoanele poartă semnătura autorilor. Faptul este grăitor pentru statutul social dobîndit de zugravii din această perioadă, datorat schimbărilor de mentalitate petrecute în societatea medievală românească, statut social total diferit față de veacurile anterioare, cînd anonimatul era impus de smerenia artistului față de opera sa.

Două nume de zugravi s-au afirmat în vremea lui Constantin Brîncoveanu: Pîrvu Mutu și Constantinos. Aceștia au creat adevărate « școli », contribuind la definirea stilului brîncovenesc în pictură, stil care se prelungește și după domnia lui Constantin Brînco-

http://patrimoniu.gov.ro

veanu. Stilul postbrîncovenesc se caracterizează pe de o parte printr-o provincializare a celui brîncovenesc, datorită repetării lui în centrele locale de pictură de către meşteri zugravi mai mult sau mai puţin « şcoliţi », iar de pe altă parte, prin înlocuirea comanditarilor reprezentaţi pînă acum de domni şi mari boieri, cu mici boieri, negustori şi obştile săteşti.

În cursul secolului al XVIII-lea, prin comenzi şi prin circulaţia meşterilor, stilul brîncovenesc şi postbrîncovenesc vor iradia Transilvania şi Moldova influenţînd pictura din aceste provincii. Edificatoare în acest sens sînt scenele *Sf. Nicolae* de la Turnu Roşu, Sibiu, pictată de Mihail zugrav la 1754, *Arhanghelul Mihail* de la 1740 din Banat, şi *Iisus Hristos* din Moldova, pictată de Grigorie zugrav la 1703. După această fază, în Moldova, remarcăm în cursul secolului al XVIII-lea încercarea de împăcare a vechii iconografii de tradiţie bizantină cu un manierism de sursă occidentală. O dată cu această fază pictura de icoane moldovenească tradiţională îşi încheie practic ciclul său de evoluţie.

Pictura de icoane din Transilvania veacului al XVIII-lea are trăsături deosebite faţă de cea din Moldova şi Ţara Românească, determinată fiind de condiţiile istorice specifice ale acestei regiuni.

Lucrările provenind din zona de nord şi Maramureş formează un grup caracterizat printr-un accentuat grafism. Dacă în secolele anterioare pictura de icoane este marcată de influenţa moldovenească, vizibilă la *Tripticul* de la Bica-Mănăstireni, cca 1563, şi *Uşile împărăteşti* din secolul al XVII-lea de la Ieud, începînd din secolul al XVIII-lea se fac resimţite ecourile picturii slovace şi rutene.

Icoanele din centrul Transilvaniei se impun prin decoraţia panourilor, amintind de cea a altarelor gotice evidentă într-o lucrare ca *Maica Domnului cu Pruncul*, 1746, atribuită lui Nichita zugrav.

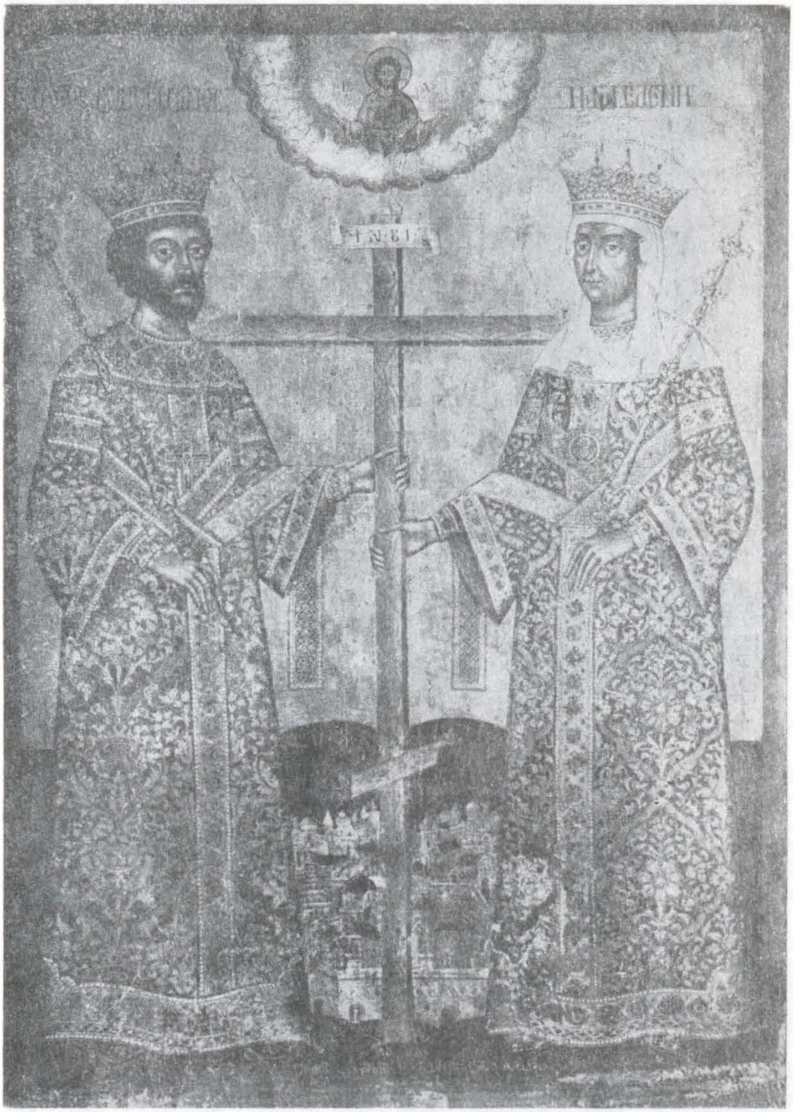

Icoana Sf. Împăraţi Constantin şi Elena, *tempera pe lemn, lucrată de Athanasie zugrav la 1699, Ţara Românească.*

http://patrimoniu.gov.ro

Icoana Sf. Gheorghe uci-gînd balaurul, *tempera pe lemn, sec. al XVII-lea, atelier Moldova.*

Datorită zonei de contact direct cu Țara Românească, icoanele din sudul Transilvaniei sînt puternic înrîurite de pictura brîncovenească și postbrîncovenească. În pictura bănățeană regăsim, pe de o parte, elemente ale picturii brîncovenești și postbrîncovenești, cum este cazul ușilor împărătești reprezentînd *Buna Vestire*, lucrate de Grigorie zugrav la 1745, pe de altă parte, trăsături ale picturii baroce, așa cum ni se dezvăluie ele în icoana *Maica Domnului cu Pruncul*, pictată de Nedelcu Popovici, la 1770.

Spre finele veacului al XVIII-lea, arta cultă de tip tradițional nu mai putea oferi directive estetice viabile. În acest sfîrșit de lume feudală elementele de stil nu se mai pot întrupa în opere de artă, ci, prin repetiție, dau naștere unor producții de serie, lipsite de valoare.

În căutarea unor soluții creatoare, pictura de icoane va evolua pe două direcții principale: fie va apela la arta populară, în cadrul căreia meșterul, de obicei anonim va crea opere originale, prin îmbinarea elementelor tradiționale cu fantezia sa mereu vie, fie prin renunțarea definitivă la normele și tradițiile picturii bizantine, se va orienta spre pictura de șevalet de sorginte occidentală.

Reunind un număr de peste 100 de lucrări remarcabile, de o înaltă valoare artistică, prezenta manifestare este — după cum am mai afirmat — prima expoziție de icoane provenind de pe întreg teritoriul țării, deschisă la Muzeul Național de Artă din București.

Interdicția care plana asupra acestui gen artistic, în special, ca și asupra artei medievale, în general urmare a unei politici culturale care reducea arta medievală, în ansamblul ei, la propagandă religioasă, făcea imposibilă organizarea unor asemenea expoziții, sau publicarea lucrărilor de specialitate în domeniu.

O excepție a constituit-o organizarea cu ocazia sărbătoririi Semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România a unei expoziții deschisă la sediul muzeului, unde regretata Corina Nicolescu a prezentat o expoziție de icoane transilvănene ca preambul al lucrărilor de artă românească modernă și contemporană avînd ca temă marea Unire. Respectiva expoziție de icoane

http://patrimoniu.gov.ro

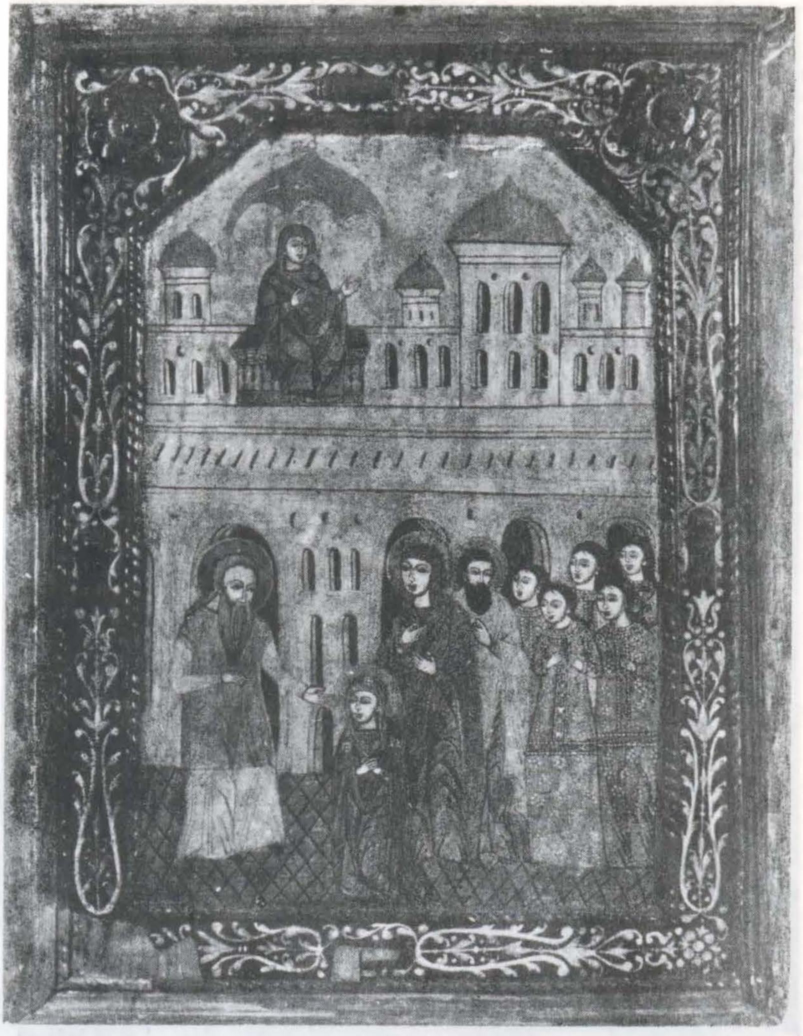

Icoana Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, *tempera pe lemn, începutul sec. al XVIII-lea, nordul Transilvaniei.*

a fost ulterior itinerată în țară la Cluj, Oradea, Sibiu și peste graniță la Torino și Düsseldorf.

Alături de lucrări cunoscute, sînt astăzi puse în circuit public icoane cărora, în urma studiilor și cercetărilor întreprinse de-a lungul anilor, le-am stabilit paternitatea, epoca, stilul sau școala, proveniența sau istoricul.

Lucrările expuse, în marea lor majoritate, au fost restaurate sau consolidate la atelierul de restaurare icoane din cadrul Muzeului Național de Artă, ceea ce a permis prelungirea duratei lor de viață; de asemenea, prin îndepărtarea repictărilor și adaosurilor tîrzii, piese valoroase au fost redate patrimoniului artistic național.

Dorim ca deschiderea acestei expoziții la sediul Muzeului Național de Artă să constituie un eveniment cultural care să ofere posibilitatea de receptare estetică și descifrare a mesajului spiritual al icoanelor prin prezentarea unora dintre cele mai importante realizări ale picturii de icoane românești.

ANA DOBJANSCHI

http://patrimoniu.gov.ro

ARH. CONSTANTIN JOJA

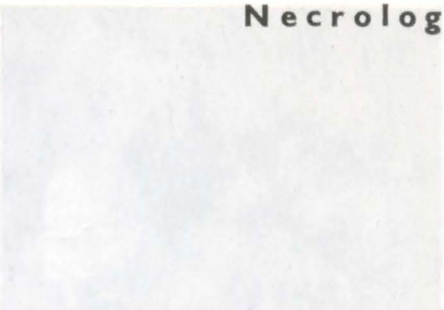

„Clădirile în care nu s-au investit idei şi poezie, muzică şi spiritualitate nu vor fi niciodată arhitectură".

CONSTANTIN JOJA

Arhitectul Constantin Joja s-a stins din viață joi, 25 aprilie, la spitalul Fundeni, unde fusese internat încă din luna februarie 1991.

S-a născut în București la 9 iulie 1908.

Originea lui macedo-română o are prin tatăl său, Vasile Joja, venit în țară din munții Pindului în jurul anilor 1900 şi stabilit în Bucureşti [1]. Mama sa Steliana, născută Dumitrescu, este din Ploieşti, iar bunica dinspre mamă, Condurățeanu, este din satul Conduratu-Buzău.

Vasile şi Steliana Joja erau oameni înstăriți şi avînd 6 copii au hotărît să-şi cheltuiască averea cu învățătura copiilor. Toți frații Joja, în ordinea naşterii Athanase, Nicolae, Constantin, Paul şi Toader au fost premianți de onoare ai Liceului Cantemir, iar sora lor Elena, căsătorită Şoltuz, a fost o bună studentă.

Constantin Joja, mergînd pe urmele fratelui său mai mare Athanase [2], care concomitent obținuse licența în filologie clasică şi drept, se înscrie în anul 1926 la Facultatea de filosofie şi la Academia de arhitectură [3]. Renunțînd după primul an la frecventarea cursurilor facultății de filosofie în anul 1934 îşi susține diploma de arhitect [4].

În timpul studenției face parte din Asociația Studenților Creştini Români, A.S.C.R., temporar fiind ales preşedinte al acestei asociații de mare prestigiu în lumea filozofilor şi teologilor din acea vreme [5]. Discuțiile şi prelegerile din ASCR, prin înalta lor fervoare cultural-teologizantă, au lăsat urme adînci în sufletul tînărului student arhitect, contribuind în mare măsură la formarea coordonatelor lui spirituale. Membrii ASCR au devenit pentru el cei mai buni prieteni. Citez dintre cei mai cunoscuți: Mircea Vulcănescu, Paul Sterian, Constantin (Dinu) Noica, Horia Stamatu, Paul Costin Deleanu, Arşavir Acterian, Sandu Tudor (fratele călugăr Daniel), Barbu Brezianu şi alții. Cu studenții de la Arhitectură pleacă la inițiativa inimosului Toma Marinescu în două călătorii de studiu în Italia şi în Grecia (Atena).

Se căsătoreşte în 1933 cu Tanți Vasilescu, licențiată în litere, pe care o cunoscuse la ASCR, şi fac împreună o călătorie de studiu la Constantinopol. Au doi copii: Ruxandra, căsătorită Popa, filoloagă, şi Ioana, căsătorită Mănăilă, arhitectă.

În 1934 construieşte cu arhitectul italian Canella unul din cele mai mari blocuri de locuințe din centrul Bucureştiului, o « casă de raport » p + 6 cu fațadă pe B-dul Republicii şi cu o a doua fațadă pe str. Moşilor. Purta numele de blocul « Prahova », după societatea care finanțase clădirea. Tot în 1934 este numit arhitect şef adjunct al Direcției « lucrări noi » din Primăria Capitalei. Mai vîrstnic cu cîțiva ani, şef al secției era arhitectul Octav Doicescu.

Cei doi talentați arhitecți proiectează şi conduc lucrările expoziției « Luna Bucureştilor », inaugurată în iunie 1935 pe malul lacului Herăstrău, de curînd asanat. Pe şantierul expoziției arhitectul Joja urmăreşte cu mare interes realizarea Muzeului Satului şi are îndelungate convorbiri cu asistenții profesorului Dimitrie Gusti: prof. Focşa, Traian Herseni, H. H. Stahl, Golopenția şi Vladimir Dumitrescu. Este uimit de aportul acestei fericite realizări pentru cunoaşterea țării de către fotografii Ministerului propagandei. Tot pe acest şantier, de data aceasta în partea oficială dedicată « Micii Antante » unde se înălțau pavilioanele țărilor înfrățite România, Iugoslavia şi Cehoslovacia arhitectul Joja reîntîlneşte un fost coleg de liceu, sculptorul Dumitru Anastase (Puiu) de curînd întors de la Paris şi care pentru aceste pavilioane a executat mai multe basoreliefuri [6].

Uniți printr-o trăsătură de caracter exprimată prin dinamism, Constantin Joja şi Dumitru Anastase, amîndoi crezînd nestrămutat în geniul creator al poporului român, vor marca în creațiile lor refuzul oricăror influențe străine. Concepția lor sculptural-arhitecturală echilibrată, profund tradițională, îi situează, pe linia celor mai reprezentativi maeştri ai plasticii româneşti contemporane.

---

[1] Vechea aşezare Haliki (Pietriş, în limba greacă) este locul de obîrşie al familiei Joja. Astăzi, cu case şi garduri clădite numai din piatră, mai are 100 de locuitori şi 10 biserici.

[2] Arhanase Joja, filozof şi doctrinar de stînga. În 1936 şef al Tineretului comunist. Între 1940—1944 a fost internat în lagărul de la Tîrgu Jiu. Este primul reprezentant al R.S.R. la O.N.U. Preşedinte al Academiei R.S.R. În totală divergență politico-ideologică cu fratele său, Constantin, pe care, totuşi, în secret, îl admira.

[3] Rector al Academiei de Arhitectură fiind atunci inginerul Emil Pangrati.

[4] Printre colegii de serie amintim pe arhitecții: Gogu Naumescu, Haralamb Georgescu (Bubi), Costache Minescu şi Stavri Opari.

[5] A.S.C.R. este înființat în 1923 sub patronajul şi îndrumarea I.P.S. Tit Simedrea, mitropolitul Basarabiei şi Bucovinei de Nord. La anexarea acestora de către U.R.S.S. în semn de protest, se retrage pînă la săvîrşirea din viață la Mănăstirea Cernica. Scriitorul francez Pierre Maury, în cartea sa de curînd editată *Religie şi poezie*, descrie la superlativ activitatea A.S.C.R.

[6] Silit la exil în 1948, sculptorul Dumitru Anastase ajunge celebru în Franța pentru medaliile realizate la Monetăria Franceză. Se căsătoreşte cu Irina Gasperoni, de origine romanică. Vaticanul îl distinge cu titlul de Cavaler al Medaliei şi cu dreptul de rezidență în Italia, unde moare în 1983.

http://patrimoniu.gov.ro

Foto arh. Al. PETIT

În 1936, primarul general al Capitalei, Dem. Dobrescu, cel care a deschis marile bulevarde și a amenajat pădurea Snagov ca parc de agrement pentru Capitală, este schimbat din motive politice cu Al. Donescu. Arhitectul Joja cu întreg personalul direcției « lucrări noi » (cca 40 persoane) demisionează în semn de solidarizare cu arhitectul Doicescu, care avusese un incident cu noul primar. La sugestia Ing. Nicolae Caranfil ia ființă biroul particular de arhitectură Octav Doicescu, Constantin Joja și Sorin Mincu, din str. Saligny. Vor lucra proiecte pentru Stadionul Olimpic București și Palatul Scriitorilor Români. Din lipsă de fonduri bugetare aceste proiecte nu au fost realizate.

În 1937 arhitectul Joja părăsește biroul din str. Saligny pe motive de divergență strict profesională. În revista lui Paul Costin Deleanu apare publicat « Manifestul așezării românești » lucrare elaborată de arhitectul Joja pentru a sintetiza discuțiile ample cu o serie de intelectuali de mare clasă, care vizitau atelierul din str. Saligny. Arhitectul Doicescu își rezervă dreptul de a-și publica concluziile în viitoarea revistă « Simetria » pe care o va edita împreună cu arhitectul G. M. Cantacuzino.

Constantin Joja continuă studiul teoretic al plasticii românești în cadrul « Cenaclului Luchian » înființat cu pictorul Alexandru Bassarab [7] și sculptorul Puiu Anastase. Participanții, arhitecți, pictori și sculptori sînt selecționați pe criteriul talentului, al pregătirii profesionale și al tendințelor culturale [8]. O realizare practică a experienței acumulate teoretic cu pictorii și sculptorii din Cenaclul Luchian, se concretizează în expoziția de la Dalles intitulată « Arta în anul 1940 ». Arhitectul Joja expune aici macheta unei Catedrale și a unui Palat al Culturii, proiecte de arhitectură monumentală urmărind fuziunea perfectă a celor trei arte majore: arhitectura, sculptura și pictura.

Tot în anul 1940, an tragic pentru istoria țării noastre, arhitecții Joja și Cristofi Cerchez, la recomandarea arhitectului Silion alcătuiesc Comisia interimară a Corpului Arhitecților Români, comisie care conduce activitatea arhitecților timp de patru luni.

Între anii 1934 și 1940 Constantin Joja construiește mai multe case, din care cităm, pentru lirismul, autenticitatea și actualitatea lor, următoarele patru: Casa Mateescu de la Pucioasa, Dîmbovița; Casa Stănescu din Năeni, Buzău, Casa Noica din Putineiu, Teleorman și Casa Constantinescu din București, str. Aviator Zorileanu.

În anul 1942 un juriu prezidat de arhitectul Horia Creangă conferă premiul I unui proiect de Catedrală pentru orașul Odesa arhitecților Constantin Joja și Ilie Teodorescu, participanți fiind peste 60 de arhitecți români. În același an realizează în colaborare cu sculptorul Anastase și pictorul Ștefan Constantinescu pavilionul expoziției « Transnistria », pe locul actualului Teatru Național. Dan Botta, directorul Enciclopediei Române, invită pe arhitectul Joja să redacteze 150 de pagini cu titlul *Arhitectura populară a poporului român*, care urmau să apară în volumul V, încă nealcătuit. Studiul documentar etnografic început în 1942 va fi continuat de Constantin Joja (cu întreruperi dictate de forță majoră) în tot cursul vieții. Dovadă sînt miile de clișee, sutele de planșe cu relevee și desene rămase de la el și în mare măsură nepublicate.

Două au fost coordonatele spirituale care i-au orientat întreaga activitate: 1. ortodoxia ca forță religioasă și 2. promovarea arhitecturii autentice românești ca generatoare de noi valori în arhitectura universală.

Neînțelegînd să admită nici un compromis cu propria sa conștiință este arestat în anul 1948 și condamnat de Tribunalul Militar Ilfov la trei ani de închisoare. Pedeapsa i-a fost prelungită cu încă doi ani prin sentința administrativă. Cunoaște rigorile închisorilor Jilava, Aiud, și ale lagărelor Midia și Poarta Albă. Eliberat în 1953, funcționează cîtiva ani la Institutul Proiect București, unde nu i se încredințează lucrări corespunzătoare capacității sale. Prof. Gh. Oprescu, în 1965, îi propune transferul la Institutul de istoria artei al Academiei. Este numit consilier al Direcției Monumentelor Istorice, Primăria, în 1967—1968, în cadrul unui colectiv de circa 100 proiectanți îi comandă « Studierea zonei Lipscani și restaurarea Hanului Manuc și a Hanului cu Tei ». Secondat de arhitecții Nicolae Pruncu, Anghel Marcu, Dinu Antonescu, Vasile Marcu și istoricul Panait I. Panait acțiunea arată a fi de mare succes. Din nefericire, lucrările de restaurare sînt sistate de regimul nefast al lui Nicolae Ceaușescu calamitatea culturală culminînd cu desființarea Direcției Monumentelor Istorice.

[7] Pictorul Alexandru Bassarab, prizonier la Chișinău în 1941, moare străpuns de baioneta unui ostaș sovietic în momentul protestului față de maltratarea comandantului său de batalion.

[8] În atelierul sculptorului Anastase din str. Mătăsari, sau a studentei în Belle-Arte Zizi Ghenea, din Dealul Patriarhiei, iau parte printre alții pictorii Geo Zlotescu, Andronic Cantacuzino, Nicolae Stoica, Valentin Höflich, Gheorghe Vînătorul, Anatol Vulpe și Zainea; sculptorii Gheorghe Anghel, Cristea Grosu și Ion Vlasiu Ion Grigore Popovici; arhitecții Valentin Stănescu, Ion Pușchilă și subsemnatul; poeții Horia Stamatu, Emil Botta sau oameni de cultură ca Mircea Nicolau și Paul Costin Deleanu. Marele compozitor și filozof Dimtrie Cuclin și-a depănat aici povestea crudă a vieții lui și amărăciunea de a vedea muzica românească deviată de la făgașul ei autentic.

http://patrimoniu.gov.ro

În 1968 expune la Institutul de arhitectură « I. Mincu » tema « Arhitectura urbană românească din secolul al XIX-lea ». Reîntors la Institutul de istoria artei, Constantin Joja socotește că a venit timpul a-și arăta părerile asupra fenomenului românesc. Astfel îi apare în Editura Eminescu, în 1981, volumul *Sensuri și valori regăsite*, prefațată de Paul Petrescu; în 1984, la Editura Tehnică, *Actualitatea tradiției arhitecturale românești*, carte premiată de Uniunea Arhitecților din România; în 1989 tot la Editura Tehnică *Arhitectura românească în context european*, prefațată de Răzvan Theodorescu. Această carte, aparent paradoxală, după expresia autorului, citită atent are menirea de a arăta cititorilor valoarea, autenticitatea și originalitatea absolută a arhitecturii tradiționale românești.

Ca și prietenul său arhitectul Mihai Urzică, Constantin Joja a fost un credincios slujitor al Bisericii Ortodoxe Române, în cele mai dese cazuri neprimind onorarii, chiar dacă i se ofereau. A înființat Muzeele religioase ale Mănăstirilor Sinaia și Căldărușani, a ajutat și supravegheat consolidarea multor biserici monumente istorice din Capitală, printre altele: Biserica Sf. Apostoli, Biserica Sf. Ilie Gorgani, Biserica Doamnei și Biserica Ilioara.

Între anii 1980 și 1989 întreprinde mai multe călătorii în Europa, cunoscînd mai îndeaproape arhitecturile naționale ale Elveției, Germaniei, Franței, Italiei și Greciei. În mod special îl interesează și revede Constantinopolul și o parte din Balcani pentru a se convinge de deosebirea arhitecturală a acestor ținuturi față de arhitectura autentic românească.

După Revoluție, în 1990, întors din Elveția, deși handicapat de o boală de cord, își dedică ultimele puteri încercării de impunere a spiritualității românești în arhitectură. Este reales membru al Comisiei Monumentelor Istorice, unde militează pentru păstrarea patrimoniului autentic în arhitectura urbană. Lucrează mult întocmind schițele a peste 40 de biserici inspirate din ctitoriile voievodale. Socotea că ridicarea unor lăcașuri de cult într-o arhitectură autentică ar respiritualiza moștenirea retardatară a regimului comunist. A fost dezamăgit de cei ce nu înțelegeau această acțiune. După aprecierea regretatului prof. Adrian Gheorghiu, arhitectul Joja a inițiat un nou orizont actualizării arhitecturii românești. « Un mare reper al României adevărate » îl caracterizează dl. Andrei Pleșu « un savant ale cărui idei trebuiesc respectate » — dl. Ion Alexandru, « un om rar, o stea călăuzitoare » aprecia dl. Paul Anghel.

A murit întristat că nu vedea pe nicăieri o șansă pentru autenticitatea românească.

« A trebuit să moară, ca bobul de grîu din parabola biblică, pentru ca sămînța aruncată de el în cultura românească să poată rodi ». Cu această inspirată urare și-a încheiat Părintele Galeriu frumoasele cuvinte rostite la cimitirul Bellu înainte ca trupul arhitectului Constantin Joja să fie coborît în mormînt. Facă-se voia Domnului.

NICOLAE GOGA

● În intervalul 22 aprilie—25 aprilie 1991 DMASI a primit vizita unei delegații maghiare de la Institutul Național pentru Monumentele Istorice din Budapesta. Din delegație au făcut parte: prof. dr. Entz Geza, Jékely Zsolt — directorul general al Institutului, Fejérdy Tamas — director al Departamentului inspectorial și arh. Varga István.

În discuțiile ce s-au purtat între conducerea DMASI și membrii CNMASI, pe de o parte, și delegația maghiară, pe de altă parte, au fost dezbătute probleme privind organizarea celor două instituții similare din România și Ungaria și legătura lor cu ministerul de resort. De asemenea a fost discutat și apoi semnat Protocolul de colaborare între cele două instituții.

Membrii delegației au avut ocazia să viziteze monumente reprezentative din București și din țară (Castelul Peleș și Pelișor la Sinaia, Biserica Neagră din Brașov, Castelul Bran, Mănăstirea și Biserica Sf. Nicolae Domnesc din Curtea de Argeș).

● La Muzeul Național de Artă din București, în 8 mai 1991 a avut loc sesiunea de comunicări științifice « Rezultate ale cercetării și restaurării icoanelor ».

● La mijlocul lunii mai conducerea și membrii DMASI au avut plăcuta ocazie să se întîlnească cu două delegații de specialiști francezi:

— între 10—13 mai 1991 un numeros grup de arhitecți restauratori, membri ai „Asociației arhitecților diplomați ai Centrului de studii superioare de istorie și conservare a monumentelor istorice" (Școala de la Chaillot) și antreprenori;

— în intervalul 12—19 mai 1991 o delegație de specialiști din conducerea Serviciului de inventar general a monumentelor și bogățiilor artistice ale Franței (Direcția Patrimoniu).

Delegația arhitecților restauratori a vizitat sediul DMASI, unde au discutat cu specialiștii români. A fost de asemenea un prilej binevenit de a se populariza peste hotare publicațiile CNMASI.

În cadrul Institutului de arhitectură « Ion Mincu » a fost organizată o masă rotundă, cu ocazia căreia s-au discutat probleme de legislația monumentelor; finanțarea restaurărilor; conservarea clădirilor care nu sînt monumente istorice, dar care fac parte din zone de protecție etc. Toate problemele abordate au fost bogat exemplificate, schimbul de idei între specialiștii francezi și români fiind bine primit de ambele părți.

Delegația franceză pe probleme de inventariere a monumentelor a purtat discuții îndeosebi cu specialiștii din cadrul DMASI de la serviciile Evidență, Documentare, Aerofotografie. Temele abordate au tratat prezentarea sistemului de lucru în Franța: selecția monumentelor, întocmirea fișei de monument, introducerea datelor pe calculator, organizarea și fixarea arhivei fotografice — toate însoțite de demonstrații practice. Cu această ocazie delegația franceză a donat bibliotecii DMASI o serie de materiale documentare și lucrări informative.

Cele cîteva zile petrecute în România s-au încheiat cu vizitarea a numeroase monumente din București și din țară (Tîrgoviște, Cîmpulung, Curtea de Argeș).

Scrisori primite în redacție

● [. . .] « Restituirea vechilor cruci bucureștene locurilor de origine: cea a lui PAPA BRÂNCOVEANU — ce zace undeva, ruptă în bucăți, prin depozitele Muzeului Național de Artă; crucea lui MATEI BASARAB de pe malul Lacului Fundeni (înlocuită prin 1925 cu una nouă, dispărută în anii '50); crucea CAIMATEI (ce este încastrată în zidul unei clădiri pe strada cu același nume, colț cu B-dul Republicii); crucea mare de la BIS. BRADULUI (1803), depusă la M-rea CERNICA; a celei de la BIS. SF. TREIME — DUDEȘTI (1843) — aflată tot la CERNICA (?) ori în depozitul M.I.A.B.; a « CRUCII DE PIATRĂ », de pe strada cu același nume, colț cu B-dul Dudești, azi dispărută etc. . . »

● [. . .] « Una dintre cele mai zguduitoare crime făcută de dictatură a fost dărîmarea Mănăstirii Mihai-Vodă din București și mutarea bisericii și turlei istorice (din timpul lui Brâncoveanu, aceasta din urmă) și îngrămădirea lor în spatele și între haznalele unor triste blocuri de locuințe uniforme, din strada Sapienței. Crimă făcută contra memoriei marelui Voievod Mihai cel Viteaz, cel dintîi unificator de la 1600 al țărilor române ».

DAN IONESCU

● [. . .] « De aceea venim cu rugămintea de a lua, de îndată, toate măsurile potrivite, pentru readucerea Bisericii Mihai-Vodă și refacerea mănăstirii pe locul ei, unde a dăinuit aproape 400 de ani și nimeni nu a îndrăznit să se atingă de ființa ei pînă la acțiunea criminală a dictaturii cu oamenii ei ».

ALEXANDRU DAIA

http://patrimoniu.gov.ro

RADU SC. GRECEANU

Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice 1908–1945
Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice 1914–1915, 1942–1943

INDICI BIBLIOGRAFICI (III)

Tabla de materii:

A. Indici bibliografici pe materii:

I. Localităţi şi monumente (V—Z) 186
II. Argintărie şi obiecte de metal preţios 194
III. Arheologie preistorică şi antică...... 194
IV. Arhitectură militară 195
V. Arhitectură musulmană 195
VI. Arme vechi 196
VII. Arta armeană 196
VIII. Arta românească (sinteze) 196
IX. Biserica — elemente de arhitectură .. 196
X. Broderii şi ţesături 197
XI. Ceramică ornamentală 197
XII. Ceremonii diverse 197
XIII. Colecţii particulare 197
XIV. Comisiunea Monumentelor Istorice 198
XV. Icoane 202
XVI. Iconografie 202
XVII. Influenţe străine în arta românească. Generalităţi 203
XVIII. Legături de cărţi 203
XIX. Materiale şi metode de construcţie.. 203
XX. Meşteri 203
XXI. Miniaturi şi manuscrise 204
XXII. Mobilier de cult. Generalităţi..... 204
XXIII. Muzeografie 204
XXIV. Necrologuri 204
XXV. Numismatică 204
XXVI. Pictura murală 205
XXVII. Recenzii şi prezentări de publicaţii 205
XXVIII. Restaurarea, conservarea, întreţinerea, protecţia şi inventarierea monumentelor istorice. Măsuri şi principii generale 209
XXIX. Sculptură în lemn şi piatră 210
XXX. Semne lapidare 210

B. Indice de persoane şi popoare 210
C. Indice pe autori 217
D. Indice pe autori recenzaţi 231
Bibliografie generală 232

http://patrimoniu.gov.ro

V, W

VAD, jud. Cluj
Biserica Adormirea Maicii Domnului a fostei Mănăstiri a Vadului *RSR Cluj, 1925*, XVIII, 1925, p. XXI [lucrări de restaurare şi întreţinere]; N. Iorga, *Icoana românească*, XXVI, 1933, p. 11 [icoană care se află acum la Muzeul Bathyaneum din Alba Iulia]; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 169 [icoană]; Şt. Balş, *Biserica lui Ştefan cel Mare de la Vad, jud. Someş*, XXXVI, 1943, p. 75—88 [istoric, descriere, icoană, relevee, desene, planuri, foto].

VAD, com. Copalnic-Mănăştur, jud. Maramureş
Biserica de lemn Cuvioasa Paraschiva: V. Brătulescu, *Bisericile din ţinutul Baia-Mare*, XXVIII, 1935, p. 86 [descriere sumară, foto].

VAD, vezi Sighetul Marmaţiei, sat Valea Izei, jud. Maramureş.

VADU, jud. Constanţa
Cetate de piatră: *Descoperire nouă în Scythia Minor. Relaţie oficială*, V, 1912, p. 120 [cercetări sumare].

VADU SĂPAT, jud. Prahova
Biserica Buna Vestire: V. Brătulescu, *Biserici din Prahova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 25—30 [descriere, pictură, icoane, inscripţie, foto, mormînt].

VADU-PIETROS, jud. Ialomiţa, neidentificat
C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 123 [pe harta lui Tocilescu].

VAIDEENI, jud. Vîlcea
Două biserici de lemn: V. Drăghiceanu, *Monumentele Olteniei. II*, XXVI, 1933, p. 64 [fără importanţă].

VALEA, schit, jud. Argeş, vezi Valea Mănăstirii, jud. Argeş.

VALEA ALBĂ, jud. Neamţ
Staţiuni La Tène, medievale şi Cucuteni B, la Chirilaşi, Poieni şi Cetăţuia: C. Mătasă, *Cercetări din preistoria judeţului Neamţ*, XXXI, 1938, p. 128; p. 131 [arme vechi].

VALEA ARGOVEI, jud. Călăraşi
Ruine curţi brîncoveneşti în Obileşti, „la Beci": V. Drăghiceanu, *Curţile domneşti brîncoveneşti. III. Potlogii*, III, 1910, p. 49—50 [la mănăstire (? !): în faţa vadului Turtucaia-Olteniţa (? !); aci primeşte Brîncoveanu în 1701 pe lordul Paget, ambasadorul Angliei]; *ibidem, IV. Curţi şi conace fărîmate*, IV, 1911, p. 49—50, 75 nota 1—8 [la 60 kilometri de Bucureşti şi 30 kilometri de Dunăre; conac de drum spre vadurile Dunării; descriere; popasuri ale domnului; istoric, lordul Paget; distruse cca 1854].

VALEA BERHECIULUI, cetăţuie, vezi Brăhăşeşti, jud. Galaţi.

VALEA BOLVAŞNIŢA, jud. Caraş Severin
Biserica Sf. Gheorghe: N. Iorga, *Arta românească din Banatul muntos*, XXXI, 1938, p. 160 [foto interior].

VALEA BOTEI, vezi Izvoru Dulce, jud. Buzău.

VALEA BOULUI, fost jud. Dolj, vezi Urda de Jos, jud. Gorj.

VALEA CĂLUGĂREASCĂ, jud. Prahova
Biserică ruinată la Scheiu: A. Zagoritz, *Sculpturi în piatră*, VI, 1913, p. 69 şi foto I [fereastră].

VALEA CĂTINEI, jud. Buzău
Biserica de lemn Intrarea în biserică — Fundul Cătinii: N. A. Constantinescu, *Biserici şi mănăstiri din judeţul Buzău. Schitul Fundul Cătinii*, XVII, 1924, p. 190—191 [descriere, inscripţii, desene].

Biserica nouă. Intrarea în biserică: N. A. Constantinescu, *Biserici şi mănăstiri din judeţul Buzău. Cătina*, XVII, 1924, p. 190 [din 1880].

VALEA CHEII, jud. Vîlcea
Biserica Intrarea în biserică — Chicioara: I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 135 [pisanie]; N. Ghika-Buseşti, *Evoluţia arhitecturii. IV*, XXIV, 1936, p. 26, 29, 31, 41, 44, 57, 61, 122, fig. 114—121; idem, *L'ancienne architecture*, XXXV, 1942, p. 52, pl. XXIX.

Mănăstirea Sărăcineşti cu biserica Adormirea Maicii Domnului: *Raport general CMI, 1907*, I, 1908, p. 42 [cerere de clasare]; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1910*, IV, 1911, p. 37 [învelirea bisericii, restaurare pridvor şi chilii]; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 53 [lucrări de executat conform deviz], p. 96 [execuţie lucrări], p. 201 [alocare de fonduri pentru restaurare], p. 202 [aprobare referat Trajanescu pentru lucrări]; I. Trajanescu, *Schitul Sărăcineşti. Înainte de restaurare*, VII, 1914, p. 1—12 [descriere, pisanie, inscripţie, ctitori, chilii vechi în ruină, releveu, plan, foto]; *Raport pe anul 1922*, XVIII, 1925, p. XIII [lucrări de conservare şi consolidare, şindrilirea trapezei etc.]; *Raport pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XVII [reparaţii]; P. Demetrescu, *Lucrări executate în 1926. III*, XIX, 1926, p. XIV [înlocuirea cu tablă a învelitorii de olane a chiliilor]; V. Drăghiceanu. *Monumentele Olteniei* II, XXVI, 1933, p. 67 [pisanie, inscripţii, portrete ctitori, descriere] I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 135 [inscripţie pe clopot; pomelnic] N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii. IV*, XXIX, 1936, p. 13, 14, 15, 37, 44, 70—71, 104, 112, fig. 375—399; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 22—23 [supravegherea lucrărilor], p. 28 [acont pentru lucrări de lemnărie] I. D. Trajanescu, *Memorii. 2*, ACMI, 1914, p. 67—69 [lucrări efectuate în 1914].

Schitul Viezuri cu biserica Buna Vestire, ruină: I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 135 [pisania].

„VALEA COCORULUI", fost jud. Ilfov, neidentificat
C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 123 [pe harta lui Tocilescu].

VALEA CU APĂ, jud. Gorj
Biserica Intrarea în biserică: *Şedinţele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. VI [reparaţii] *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 75 [lucrări].

VALEA DANULUI, jud. Argeş
Biserica Sf. Nicolae: N. Iorga, *Biserica Valea Danului*, X—XVI, 1917—1923, p. 193—196 [istoric, tîmplă adusă de la Biserica Episcopală din Argeş; cu foto]; *Raport pe anul 1922*, XVIII, 1925, p. XIV [refacerea învelitorii clopotniţei, alte reparaţii]; P. Demetrescu, *Lucrări executate în 1926*, XIX, 1926, p. XIV; N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhtecturii. IV*, XXIX, 1936, p. 118; idem, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 173 [catapeteasmă ce provine de la Biserica Episcopală de la Curtea de Argeş]; N. Iorga, *O nouă carte despre Curtea de Argeş*, XXXII, 1939, p. 142 [recenzie la Gr. Ionescu, *Curtea de Argeş. Istoria ora-*

http://patrimoniu.gov.ro

şului prin monumentele lui, Bucureşti, 1940]; *Procese verbale*, ACMI, 1915, p. 28 [clasare, repararea clopotniţei]; V. Drăghiceanu, *Biserica din Valea Danului — Argeş*, ACMI, 1915, p. 68—74 [descriere, istoric, inscripţii, icoane, foto]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 38 [restaurarea iconostasului], p. 57 [majorare deviz; condiţii speciale].

VALEA DEŞULUI, jud. Gorj

C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, IV, 1910, p. 174 [piese depuse la muzeul din Tîrgu Jiu].

VALEA GLODULUI, jud. Sucava

C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116 [săpături ale lui Beldiceanu şi Gr. Buţureanu în 1895]; idem, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 173.

VALEA GREZIEI, vezi Făurei, jud. Călăraşi.

VALEA HOGEI, jud. Bacău

B i s e r i c ă: *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 57 [consolidare după cutremur].

VALEA LARGĂ, jud. Alba

B i s e r i c a d e l e m n S f. T r e i m e: *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 79—80 [restaurare].

VALEA MĂNĂSTIRII, jud. Alba

M ă n ă s t i r e a R î m e ţ c u b i s e r i c a N a ş t e r e a P r e c i s t e i: *RSR Cluj, 1925*, XVIII, 1925, p. XXI [lucrări de restaurare şi întreţinere]; *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 69 [aprobare devize şi planuri pentru restaurarea caselor vechi şi bisericii].

VALEA MĂNĂSTIRII, jud. Argeş

M ă n ă s t i r e a V a l e a c u b i s e r i c a S f. T r e i m e: N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii. II*, XXIII, 1930, p. 13 şi fig. 25—33; *ibidem III*, XXV, 1932, fig. 487 [uşă şi tetrapod], fig. 521 [piatră de mormînt]; V. Brătulescu, *Mănăstirea Valea din judeţul Muscel. O ctitorie necunoscută a lui Radu Paisie*, XXIV, 1931, p. 11—19 [istoric, descriere, inscripţii, pomelnic, pietre de mormînt, foto]; N. Iorga, *Icoana românească*, XXVI, 1933, p. 16; idem, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 149 [iconostas]; idem, *Monumentele istorice româneşti şi Daponte*, XXVI, 1933, p. 157 [ţigani]; V. Drăghiceanu, *Mănăstirea Vintilă-Vodă (Buzău). Săpături la prima fundaţie*, XXVI, 1933, p. 168 [scoasă de sub închinare de Matei Basarab]; V. Brătulescu, *Cronică*, XXX, 1937, p. 44 [recenzie la articolul lui B. Slătineanu, *Trei plăci de ceramică românească din secolul al XVI-lea*; motivul pelicanului]; N. Ghika-Budeşti, *Restaurarea bisericii mari a mănăstirii Cozia*, XXXI, 1938, p. 28 [din 1532,; boltirea pronaosului]; idem, *L'ancienne architecture*, XXXV, 1942, p. 26 şi pl. XI; M. Golescu, *Motive de animale*, XXXVI, 1943, p. 37 [motivul pelicanului].

VALEA MARE, jud. Argeş, vezi Piteşti, sat Valea Mare — Podgoria.

VALEA ORLEI, vezi Ploieşti, sat Valea Orlei.

VALEA PECHII, jud. Argeş

B i s e r i c a S f-ţ i i T r e i I e r a r h i a f o s t u l u i s c h i t G o l e ş t i: D. Onciul, *Raport despre schitul Goleşti de lîngă Cîmpulung*, III, 1910, p. 190—191 [descriere, pisanie, inscripţie, foto]; *Raport pe anul 1921*, XVIII, 1925, p. XIII [reparaţie acoperiş la clopotniţă şi case]; *Tablou de lucrări. 2*, XVIII, 1925, p. XIX [consolidarea icoanelor]; V. Drăghiceanu, *Cîteva monumente din Muntenia*, XXIV, 1931, p. 132, 134 [cu inscripţie pe o cruce şi cu foto biserică]; A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 126 [la I. Răuţescu, *Cîmpulung-Muscel. Monografie istorică*, Cîmpulung, 1943; era metoh al mănăstirii Negru-Vodă din Cîmpulung].

VALEA PÎRÎULUI, vezi Valea cu Apă, jud. Gorj.

VALEA POIENII, jud. Gorj

B i s e r i c a S f. G h e o r g h e: *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XIX [diferite lucrări].

VALEA POPII, jud. Prahova

B i s e r i c a B u n a V e s t i r e: *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 71 [restaurare], p. 74 [lucrări].

VALEA PORCULUI, vezi Sighetul Marmaţiei, sat Valea Stejarului, jud. Maramureş.

VALEA RĂII, vezi Rîmnicul Vîlcea, cartier Rîureni, jud. Vîlcea.

VALEA REA, vezi Brădeşti, jud. Dolj.

VALEA SĂLCIILOR, jud. Buzău

S c h i t u l B a r b u c u b i s e r i c a S f. M i h a i l: Redacţional, *Comunicări*, XIX, 1926, p. 89 [despre publicaţie I. C. Filitti în RI]; N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii. III*, XXV, 1932, p. 87; N. Iorga, *Biserica din Tisău*, XXVII, 1934, p. 28—29 [descriere, foto].

VALEA SCHEILOR, com. Călugăreni, jud. Prahova

R u i n e c a s e b r î n c o v e n e ş t i: V. Drăghiceanu, *Curţile domneşti brîncoveneşti. IV. Curţi şi conace fărîmate*, IV, 1911, p. 51 [cu foto p. 52; ruinele pivniţei, din 1707].

B i s e r i c a B u n a V e s t i r e: *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 62 [fonduri pentru lucrări].

B i s e r i c a C u v i o a s a P a r a s c h i v a: *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 62 [fonduri pentru lucrări].

VALEA SCHEILOR — TOHANI, jud. Buzău, vezi Valea Scheilor, jud. Prahova.

VALEA SEACĂ, jud. Călăraşi

S t a ţ i u n e p r e i s t o r i c ă: C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 123 [pe harta lui Tocilescu].

VALEA STANCIULUI, jud. Dolj

S t a ţ i u n e p r e i s t o r i c ă l a T u g u r e ş t i: C. Moisil, *Produsele industriei preistorice*, IV, 1911, p. 84 [ciob cu ornamentaţii]; idem, *Colecţiunea Maria Istrati-Capşa*, IV, 1911, p. 140 [fragment de vas în formă de corabie, cu foto].

VALEA TEILOR, jud. Tulcea

C. Moisil, *„Bisericuţele". Bisericuţa de pe dealul Boclogea (Meidanchioi)*, III, 1910, p. 30—32 [rezultatele săpăturilor, inscripţii publicate de Tocilescu şi aflate la Muzeul Naţional de Antichităţi].

VALEA UNGUREASCĂ, vezi Valea Ungureni, jud. Olt.

VALEA UNGURENI, vezi Cîndeleşti, jud. Olt.

VALEA VACILOR, vezi Coconi, jud. Călăraşi

VAMA, jud. Suceava

„S t î l p u l l u i V o d ă": P. Luţia, *RSR Cernăuţi 1921—1925. Secolul al XVIII-lea*, XIX, 1926, p. 128 [datarea monumentului]; idem, *RSR Cernăuţi, 1923*, XX, 1927, p. 37—39 [construit de Mihai Racoviţă la 1716 în amintirea campaniei din Ungaria, în tovărăşia tătarilor; istoric, inscripţie, restaurare, acoperire; foto înainte şi după restaurare]; N. Iorga *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 108 [despre un desen de Al. Asachi de la 1872]; I. Nistor, P. Luţa, *RSR Cernăuţi, 1935*, XXVIII, 1935, p. 143 [moartea lui Iorgu G. Toma care a iniţiat în 1922 restaurarea monumentului].

B i s e r i c a d e l e m n Înălţarea — V a m a d e J o s: *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 67 şindrilire].

http://patrimoniu.gov.ro

VAMA DE JOS, vezi Vama, jud. Suceava.

VĂSIENI, jud. Orhei, azi în URSS

Biserică: Gh. Bezviconi, *Comunicări. Material istoric din Basarabia*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 45 [ctitor, morminte].

VASILĂU, jud. Cernăuţi, azi în URSS

Biserică din 1835: V. Brătulescu, *Biserici din Bucovina*, XXVIII, 1935, p. 87—88 [inscripţii pe cruci de morminte, însemnări, document, foto].

VASLUI, jud. Vaslui

Curtea domnească, ruine: Al. Lapedatu, *Cronică. Noui monumente istorice*, I, 1908, p. 47—48 [Vasile Lupu interzice în 1635 folosirea pietrei de la curţile lui Ştefan cel Mare pentru clădirea unei biserici. Vezi şi Corbu, jud. Vaslui]; idem, *Relaţiune despre cîteva monumente ale Iaşilor în 1672*, III, 1910, p. 143 [din călătoria lui Carlo Magni; curţile erau deja ruinate]; idem, *Ştiri mai vechi despre ruinele Curţii Domneşti din Tîrgovişte*, VIII, 1915, p. 91 [despre aceeaşi interzicere din 1635 a lui Vasile Lupu]; V. Drăghiceanu, *De la palatul lui Ştefan cel Mare din Vaslui*, VIII, 1915, p. 93—94 [fragment de piatră sculptată aflat azi la Mogoşoaia; foto]; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, Indice; *Bisericile declarate monumente istorice*, ACMI, 1942, p. 13; *ibidem*, 1943, p. 14; *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 76 [săpături fără rezultat].

Biserica Sf. Ioan Botezătorul — Domnească: Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908, p. 133 [cercetarea cererii de restaurare a clopotniţei]; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908, p. 178 [aprobarea restaurării clopotniţei]; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1909*, II, 1909, p. 96 [cerere de reparaţie-restaurare], p. 143 [primire raport Ghika-Budeşti; cercetare]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 181 [aprobare lucrări] p. 184 [revenire la cerere de reparaţii], p. 187 [declasare pe baza raportului lui Ghika-Budeşti]; Al. Lapedatu *Relaţiune despre cîteva monumente ale Iaşilor la 1672*, III, 1910, p. 143 [ruine]; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1911*, V, 1912, p. 41 [studiu pentru restaurare]; idem, *Raport general, CMI, 1912*, V, 1912, p. 188 [cojirea tencuielii exterioare; lucrări la proiectul de restaurare]; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 96 [aprobarea referatului lui Ghika-Budeşti despre lucrările de restaurare], p. 202 [recomandări la proiectul de restaurare al lui Ghika-Budeşti]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 924, p. XI [strîngerea de fonduri pentru reparaţii, V. Drăghiceanu va cerceta pietrele găsite la săpături]; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 64—67 şi Indice; *Şedinţele Comisiunii, 1925*, XVIII, 1925, p. II [aprobări de preţuri la lucrări]; *Raport pe anul 1920*, XVIII, 1925, p. XII [fonduri pentru reparaţia învelitorii; lucrarea nu s-a executat]; *Raport pe anul 1921*, XVIII, 1925 [lucrare amînată pe 1922]; *Raport pe anul 1922*, XVIII, 1925, p. XIII [subzidiri şi reparaţii ziduri]; *Raport pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XVI [lucrări de restaurare]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVII [reparaţii]; V. Drăghiceanu, *Vaslui*, XIX, 1926, p. 124 [text pisanie veche şi nouă, piatră de mormînt, inscripţii]; *Şedinţele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. IV [cerere a arhitectului Popovici], p. VII [aprobare fonduri pentru restaurare], p. XI [majorare fondului de restaurare]; N. Ghika-Budeşti, *Lucrări eexcutate în 1926. I*, XIX, 1926, p. XIII [restaurarea faţadelor]; G. Balş, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 105 [plan asemănător cu cel al bisericii Sf. Gheorghe, Botoşani]; N. Ghika-Budeşti, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 143 [reparaţii]; idem, *Oficiale. Raport pe anul 1935*, XXX, 1937, p. 191 [planuri pentru o nouă clopotniţă şi amenajarea grădinii]; Gh. Lupu, *Memoriu*, ACMI, 1914, p. 65 [lista lucrărilor efectuate în 1914]; *Procese verbale*, ACMI, 1915, p. 41 [repararea acoperişului]; *Biserici declarate monumente istorice*, ACMI, 1942, p. 13; *ibidem*, 1943, p. 14; *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 70—71, 72 [reconstruirea turlei Pantocratorului], p. 71, 76 [alegerea locului clopotniţei], p. 74 [lucrări].

Biserica din cartierul Moara Grecilor: *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 38 [restaurare].

VAŞARHEI, vezi Tîrgu Secuiesc, jud. Covasna.

VATICI, jud. Orhei, azi în URSS

Mănăstirea Curchi cu biserica Sf. Dumitru: P. Gore, Şt. Ciobanu, *RSR Chişinău, 1926*, XIX, 1926, p. XV [măsuri de conservare].

VATRA MOLDOVIŢEI, jud. Suceava.

Ruinele bisericii reconstruite de Alexandru cel Bun: N. Iorga, *Cel dintâiu zugrav moldovean*, VII, 1914, p. 193 [zugrăveşte biserica lui Alexandru cel Bun]; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan-cel-Mare*, XVIII, 1925, p. 169 [cu foto ruine] şi Indice; P. Luţia, *RSR Cernăuţi, 1921—1925. Secolul al XV-lea*, XIX, 1926, p .127 [vechea mănăstire a lui Alexandru cel Bun, ruine].

Mănăstirea Moldoviţa cu biserica Buna Vestire a lui Petru Rareş: G. Balş, *Bisericile lui Ştefan-cel-Mare*, XVIII, 1925, p. 192 [desen cu reprezentarea bisericii în tabloul votiv] şi Indice; *RSR Cernăuţi, 1925*, XVIII, 1925, p. XXI [lucrări planificate pentru 1926]; P. Luţia, *RSR Cernăuţi, 1921—1925. Secolul al XVI-lea*, XIX, 1926, p. 127 [ctitor, datare]; idem, *RSR Cernăuţi, 1919—1920*, XIX, 1926, p. 128—129 [lucrări începute în 1914 şi întrerupte de război, foto 1914], p. 130 [deteriorări], p. 131 [refacere acoperişuri]; idem, *RSR Cernăuţi, 1921*, XIX, 1926, p. 132—134; [reparaţii la turnurile de apărare; acoperişuri de şindrilă; consideraţii asupra formei acoperişurilor în Bucovina; necesitatea curăţirii picturii; cu foto p. 132 (înainte de restaurare) şi p. 134, 135, 139 (egumenie)]; idem, *RSR Cernăuţi, 1922*, XIX, 1926, p. 187 [reparaţii]; G. Balş, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 31—39 [biserica, cu planuri şi foto], p. 192—207 [mănăstirea, cu foto şi planuri], p. 347—348 [inscripţii], p. 273 [pictură] şi Indice; V. Drăghiceanu, *Bibliografie*, XXII, 1929, p. 46 [recenzie la I. D. Ştefănescu, *L'évolution de la peinture religieuse*]; N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 146 [tron], p. 147 [ancadramente]; I. Nistor, P. Luţa, *RSR Cernăuţi, 1933—1934*, XXVIII, 1935, p. 69 [restaurarea chiliilor, amenajarea capelei, foto ruine chilii înainte de restaurare]; P. Luţa, *RSR Cernăuţi, 1936*, XXX, 1937, p. 92 [lucrăr ide restaurare necesare]; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi romane*, XXX, 1937, p. 172 [jeţ de la Petru Rareş].

VATRA SATULUI, vezi Berevoeşti, jud. Argeş.

VAŢA, jud. Argeş.

Biserica Sf. Nicolae şi Cuvioasa Paraschiva: *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [diferite lucrări].

VĂCĂREŞTI, jud. Dîmboviţa

Ruine case Văcărescu: V. Drăghiceanu, *Palatul lui Bibescu de la Băneasa*, VII, 1914, p. 178 P.S.

VĂDASTRA, jud. Olt

Aşezare din epoca neolitică „măgura Cetate" (Sculieni?): C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116 [săpături ale lui C. Bolliac]; idem, *Staţiunile preistorice*, III, 1910,

http://patrimoniu.gov.ro

p. 119—120 [rezultatul cercetărilor]; idem, *Produsele industriei preistorice*, IV, 1911, p. 87, 88, 90 [undrele şi arme de os, topoare, greutăţi, linguri şi podoabe de lut]; I. Andrieşescu, *Vasile Pârvan*, XXII, 1929, p. 147; D. Berciu, *O colecţie de antichităţi din judeţul Romanaţi — Gh. Georgescu — Corabia*, XXVII, 1934, p. 75, 78—80; idem, *Săpături*, XXVIII, 1935, p. 28 [săpături şi cercetări în judeţul Romanaţi 1934—1935].

Aşezare din epoca neolitică la „Măgura Fetelor": D. Berciu, *O colecţie de antichităţi din judeţul Romanaţi — Gh. Georgescu — Corabia*, XXVII, 1934, p. 75—78 [cercetări în septembrie 1934].

Urme romane: D. Tudor, *Antichităţile din Romanaţi*, XXVI, 1933, p. 78 [resturi de ceramică şi zidărie; pietre sculptate].

VĂDENI, jud. Brăila

Ruinele cetăţii „Caput Bovis", pe Siret: N. Iorga, *În legătură cu o „Călăuză" necunoscută a maiorului D. Papazoglu*, XXXII, 1939, p. 147 [cărămizi, pietre sculptate, monete de argint şi aramă].

VĂDENI, vezi Tîrgu Jiu, jud. Gorj.

VĂDENI, jud. Soroca, azi în URSS

Biserica: Gh. Bezviconi, *Comunicări. Material istoric din Basarabia*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 46 [morminte].

VĂLENI, jud. Argeş

Biserica Sf. Treime: N. Iorga, *O nouă publicaţie cu vederi de monumente*, XXX, 1937, p. 45 [vedere publicată în *Episcopia Argeşului. Glas pentru reînzestrarea ei*, 1937].

VĂLENI, com. Călineşti, jud. Maramureş

Biserică de lemn: V. Brătulescu, *Biserici de lemn din Maramureş*, XXXIV, 1941, p. 74—83, 84, 85, 86, 87, pl. XXIV [descriere, pictură, icoane, uşi împărăteşti, istoric, foto].

VĂLENI, com. Boteşti, jud. Neamţ

Biserica 40 de mucenici: G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 182—184 şi Indice.

VĂLENI, jud. Neamţ, vezi Piatra Neamţ.

VĂLENI, jud. Olt

Biserică: *Şedinţele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. IV [inventarierea obiectelor de preţ pentru cazul dărîmării].

VĂLENI-DÎMBOVIŢA, jud. Dîmboviţa

Biserica Adormirea Maicii Domnului (?): *Şedinţele Comisiunii, 1925*, XVIII, 1925, p. VI [aprobare condiţionată a reparaţiilor cerute]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 54 [consolidare după cutremur].

VĂLENII DE MUNTE, jud. Prahova

Oraş: N. Iorga, *Mănăstirea din Vălenii de Munte*, XVII, 1924, p. 101 [gravură de Begheanu din 1860 cu perspectiva oraşului].

Casa Nicolae Iorga: N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii. IV*, XXIX, 1936, p. 117; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 19 [starea casei]

Casa Mîrzea: N. Iorga, *Mănăstirea din Vălenii de Munte*, XVII, 1924, p. 105 [foto]; idem, *Cronică*, XXIV, 1931, p. 143 [salvare de la distrugere].

Casa Papazopol: *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [diferite lucrări]; *Şedinţele Comisiunii, 1932*, XXVI, 1933, p. 96 [clasare].

Case ţărăneşti: N. Iorga, *Ce este vechea noastră artă?*, XXXV, 1942, p. 128.

Casă veche: N. Iorga, *Mănăstirea din Vălenii de Munte*, XVII, 1924, p. 106, fig. 13 [desen].

Muzeu în curtea bisericii Filip (fosta casă a dascălului): *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [diferite lucrări]; N. Iorga, *Nouă ştiri asupra bisericii Mănăstirea de la Vălenii de Munte şi asupra altor antichităţi religioase locale*, XIX, 1926, p. 50, 53 [icoane, cu foto]; *Şedinţele* cu *Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. XII [construcţia unei noi aripi]; N. Iorga, *Icoana românească*, XXVI, 1933, p. 4—26 [icoane de la diferite biserici, aflate acum în muzeu]; V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă. Sfîntul Ilie şi căruţa cu caii de foc*, XXVIII, 1935, p. 131 [despre icoană din muzeu]; N. Iorga, *Monumentele noastre şi opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 62 [transformarea casei dascălului în muzeu şi extinderea sa; cu foto înainte de transformare], p. 63, 64 [foto muzeu în starea actuală].

Biserica Adormirea Maicii Domnului — Berceni: *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 59 [aprobare deviz].

Biserica din cartierul Berevoieşti N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 150 [pupitru, la Muzeul de Artă Religioasă Populară].

Biserica Intrarea în biserică — Filip: N. Iorga, *Mănăstirea din Vălenii de Munte*, XVII, 1924, p. 101 [reproducere după o acuarelă de Preziosi din 1868]; *Şedinţele Comisiunii*, XVIII, 1925, p. V [dezvelire frescă], p. VI [plata pictorului], p. IX [plată fotograf]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [acordare de fonduri]; N. Ghika-Budeşti, *Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 143 [reparaţii]; idem, *Raport pe anul 1935*, XXX, 1937, p. 191 [şindrilire parţială]; N. Iorga, *Monumentele noastre şi opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 61 [foto după restaurare], p. 62 [restaurarea picturii, deschiderea pridvorului, foto].

Biserica Sf. Nicolae-Tabaci: V. Brătulescu, *Biserici din Valea Teleajenului*, XXXI, 1938, p. 167—175, 176 [descriere, pictură, pisanie, foto, plan].

Mănăstirea Vălenii de Munte cu biserica Adormirea: N. Iorga, *Mănăstirea din Vălenii-de-Munte*, XVII, 1924, p. 99—106 [istoric, descriere, pictură; cu foto]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. XII [spălarea picturii; şcoală de zugravi]; *idem, 1925*, XVIII, 1925, p. I [desfacerea frescelor], p. V [înlocuirea corului de lemn şi a amvonului], p. VIII [inspecţie CMI]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVII [scoaterea la iveală a vechilor fresce]; N. Iorga, *Nouă ştiri asupra bisericii Mănăstirea de la Vălenii de Munte şi asupra altor antichităţi religioase locale*, XIX, 1926, p. 49—53 [descrierea, picturii, mobilier]; *Şedinţele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. I [plată pentru spălarea picturii], p. IX [aprobarea lucrării executate, ordonanţare fonduri], p. X [aprobare de lucrări suplimentare], p. XII [executare de cărţi poştale; lucrări de pietrărie puse la concurs, cu probă]; S. Becu, *Lucrări executate în 1926. II*, XIX, 1926, p. XIII [desfiinţarea marchiză şi atic, refacere învelitoare şi tencuieli; trotuar de bolovani etc.]; N. Iorga, *Icoana românească*, XXVI, 1933, p. 13—14, 21, 25; N. Ghika-Budeşti, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 143 [reparaţii]; V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 56; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 169 [icoane descoperite

http://patrimoniu.gov.ro

de N. Iorga]; N. Iorga, *Ce este vechea noastră artă?*, XXXV, 1942, p. 129 [frescă acoperită cu vopsea de ulei]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 56, 59 [consolidarea clopotniței după cutremur].

— FĂGETU, orașul Vălenii de Munte
N. Iorga, *Biserica de la Fundeni (Prahova)*, XXVI, 1933, p. 82 [resturile vechii biserici de la Scăioși].

VĂLHĂUȚI, vezi Dălhăuți, jud. Vrancea.

VĂRATEC, jud. Neamț
Mănăstirea Văratec cu biserica Adormirea Maicii Domnului și biserica Sf. Ioan: *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 184 [cerere de întreținere și reparații]; N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVII, 1933, p. 104—105 [Gheorghe Asachi în 1838: despre călugărițe, donatori; hrisov]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 40 [lucrări de întreținere]; C. Bobulescu, *Candela de la temelia bisericii din Cotmeana*, ACMI, 1942, p. 115—116, nota 2 [alegerea locului bisericii mănăstirii, la 1782—83]; *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 39 [restaurare și întreținere], p. 64 [reparații la biserica Sf. Ioan], p. 69 [restaurarea bisericii Schimbarea la față].

VĂRATICI, com. Costești, jud. Vîlcea
Biserica de lemn Adormirea Maicii Domnului și Sf. Nicolae; cruce din 1819: A. Sacerdoțeanu, *Inscripții și însemnări din Costești-Vîlcea*, XXVIII, 1935, p. 100 nota 1, 108—109 [părăsită, în ruină; cu foto]; idem, *Raport*, XXX, 1937, p. 46, 47 [și despre manuscrise].

VĂRĂDIA, jud. Caraș-Severin
Localitatea romană Arcidava și castru: V. Pârvan, *Cetatea Tropaeum. Considerații istorice. I*, IV, 1911, p. 1—2, nota 6 [cetate dacică stăpînită de Burebista].

VĂRĂȘTI, jud. Călărași
Așezare și necropolă din neolitic (cultura Boian și Gumelnița) și din epoca fierului, la grindul „Grădiștea Ulmilor": R. Vlădescu-Vulpe, *Mostiștea-Călărași*, XVII, 1924, p. 85, 86; I. Andrieșescu, *Vasile Pârvan*, XXII, 1929, p. 147.

VĂRĂȘTI, jud. Ilfov, vezi Dascălu, sect. agr. Ilfov

VĂRĂȘTII DE JOS, vezi Dascălu, sect. agr. Ilfov.

VĂRBILA, jud. Prahova
Mănăstirea Vărbila cu biserica Adormirea Maicii Domnului: A. Zagoritz, *Sfeșnice*, VII, 1914, p. 25—26 [cu desene]; *Ședințele Comisiunii 1926*, XIX, 1926, p. X [lucrări planificate pe 1927]; N. Iorga; *Biserica din Verbila*, XXIV, 1931, p. 25—28 [descriere, foto]; N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii. III*, XXV, 1932, p. 57, fig. 213—219, 499 [sfeșnic]; idem, *L'ancienne architecture*, XXXV, 1942, p. 44 [uși], p. 45 [candelabru]; *Procese verbale*, ACMI, 1915, p. 29 [publicare de referat al lui Drăghiceanu]; V. Drăghiceanu, *Biserica fostului schit Vărbila-Prahova*, ACMI, 1915, p. 107—110 [ctitor, meșter, istoric, morminte, foto].

VĂRSĂTURA, jud. Vrancea
C. Moisil, *Stațiunile preistorice*, III, 1910, p. 173 [pe harta lui Tocilescu].
Biserica Sf. Vasile: *Ședințele Comisiunii, 1925*, XVIII, 1925, p. III [lipsă de fonduri pentru reparații]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 61 [restaurare]; *ibidem*, 1943, p. 49 [aprobare deviz lucrări suplimentare]

VĂRȘAND, jud. Arad
Așezare din epoca bronzului și necropolă din secolul XI, la movila „Între Vii": M. Roska, *La situation stratigraphique de la colline Laposhalom de Ghiula-Vîrsand, dep. Arad*, XXVIII, 1935, p. 185—191 [cu figuri].

VĂRZARI, vezi Borlești, jud. Argeș

VĂRZARU, jud. Argeș
Biserica Sf. Nicolae și Cuvioasa Paraschiva: N. Iorga, *O nouă publicație cu vederi de monumente*, XXX, 1937, p. 45 [*Episcopia Argeșului. Glas pentru înzestrarea ei*, 1937]; M. Golescu, *Crucea de piatră din Vărzari*, XXXV, 1942, p. 190 [din 1653; ctitori].

VĂRZĂREȘTI, jud. Orhei, azi în URSS
Mănăstirea Vărzărești: *RSR Chișinău, 1925*, XVIII, 1925, p. XXII [consolidarea terenului].

VĂRZĂREȘTI, mănăstire, jud. Rîmnicul Sărat, vezi Urechești, jud. Vrancea

VĂSCĂUȚI, jud. Soroca, azi în URSS
Biserică din 1819: Gh. Bezviconi, *Comunicări. Material istoric din Basarabia*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 47 [ctitor, mormînt].

VĂTĂȘEȘTI, jud. Vîlcea
Biserica Buna Vestire și Sf. Ioan: N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 [mențiune după preotul D. V. Georgescu, în „Păstorul Ortodox", XV, 8—9; clădită 1805]; idem, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [despre descrierea preotului Georgescu, făcută în „Păstorul Ortodox", XV, 8—9].

VĂVĂLUCILE, jud. Buzău
Stațiune preistorică: C. Moisil, *Stațiunile preistorice*, III, 1910, p. 122 [însemnată pe harta lui Gr. Tocilescu].

VELA, jud. Dolj
D. Berciu, I. Berciu, *Antichități medievale din Oltenia*, XXX, 1937, p. 75, 76—77 [fragment de fibulă].

VENEȚIA, Italia
V. Drăghiceanu, *Curțile domnești brîncovenești. III. Potlogii*, III, 1910, p. 65—67 [relații culturale cu principatele române]; Al. Lapedatu, *Meșterii bisericilor din Țara Românească*, V, 1912, p. 182 [Alexandru Lăpușneanul cere dogelui, în 1560, meșteri pietrari și pictori]; V. Drăghiceanu, *Mormîntul lui Constantin Brîncoveanu Basarab Voevod*, VII, 1914, p. 112, 115, 119, 121 [avere depusă la Veneția de Brîncoveanu]; N. Iorga, *Nouă știri asupra bisericii Mănăstirea de la Vălenii de Munte și asupra altor antichități religioase locale*, XIX, 1926, p. 49 și nota 2 [bursieri români trimiși pe vremea lui Constantin Mavrocordat].
Muzeul Correr: E. Vîrtosu, *Odoare românești la Stambul*, XXVIII, 1935, p. 15—16 [sabie brîncovenească dăruită muzeului de contesa rusă Kapnist d'Allonville, în 1875; comparație cu sabia de la Torino].

VERBILA, vezi Vărbila, jud. Prahova

VEREȘHAZA, vezi Strugureni, jud. Bistrița-Năsăud

VEREȘMART, jud. Turda, vezi Unirea, jud. Alba

VETREN, jud. Durostor, azi în Bulgaria
Castrul roman Tegulicium: D. Teodorescu, G. Mateescu, *Raport special Nr. 8. Cercetări arheologice între Silistra și Turtucaia în iulie—octombrie 1915*, ACMI, 1915, p. 213—216 [zidul cetății, fragmente preistorice, cărămizi]; vezi și Silistra, Muzeul Prefecturii.

VETRINA, vezi Vetren

VIDIN, Bulgaria
Oraș: N. Iorga, *În legătură cu o „Călăuză" necunoscută a maiorului D. Papazoglu*, XXXII, 1939, p. 145 [evenimente istorice].
Cetatea: M. Popescu, *Cetățile turcești din prejurul principatelor române*, XX, 1927, p. 86—87 [și reședință episcopală; scurtă descriere cu plan și

http://patrimoniu.gov.ro

perspectivă]; N. Iorga, *Les châteaux occidentaux en Roumanie*, XXII, 1929, p. 51 [cu elemente bizantine; bine conservată]; V. Drăghiceanu, *Monumentele Olteniei. III*, XXVII, 1934, p. 103 [vizitată de autor în 1909, descoperire de inscripţii noi].

— ,,VAMA VIDINULUI"

Cetate, în faţa Vidinului: M. Popescu, *Oltenia în timpul stăpînirii austriece (1718—1739)*, XIX, 1926, p. 106 [pe locul unei fortificaţii de pe vremea romanilor; cu plan].

VIDRA, jud. Giurgiu

Urme de civilizaţie Gumelniţa A (= Sălcuţa): D. Berciu, *Generalităţi asupra preistoriei Olteniei*, XXVII, 1934, p. 32 [secure de cupru].

VIDRA DE SUS, vezi Avram Iancu, jud. Alba

VIENA, Austria

N. Iorga, *La figuration des évangélistes dans l'art roumain et l'école chypriote-valaque*, XXVI, 1933, p. 2 [manuscris cu miniaturi, aflat la Viena].

Hanul ,,la Cerbul de Aur": I. Grămadă, *Hanul ,,La cerbul de aur" din Viena unde a locuit Mihai Vodă Viteazul*, III, 1910, p. 191—192 [cu desen de Wilhelm Kish].

VIEROŞI, vezi Piteşti, jud. Argeş, sat Făgetu

VIERŞANI, jud. Gorj

Biserică: Al. Bărcăcilă, *Însemnări din Gorj*, XX, 1927, p. 45 [menţiune].

VIEZURI, jud. Gorj, vezi Bălăneşti.

VIEZURI, jud. Vîlcea, vezi Valea Cheii.

VIFORÎTA, vezi Tîrgovişte, sat Viforîta

VILNIUS, Lituania, URSS

Catedrala: P. P. Panaitescu, *Fundaţiuni religioase româneşti în Galiţia*, XXII, 1929, p. 12 [mormîntul Ecaterinei, fiica Mariei Movilă şi a lui Ştefan Potocki].

VINEŢI (DRĂJENEŞTI), vezi Spineni, jud. Olt

VINTILĂ VODĂ, jud. Buzău

C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 122 [pe harta lui Tocilescu].

Mănăstirea Vintilă Vodă (Menedic) cu biserica Sf. Nicolae şi ruinele primei biserici — în cartierul Răghinari: *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. VII [repararea caselor parohiale]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [acordare de fonduri pentru reparaţii]; N. Iorga, *Două opere de artă româneşti din secolul al XVI-lea la Muntele Athos*, XXVI, 1933, p. 30 [ctitor]; V. Drăghiceanu, *Mănăstiea Vintilă Vodă (Buzău). Săpături la prima fundaţie*, XXVI, 1933, p. 167—171 [istoricul primei mănăstiri clădită în 1532 şi dărîmată în 1748; săpături; pisania bisericii vechi; a doua biserică dărîmată în 1846; din vechea mănăstire nu au rămas decît o pereche de rucaviţe şi o cruce aflate la Muzeul Naţional; cu planuri şi foto ruine]; N. Iorga, *Mănăstirea Vintilă Vodă. Observaţiuni şi note istorice*, XXVI, 1933, p. 178—181 [istoricul celor două biserici: documente; cu foto urme de zid].

VINŢU DE JOS, jud. Alba

Al. Lapedatu, *Din posesiunile domnilor noştri în Ardeal. Vinţul şi Vurperul*, II, 1909, p. 40—44 [istoricul posesiunii sub Radu de la Afumaţi şi Radu Paisie; trecerea în posesiunea lui Martinuzzi; la început a fost posesiune săsească].

Castelul Martinuzzi: Al. Lapedatu, *Din posesiunile domnilor noştri în Ardeal. Vinţul şi Vurperul*, II, 1909, p. 43 [mănăstirea Predicatorilor, transformată în castel de Martinuzzi; cu foto p. 42, 43; aci a fost închis şi ucis Aron Vodă]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. II [expropriere]; *ibidem, 1931*, XXIV, 1931, p. 94 [reparaţia acoperişului]; N. Ghika-Budeşti, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1931*, XXVI, 1933, p. 189 [cercetare, deviz].

Biserica reformată: *RSR Cluj, 1925*, XVIII, 1925, p. XXI [lucrări de restaurare-întreţinere; vizitare].

VIŞINA, jud. Dîmboviţa

Aşezare-tell, de tip Gumelniţa: D. Berciu, *Săpături*, XXVIII, 1935, p. 29.

VIŞTEA DE JOS, jud. Braşov

Biserica Sf-ţii Arhangheli Mihail şi Gavril: N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 şi XXXI, 1938, p. 190 [cf. articolului lui V. Literat, *Biserici din Ţara Oltului şi de pe Ardeal, zugrăvite de o familie de pictori*, ACMIT, IV, 1935].

VITĂNEŞTI, jud. Olt

Biserica Adormirea Maicii Domnului (?): N. Iorga, *O exploraţie arheologică şi istorică a judeţului Olt*, XXVI, 1933, p. 121 [recenzie la I. Ionaşcu, *Biserici Olt*; biserica nouă, zugravi].

VITOŞ, muntele, Bulgaria

Sp. Cegăneanu, *Ceva despre provenienţa şi arta vechilor noastre argintării*, IV, 1911, p. 29 [daruri primite de la Ioan Asan II].

VIZANTEA RĂZEŞEASCĂ, jud. Vrancea

Mănăstirea Vizantea, cu biserica Sf. Cruce: Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908, p. 90 [cercetare privind lucrările de reparaţie cerute]; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908 p. 178 [aprobarea cererii pentru lucrări de conservare]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 181 [aprobare lucrări]; N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 103 [descrisă de Gheorghe Asachi în 1835].

VÎLCĂNEŞTI, jud. Prahova

Biserica nouă Sf. Gheorghe şi Sf. Dimitrie: N. A. Constantinescu, *Comunicări adunate în 1925*, XXXII, 1939, p. 93 [pisanie].

Biserica veche: N. A. Constantinescu, *Comunicări adunate în 1925*, XXXII, 1939, p. 93 [în prefacere; portrete ctitori, cărţi vechi].

VÎLCEA, judeţ

I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 133—138, 185—188; D. Berciu, *Săpături. V. Cercetări din judeţul Vîlcea (1935)*, XXVIII, 1935, p. 28—29; V. Brătulescu, *Biserici din Vîlcea*, XXX, 1937, p. 49—65, 97—109 [cu foto]; M. Golescu, *Ctitorii mărunte din Vîlcea*, XXXVII, 1944, p. 83—86 [cu foto].

VÎLCELELE, jud. Botoşani

C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 173 [pe harta lui Gr. Tocilescu].

VÎNĂTORI, jud. Ialomiţa

Biserica Sf. Gheorghe: V. Drăghiceanu, *Diferite inscripţii. La biserica din Vînători-Vlaşca*, IX, 1916, p. 47 [pisanie grecească].

VÎNĂTORI-NEAMŢ, jud. Neamţ

Aşezare ,,Cucuteni B": C. Mătasă, *Cercetări din preistoria judeţului Neamţ*, XXXI, 1938, p. 128.

Mănăstirea Secu cu biserica Tăierea capului Sf. Ioan: N. Iorga, *Ştefan cel Mare şi Mănăstirea Neamţului*, III, 1910, p. 97 [clădită de Nestor Ureche, mare vornic, la sfîrşitul secolului XVI] I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1910*, IV, 1911, p. 36—37 [lucrări de întreţinere]; idem, *Raport general CMI, 1911*, V, 1912, p. 41 [lucrări de întreţinere şi conservare]; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 96 [cerere de deviz], p. 199 [acoperirea mormîntului mitropolitului Varlaam]; *ibidem, 1924*, XVII, 1924, p. V [lemn pentru şindrilă şi căpriori];

http://patrimoniu.gov.ro

G. Balş, *Bisericile lui Ştefan-cel-Mare*, XVIII, 1925, p. 20; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [diferite lucrări]; P. Demetrescu, *Lucrări executate în 1926*, XIX, 1926, p. XIV; V. Drăghiceanu, *Bibliografie*, XXII, 1929, p. 45 [recenzie la I. D. Ştefănescu, *L'évolution de la peinture religieuse*]; N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 154 [epitaf, odăjdii]; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 173 [epitaf].

Schitul Sihla cu două biserici de lemn: Naşterea Sf. Ioan Botezătorul şi Schimbarea la Faţă: *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. VI [50 mc lemn de la Casa Pădurilor pentru reparaţiile necesare].

Biserică: *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 58 [icoană preţioasă].

VÎNJU MARE, jud. Mehedinţi

— OREVIŢA MARE oraşul Vînju Mare

Cetate de pămînt, la „Cetatea Latinilor": C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116 [cercetări ale lui C. Bolliac]; idem, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 118 [cercetată de C. Bolliac în 1869: ceramică, oseminte omeneşti, obiecte de bronz şi fier].

VÎRÎŢI, jud. Prahova, neidentificat

Biserică: A. Zagoritz, *Tîmpla şi tronul*, VIII, 1915, p. 56—57, 60 [tîmplă, cu desen].

VÎRŞEŢ, Iugoslavia

Muzeu: D. Berciu, *Asupra „Balaurului" dacic*, XXX, 1937, p. 87—90 [piesă de bronz provenită de la Nova Palanca, ce ar reprezenta steagul dacic; cu foto].

VÎRTOP, jud. Dolj

Tumuli cu morminte de incineraţie: D. Berciu, *Generalităţi asupra preistoriei Olteniei*, XXVII, 1934, p. 33—34 [morminte tumulare, ceramică neagră].

Biserica Sf. Nicolae şi Sf-ţii Împăraţi: N. Ghika-Budeşti, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 143 [deviz, control]; idem, *Oficiale. Memoriul pe 1932*, XXVI, 1933, p. 190 [lucrări de documentaţie].

VÎRTOP, jud. Gorj, vezi Vîrtopu, jud. Gorj.

VÎRTOPU, jud. Gorj

C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 174 [topoare sau ciocane de piatră la muzeul din Tîrgu Jiu].

VÎRŢU, vezi Şomăneşti, jud. Gorj.

VLADIMIR, URSS

Catedrala Sf. Dumitru: M. Golescu, *Motive de animale*, XXXVI, 1943, p. 38 [grifoni].

VLADNIC, Basarabia, azi în URSS

Biserică: N. Iorga, *Cronică*, XXVI, 1933, p. 139 [biserică podită cu pămînt şi învelită cu stuf].

VLAŞCA, judeţ

D. Berciu, *Săpături. VII. Săpăturile din judeţul Vlaşca (1933, 1934 şi 1935)*, XXVIII, 1935, p. 29—30.

VLĂDEŞTI, jud. Argeş

Biserica Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul: *Raport general CMI, 1908*, p. 182 [clasată monument istoric la semnalarea lui I. Brătianu, ctitor, datare]; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908, p. 187 [clasare, deosebit interes arheologic şi arhitectonic]; N. Ghika-Budeşti, *Biserica din Bărbuleţu (Dîmboviţa)*, VI, 1913, p. 83 [clopotniţă pe naos]; P. Demetrescu, *Lucrări executate în 1926*, XIX, 1926, p. XIV; N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii. III*, XXV, 1932, p. 13, 45—46, fig. 100—112.

VLĂDEŞTI, jud. Vîlcea

Biserica Naşterea Maicii Domnului: I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 188.

VLĂDEŞTII DE SUS, vezi Vlădeşti, jud. Argeş.

VLĂDUCENI, jud. Vîlcea

Biserica Sf-ţii Constantin şi Elena: I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 133 [pisanie].

VODIŢA, vezi Drobeta Turnu Severin, localitatea Vîrciorova.

VOETIN, jud. Vrancea

Biserica Adormirea Maicii Domnului: *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 45 [restaurare].

VOINEASA, jud. Olt

Urme romane: D. Tudor, *Antichităţile din Romanaţi*, XXVI, 1933, p. 78.

VOINEASA, jud. Vîlcea

Biserica de lemn Sf. Treime şi Sf. Nicolae: V. Brătulescu, *Biserici din Argeş şi Vîlcea*, XXVII, 1934, p. 43—44, 45 [pisanie, însemnări, foto].

VOINEŞTI, jud. Dîmboviţa

Drum roman: D. Berciu, *Săpături*, XXVIII, 1935, p. 29 [păzit din loc în loc de puncte întărite].

Cetate: A. Vasilescu, *Cetatea Dîmboviţei*, XXXVIII, 1945, p. 25—53 [istoric, localizare lîngă Burlăneşti, jud. Dîmboviţa: documente, foto, plan, hartă].

Crucea de piatră a lui Mihai Viteazul, din 1597: V. Drăghiceanu, *Lămuriri asupra Buzeştilor (după pisaniile fondaţiunilor lor)*, IV, 1911, p. 122 [inscripţie, localizare greşită: Gurbăneşti, în loc de Burlăneşti]; A. Vasilescu, *Cetatea Dîmboviţei*, XXXVIII, 1945, p. 51—52 [inscripţie, foto, istoric].

VOITEŞTI, jud. Gorj, vezi Voiteştii din Deal

VOITEŞTII DIN DEAL [sau DIN VALE?], jud. Gorj

C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 174 [topoare sau ciocane de piatră la muzeul din Tîrgu Jiu].

VOIEVODA (fost jud. Vlaşca, azi în Teleorman)

C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 123 [fragmente de silex şi olărie groasă, găsite de C. Bolliac în 1874].

VOIVODENI, jud. Braşov

Biserica Sf. Nicolae — Voivodenii Mici: N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 şi XXXI, 1938, p. 190 [cf. articolului lui V. Literat, *Biserici din Ţara Oltului şi de pe Ardeal, zugrăvite de o familie de pictori*, ACMIT, IV, 1935].

VOIVODENII MICI, vezi Voivodeni, jud. Braşov.

VOLODENI, jud. Bălţi, azi în URSS

Biserică din 1830: G. Bezviconi, *Comunicări. Material istoric din Basarabia*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 43.

VOLOVĂŢ, jud. Suceava

C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116 [săpături ale lui Buţureanu-Beldiceanu, după 1882].

Biserica Înălţarea Sf. Cruci: G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 130—132 şi Indice; P. Luţia, *RSR Cernăuţi 1921—1925, Secolul al XVI-lea*, XIX, 1926, p. 127 [ctitor, datare].

VORONA, jud. Botoşani

Mănăstirea Vorona cu biserica Adormirea şi biserica Naşterea Maicii Domnului: N. Iorga, *O mănăstire de cărturari: Vorona*, XXVI, 1933, p. 120 [plîngere a egumenului Rafail în 1836 către Dracachi Roset, împotriva unor persecuţii]; idem, *Din tesaurul de artă botuşănean*, XXXI, 1938, p. 5, 14, 19 [cafas; cu foto cafas şi biserică].

VORONEŢ, mănăstire, vezi Gura Humorului, jud. Suceava.

http://patrimoniu.gov.ro

VOROTEȚ, jud. Orhei, azi în URSS
Biserică: G. Bezviconi, *Comunicări. Material istoric din Basarabia*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 45 [ctitor, morminte].
VOVIDENIA, schit, vezi Mănăstirea Neamț, jud. Neamț.
VOVRIEȘTI, jud. Vaslui
Biserică: N. Ghika-Budești, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1931*, XXVI, 1933, p. 189 [cercetare, deviz].
VULTUREȘTI, jud. Olt
Biserica Sf. Nicolae: *Ședințele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. X [încălcarea instrucțiunilor date de pictorul Mihail]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [diferite lucrări].
VURPĂR, jud. Alba
Posesiune a Țării Românești: Al. Lapedatu, *Din posesiunile domnilor noștri în Ardeal. Vințul și Vurperul*, II, 1909, p. 40—44 [stăpînire românească pe timpul lui Radu de la Afumați și Radu Paisie; apoi trece în stăpînirea lui Martinuzzi].
WALLACHISCH MESERITSCH, Cehoslovacia (Moravia)
Biserică românească: V. Drăghiceanu, *O biserică românească în Moravia*, XIX, 1926, p. 124 [scurtă descriere, foto].
WEIMAR, Germania
Casa lui Goethe și casa lui Schiller N. Iorga, *Ce este un monument istoric*, ACMI, 1914, p. 132 [importanța caselor].
WILNO, vezi Vilnius, URSS.

Z

ZADAR, Iugoslavia
Domul: Sp. Cegăneanu, *Cîteva observațiuni în legătură cu vechea mitropolie din Tîrgoviște*, VI, 1913, p. 124 [influența lombardă în Serbia; domul datează din 1324].
ZADOVSCHI, moșie și mănăstire, vezi Uscie, Polonia
ZAGAVIA, jud. Iași
Schitul Zagavia cu biserica Nașterea Domnului: N. Iorga, *Cîteva însemnări. 3*, XXX, 1937, p. 45 [pietre de mormînt]; I. Popovici, *Un zugrav necunoscut din veac al XVIII-lea (1750—1838)*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 44—48 [în legătură cu zugravul de la Burdujeni, arhimandritul Veniamin, egumen al mănăstirii Zagavia; biserica de zid din 1830].
ZAHAREȘTI, jud. Suceava
Biserica Sf. Dumitru: P. Luția, *RSR Cernăuți, 1921—1925. Secolul al XVI-lea*, XIX, 1926, p. 128 [ctitor, datare]; idem, *RSR Cernăuți, 1925*, XX, 1927, p. 42 [reparația pereților și a acoperișului turnului; cu foto]; G. Balș, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 72—76 [despre biserică], p. 334 [piatră de mormînt] și Indice; I. Nistor, P. Luța, *RSR Cernăuți, 1933—1934*, XXVIII, 1935, p. 69 [restaurare, curățirea și văruirea pereților]; P. Luța, *RSR Cernăuți, 1936*, XXX, 1937, p. 93 [nu se aprobă pictură exterioară ci numai văruire].
Biserica Sf. Ilie: *Bucovina. Proces verbal No. 1*, ACMI, 1943, p. 17 [lucrări de întreținere și restaurare].
ZAHLUDOV, azi în URSS
Mănăstire: P. P. Panaitescu, *Fundațiuni religioase românești în Galiția*, XXII, 1929, p. 13 [donație făcută de Maria Radziwill, fiica lui Vasile Lupu].
ZĂICANI, jud. Bălți, azi în URSS
Biserică din 1872: Gh. Bezviconi, *Comunicări. Material istoric din Basarabia*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 44 [ctitor].
ZAMFIRA, jud. Prahova
Mănăstirea Zamfira cu: a) biserica mare: Intrarea în biserică; b) biserica mică din cimitir: Sf. Treime: V. Brătulescu, *Mănăstirea Zamfira*, XXXII, 1939, p. 175—185 [descriere, mobilier, icoane, clopotniță, planuri, foto, ctitori].
ZAMOSTEA, jud. Suceava
Stațiuni paleolitice: C. Ambrojevici, *Raport*, ACMI, 1942, p. 171—172 [unelte din cremene turoniană și petrosilex].
ZARA, vezi Zadar, Iugoslavia.
ZAUM, Iugoslavia
Biserică: N. Ghika-Budești, *Biserica din Hîrtiești-Muscel*, XXVII, 1934, p. 20—21 [despre plan].
ZĂDĂRICIU, jud. Giurgiu
Biserica Sf. Nicolae: V. Brătulescu, *Biserica din Zădăriciu*, XIX, 1926, p. 89 [inscripții, pomelnic, icoane].
ZĂLAN, jud. Covasna
Biserica reformată: *RSR Cluj, 1925*, XVIII, 1925, p. XXI [lucrări de restaurare, întreținere]
ZĂNOAGA, jud. Olt
Urme romane: D. Tudor, *Antichitățile din Romanați*, XXVI, 1933, p. 78.
ZĂPODENI, jud. Vaslui
Biserica din Zăpodenii de Sus: *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 35 [restaurarea clopotniței după cutremur]; *ibidem*, 1943, p. 79 [clopotniță provizorie].
ZĂPODENII DE SUS, vezi Zăpodeni, jud. Vaslui
ZĂRNEȘTI, jud. Argeș
Biserică: N. Iorga, *Inscripțiile bisericii Rătovoiești-Muscel, și Zîrnești*, XX, 1927, p. 112 [pisanie].
ZĂTRENI, jud. Vîlcea
Biserica Sf. Nicolae: *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [diferite lucrări].
ZĂVAL, jud. Dolj
Măgură și locul „Cetățuia": Șt. Ciuceanu, *Raport*, ACMI, 1915, p. 142 [descrierea măgurelor, obiecte vechi găsite; localitate semnalată de Gr. Tocilescu].
ZĂVIDENI, jud. Vîlcea
Biserica Adormirea Maicii Domnului și Sf. Ioan Botezătorul: V. Drăghiceanu, *Biserica din Zăvideni-Vîlcea*, XXIV, 1931, p. 92 [pisanie, portrete]; N. Ghika-Budești, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 143 [control deviz, restaurarea zugrăvelii]; idem, *Evoluția arhitecturii. IV*, XXIX, 1936, p. 8, 25, 26, 35, 45, 64, 120, 122, fig. 250—260; idem, *L'ancienne architecture*, XXXV, 1942, p. 52, pl. XXIX.
ZĂVOIENI, jud. Vîlcea
Biserică: M. Golescu, *O fabulă a lui Esop intrată în iconografia religioasă*, XXVII, 1934, p. 71, 72, 73 [cu foto].
ZDRALEA, vezi Căciulătești, jud. Dolj.
ZILVÉ, vezi Cappadocia.
ZIMBOR, jud. Sălaj
Biserică de lemn: V. Brătulescu, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [dăruită satului Poiana, municipiul Brașov].
ZIMNICEA, jud. Teleorman
Oraș: N. Iorga, *În legătură cu o „Călăuză" necunoscută a maiorului D. Papazoglu*, XXXII, 1939, p. 146 [colonie de negustori bulgari].

http://patrimoniu.gov.ro

Necropolă tumulară din epoca bronzului și fierului: la „Cîmpul morților": C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116 [cercetări ale lui C. Bolliac în 1869]; idem, *Stațiunile preistorice*, III, 1910, p. 122 [cercetări ale lui C. Bolliac]; I. Andrieșescu, *Vasile Pârvan*, XXII, 1929, p. 147.

Cetate de pămînt: C. Moisil, *Stațiunile preistorice*, III, 1910, p. 116 [cercetată de Bolliac, după indicațiile lui Laurian, în 1846].

ZÎMBREASCA, jud. Teleorman

Așezare din epoca neolitică (cultura Gumelnița), la „Măgura": C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116 [săpături ale lui Bolliac și Butculescu].

ZLATNA, jud. Alba

Biserica ortodoxă: Sf. Nicolae: V. Brătulescu, *Biserici din Transilvania. Biserici întărite*, XXX, 1937, p. 26, 27 [descriere, foto].

Biserica unită Adormirea Maicii Domnului: V. Brătulescu, *Biserici din Transilvania, Biserici întărite*, XXX, 1937, p. 26, 27—30, 31—32, 39 [descriere, pictură, istoric, foto și releveu]; N. Iorga, *Biserica din Zlatna și problemele ei*, XXX, 1937, p. 189 [recenzie la articolul lui V. Vătășianu privind această biserică, apărut în ACMIT].

Capela cimitirului catolic: V. Brătulescu, *Biserici din Transilvania. Biserici întărite*, XXX, 1937, p. 26, 27, 31, 32, 39 [cu foto și releveu].

ZLĂTARI, jud. Dolj

C. Moisil, *Produsele industriei preistorice*, IV, 1911, p. 84, 85 [ciocan de diabas lustruit, aflat în colecția Maria Istrati-Capșa; desen].

ZLĂTIOARA, vezi Slătioara, jud. Vîlcea.

ZLODICA, jud. Iași

Pod de piatră al lui Ștefan cel Mare: S. Zotta, *Bisericile din Hîrlău și Cotnar. După un raport din 1800 (?)*, XXVI, 1933, p. 92.

ZMEURĂTU, jud. Vîlcea

Biserica de lemn Sf. Dumitru: I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 136 [inscripție].

Biserica de lemn Vovidenia: I. Vîrtosu, *Biserici de lemn*, XXVI, 1933, p. 136 [inscripție].

ZNAGOV, vezi Snagov, sect. agr. Ilfov.

ZOGRAFU, mănăstire, vezi Corbu, jud. Vaslui.

ZOLKIEW, Polonia

V. Drăghiceanu, *O icoană din sicriul sfîntului Ioan-cel-Nou din Suceava*, IX, 1916, p. 21 [sicriul este adus aci la 1686 de Sobieski, regele Poloniei].

ZOLT, jud. Timiș

Biserica de lemn Sf-ții Apostoli: *Procese verbale*, 1943, p. 65 [restaurare].

ZORLEȘTI, jud. Gorj

Biserica Sf. Nicolae și Sf. Gheorghe: *Ședințele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. III [enoriașii sînt obligați să-și întrețină biserica]; *Raport pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XVI [lucrări de consolidare]; N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii. IV*, XXIX, 1936, p. 118.

ZVORSCA, jud. Dolj

Urme romane: D. Tudor, *Antichitățile din Romanați*, XXVI, 1933, p. 78.

ZYWIECK, Polonia

Biserică: N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 143 [acoperiș asemănător cu cele din Bucovina, cu foto].

II. Argintărie și obiecte de metal prețios

Sp. Cegăneanu, *Din odoarele bisericești ale Muzeului Național*, III, 1910, p. 1—10 [cu foto și desene]; idem, *Ceva despre proveniența și arta vechilor noastre argintării*, IV, 1911, p. 29—33 [cu foto]; I. Martian, *Un giuvaer domnesc pierdut. Știri și documente cu privire la marea cruce de aur a lui Alexandru Lăpușneanu*, VI, 1913, p. 78—81; N. Iorga, *«Arginturile» lui Constantin Brâncoveanu*, VII, 1914, p. 97—110 [cruci, sfeșnice, potire, patere, anafornițe, ripide, chivot, evanghelii]; idem, *Argintărie moldovenească din veacul al XVIII-lea. Biserica armenească din Focșani*, XX, 1927, p. 54—56 [cu foto]; T. Uspenschi, *Vasele moldovenești aflătoare în Sala Armelor din Moscova (Încercarea unei explicații arheologice)*, XX, 1927, p. 88—97 [cu foto și inscripții]; N. Iorga, *Două opere de artă românești din secolul al XVI-lea, la Muntele Athos*, XXVI, 1933, p. 27—28 chivotul lui Neagoe Basarab, [cu foto]; E. Vîrtosu, *Odoare românești la Stambul*, XXVIII, 1935, p. 1—9 [relicvariul lui Neagoe Basarab de la Topkapi]; N. Ghika-Budești *Artele minore bizantine și române*, XXX, 1927, p. 170—171; N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143 [figuri de pe sicriul Sf. Simion din Zara și al lui Ludovic de Anjou, regele Ungariei, care seamănă cu argintăria românească din secolul al XVI-lea].

III. Arheologie preistorică și antică

1. Sinteze, generalități

C. Moisil, *Cetăți romane la Dunărea de Jos*, II, 1909, p. 85—92; Redacțional, *Din tesaurul arheologic al Dobrogei*, II, 1909, p. 144 [se anunță apariția unor studii de C. Moisil, reprezentant CMI la săpăturile din Dobrogea]; C. Moisil, *Din tesaurul arheologic al Dobrogei I—III*, II, 1909, p. 113—119, 165—170; III, 1910, p. 81—88; idem, *«Bisericuțele»*, III, 1910, p. 29—34, *Erata*, p. 95; idem, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 115—117 [activitatea lui Al. Odobescu, C. Bolliac, Gr. Tocilescu, D. Butculescu, N. Beldiceanu Gr. Buțureanu, Gh. Diamandi, Th. Antonescu, I. Moisil, Al. Ștefulescu, Diaconovici, Ed. Honzik, D. G. Ionescu, G. Cobălcescu, Gr. Ștefănescu, S. Ștefănescu, S. Atanasiu, G. Munteanu-Murgoci]; idem, *Stațiunile preistorice*, III, 1910, p. 117—124, 171—176; idem, *Produsele industriei preistorice*, IV, 1911, p. 83—94; V. Pârvan, *Cetatea Tropaeum. Considerații istorice*, IV, 1911, p. 1—12, 163—191; C. Moisil, *Colecțiuni particulare de antichități în România*, IV, 1911, p. 133—134 [vezi și cap. A. XIII]; I. Kalinderu, *Oficiale*. Cuvîntările rostite cu ocazia instalării noii comisiuni. *Cuvîntarea d-lui I. Kalinderu*, VI, 1913, p. 92 [săpăturile arheologice trec sub autoritatea CMI]; *Ședințele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 143 [nu se aprobă săpături pentru căutarea de comori]; I. Andrieșescu, *Asupra epocei de bronz în România*, VIII, 1915, p. 154—169; R. Vlădescu-Vulpe, *Piscul Coconilor*, XVII, 1924, p. 46—48; idem, *Mostiștea-Călărași*, XVII, 1924, p. 80—87; Gr. Florescu, *Seimenii Mari*, XVII, 1924, p. 88—90; *Ședințele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. II [aprobare săpături pentru Kozma Mor], p. IX [fonduri pentru săpăturile lui T. Sauciuc-Săveanu, H. Metaxa, Gr. Florescu, Nicolaescu-Plopșor], p. XII [O. Tafrali trebuie să ceară aviz CMI pentru săpături]; *Idem, 1925*, XVIII, 1925, p. I [fonduri pentru săpăturile lui V. Pârvan și V. Drăghiceanu], p. VIII [săpăturile «antice» se vor executa numai sub direcția lui V. Pârvan]; *Raport pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XVII [fonduri pentru săpături]: *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII

http://patrimoniu.gov.ro

[fonduri pentru săpături]; *Şedinţele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. I [fonduri pentru săpăturile lui V. Pârvan]; I. Andrieşescu, *Vasile Pîrvan*, XXII, 1929, p. 145—148 istoricul săpăturilor arheologice conduse de V. Pârvan]; V. Dumitrescu, *Ceramica pictată eneolitică din sud-estul Europei*, XXIV, 1931, p. 70—77; idem, *Inscripţiuni preistorice în România?*, XXIV, 1931, p. 87—90; D. Berciu, *Generalităţi asupra preistoriei Olteniei*, XXVII, 1934, p. 30—38; idem, *Săpături*, XXVIII, 1935, p. 26—30; D. Berciu, I. B., *Antichităţi medievale din Oltenia*, XXX, 1937, p. 49—65, 97—109; Al. Bărcăcilă, *Ştiri noi din preajma Porţilor -de-Fier: Drubeta, Transdrubeta, Transdierna*, XXXII, 1939, p. 152—174 [cu foto, desene, planuri]; V. Brătulescu, *Hârşova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 4—16 [epoca pre-romană, epoca romană, epoca năvălirilor barbare, epoca bizantină; cu foto şi hărţi (planşa I—III)]; D. Tudor, *Castra Daciae inferioris. I—IV*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 18—32; fasc. 105, p. 34—38; fasc. 106, p. 35—41; XXXV, 1942, p. 143—149 [cu planuri, desene, hărţi şi foto]; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 33 [V. Pârvan poate autoriza săpături pentru descoperiri de comori]; *Ibidem*, 1942, p. 38 [fonduri pentru săpături], p. 38—39 [săpături Gh. Cantacuzino în jud. Dolj şi Romanaţi], p. 44 [CMI, coordonator al săpăturilor arheologice pe toată ţara]; C. Ambrojevici, *Raport*, ACMI, 1942, p. 171—173; *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 41 [fonduri pentru săpături], p. 48 [fonduri pentru săpături D. Berciu şi Cantacuzino], p. 83 [săpături Berciu]. — Pentru detalii vezi fiecare regiune, judeţ şi localitate în parte (Cap. A I).

2. D r u m u r i r o m a n e :

V. Pârvan, *Cetatea Tropaeum, Consideraţii istorice*, IV, 1911, p. 2—4 [drumuri construite de Traian], p. 164 [harta drumurilor romane în Dobrogea de Sud]; V. Drăghiceanu, *Curţile domneşti brîncoveneşti. V. Curţi şi conace fărîmate*, IV, 1911, p. 53, 75—76, nota 20 [Calea lui Traian, Celei — Turnu Roşu]; A. T. Dumitrescu, *Tradiţii şi mărturii documentare despre drumul roman de la Reşca la Celei*, IV, 1911, p. 107—110; V. Pârvan, *Adaos*, V, 1912, p. 122—123 [drumul roman care vine din Dobrogea, mergînd apoi pe malul Siretului, Trotuşului şi Oituzului, se uneşte la Breţc[u] cu drumul ce venea pe valea Oltului]; G. Matcescu, *Tomi — Oescus. O inscripţie inedită*, VIII, 1915, p. 36, nota 1 [drum de la Tomi la Carsium, prin Cicrîcci, Cavargic, Chirişlic, Ulmetum, Terzichioi]; V. Drăghiceanu, *Monumentele Olteniei. II*, XXVI, 1933, p. 50 [drumul lui Traian]; V. Brătulescu, *Hîrşova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 7—8 şi pl. II [drumurile romane din Dobrogea]; D. Tudor, *Castra Daciae inferioris. I. Castrele romane de la Bumbeşti-Gorj*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 28—29; *II. Castrul şi aşezarea romană de la Slăveni-Romanaţi*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 34 [drumul roman pe malul drept al Oltului]; *III. Castrul Racoviţa-Argeş*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 35 [drum pe malul stîng al Oltului]; Al. Bărcăcilă, *Raport*, ACMI, 1915, p. 172 [drum Ciovărnăşani-Sişeşti-Ilovăţ], p. 173 [drum Corcova-Crăgueşti-Băseşti-Bîlvăneşti]; D. Teodorescu, G. Matescu, *Raport special Nr. 8. Cercetări archeologice între Silistra şi Turtucaia în iulie-octombrie 1915*, ACMI, 1915, p. 213—217 [drumul roman între Durcstorum şi Tranmarisca].

3. V a l u r i r o m a n e d e a p ă r a r e : V a l u l l u i T r a i a n e t c.

Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908 p. 133 [valuri în Teleorman şi Dobrogea, lucrări, de conservare]; *Raport general CMI, 1908*, 1908, p. 181 [trimitere de circulară în jud. Teleorman şi în Dobrogea, cu măsuri de conservare]; *Şedinţele Comisiunii 1924*, XVII, 1924, p. XII [interzicerea culturilor pe val la Turnu Severin]; *RSR Chişincu, 1925*, XVIII, 1925, p. XXII [studierea valului lui Traian în Basarabia de către generalul S. Panaitescu]; N. Iorga, *O descriere din 1859 a monumentelor Ţării Romîneşti*, XXX, 1937, p. 85, 86 [după Th. Margot, *O viatorie*, valul lui Traian («Troianul») la Antina şi Reşca]; *Procese verbale*, ACMI, 1915, p. 23 [terenurile valului nu pot fi vîndute].

IV. Arhitectură militară. Generalităţi

C. Moisil, *Cetăţi romane la Dunărea-de-Jos*, II, 1909, p. 85—92; Idem, «*Bisericuţele*», III, 1910, p. 29—34; G. Murnu, *Cronica săpăturilor arheologice de la cetatea Tropaeum — Adamclisi în 1910*, III, 1910, p. 140—141; Idem, *Noi săpături la cetatea Tropaeum (1910)*, III 1910, p. 155—161; Al. Lapedatu, *Două vechi cetăţi româneşti. Poenarii şi Dîmboviţa. Schiţe istorice*, III, 1910, p. 178—189 [cu foto, plan şi note]; V. Pârvan, *Cetatea Tropaeum. Consideraţii istorice*, IV, 1911, p. 1—12, 163—191; C. Moisil, *Cetatea «Biroe»*, IV, 1911, p. 45—46; G. Murnu, *Noi săpături în cetatea Tropaeum Traiani, 1910. II. Canalul cetăţii*, IV, 1911, p. 79—82; V. Drăghiceanu, *Cetatea şi schitul Negru-Vodă*, V, 1912 p. 89—94; V. Pârvan, *Raport asupra castrului roman de la Turnu Severin*, V, 1912, p. 87—88; *A doua campanie de săpături la cetatea «Ulmetum». Relaţie oficială*, V, 1912, p. 119 Al Lapedatu, *Cetatea Albă*, VI, 1913, p. 57—66; I. Fakler, *Cîteva note despre Cetatea Neamţului*, VI, 1913, p. 85—86; I. Antonovici, *Cetatea de pămînt de la Bîrlad*, VII, 1914, p. 13—15; Al. Lapedatu, *Cetatea Sorocii. Notiţă istorică descriptivă*, VII, 1914, p. 85—91; idem, *Cîteva vederi nouă de la Cetatea Albă*, VII, 1914, p. 141—142; V. Drăghiceanu, *Inscripţii referitoare la 1. Cetatea Craiovei*, VII, 1914, p. 194 [şanţ de apărare]; Al. Lapedatu, *Vechile cetăţi româneşti după contele de Langeron*, VIII, 1915, p. 70—73 [cu plan]; idem, *Cele mai vechi stampe representînd cetatea Sucevei şi Cetatea Albă*, IX, 1916, p. 25—28 [cu reproduceri]; Popescu, M, *Oltenia în timpul stăpînirii austriece (1718 — 1739)*, XIX, 1926, p. 100—107 [cu reproduceri]; idem, *Cetăţile turceşti din prejurul Principatelor Române*, XX, 1927, p. 76—87; C. Solomon, *Cetăţuia din Valea-Berheciului*, XXII, 1929, p. 34—39 [cu planuri şi foto]; N. Iorga, *Les châteaux occidentaux en Roumanie*, XXII, 1929, p. 49—69 [cu foto]; N. Iorga, *Cele două Chilii*, XXII, 1929, p. 188—191; V. Brătulescu, *Biserici din Transilvania. Biserici întărite*, XXX, 1937, p. 1—42; Al. Bărcăcilă, *Cetatea Severinului. I. Început de cercetări arheologice*, XXX, 1937, p. 149—166; idem, *Ştiri noi din preajma Porţilor-de-Fier: Drubeta, Transdrubeta, Transdierna*, 1939, p. 152—174; idem, *Cetatea Severinului. II Raport sumar cu rezultatul săpăturilor din 1938, 1939*, XXXII, 1939, p. 74—88; N. Iorga, *Cetatea Silistrei la 1829*, XXXII, 1939, p. 186; D. Tudor, *Castra Daciae Inferioris I-IV*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 18—33, fasc 105, p. 34—38, fasc. 106, p. 35—41; XXXV, 1942 p. 143—149; V. Brătulescu, *Hârşova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 3—24+3 hărţi; D. Tudor, *Arme şi diferite obiecte din castrul Jidova*, XXXVII, 1944, p. 77—82; H. Teodoru, *Porţile Sucevei*, XXXVIII, 1945, p. 11—19; A. Vasilescu, *Cetatea Dîmboviţei*, XXXVIII, 1945, p. 25—53; vezi şi cap. A.I, la localităţi.

V. Arhitectura musulmană

N. Iorga, *Moschei pe pămînt românesc*, XX, 1929, p. 184—187 [cu foto].

http://patrimoniu.gov.ro

VI. Arme vechi

C. Moisil, *Colecţiunea Maria Istrati-Capşa*, IV, 1911, p. 143; G. Olszewski, *O spadă din veacul al XIV-lea*, XVII, 1924, p. 79 [găsită la Curtea de Argeş; cu foto]; A. Culici, *Antichităţile din Tabla Buţii şi Crucea Mandii*, XIX, 1926, p. 90; C. Marinescu, *Trei săbii ale lui Constantin Brîncoveanu*, XIX, 1926, p. 93—99; C. Karadja, *Încă o sabie a lui Constantin Brîncoveanu*, XXIV, 1931, p. 42; N. Iorga, *Două evangheliare ale fiilor lui Petru Vodă Rareş descoperite de d. M. Beza*, XXVII, 1934, p. 90 [sabie a lui Constantin Brîncoveanu]; E. Vîrtosu, *Odoare româneşti la Stambul*, XXVIII, 1935, p. 9—18 [săbii brîncoveneşti la Topkapî, Luvru, colecţia Şeremetev, Bucureşti, vistieria Sfîntului Mormînt din Ierusalim, Rusia, Turin, insula Sini; săbii moldoveneşti la Topkapî]; N. Iorga, *Sabia lui Constantin Paleologul*, XXX, 1937, p. 189; Al. Bărcăcilă, *Bărboiu, Botoşeşti. Paia*, XXX, 1937, p. 134, foto p. 135 [arme preistorice]; N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 143 [recenzie la articolul lui G.L.A. din «Le messager d'Athènes» despre sabia «domnului Constantin»]; P. Mihailovici, *Un buzdugan vechiu moldovenesc*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 83—84 [cu foto]; D. Tudor, *Arme şi diferite obiecte din castrul Jidova*, XXXVII, 1944, p. 77—82 [cu desene].

VII. Arta armeană

G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 14 [influenţa armeană]; N. Iorga, *Argintărie moldovenească din veacul al XVIII-lea. Biserica armenească din Focşani*, XX, 1927, p. 54—56; N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii*, I, XX, 1927, p. 140—143 [influenţa armenească]; A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 123—124 [la H. Dj. Siruni, «Ani. Anuarul Culturii Armene», Bucureşti, 1941 şi «Ani. Anuar de cultură armeană», 1942—1943, Bucureşti, 1943].

VIII. Arta românească. Sinteze

V. Drăghiceanu, *Curţile domneşti brîncoveneşti I. Doiceşti*, II, 1909, p. 101—111, *II. Mogoşoaia*, II, 1909, p. 149—164; *III. Potlogii*, III, 1910, p. 49—70; *IV. Curţi şi conace fărîmate*, IV, 1911, p. 49—78; *V. Lămuriri asupra curţii din Brîncoveni după planuri contimporane*, VI, 1913, p. 132—133; idem, *Histoire de l'art roumain ancien par N. Iorga et G. Balş*, X—XVI, 1917—1923, p. 196 [recenzie]; L. Bréhier, *Arta română (N. Iorga şi G. Balş: «Istoria vechii arte române»)*, traducere de N. Ghika-Budeşti, XVII, 1924, p. 1—7, 51—57 [recenzie]; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 1—331; V. Drăghiceanu, *Monumente representative din vechea artă românească expuse în expoziţiile din Paris şi Geneva în anul 1925*, XIX, 1926, p. 61—69; N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii*, *I—IV*, XX, 1927, p. 119—158 + LXXXVI pl.; XXIII, 1930, p. 1—63 + CXLVI pl; XXV, 1932, p. 1—108 + CCCXXXV pl.; XXIX, 1936, p. 1—193 + DCXLVI pl.; G. Balş, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 1—397; N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 145—156 [sculptură în lemn, ţesături]; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 167—174; idem, *Recensie*, XXX, 1937, p. 185—188 [la G. Ionescu, *Istoria arhitecturii româneşti*, Bucureşti]; V. Brătulescu, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 45—47 [răspuns la recenzia lui E. Hagi-Mosco, despre N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. I*]; N. Iorga, *Monumentele noastre şi opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 49—62; I. Chiafăzezi, *Inscripţiile bisericilor din Moscopole. Ce a fost Moscopolea pentru români. Urme de artă româneşti în Albania*, XXXI, 1938, p. 134—142 [cu notă de D. Berciu şi foto]; N. Iorga, *Arta românească în Banatul muntos*, XXXI, 1938, p. 145—166; idem, *Ţări româneşti I—II*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 49—67; V. Brătulescu, *Biserici de lemn din Maramureş*, XXXIV, 1941, p. 3—159 + XXXIV pl. + 1 hartă; N. Ghika-Budesti, *L'ancienne architecture*, XXXV, 1942, p. 1—126 [inclusiv XXXII pl.]; N. Iorga, *Ce este vechea noastră artă? Conferinţă la cursurile din Vălenii de Munte (13 august 1939)*, XXXV, 1942, p. 127—142 [p. 128—129: urîţenia şcolilor noastre şi a clădirilor administrative, urîţenia icoanelor din şcoli; p. 131—133: biserici de lemn şi biserici de zid; acoperişuri; turnurile bisericilor din Ardeal]; idem, *Ce este un monument istoric?*, ACMI, 1914, p. 128—140; vezi şi cap. A, II, IX, X, XI, XV, XVII, XVIII, XXI, XXII, XXVI, XXIX.

IX. Biserica — elemente de arhitectură

Al. Lapedatu, *Noi documente cu privire la forma acoperemintelor vechilor biserici moldovene*, VII, 1914, p. 193—194 [cu două gravuri reprezentînd biserica, clopotniţa şi stăreţia mănăstirii Neamţ pe la 1816—1817]; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 190—198 [acoperiş], p. 185 [altar], p. 189 [absida], p. 185—189 [bolţi], p. 187—189 [clopotniţa], p. 213—215 [cornişa], p. 189—190 [faţada], p. 216—237 [faţada şi decoraţia ei], p. 207—212 [ferestre], p. 185—186 [naosul], p. 215 [pisania], p. 185—189 [planul], p. 186—187 [pronaosul], p. 213 [soclul, contraforturi], p. 190 [turla], p. 203—207 [uşile]; P. Luţia, *RSR Cernăuţi, 1921*, XIX, 1926, p. 132—134 [consideraţii asupra învelitorilor, cu accent pe Bucovina]; G. Balş, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 227—228 [acoperiş], p. 222 [altar], p. 225—226 [abside], p. 222—225 [bolţi], p. 222—223 [camera mormintelor], p. 226, 258—261 [cornişa], p. 226, 257—258 [contraforturi], p. 225—227 [faţade], p. 226, 236—254 [ferestre], p. 222 [naos], p. 267 [pardoseala], p. 226, 261—262 [pisania], p. 222—225 [planul], p. 224—225 [pridvor], p. 223—224 [pronaos], p. 226, 257 [soclu], p. 226 [turla], p. 226, 230—236, 246—254 [uşi]; N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii. I—IV*, (I, 1927; II, 1930; III, 1932; IV, 1936): XX, 1927, p. 137—143; XXIII, 1930, p. 18—19 [acoperişuri]; XX, 1927, p. 124—125, 135; XXIII, 1930, p. 14 [altar]; XXIX, 1936, p. 20 [abside], p. 17—18 [arcuri pe console]; XX, 1927, p. 126, 143; XXV, 1932, p. 21—22; XXIX, 1936, p. 18—19, 31—35 [bolţi]; XX, 1927, p. 126, 130, 142—143; XXIII, 1930, p. 16—17; XXV, 1932, p. 20 [brîuri]; XXV, 1932, p. 25—26 [clopotniţa]; XXIX, 1936, p. 30—31 [coloane, capitele]; XX, 1927, p. 126, 131 133, 136, 143; XXIII, 1930, p. 17; XXV, 1932, p. 20; XXIX, 1936, p 28—29 [cornişa]; XX, 1927, p. 137 [cruci]; XXV, 1932, p. 82—85 şi fig. 426—527; XXIX, 1936, p. 119—122 şi fig. 1052—1080 [decoraţii în piatră şi lemn]; XX, 1927, p. 130, 136, 142; XXIII, 1930, p. 16—17; XXV, 1932, p. 16; XXIX, 1936, p. 27—28 [faţada şi ornamentaţia ei]; XX, 1927, p. 126, 131, 136, 142; XXIII, 1930, p. 18; XXV, 1932, p. 20—21; XXIX, 1936, p. 29 [ferestre]; XX, 1927, p. 130, 136, 142; XXIII, 1930, p. 17—18; XXV, 1932, p. 19—20; XXIX, 1936, p. 31 [firide şi arcade]; XX, 1927, p. 126, 130—131 [frontoane]; XX, 1927, p. 128, 141; XXIII, 1930, p. 14, 15; XXV, 1932, p. 17; XXIX, 1936, p. 19—20 [naos]; XX, 1927, p. 126; XXV, 1932, p. 19—20 [ocniţe];

http://patrimoniu.gov.ro

XX, 1927, p. 126 [pardoseala]; XX, 1927, p.124–125, 129, 135–136, 140–141; XXIII, 1930, p. 14, 16,20; XXV, 1932, p. 11–13; XXIX, 1936, p. 16–17 [planul]; XX, 1927, p. 130–131, 136, 142–143; XXIII, 1930, p. 16–17; XXV, 1932, p. 18–19; XXIX, 1936, p. 25–27 [plastica decorativă]; XX, 1927, p. 135 şi fig. 94–118; XXIII, 1930, p. 14; XXV, 1932, p. 9, 18; XXIX, 1936, p. 20–21 [pridvor]; XX, 1927, p. 125, 129, 135, 140–141; XXIII, 1930, p. 14; XXIX, 1936, p. 20 [pronaos]; XX, 1927, p. 126, 130, 136, 142; XXIII, 1930, p. 17; XXV, 1932, p. 20 [soclu]; XX, 1927, p. 126, 131, 137, 143; XXIII, 1930, p. 18; XXV, 1932, p. 22–24; XXIX, 1936, p. 35–36 [turla]; XX, 1927, p. 126, 137, 142; XXIII, 1930, p. 18; XXV, 1932, p. 20–21; XXIX, 1936, p. 29–30 [uşi]; G. Balş, *Grinda şi arcul*, XXIV, 1931, p. 66–69 [critică la teoriile lui V. Vătăşianu şi Strzygowski]; R. Gassauer, *Teracote sucevene*, XXVIII, 1935, p. 145–164 [cu figuri]; B. Slătineanu, *Despre teracotele sucevene*, XXX, 1937, p. 138–142 [recenzie la articolul lui R. Gassauer, *Teracote sucevene*]; A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 95–96 [la I. Popescu-Cilieni, *Învelişurile vechilor noastre biserici*, 1943].

X. Broderii şi ţesături

N. Iorga, *Tapiţeriile doamnei Tudosca a lui Vasile Lupu*, VIII, 1915, p. 145–154 [cu foto], XIX, 1916, p. 43 [desene după inele găsite în mormîntul doamnei Tudosca şi al lui Ioan-Vodă fiul lui Vasile Lupu]; V. Drăghiceanu, *Monumente representative din vechea artă română, expuse la expoziţiile din Paris şi Geneva, în anul 1925*, XIX, 1926, p. 61–68 [cu foto]; idem, *Un epitaf al mitropolitului Ştefan din anul 1652*, XXII, 1929, p. 29–33 [cu reproduceri]; Titus Tîrgovişteanul, *Obiecte de artă româneşti la mănăstirea bulgărească Rilo*, XXII, 1929, p. 143; N. Iorga, *Două opere de artă româneşti din secolul al XVI-lea la Muntele Athos*, XXVI, 1933, p. 28–31 [steagul lui Vintilă-Vodă; cu foto]; idem, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 150–156 [între altele, steaguri la p. 153]; V. Drăghiceanu, *Originea acoperemintelor noastre de morminte*, XXVI, 1933, p. 184; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 173–174; N. Iorga, *Patrafirul de la Stăneşti al lui Stroe Buzescu*, XXX, 1937, p. 189 [descriere, inscripţie].

XI. Ceramică ornamentală

G. Balş, N. Ghika-Budeşti, *Messembria*, V, 1912, p. 1–22 [cu foto]; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 224–237; idem, *Rotocoalele de smalt moldoveneşti*, XXII, 1929, p. 44; R. Gassauer, *Teracote sucevene*, XXVIII, 1935, p. 145–164 [cu figuri]; B. Slătineanu, *Despre teracotele sucevene*, XXX, 1937, p. 138–142 [recenzie la articolul de mai sus].

XII. Ceremonii diverse

C. I. Karadja, *Despre investitura domnilor români*, XX, 1927, p. 57–59 [cu reproduceri]; N. Iorga, *Domnii fanarioţi şi ctitoriile*, XXII, 1929, p. 90–91 [hrisov al lui Grigore Alexandru Ghica, privind hirotonisirea preoţilor şi interzicerea de a se zidi fără rost biserici «proaste care ieau credincioşii de la cele bune»].

XIII. Colecţii particulare

1. Generalităţi.

C. Moisil, *Colecţiuni particulare de antichităţi în România*, IV, 1911, p. 133–134; D. Tudor, *Monumente inedite din Romula*, XXVIII, 1935, p. 31 [colecţii particulare cu material găsit la Romula].

2. Ainslie, sir Robert, Anglia

O. Lugoşianu, *Stampe vechi înfăţişînd mănăstirea Curţii de Argeş*, IV, 1911, p. 24–28; idem, *Stampe vechi înfăţişînd vederi din Bucureşti*, V, 1912, p. 79–82 [palatul domnesc şi vedere din apropierea Bucureştilor; cu reproduceri]; idem, *Stampe vechi înfăţişînd vederi din Ţara-Românească*, V, 1912, p. 115–118 [vedere de pe Olt, Piteştii în Valahia].

3. Antipa, Grigore, Bucureşti

C. Moisil, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 123–174, 176 [cu desene].

4. Belu, Al. Ştefan, Urlaţi

A. Zagoritz, *Sculpturi în piatră*, VI, 1913, p. 69, 70, 72 şi pl. I, VII, IX [cu desene].

5. Bolliac, Cezar, Bucureşti

C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116 [colecţie bogată, atunci inaccesibilă]; idem, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 174 [închisă de la 1880, din cauza unui proces].

6. Butculescu, Dimitrie, Bucureşti

C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 116; idem, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 174.

7. Buţureanu, Grigore, Beldiceanu, Nicolae

vezi cap. A. I., Bucureşti, Muzeul Naţional de Antichităţi.

8. Constantinescu, Ilie, Caracal

D. Tudor, *Monumente inedite din Romula*, XXVIII, 1935, p. 36, 37, 41, 42, 43, 114, 115, 125; XXX, 1937, p. 114–115, 117, 118, 119, 120–121, 122, 123; XXXI, 1938, p. 80, 82–85, 87–89, 91–92 [cu foto].

9. Diamandi, Gh., Iaşi

C. Moisil, *Istoricul cercetărilor preistorice*, III, 1910, p. 117; idem, *Staţiunile preistorice*, III, 1910, p. 176.

10. Georgescu-Corabia, Gh.,

D. Berciu, *O colecţie de antichităţi din judeţul Romanaţi, Gh. Georgescu-Corabia*, XXVII, 1934, p. 74–83 [cu foto exponate]; D. Berciu, I. Berciu, *Antichităţi medievale din Oltenia*, XXX, 1937, p. 77 [fibulă de la Orlea], p. 78 [fibule germanice] cu foto p. 75; D. Tudor, *Monumente inedite din Romula*, XXVIII, 1935, p. 34, 43, 44, 45, 46, 47, 117, 124–125; XXX, 1937, p. 112, 115–116, 122, 123 [cu foto].

11. Ioanidu, I. C., Bucureşti

I. C. Ioanidu, G. G. Rădulescu, *Icoane pe sticlă*, XXXV, 1942, p. 151–166 [icoane pe sticlă].

12. Iorga, Nicolae, Vălenii de Munte

V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, după p. 53 [icoană cu Sf. Haralambie, reproducere color].; M. Golescu, *Icoana pe sticlă a zugravului Ioniţă ot Braşov*, XXXVIII, 1945, p. 7 [era la Vălenii de Munte].

13. Istrati-Capşa, Maria, Cîmpina, apoi Bucureşti

C. Moisil, *Produsele industriei preistorice*, IV, 1911, p. 83, 85, 86, 90, 93, 94 [exponate, reproduceri]; idem, *Colecţiunea Maria Istrati-Capşa*, IV, 1911, p. 135–145 [cu inscripţii şi foto], *Rectificare*, p. 162, subsol; D. Tudor, *Monumente inedite din Romula*, XXVIII, 1935, p. 33–34 [istoricul colecţiei], 38, 39, 40, 42, 114, 117–124 [cu foto]; XXX, 1937, p. 113–114, 117, 118, 119, 120, 122, 123; XXXI, 1938, p. 79–82, 86–87, 89.

14. Kogălniceanu, Mihail

vezi cap. A. I., Bucureşti, Muzeul Naţional de Antichităţi.

http://patrimoniu.gov.ro

15. Kretzulescu, Emil E., București
D. Tudor, *Monumente inedite din Romula*, XXVIII, 1935, p. 46, 125—126.
16. Lahovary, Ana, București
V. Drăghiceanu, *Un epitaf al mitropolitului Ștefan din anul 1652*, XXII, 1929, p. 29—33 [cu foto]; N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 155.
17. Morgan, Pierpont, USA
G. Jerphanion, *Les églises rupestres de Cappadoce. IV. La place des peintures cappadociennes dans le développement de l'iconographie chrétienne*, XXVII, 1934, d. 170 [tipsii de argint cu istoria lui David].
18. Neamțu, Sebastian, Craiova
D. Tudor, *Monumente inedite din Romula*, XXXI, 1938, p. 84, 85—86, 91, 92—93 [cu foto].
19. Negrescu, C., Craiova
D. Berciu și I. B., *Antichități medievale din Oltenia*, XXX, 1937, p. 73 [fibulă de argint, piese de harnașament; foto].
20. Olszewski, Gheorghe, București
G. Olszewski, *O spadă din veacul al XIV-lea*, XVII, 1924, p. 79 [găsită la Curtea de Argeș, foto].
21. Papazol, avocat
V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 65 [icoană, foto].
22. Pappasoglu, Dimitrie București
C. Moisil, *Stațiunile preistorice*, III, 1910, p. 174 [colecție împrăștiată, exponate dubioase]; D. Tudor, *Monumente inedite din Romula*, XXVIII, 1935, p. 116; N. Iorga, *În legătură cu o «Călăuză» necunoscută a maiorului D. Papazoglu*, XXXII, 1939, p. 147—149 [despre «Muzeul Pappasoglu»].
23. Peucescu, Matei, București
N. Iorga, *Țări românești. II*, XXXII, 1940, fasc. 104, p. 65 [documente care vor apare în «Buletinul Comisiei Istorice»].
24. Romalo Nadejda Gr. București
M. Golescu, *Icoana pe sticlă a zugravului Ioniță ot Brașov*, XXXVIII, 1945, p. 8—10 [cu reproducere color].
25. Severeanu, George, doctor, București
C. Moisil, *Monetele lui Radu I Basarab*, X—XVI, 1917—1923, p. 130 [tezaurul monetar de la Slatina].
26. Sion, Gheorghe, Bacău
Al. Lapedatu, *Cele mai vechi stampe representînd cetațea Sucevii și Cetatea Albă*, IX, 1916, p. 25 [stampe].
27. Sion, vezi cap. A. I., Cluj, Universitatea.
28. Slobozianu, H., doctor, București
V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 51, 52 [«Cavalerul Trac»; cu foto]; idem, *Colecția Dr. H. Slobozianu*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 42—43 [potir].
29. Șerban, N., Iași
N. Iorga, *Cîteva însemnări*, XXX, 1937, p. 44 [însemnare pe o icoană].
30. Șeremetev, Rusia
E. Vîrtosu, *Odoare românești la Stambul*, XXVIII, 1935, p. 11, 13 [sabie brîncovenească în Rusia].
31. Șuțu, Mihai
V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 51 [cavalerul trac; cu foto].
32. Teclu, doamna
V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 65 [icoană, foto].
33. Tzupagu, maior
D. Tudor, Monumente inedite din Romula, XXVIII, 1935, p. 34.

XIV. Comisiunea Monumentelor Istorice

1. Istoric, organizare, activitate (nu însă și activitatea de restaurare pentru care vezi capitolul special A. XXVIII).
Raport general CMI, 1907, I, 1908, p. 29—33 [istoric CMI începînd din 1892], p. 45—46 [rolul Comisiei este mai mult consultativ]; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908, p. 184—186 [reorganizare]; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908, p. 187 [reorganizare propusă de I. Kalinderu]; I. Kalinderu. *Cronică. † Gr. G. Tocilescu*, II, 1909, p. 142 [decedatul a sprijinit în parlament, la 1892, legea de înființare a CMI-ului]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 188—189 [local nou la Casa Bisericii, reorganizarea activității și lucrărilor]; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1912*, V, 1912, p. 191—192 [necesitatea lărgirii atribuțiilor]; *Oficiale. Noua lege pentru conservarea și restaurarea monumentelor istorice*, VI, 1913, p. 87 [art. 1: Înființarea noii Comisii pe lîngă Casa Bisericii (Decret regal)]; *Oficiale. Cuvîntările rostite cu ocazia instalării nouii Comisiuni. Cuvîntarea d-lui I. Kalinderu*, VI, 1913, p. 90—92 [lărgirea atribuțiilor Comisiei. Înființarea Casei Monumentelor], cu *Răspunsul d-lui ministru C. Dissescu*, p 92—94 [directive privind activitatea CMI; meritele lui I. Kalinderu]; *Ședințele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 188, 189 [problema creditelor]: E. A. Pangrati, *† Ion Kalinderu*, VII, 1914, p. 41—45 [istoric și activitate CMI, începînd cu 1892; legea Boerescu din 1874 și rezultatele sale; contribuția decedatului la activitatea CMI]; D. Onciul, *Regele Carol I Întemeietorul*, VII, 1914, p. 145—147 [începuturile activității CMI]; *Ședințele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. XII [colaborare insuficientă a Secțiunilor Regionale cu CMI]; *Idem 1925*, XVIII, 1925, p. I [convocarea Secțiunilor Regionale pentru stabilirea planului de activitate], p. IV [sprijin acordat de Focillon, Dezarrois și Millet expoziției române din Paris; mutarea Expoziției de artă românească veche de la Paris la Geneva sub îngrijirea lui V. Drăghiceanu], p. V [expoziție de artă veche românească la palatul Toma Stelian; se cer rapoarte de activitate de la Secțiunile Regionale], p. VI [expoziția de la Paris și Geneva]; p. VIII [expoziție de produse mănăstirești; conferințe asupra monumentelor istorice, pentru diplomați]; *Idem, 1926*, XIX, 1926, p. II [cerere de aviz pentru Comisia Reparațiilor], p. XI [membrii CMI invitați la Congresul de Bizantinologie de la Belgrad în 1927], p. V [V. Drăghiceanu va organiza secția bisericească a expoziției române din Philadelphia]; N. Iorga, *Monumentele noastre și opera Comisiei Monumentelor Istorice. Conferință ținută în 1937*, XXXI, 1938, p. 49—64; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 54—55 [conferințe la « Casa Școalelor » despre monumentele istorice; cărți poștale după clișeele din Buletin]; *Ibidem*, 1915, p. 21—22 [lipsă de fonduri], p. 38—39 [conflict între E. Pangrati și membrii Comisiei, demisia sa]; *Ibidem*, 1942, p. 28 [modul de lucru al Comisiei]; *Ibidem*, 1943, p. 66 [se cere cooptarea în Consiliul tehnic superior al Ministerului Lucrărilor Publice, a unui membru CMI pentru lucrări de specialitate].
2. Membri. Membri corespondenți
Raport general CMI, 1907, I, 1908, p. 29—30 [membrii, începînd din 1892]; I. Kalinderu, *Noi membri ai Comisiunii Monumentelor Istorice*, IV, 1911, p. 111 [V. Pârvan și E. A. Pangrati; cu decretul regal respectiv]; *Oficiale. Noua Comisiune a Monumentelor Istorice*, VI, 1913, p. 90 [D. D. Nifon episcop al Dunării de Jos, I. Kalinderu, C. I. Istrati, D. Onciul, E. A. Pangrati, *Gr. Cerkez, G. Murnu, G. Balș*]; *Oficiale. Cuvîntările*

http://patrimoniu.gov.ro

rostite cu ocazia instalării noii Comisiuni. Cuvîntarea d-lui I. Kalinderu, VI, 1913, p. 90—92 [dreptul de a numi membri corespondenţi ai CMI]; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 95, 96, 198, 201 [membri corespondenţi: profesor Sever Mureşeanu, G. Coriolan, C. Moisil, D. G. Ionescu, arhitect Sterian, A. G. Verona, Al. Bărcăcilă, O. Tafrali, I. Ghibănescu], p. 198 [instrucţiuni pentru membrii corespondenţi; numirile se vor publica în Monitorul Oficial], p. 203—204 [elogierea decedatului I. Kalinderu; succesiunea la preşedinţie; rechemarea ca membru a lui V. Pârvan]; *Oficiale. Membri corespondenţi ai Comisiunii*, VI, 1913, p. 144 [Gh. Sterian, Gh. Coriolan, C. Moisil, Sever Mureşianu, D. Atanasiu, Al. Bărcăcilă, D. G. Ionescu, A. G. Verona]; *Oficiale. Schimbări şi numiri noi la Comisiune*, VI, 1913, p. 196—197 [C. I. Istrati preşedinte în locul lui I. Kalinderu; V. Pârvan e numit membru (decrete regale)]; E. A., Pangrati, † *Ion Kalinderu*, VII, 1914, p. 43 nota 5 [lista primilor membri CMI]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. V [preotul Ursăceanu, membru corespondent, este propus la decorare], p. XI [profesorul T. Bulat, membru corespondent], p. XIII [fond pentru ridicarea unui bust lui D. Onciul]; *Idem 1925*, XVIII, *1925*, p. I [G. Olszewski, membru corespondent], p. V [A. Verona, N. Iorga, G. Balş realeşi membri], p. VI [profesor Şapcaliu, membru corespondent; V. Drăghiceanu este decorat]; *Idem, 1926*, XIX, 1926, p. XI [bust pentru profesorul D. Onciul]; *Idem, 1931*, XXIV, 1931, p. 191 [Scarlat Lambrino, membru corespondent şi şef al săpăturilor de la Histria]; *Idem 1932*, XXVI, 1933, p. 98 [C. Sterian, membru corespondent, demisionează]; *Comisiunea Monumentelor Istorice*, ACMI, 1914, p. 9 [Comisiunea], p. 12 [corespondenţii], p. 10 [N. Iorga numit membru al Comisiunii (decret regal)]; *Ibidem*, 1915, p. 5—8 [Comisiunea, foştii membri, corespondenţii]; *Ibidem*, 1942, p. 7 [Comisiunea], p. 10 [membrii corespondenţi]; *Ibidem*, 1943, p. 7 [Comisiunea], p. 8 [foştii membri], p. 11—12 [membri corespondenţi]; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 21, 26, 27, 32, 37, 33 [profesor A. D. Atanasiu, I. Antonovici, Şt. Ciuceanu, C. Dimitriu, N. Velichi sînt aleşi membri corespondenţi ai Comisiei], p. 22 [preotul Bălăşel nu este aprobat membru corespondent], p. 30 [imprimate speciale pentru corespondenţa membrilor corespondenţi cu Comisiunea], p. 34 [preot V. Ursăchescu nu este aprobat membru corespondent], p. 52—53 [N. Iorga este confirmat membru al Comisiunii], p. 55—56 [profesor O. Tafrali demis din funcţia de membru corespondent]; *Ibidem*, 1915, p. 37 [profesor E. A. Pangrati este rugat să nu mai lipsească la şedinţele Comisiunii], p. 24 [se acordă permis CFR profesorului Naum din Iaşi, pentru studierea monumentelor]; *Ibidem*, 1942, p. 52 [profesor Al. Borza, membru corespondent; intervenţie pentru plata jetoanelor de prezenţă], p. 73 [plată pentru prezenţa la şedinţele Comisiunii], p. 76 [Al. Lapedatu este rugat să revină asupra demisiei sale]; *Ibidem*, 1943, p. 22 [Al. Lapedatu revine asupra demisiei sale din postul de preşedinte], p. 25—26 [numiri de membri corespondenţi: general I. Răşcanu primarul capitalei, inginer G. Minescu, director al Institutului Naţional al Cooperaţiei, Eugen Demetrescu, secretar general la Ministerul de Finanţe, doctor C. Dăniţă, director general al Casei Asigurărilor Sociale], p. 79 [profesor Şt. Ciobanu, cooptat în Comisia Centrală, pentru problemele din Basarabia], p. 83 [Gr. Stratulat, procuror, numit membru corespondent].

3. Servicii (Serviciul Tehnic, Bibliotecă, Colecţii, Arhivă, Fototecă), Personal

Raport general CMI, 1907, I, 1908, p. 43 [înfiinţarea bibliotecii, problema arhivelor]; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908 p. 133, 187 [fotografii donate]; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908, p. 183—184 [formarea arhivei şi bibliotecii]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 188 [sporirea colecţiilor şi arhivei], p. 190 [copii executate la Ravena pentru colecţiile CMI]; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1909*, II, 1909, p. 143 [organizarea serviciului de control]; idem, *Colecţiile istorico-artistice ale Comisiunii Monumentelor Istorice şi ale Casei Bisericii*, III, 1910, p. 197—198; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1910*, IV, 1911, p. 38 [nou local şi custode pentru colecţii]; *Oficiale III. Sculptor în serviciul Comisiunii*, IV, 1911, p. 112 [C. Bălăcescu va executa muluri pentru colecţiile Casei Bisericii]; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1911*, V, 1912, p. 41—42 [executare de muluri după piese din biserici]; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1912*, V, 1912, p. 189 [organizarea serviciilor]; *Anexe. Cuvîntări rostite la Comisiune în 1912. II. Cuvîntarea d-lui Ion Kalinderu*, V, 1912, p. 191—192 [necesitatea măririi numărului de arhitecţi aflaţi sub conducerea lui N. Ghika-Budeşti, necesitatea unei arhive pe lîngă bibliotecă]; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 53 [recepţie mulaje], p. 95 [noi funcţionari], p. 199 [completarea colecţiilor de muluri], p. 200 [fixarea orelor de birou, înfiinţarea unei arhive separate], p. 201 [problema salariilor, şcolarizarea personalului], p. 202 [Ion Odor numit la secretariat]; *Oficiale. Noua lege pentru conservarea şi restaurarea monumentelor istorice*, VI, 1913, p. 88—89 [organizarea serviciilor, statutul de lefi anexat la lege]; *Oficiale. Cuvîntările rostite cu ocasia instalării noii Comisiuni. Cuvîntarea d-lui I. Kalinderu*, VI, 1913, p. 90—92 [drept de a angaja personal temporar; numirea de persoane cu cunoştinţe istorice şi arheologice; formarea unei arhive arheologice; muzeu de artă religioasă înfiinţat de P. Gîrboviceanu; muzeu de artă plastică]; *Idem, Răspunsul d-lui ministru C. Dissescu*, VI, 1913, p. 92—94 [numire de conservator şi arhivar; rolul arhitecţilor din Biroul Tehnic condus de N. Ghika-Budeşti]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. II [birou CMI la Rîmnicul Vîlcii, condus de arhitectul Referendaru], p. III [dotarea Biroului Tehnic], p. IX, X [sculptorul Hahn va lucra în atelierele CMI; clişee pentru Comisiune], p. II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI [probleme de personal]; *Idem, 1925*, XVIII, 1925, p. I [muzeu donat Arhivei de către G. Olszewski], p. III [cumpărare icoană], p. VI [cumpărare de publicaţii din Egipt şi Rusia], p. IV [donaţie Pârvan la bibliotecă], p. VIII [achiziţie de tablouri de la M. Zăgănescu], p. II, IV, VI, VIII, IX [probleme de personal]; *Idem, 1926*, XIX, 1926, p. IV [cumpărare de tablouri, primire de monede de la Arhivele Statului], p. V [clişee CMI pentru un album de stampe istorice], p. VI, VIII [cumpărări de clişee], p. VI [clişee CMI pentru propagandă în străinătate], p. XI [cumpărare de picturi], p. II, III, IV, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII [probleme de personal]; *Idem, 1931*, XXIV, 1931, p. 191 [muzeul de artă veche bisericească se mută în casa Kretzulescu]; *Idem, 1932*, XXVI, 1933, p. 95 [sancţiuni date personalului], p. 97, 99 [probleme de personal], p. 99 [problema deplasărilor personalului CMI]; V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 50, 66 [icoane din colecţia CMI, foto]; *Comisiunea Monumentelor Istorice*, ACMI, 1914, p. 111 [personalul];

http://patrimoniu.gov.ro

Ibidem, 1915, p. 7 [personalul], *Ibidem*, 1942, p. 8 [personalul]; *Ibidem* 1943, p. 9 [personalul]; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 21, 22, 27, 28, 32, 34—35, 46, 57 [probleme de personal], p. 25 [teză de doctorat susţinută la Berlin pe baza colecţiilor CMI], p. 30 [refuz de cumpărare de picturi şi icoane pentru colecţie], p. 33 [schimb de publicaţii cu muzeul din Belgrad], p. 56 [creşterea colecţiilor pe 1914]; *Ibidem*, 1915, p. 44 [despre sporul colecţiilor în 1915], p. 44 [C. Bobulescu primeşte publicaţiile CMI], p. 18, 22—23 [probleme de personal]; *Ibidem*, 1942, p. 19 [cerere de raport asupra colecţiilor], p. 22 [colecţiile Comisiunii], p. 39, 66 [probleme de personal], p. 66 [transferul arhitectului Atanasescu la primăria Craiovei]; *Ibidem* 1943, p. 22 [înaintări în Corpul Tehnic], p. 26 [arhitectul St. Becu nu se poate transfera fără a da un înlocuitor], p. 43, 49 [aprobare angajare arhitect Traian Chiţulescu], p. 61 [arhitectul Chiţulescu renunţă la postul solicitat], p. 62 [arhitecţii Comisiunii trebuie să-l secondeze pe arhitectul şef Teodoru la bunul mers al Serviciului Tehnic], p. 66 [arhitecţii vor lucra ore suplimentare], p. 67 [plata arhitectului Chiţulescu pentru studii făcute pentru Comisiune], p. 70 [angajarea unui pictor în locul lui I. Mihail, decedat], p. 76 [Alexandru Moscu ales în locul lui I. Mihail], p. 79 [angajare bibliotecar].

4. Burse. Bursieri

Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908, p. 133 [burse pentru studiul picturii bizantine la Athos, Ravena, Veneţia]; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908, p. 182 [acordare de burse pentru studiul picturii bizantine]; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1909*, II, 1909, p. 143 [obligaţiile bursierilor]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 189—190 [bursieri, activitate; executarea la Ravena a unor copii de picturi bizantine pentru colecţiile CMI]; I. Kalinderu, *Oficiale. IV. De la şedinţele Comisiunii Monumentelor Istorice*, IV, 1911, p. 113—114 [comunicare privind programul şi activitatea bursierilor]; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1911*, V, 1912, p. 42 [activitatea bursierilor]; *Anexe. Cuvîntări rostite la Comisiune în 1912. II*, V, 1912, p. 191—192 [I. Kalinderu despre scopul burselor]; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 96 [prelungirea unor burse, numiri de bursieri], p. 199 [plecarea bursierilor la Veneţia, trimitere de instrucţiuni]; E. A. Pangrati, † *Ion Kalinderu*, VII, 1914, p. 45 [înfiinţarea burselor]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. XIII [burse pentru arhitecţi; cumpărarea unei case în Veneţia]; *Idem, 1925*, XVIII, 1925, p. II [concurs pentru bursă la Roma], p. IV, V [propunere de bursieri], p. VI, VIII [program de studiu]; *Idem, 1926*, XIX, 1926, p. VI [achitarea burselor la Roma], p. IX [concurs pentru bursă pentru studiul restaurărilor], p. XI [cerere de bursă (arhitect Becu)]; *Idem, 1931*, XXIV, 1931, p. 191 [aprobare de bursă]; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 22 [cerere de prelungire de bursă; bursierii CMI vor trebui la întoarcere să intre în serviciul Comisiunii], p. 28 [bursa vacantă pentru pictură bizantină se va acorda prin concurs], p. 37 [modalităţi de acordare a bursei pentru pictură bizantină]; *Ibidem*, 1915, p. 31 [activitatea lui P. Popescu în Sicilia; acordare de ajutor]; *Ibidem* 1942, p. 52 [trimiterea a doi bursieri la Roma pentru studiul restaurării tablourilor].

5. Atelierul de reparaţii (vezi şi cap. A. I: Bucureşti, biserica Stavropoleos)

Tablou de lucrări, XVIII, 1925, p. XIX [1. Lucrări executate. 2. în curs de execuţie 1925]; N. Ghika-Budeşti, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1929*, XXVI, 1933, p. 142 [activitatea atelierului; pensionarea şefului său; nevoie de reorganizare]; idem, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 143 [lucrări efectuate]; idem, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1931*, XXVI, 1933, p. 190 [lucrări executate]; idem, *Oficiale. Memoriul pe 1932*, XXVI, 1933, p. 191 [lucrări executate]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 38 [fonduri aprobate]; *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 78 [executare de tîmplă pentru mănăstirea Soveja].

6. Publicaţiii

a) *ACMI*

Indicele alfabetic al Anuarului Comisiunii Monumentelor Istorice. Pe autori, XVII, 1924, fasc. 44, p. IV; V. Brătulescu, *Prefaţă*, ACMI, 1942 şi 1943, p. 3; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 17—18 [program de publicaţie], p. 65 [stabilirea sumarului pe 1942], p. 76 [stadiul publicaţiilor CMI]; *ibidem*, 1943, p. 81 [stabilirea sumarului p. 1943].

b) *BCMI*

Extras din Deciziunea Ministerială privitoare la redactarea Buletinului, I, 1908, p. 2 [citat o singură dată cu toate că apare în fruntea fiecărui fascicol pînă în 1912]; *Cuvinte începătoare*, I, 1908, p. 5—8 [scopul şi programul Buletinului]; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908, p. 183 [editarea se face pe spezele Casei Bisericii; succesul revistei]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 187 [lărgirea programului de publicaţie, noi colaboratori]; Al. Lapedatu *Redacţional*, III, 1910, p. 199—200 [la trei ani de apariţie a Buletinului; program, colaboratori]; I. Kalinderu, *Oficiale. II. Schimbări în comitetul de redacţie al Buletinului*, IV, 1911, p. 111—112 [Pangrati şi Pârvan în locul lui Gabrielescu şi Murnu; D. Boroianu în locul lui P. Gârboviceanu; discursul lui Kalinderu]; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1911*, V, 1912, p. 42 [condiţii de apariţie; noi colaboratori]; *Oficiale. Noua lege pentru conservarea şi restaurarea monumentelor istorice*, VI, 1913, p. 87 [despre cuprinsul Buletinului şi despre comitetul de redacţie]; *Oficiale. Cuvîntările rostite cu ocazia instalării nouii Comisiuni. Răspunsul d-lui ministru C. Dissescu*, VI, 1913, p. 93—94 [mulţumiri aduse lui Kalinderu şi Lapedatu pentru felul apariţiei; promovarea studiilor arheologice]; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 95 [D. Onciul, G. Murnu şi G. Balş în redacţia Buletinului], p. 143, 198 [difuzare în străinătate], p. 201 [difuzare în ţară]; *Redacţional*, X—XVI, 1917—1923, p. 3 [întreruperea apariţiei în timpul războiului; consacrarea primului număr studiilor despre Biserica Domnească de la Curtea de Argeş]; V. Stănescu, *Indicele alfabetic al Buletinului Comisiunii Monumentelor Istorice pe anii 1908—1923. Pe autori*, XVII, 1924, fasc. 44, p. I—III; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. I [difuzare în ţară; se cer oferte pentru tipărire], p. III, IV [difuzare în ţară şi străinătate], p. V [problema tipăririi; difuzare], p. VIII [se cer probe de tipar de la ofertanţii pentru tipărire], p. IX [Buletinul va continua cf. vechiului regulament], p. XIII [bust al lui D. Onciul, plătit din vînzarea Buletinului]; *Şedinţele Comisiunii, 1925*, XVIII, 1925, p. II, V [difuzare în străinătate], p. V [studiul despre *Bisericile lui Ştefan cel Mare* de G. Balş va fi inclus în Buletin (fasc. 43—46) anul XVIII], p. VI [din economiile realizate la Buletin să se cumpere cărţi, mai ales din Rusia]; *Raport pe anul 1922*, XVIII, 1925, p. XIV [alocaţie de fonduri pentru publicaţia Buletinului]; *Raport pe anul 1923*, XVIII, 1925, p. XV [alocaţie pentru publicarea Buletinului]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [alocaţie pentru publicarea Buletinului]; *Şedinţele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. VI, VII [difuzare în ţară], p. VIII [memoriile şi releveele decedatului arhitect

http://patrimoniu.gov.ro

Referendaru vor fi publicate într-un număr special al Buletinului], p. XI [fond din venitul Buletinului pentru bustul lui D. Onciul]; N. Iorga, *Monumentele noastre și opera Comisiunii Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 50 [grija cu care se publică și se tipărește]; A. Sacerdoțeanu, *Tablă și indice [pentru anul XXXV, 1942]*, XXXV, 1942, p. 201—207 [supliment]; I. Barnea, *Indice [pentru anul XXXVI, 1943]*, XXXVI, 1943, p. 127—130; idem, *Indice [pentru anul XXXVII, 1944]*, XXXVII, 1944, p. 99—103; idem, *Indice [pentru anul XXXVIII, 1945]*, XXXVIII, 1945, p. 89—93; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 26 [vînzarea Buletinului], p. 27 [articolele din Buletin vor avea pe viitor un rezumat în limba franceză], p. 35 [aprobare de reproducere a unor ilustrații din BCMI], p. 46 [trimiterea Buletinului la Capela română din Paris], p. 52 [trimiterea colecției BCMI la Institutul Arheologic Imperial din Petrograd, în schimbul publicațiilor Institutului], p. 56 [se trimite Buletinul la Școala de Arte Frumoase din Iași]; *Ibidem*, 1915, p. 20 [colecție BCMI trimisă la Biblioteca Arhivelor Statului], p. 23 [BCMI trimis la Cercul Artistic Internațional din Roma], p. 31 [plată pentru clișee]; *Ibidem*, 1942, p. 17—18 [program de publicație], p. 19 [stabilire sumar], p. 22, 28, 31 [studii de publicat], p. 38 [fonduri aprobate], p. 65, 72 [aprobarea proiectului de copertă pentru N. Ghika-Budești, *Essai de synthèse sur l'architecture religieuse . . .*], p. 76 [stadiul publicațiilor CMI]; *Ibidem*, 1943, p. 21—22 [materialul dat spre publicare de N. Ghika-Budești este oprit și dat la verificare lui Șt. Balș și P. Antonescu], p. 32 [despre instrucțiuni pentru colaboratorii revistei și eventual onorariu pentru autori], p. 35 [ședința comitetului de redacție al Buletinului; indice făcut de Sacerdoțeanu (1942)], p. 81 [stabilirea sumarului pe 1943; rezumatele franceze se vor face de Institutul Francez; indice model de A. Sacerdoțeanu].

c. *Alte publicații*

Raport general CMI, 1908, I. 1908, p. 183 [publicarea unei «Călăuze» a Monumentelor Istorice]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 187—188 [broșură despre Curtea de Argeș; publicarea unei «Călăuze» și a unor monografii despre mănăstirile Polovragi, Strîmba (1906), Tismana (1908), Crasna și Govora]; Al. Lapedatu, *Cîteva cuvinte drept postfață la albumul «Odoarele de la Neamțu și Secu»*, IV, 1911, p. 160—161; *Ședințele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 200 [profesorul R. Caracaș va îngriji de publicarea unui *Corpus Inscriptionum Slavo-Romanicarum*]; *Idem, 1925*, XVIII, 1925, p. III [pregătirea unui album cu monumente istorice din Bucovina], p. VII [redactarea unei Călăuze a Bucureștilor], p. IX [album pentru profesorul Focillon]; *Raport pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XVII [fonduri pentru publicații]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [fonduri pentru publicații]; *Ședințele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. VII [fonduri pentru *Bisericile moldovenești*, a lui G. Balș].

7. R a p o a r t e a n u a l e

Raport general CMI, 1907, I, 1908, p. 29—46; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908, p. 169—186; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 181—190; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1910*, IV, 1911, p. 34—39; idem, *Raport general CMI, 1911*, V, 1912, p. 39—42 și *Anexe* p. 43—48; idem, *Raport general CMI, 1912*, V, 1912, p. 185—190 și *Anexe*, p. 191—192; *Raport pe anul 1919*, XVIII, 1925, p. X—XI; *Raport pe anul 1920*, XVIII, 1925, p. XI—XII; *Raport pe anul 1921*, XVIII, 1925, p. XII—XIII; *Raport pe anul 1922*, XVIII, 1925, p. XIII—XIV; *Raport pe anul 1923*, XVIII, 1925, p. XIV—XV; *Raport pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XV—XVII; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVII—XIX; *Tablou de lucrări, 1, 2*, XVIII, 1925, p. XIX; *Rapoartele domnilor membri ai Comisiunii Monumentelor Istorice*. [Raportul lui A. Verona], XVIII, 1925, p. XX; *Rapoartele Secțiunilor Regionale pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XXI—XXIII; N. Ghika-Budești, S. Becu, P. Demetrescu, *Lucrări executate în 1926*, XIX, 1926, p. XIII—XIV; N. Ghika-Budești, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1929*, XXVI, 1933, p. 141—142; idem, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 142—143; idem, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1931*, XXVI, 1933, p. 189—190; idem, *Oficiale. Memoriul pe 1932*, XXVI, 1933, p. 190—191; idem, *Raport pe anul 1935*, XXX, 1937, p. 190—191; idem, *Referat, 1914*, ACMI, 1914, p. 61; idem, *Memoriu*, ACMI, 1914, p. 62; Gh. Gh. Lupu, *Memoriu*, ACMI, 1914, p. 63—65; I. D. Trajanescu, *Memorii 1 . . .6* ACMI, 1914, p. 66—71; I. Antonovici, *Raport*, ACMI, 1914, p. 93—95; I. Ghibănescu, *Raport*, ACMI, 1914, p. 96—97; Șt. Ciuceanu, *Raport*, ACMI, 1914, p. 97—113; *Memorii 1915*, ACMI, 1915, p. 49—57; Gh. Lupu, *Memoriu*, ACMI, 1915, p. 52—54; I. D. Trajanescu, *Memoriu*, ACMI. 1915, p. 55—57; Șt. Ciuceanu, *Raport*, ACMI, 1915, p. 119—169; Al. Bărcăcilă, *Raport*, ACMI 1915, p. 170—173; P. Popescu, *Raport*, ACMI, 1915, p. 174—176; V. Pârvan, *Raport 1915*, ACMI, 1915, p. 179—183, 190—200, 210—213, 217; general Papp, *Raport general asupra muzeului regional Alba Iulia*, ACMI, 1942, p. 90—94; C. Daicovici, *Raport*, ACMI, 1942, p. 99—105; P. Nicorescu, *Raport*, ACMI, 1942, p. 169—170; C. Ambrojevici, *Raport*, ACMI, 1942, p. 171—173; ibidem, 1943, p. 95—96; C. Daicoviciu. *Raport 1943*, ACMI, 1943, p. 182—186.

8. Ș e d i n ț e d e l u c r u

Raport general CMI, 1907, I, 1908, p. 33 [în 1907 s-au ținut 14 ședințe]; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908, p. 90—91, 133—134, 187—188 [13 ședințe]; idem, *Lucrările Comisiunii 1909*, II, 1909, p. 45, 95—96, 143 [7 ședințe]; *Oficiale. IV. De la ședințele Comisiunii Monumentelor Istorice*, IV, 1911, p. 113—114 [comunicări făcute de I. Kalinderu privind activitatea bursierilor și a sculptorului Comisiunii]; *Anexe. Cuvîntări rostite la Comisiune în 1912*, V, 1912, p. 191—192 [I. Kalinderu, C. C. Arion, C. G. Dissescu]; *Ședințele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 51—54 și *Anexe*, p. 55—56 [necrologuri rostite de I. Kalinderu pentru Spiru Haret și arhitect I. Mincu], p. 94—96, 198—204 [24 ședințe]; *Idem, 1924*, XXVII, 1924, p. I—XIII [15 procese verbale]; *Idem, 1925*, XVIII, 1925, p. I—IX [11 procese verbale]; *Idem, 1926*, XIX, 1926, p. I—XII [15 procese verbale]; *Idem, 1931*, XXIV, 1931, p. 94—95, 190—191 [7 ședințe]; *Idem, 1932*, XXVI, 1933, p. 95—99 [9 ședințe în 1932]; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 21—58 [19 procese verbale]; *Ibidem*, 1915, p. 17—45 [11 procese verbale]; *Ibidem*, 1942, p. 17—78 [15 procese verbale]; *Ibidem*, 1943, p. 21—85 [27 procese verbale].

9. S e c ț i u n e a r e g i o n a l ă C e r n ă u ț i (a p o i B u c o v i n a) î n f i i n ț a t ă î n 1 9 2 1; d e s f i i n ț a t ă 1 9 4 0; r e î n f i i n ț a t ă 1 9 4 2

Raport pe anul 1922, XVIII, 1925, p. XIV [acordări de fonduri]; *Raport pe anul 1924*, XVIII, 1925 p. XVII [acordări de fonduri]; *Raport pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [acordări de fonduri]; *RSR Cernăuți, 1925*, XVIII, 1925, p. XXI [și preliminarea bugetului necesar pe 1926]; P. I. Luția, *RSR Cernăuți, 1921—1925*, XIX. 1926, p. 126—140, 186—188; XX, 1927, p. 34—43:

— XIX, 1926, p. 126 [sediul este la Universitatea din Cernăuți; președinte, profesor I. Nistor; membri:

http://patrimoniu.gov.ro

Dimitrie Dan, Teofil Gramatovici, inginer Hugo Rezori; secretar, Oreste Luţia], p. 186 [sediu la Palatul Administrativ, piaţa Ghica-Vodă; I. Nistor devine ministru], p. 188 [pregătirea inventarului monumentelor istorice şi obiectelor de artă din Bucovina]; — XX, 1927, p. 39 [moartea în 1924 a secretarului secţiunii, profesor Oreste Luţia, înlocuit cu doctor Petre Luţa], p. 41 [secretariatul şi arhiva la Palatul Administrativ], p. 42 [culegere de material pentru inventarul monumentelor; redeschiderea în 1925 a Muzeului Diecezan]; p. 42—43 [colaborare la expoziţia de artă românească din Paris şi Elveţia];

Şedinţele Comisiunii, 1926, XIX, 1926, p. IV [propuneri ale secţiei, aprobate de CMI], p. XI [primiri de fonduri din bugetul CMI]; I. Nistor, P. Luţa, *RSR Cernăuţi, 1933—1934*, XXVIII, 1935, p. 65—74; idem, *RSR Cernăuţi, 1935*, XXVIII, 1935, p. 136—143; P. Luţa, *RSR Cernăuţi, 1936*, XXX, 1937, p. 94 [Consiliul Eparhial al Bucovinei acordă Secţiunii un fond de 2 milioane; mitropolitul Visarion ales membru al Comisiei]; p. 95 [Muzeul Regional Cernăuţi fuzionează cu Muzeul-Industrial, sub denumirea de «Muzeul Regele Carol II»]; N. Iorga, *Trei conferinţe de orientare. I. Monumentele noastre şi opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 57 [trimitere anuală de rapoarte, fond acordat de episcopul Visarion din economiile realizate la Fondul Bisericesc; bună gospodărire]; *Secţiunile Regionale ale Comisiunii Monumentelor Istorice. Secţiunea pentru Bucovina*, ACMI, 1942, p. 9 [membri]; *Ibidem*, 1943, p. 10 [membri]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 32 [înfiinţarea Secţiei Regionale CMI; organizare], p. 77 [intrarea în funcţiune la 29 decembrie a Secţiei Regionale pentru Bucovina]; *Comisiunea Monumentelor Istorice. Secţiunea Regională pentru Bucovina. Proces verbal No. 1*, ACMI, 1943, p. 15—18 [preşedinte: mitropolitul Tit al Bucovinei; probleme de organizare; lucrări de efectuat]; *Procese verbale* ACMI, 1943, p. 28 [se aprobă atribuţiile Secţiunii Regionale].

10. Secţiunea Regională Chişinău

Şedinţele Comisiunii, 1924, XVII, 1924, p. II [trimitere de acte justificative pe 1921—1923]; *Idem, 1925*, XVIII, 1925, p. III [N. Iorga elogiază activitatea secţiunii şi felul cum este tipărit Anuarul Secţiunii; intervenţie pentru oprirea dărîmării vechilor cetăţi]; *Raport pe anul 1922*, XVIII, 1925, p. XIV; *Idem pe anul 1923*, XVIII, 1925, p. XV; *Idem pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XVII; *Idem pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [fonduri alocate Secţiunii de către CMI]; *RSR Chişinău, 1925*, XVIII, 1925, p. XXII [tipărirea Anuarului şi a unei monografii despre Chişinău; înfiinţare bibliotecă; necesitatea unui imobil nou şi a unui muzeu istoric]; P. Gore, Şt. Ciobanu, *RSR Chişinău, 1926*, XIX, 1926, p. XV [bogată colecţie de fotografii; lucrări în pregătire, scrise de membrii Comisiei: P. Gore, despre fotografierea monumentelor şi despre *Monedele moldo-valahe din 1771—1774;* inginer Tigancu: *Studiu arhitectural despre bisericile din Basarabia;* Şt. Berechet: *Monografia Mănăstirii Căpriana, Bibliografia cărţilor româneşti apărute în Basarabia;* Şt. Ciobanu: *Monografia cetăţii Tighina*]; *Şedinţele Comisiunii, 1932*, XXVI, 1933, p. 95 [profesor Vasile Radu şi L. Boga numiţi membri ai Secţiunii]; N. Iorga, *Trei conferinţe de orientare. I. Monumentele noastre şi opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 57 [Comisia lucrează prea independent].

11. Secţiunea regională Cluj (Transilvania)

Raport pe anul 1923, XVIII, 1925, p. XV; *Idem pe anul 1924*, XVIII, 1925, p. XVII; *Idem pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVII [fonduri acordate de CMI]; *RSR Cluj, 1925*, XVIII, 1925, p. XXI—XXII [activitate]; N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 [notă despre articolul lui V. Literat, *Biserici din Ţara Oltului şi de pe Ardeal, zugrăvite de o familie de pictori*, ACMIT, IV, 1935]; idem, *Biserica din Zlatna şi problemele ei*, XXX, 1937, p. 189 [despre articolul lui Vătăşianu, apărut în ACMIT]; idem, *Trei conferinţe de orientare. I. Monumentele noastre şi opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 57 [Secţiunea lucrează independent şi nu trimite rapoarte decît rareori]; *Procese verbale*, ACMI, 1942, p. 32 [C. Daicovici, exponentul Comisiunii pentru Transilvania şi Banat].

12. Secţiunea Regională Lugoj

Şedinţele Comisiunii, 1925, XVIII, 1925, p. VIII [nu se pot executa săpături decît sub conducerea lui V. Pârvan]; *Raport pe anul 1922*, XVIII, 1925, p. XIV; *Idem pe anul 1923*, XVIII, 1925, p. XV; *Idem pe anul 1925*, XVIII, 1925, p. XVIII [ajutor acordat de CMI]; *RSR Lugoj 1925*, XVIII, 1925, p. XXIII.

XV. Icoane

C. Moisil, *Colecţiunea Maria Istrati-Capşa*, IV, 1911, p. 144 [icoane vechi]; Al. Lapedatu, *Icoanele lui Bar novski Vodă de la Moscova şi zugrafii Trei Erarhilor din Iaşi*, V, 1912, p. 110—114; V. Drăghiceanu, *O icoană din sicriul Sfîntului Ioan cel Nou din Suceava*, IX, 1916, p. 21—24 [cu foto]; idem, *O icoană la biserica Doiceşti-Dîmboviţa*, XIX, 1926, p. 88; idem, *O icoană din Bulgaria*, XIX, 1926, p. 88; idem, *Icoana lui Vladislav Vodă din Muntele Athos, aflată la Lavră*, XIX, 1926, p. 123; N. Iorga, *Une icône byzantine au Portugal*, XXII, 1929, p. 88—89; idem, *Cea mai veche icoană din Moldova care însă nu e veche*, XXIV, 1931, p. 29—30 [cu foto]; idem, *Icoanele de la museul Sinaii*, XXIV, 1931, p. 61—65; idem, *Icoana românească*, XXVI, 9133, p. 5—26; erata p. 48; V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 50—67 [cu foto]; idem, *Elemente profane în pictura religioasă. Sfîntul Ilie şi căruţa cu caii de foc*, XXVIII, 1935, p. 131 [icoane la muzeul din Vălenii de Munte şi la Muzeul de Artă Religioasă din Bucureşti], p. 130—132 [icoană de la «catedrala» din Giurgiu]; N. Iorga *Cîteva însemnări*, XXX, 1937, p 44 [însemnare pe o icoană a lui N. Şerban din Iaşi]; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 169—170; Al. Bărcăcilă, *Cîteva icoane cu mucenici şi arhangheli ostaşi călăreţi*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 88—93 [cu foto]; V. Brătulescu, *Icoane româneşti*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 1, 38 bis,; fasc. 106, p. 4 bis; XXXIV, 1941, p. 8 bis [planşă color]; I. C. Ioanidu, G. G. Rădulescu, *Icoane pe sticlă*, XXXV, 1942, p. 151—166 [istoric, iconari, foto]; M. Golescu, *Icoana pe sticlă a zugravului Ioniţă ot Braşov*, XXXVIII, 1945, p. 7—10 [reproducere color].

XVI. Iconografie

O. Tafrali, *Iconografia imnului acatist*, VII, 1914, p. 49—84, 127—140, 153—168 [cu reproduceri]; N. Iorga, *La figuration des évangélistes dans l'art roumain et l'école chypriote-valaque*, XXVI, 1933, p. 1—4; M. Golescu, *Folosirea temelor musicale în iconografia bisericii răsăritene*, XXVI, 1933, p. 176—177 [cu foto]; V. Brătulescu, *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 49—67 [cu foto şi reproduceri color]; M. Golescu, *O fabulă a lui Esop trecută în iconografia religioasă*, XXVII, 1934, p. 70—73 [cu foto]; père G. de Jerphanion, *Les églises rupestres de Cappadoce . . .*, XXVII, 1934, p. 145—184 [cu planuri şi foto]; V. Brătulescu,

http://patrimoniu.gov.ro

Elemente profane în pictura religioasă. Sfîntul Ilie și căruța cu caii de foc, XXVIII, 1935, p. 127—135 [foto pictură la biserici; icoană rusească din secolul XVI, foto]; M. Golescu, *Saint Georges délivre l'adolescent emmené en capitivité par les infidèles*, XXX, 1937, p. 128—131 [cu foto și reproduceri]; idem, *« Prea puternicul Samson »*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 85—87 [cu foto]; idem, *Motive de animale*, XXXVI, 1943, p. 36—48 [cu foto].

XVII. Influențe străine în arta românească. Generalități

A. Baltazar, *Decorațiunile de la paraclisul metropolitan din București*, II, 1909, p. 34—35 [influență armeană a decorațiilor pe valea Dunării, în special la Curtea de Argeș, Tîrgoviște, Dragomirna (după Choisy)]; Sp. Cegăneanu, *Ceva despre proveniența și arta vechilor noastre argintării*, IV, 1911, p. 29—33 [influență bizantină și italiană venite prin Sud, meșteri brașoveni, foto]; G. Balș, N. Ghika-Budești, *Messembria*, V, 1912, p. 1—22 [cu foto, planuri, desene]; Al. Lapedatu, *Meșterii bisericilor moldovene*, V, 1912, p. 23—29; idem, *Meșterii bisericilor din Țara Românească*, V, 1912, p. 177—183; G. Balș, *Sfîntul Munte*, VI, 1913, p. 1—8, 34—38; M. Al. Zagoritz, *Înrîuriri gotice în arhitectura romănască*, IX, 1916, p. 44—46 [biserica Sf. Gheorghe-Olari din Cîmpulung; cu secții, plan, desene]; G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 11—16 [influența bizantină (prin Serbia), gotică, armeană]; N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii. I*, XX, 1927, p. 122, fig. 1—13 [influență medievală occidentală], p. 123, fig. 14—17 [influențe medievale orientale], p. 124—126, fig. 18—50 [influență bizantină din Constantinopol], p. 129—131, fig. 51—80 [influențe sîrbești], p. 132—134, fig. 81—93 [influență macedo-balcanică], p. 135—137, fig. 94—116 [influența athonită], p. 140—143, fig. 119—182 [influența armenească]; *Ibidem. II*, XXIII, 1930, p. 5—8 [influență directă de la Constantinopol; influență balcanică; școala Muntelui Athos, influența sîrbească]; *Ibidem. III*, XXV, 1932, p. 5—10 [influență bizantină din Constantinopol, sîrbească din valea Moravei, sîrbească cu decor armenesc, balcanică, athonită]; L. Bréhier, *Arta română (N. Iorga și G. Balș, « Istoria vechii arte române »)*, XVII, 1924, p. 1—7, 51—57; G. Balș, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 6—10 [cuvînt înainte despre influenta bizantină, gotică, renascentistă, athonită, etc.]; N. Iorga, *La figuration des évangélistes dans l'art roumain et l'école chypriote-valaque*, XXVI, 1933, p. 1—4, idem, *Icoana românească (după niște conferințe)*, XXVI, 1933, p. 5—26; idem, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 145—156 [sculptură în lemn, țesături]; père G. de Jerphanion, *Les églises rupestres de Cappadoce et la place de leurs peintures dans le développement de l'iconographie chrétienne*, XXVII, 1934, p. 168—184 [cu foto]; N. Ghika-Budești, *Artele minore bizantine și române*, XXX, 1937, p. 167—174; idem, *Restaurarea bisericii mari a mănăstirii Cozia*, XXXI, 1938, p. 22—31 [influența sîrbească la Cozia, la Mitropolia Veche din Tîrgoviște, la biserica Episcopală din Curtea de Argeș și la Mănăstirea Dealului]; idem, *L'ancienne architecture*, XXXV, 1942, fasc. 1—2, p. 1—60 [influente balcanice, sîrbești, bizantine, athonite, orientale, italo-venețiene, mixte, otomane].

XVIII. Legături de cărți

N. Iorga, *Cîteva legături românești*, XXII, 1929, p. 180—183 [cu foto].

XIX. Materiale și metode de construcție

G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 238—240; *Raport pe anul 1919*, XVIII, 1925, p. X [proasta calitate a materialelor]; *Ședințele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. XI [depozit de șiță pentru monumente]; G. Balș, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 322—323; N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii. I*, XX, 1927, p. 125, 130, 136, 141; *Ibidem, II*, XXIII, 1930, p. 15—16; *Ibidem. III*, XXV, 1932, p. 13—16; *Ibidem. IV*, XXIX, 1936, p. 21—25; G. Balș, *Grinda și arcul*, XXIV, 1931, p. 66—69 [critică la teoriile lui V. Vătășianu și Strzygowski]; N. Iorga, *Note moldovenești în legătură cu clădirile bisericești și profane. Contracte de clădire*, XXVI, 1933, p. 124—125, idem, *Cum se zidia acum o sută de ani*, XXVI, 1933, p. 159—166.

XX. Meșteri (zidari, argintari, fierari, zugravi)

Sp. Cegăneanu, *Ceva cu privire la meșterul Manole*, III, 1910, p. 44—47 [cu foto]; E. Minea, *Un pictor român în secolul al XVII-lea*, III, 1910, p. 143—144 [Toma Turbulea, la curtea lui Bathory, în Transilvania]; Sp. Cegăneanu, *Ceva despre proveniența și arta vechilor noastre argintării*, IV, 1911, p. 29—33 [meșteri sași, în special George Mai, cu foto argintării]; V. Drăghiceanu, *Curțile domnești brîncovenești. III. Potlogii*, III, 1910, p. 62—69; *Ibidem. IV. Curți și conace fărîmate*, IV, 1911, p. 57, 58, 60 [crucea lui Levin Pesena, cu foto]; Al. Lapedatu, *Meșterii bisericilor moldovene*, V, 1912, p. 22—29 [și despre Ion Zidarul: p. 25—26]; idem, *Ioan zidarul lui Petru Vodă Rareș*, V, 1912, p. 84—86; idem, *Icoanele lui Barnovschi-Vodă de la Moscova și zugrafii Trei Erarhilor din Iași* V, 1912, p. 110—114; idem, *Meșterii bisericilor din Țara Românească*, V, 1912, p. 177—183; N. Iorga, *Cel d'intăiu zugrav moldovean*, VII, 1914, p. 193; idem, *Un pictor român în Ardeal*, VIII, 1915, p. 46; idem, *Sculptorul lui Duca Vodă*, VIII, 1915, p. 46; idem, *Un zugrav la 1742*, VIII, 1915, p. 46 [Mihalachi din tîrgul Trotușului]; V. Drăghiceanu, *Semne lapidare la Biserica din Păpăuți*, VIII, 1915, p. 93; G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 215—216 [semne lapidare]. p. 268—270 [meșteri]; idem, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 262—267 [semne lapidare], p. 318—322 [meșteri]; N. Iorga, *Pictor străin la curtea lui Brîncoveanu*, XXII, 1929, p. 44; idem, *Cronică*, XXII, 1929, p. 95 [contract pentru zidirea caselor lui Ioan Odobescu; zugravi greci în veacul al XVII-lea]; G. Balș, *Zugravi moldoveni*, XXII, 1929, p. 141; N. Iorga, *Note moldovenești în legătură cu clădirile bisericești și profane. Contracte de clădire*, XXVI, 1933, p. 124—125 [Lazăr Șperlic se angajează să facă mobile pentru poetul Conachi]; idem, *Un contract de « calfă de pietrari » (1839)*, XXVI, 1933, p. 128 [boltirea unei hrube la hanul lui Buzilă din Iași]; M. Golescu, *Folosirea temelor musicale în iconografia bisericii răsăritene*, XXVI, 1933, p. 177 [familia Dozescu, zugravi]; idem, *O fabulă a lui Esop în iconografia religioasă*, XXVII, 1934, p. 73 [frații Dozești]; R. Gassauer, *Teracote sucevene*, XXVIII, 1935, p. 145—164 [și despre Ion Zidarul, p. 146—147] N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143 [recenzie la ATG, martie-iunie 1940, cu un articol al lui Onisifor Ghibu despre Picu Pătruț și picturile sale]; M. Golescu, *« Prea puternicul Samson »*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 85—87 [cu foto; meșterii zugravi din Dozești], I. Popovici, *Un zugrav român necunoscut din veacul al XVIII-lea*

http://patrimoniu.gov.ro

(1750—1838), XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 39—48 [arhimandritul Veniamin]; I.C. Ioanidu, C. G. Rădulescu, *Icoane pe sticlă*, XXXV, 1942, p 156—166 [meşteri iconari]; M. Golescu, *Un arhitect român de la începutul veacului al XIX-lea: meşterul Ilie Guiie*, XXXVI, 1943, p 109—113 [cu foto]; H. Teodoru, *Încă un nume de meşter constructor*, XXXVI, 1943, p. 119 [Albu, semnat pe o fereastră la biserica din Broşteni, Buzău].

XXI. Miniaturi şi manuscrise

N. Iorga, *Ştefan cel Mare şi mănăstirea Neamţului*, III, 1910, p. 100—102 [evanghelie din 1435/1436, cu foto]; C. Moisil, *Colecţiunea Maria Istrati-Capşa*, IV, 1911, p. 144—145 [peste 1 000 manuscrise din secolele XV—XIX]; V. Drăghiceanu, *Miniaturi din timpul lui Ştefan cel Mare*, XVII, 1924, p. 93 [Apostol şi Evangheliar din 1491, la Muzeul Istoric din Moscova]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. I [evangheliarul de la Humor, aflat la muzeul Comisiunii, urmează să fie predat Consistoriului Arhiepiscopal Ortodox al Bucovinei; Evangheliarul de la Voroneţ rămîne încă la muzeu]; C. I. Karadja, *Notiţă despre unele miniaturi înfăţişînd pe Matei Vodă Basarab şi pe doamna Elena*, XIX, 1926, p. 54—57; Titus Tîrgovişteanul, *Obiecte de artă româneşti la mănăstirea bulgărească Rilo*, XXII, 1929, p. 143; N. Iorga, *Miniaturi româneşti în secolul al XVII-lea*, XXIV, 1931, p. 145—153 [la mănăstirea Sf. Sava, lîngă Ierusalim; cu reproduceri]; idem, *Noi obiecte de artă găsite la Ierusalim în mănăstirea Sf. Sava şi la Muntele Sinai*, XXIV, 1931, p. 181—187 [cu reproduceri]; N. Iorga, *La figuration des évangélistes dans l'art roumain et l'école chypriote-valaque*, XXVI, 1933, p. 1—4; idem, *Evangheliarul lui Alexandru-Vodă Mircea la Muntele Sinai*, XXVII, 1934, p. 85—86 [cu foto]; idem, *Două evangheliare ale fiilor lui Petru Rareş descoperite de d. M. Beza*, XXVII, 1934, p. 87—90 [din 1543 şi din 1551, cu foto]; idem, *Un caiet de miniaturist*, XXX, 1937, p. 125—127 [din secolul XIX (1807); cu reproduceri de litere ornate]; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 171—172; I. M. Chiafăzezi, *Moscopole*, XXXI, 1938, p. 135—142 [manuscrise ale scriitorului şi profesorului Cavalioti născut cca 1718, descoperite la Bitcuchi, la Berat şi Moscopole; foto manuscrise p. 141]; N. Iorga, *Cel din urmă manuscript de datină artistică în Muntenia*, XXXII, 1939, p. 133—140 [fost la mănăstirea Cernica, «acum» la Institutul de Istorie Universală]; I. Barnea, *Un manuscris grecesc cu miniaturi din Biblioteca Academiei Române*, XXXVI, 1943, p. 102—108 [Tetraevanghelul provenit de la Sfîntul Munte; fost în colecţia Pappasoglu; reproduceri]; idem, *Tetraevanghelul de la Căldăruşani*, XXXVII, 1944, p. 58—68 [la Academie; întors de la Moscova în 1935; cu reproduceri].

XXII. Mobilier de cult. Generalităţi

Sp. Cegăneanu, *Din odoarele bisericeşti ale Muzeului Naţional*, III, 1910, p. 1—10 [cu desene şi foto]; idem, *Observaţiuni asupra sfeşnicului de la Vieroş*, V, 1912, p. 124—125 [cu foto]; Al. Zagoritz, *Sfeşnice*, VII, 1914, p. 16—26 [cu desene şi foto]; I. Veslovschi, *Cele mai vechi cruci de mînă din Bucovina*, VIII, 1915, p. 21—29 [cu foto]; Al. Zagoritz, *Tîmpla şi tronul*, VIII, 1915, p. 55—69 [cu foto şi desene]; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 241—244 [cap. VI. Mormintele], p. 266—267 [cap. VIII. Clopotele]; idem, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 268—270 [cap. V. Mormintele], p. 306—317 [cap. VII. Mobilierul], p. 326—346 [cap. X. Pietre de mormînt]; N. Iorga *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 145—150; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 172—173.

XXIII. Muzeografie

Sp. Cegăneanu, *Din odoarele bisericeşti ale Muzeului Naţional*, III, 1910, p. 1—10 [cu desene şi foto]; Al. Lapedatu, *Colecţiile istorico-artistice ale Comisiunii Monumentelor Istorice şi ale Casei Bisericii*, III, 1910 p. 196—197; C. Moisil, *Colecţiuni particulare de antichităţi în România*, IV, 1911, p. 133—134; idem, *Colecţiunea Maria Istrati-Capşa*, IV, 1911, p. 135—145 [cu foto şi desene]; G. Murnu, *Monumente de piatră din colecţia de antichităţi a muzeului de la Adamclisi*, VI, 1913, p. 97—122 [cu foto]; V. Drăghiceanu, *Monumente representative din vechea artă română, expuse în exposiţiile din Paris şi Geneva în anul 1925*, XIX, 1926, p. 61—68 [cu foto]; *Şedinţele Comisiunii, 1932*, XXVI, 1933, p. 96 [V. Drăghiceanu delegat să facă un proiect de lege al muzeelor]; D. Berciu, *O colecţie de antichităţi din judeţul Romanaţi. — Gh. Georgescu — Corabia*, XXVII 1934, p. 74—84 [cu foto]; V. Brătulescu, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 45—47 [răspuns la recenzia publicată de Em. Hagi Mosco la N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. I*, în RIR V—VI (1935—1936) p. 418—423]; N. Iorga, *Ce este un museu istoric. Conferinţă la Tîrgovişte, cu prilejul terminării museului*, XXXI, 1938, p. 63—70 [cu foto]; N. Iorga, *Ce este un museu de artă. Conferinţă la Iaşi, 1938*, XXXI, 1938, p. 70—77 [cu foto]; *Procese verbale*, ACMI, 1915, p. 31, 36 [întocmirea unui regulament de funcţionare al muzeelor regionale]; general Papp, *Raport general asupra muzeului regional Alba-Iulia*, ACMI, 1942, p. 90—94; *Bucovina. Proces verbal Nr. 1*, ACMI, 1943, p 17—18 [problema conservării obiectelor de muzeu, problema obiectelor evacuate]; vezi şi cap. A. XIII, *Colecţii particulare* şi cap. A. I., la oraşele respective: muzeu.

XXIV. Necrologuri

Vezi capitolul B, *Indice de persoane*, la: B. P. Haşdeu, G. Tocilescu, Al. Baltazar, Spiru C. Haret, I. Mincu, I. Kalinderu, Carol I, regina Elisabeta, D. Onciul, G. Lupu, Al. Zagoritz, C. I. Istrati, C. C. Arion, Al. Referendaru, Gr. Cerkez, V. Pârvan, G. Balş, N. Iorga, D. Marcu., N. Ghika-Budeşti, I. Mihail, I. Andrieşescu, C. Petranu, P. Smarandescu.

XXV. Numismatică

C. Moisil, *Monede vechi romane la Tulcea*, III, 1910, p. 95; idem, *Colecţiunea Maria Istrati-Capşa*, IV, 1911, p. 144 [monede vechi româneşti]; idem, *Monetele lui Radu I Basarab*, X—XVI, 1917—1923, p. 122—133; p. 133, P. S. de V. Drăghiceanu [stema Basarabilor]; idem, *Monete vechi găsite în săpăturile de la Curtea de Argeş*, X — XVI, 1917—1923, p. 150—152; idem, *Monete găsite la Măgureni*, XVII, 1924, p. 45 [perioada ocupaţiei ruseşti 1768—1774 şi din Austria, Rusia, Germania]; P. Gore, Şt. Ciobanu, *RSR Chişinău, 1926*, XIX, 1926, p. XV [se anunţă o lucrare despre monedele moldovalahe 1771—1774]; G. Severeanu, *Moneda lui Vlad I-iu, domn al Ţerei Româneşti de la 1395/96—1397 Decembre*, XXVI, 1933, p. 33—36 [cu foto]; A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 95 [la: C. Secăşanu, *Numismatica*, Bucureşti, 1934];

http://patrimoniu.gov.ro

XXVI. Pictură murală la edificii de cult

Extras din Deciziunea Ministerială privitoare la redactarea Buletinului, I, 1908, p. 2 [paragraful c, f.]; Al. Lapedatu, *Portretele murale de la Hurezi. Descriere*, I, 1908, p. 73—78, 156—160 [cu foto]; A. Baltazar, *Frescurile de la Colțea*, I, 1908, p. 120—132 [cu foto]; idem, *Decorațiunile de la paraclisul metropolitan din București*, II, 1909, p. 33—39 [cu foto]; idem, *Frescurile de la Hurezi. Biserica cea mare*, II, 1909, p. 73—84, 123—132 [cu foto]; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p.189—190 [pregătirea specialiștilor în pictură]; A. Baltazar *Frescurile de la Hurezi. Bolnița*, III, 1910, p. 11—16 [cu foto]; E. Minea, *Comunicări. Un pictor român în secolul al XVI-lea*, III, 1910, p. 143—144 [Toma Turbulea]; Al. Lapedatu, *Portretele ctitoricești de la Sf. Nicolae Domnesc din Iași*, V, 1912, p. 130—132 [cu foto]; I. Kalinderu, Al. Lepadatu, *Raport general CMI, 1912*, p. 189 [despre o circulară trimisă privind conservarea picturilor vechi]; *Ședintele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 199 [solicitarea profesorului Viertelberger din Viena pentru cercetarea picturii la unele biserici]; N. Iorga, *Cel dintîiu zugraf moldovean*, VII, 1914, p. 193 [Ștefan zugravul, 1443]; idem, *Portretele lui Constantin Brâncoveanu și ale familiei sale*, VIII-, 1915, p. 49—53 [cu foto]; I. Mihail, *Pictura Bisericii domnești din Curtea de Argeș*, X—XVI, 1917—1923, p. 172—189 [cu foto și scheme]; *Fresce din veacul al XIV-lea aflate în Biserica domnească*, X—XVI, 1917—1923, p. 196—252; *Ședințele Comisiunii 1924*, XVII, 1924, p. III [cercetarea regulamentului picturilor bisericești]; G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 245—265; A. Verona, *[Raport]*, XVIII, 1925, p. XX [despre conservarea, restaurarea și spălarea picturilor murale]; *Ședințele Comisiunii, 1925*, XVIII, 1925, p. II [despre modificarea și adnotarea legii pentru apărarea vechilor picturi bisericești; înființarea unei școli de zugravi], p. VII [cumpărarea de copii de picturi din Italia; delegați CMI pentru studiul și cercetarea monumentelor din Italia și peninsula Balcanică]; A. Veress, *Frescele cetății Făgărașului*, XIX, 1926, p. 74—77 [cu gravură]; P. Luția, *RSR Cernăuți, 1921*, XIX, 1926, p. 136—137 [urgența reparării picturilor la mănăstirile Moldovița, Sucevița, Dragomirna și la bisericile din Humor, Voroneț, Arbore, Rădăuți și Părhăuți]; I. Mihail, *Pictura bisericii din Săcuieni-Dîmbovița, XIX*, 1926, p. 152—166 [cu foto]; C. Petrescu-Drăgoe, *Restaurarea picturii bisericii din Săcuieni-Dîmbovița*, XIX, 1926, p. 167—169 [cu scheme]; *Ședințele Comisiunii, 1926*, XIX, 1926, p. V [pictarea din nou a bisericilor se va face sub controlul Direcției Artelor din Ministerul Culturii. Pictura veche este sub controlul CMI], p. VI [dispoziții cu privire la restaurarea picturilor]; I. Mihail, *Pictura bisericii Șubești din Cîmpulung*, XX, 1927, p. 63—75 [cu foto și scheme]; G. Balș, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 227, 271—305; N. Iorga, *Pictor străin la curtea lui Brâncoveanu*, XXII, 1929, p. 44; V. Drăghiceanu, *Bibliografie*, XXII, 1929, p. 45—47 [recenzie la I. D. Ștefănescu, *L'évolution de la peinture religieuse*]; I. Rezori, *Conservarea monumentelor istorice*, XXII, 1929, p. 119; M. Iorga, *Un album de l'art populaire religieux, en Pologne*, XXVI, 1933, p. 129—130; N. Ghika-Budești, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1929*, XXVI, 1933, p. 142 [lipsă de pictori bine pregătiți]; idem, *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1931*, XXVI, 1933, p. 190 [îmbunătățirea activității de restaurarea picturii]; N. Iorga, *Mai vechi apărători ai stilului monumentelor bisericești*, XXVII, 1934, p. 91—94 [discuții în Sf. Sinod la 1891—92] G. de Jerphanion, *Les églises rupestres de Cappadoce et la place de leurs peintures dans le développement de l'iconographie chrétienne*, XXVII, 1934, p. 145—184 [cu planuri și foto]; N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 și XXXI, 1938, p. 190 [recenzie la articolul lui V. Literat, *Biserici din Țara Oltului și de pe Ardeal, zugrăvite de o familie de pictori*, ACMIT, IV, 1935]; idem, *Monumentele noastre și opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 52 [scoaterea la iveală a frescelor]; idem, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 143 [recenzie la I. N. Teștiban, *Dintr-un pridvor cu fresce*, Roman, 1939 (frescele Episcopiei din Roman)]; idem, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143 [recenzie la articolul lui Onisifor Ghibu privind picturile lui Picu Pătruț, din Săliștea Sibiului, apărut în ATG, martie-iunie 1940]; I. Popovici, *Un zugrav român necunoscut din veacul al XVIII-lea* (1750—1838), XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 39—48 [arhimandritul Veniamin; cu foto]; I. D. Ștefănescu, *L'église « Doamnei » (de la Princesse) à București. Les peintures murales*, XXXVI, 1943, p. 7—35 [cu scheme și foto]; idem, *L'église de Bălinești*, XXXVII, 1944, p. 7—40 [cu foto]; A. Sacerdoțeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 96—97 [la A. G. Verona, *Pictura, studiu tecnic*, Mănăstirea Neamț, 1943]; *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 33 [Nina Z. Arbore se oferă să facă lucrări de pictură bisericească], p. 44 [se cere o nouă lege a fabricării lumînărilor, pentru protejarea picturilor interioare]; vezi și capitolul A. XVI. Iconografie.

XXVII. Recenzii și prezentări de publicații

a) A r g i n t ă r i i

1. Ch. Bayet, *L'Art byzantin*, p. 271, 273 (N. Iorga, *Cronică* XXXI, 1938, p. 190 [origine probabil românească a unei cutii de moaște și a unei cruci, aflate la Karyes (sic) la Sf. Munte].

2. Sebastianov, [*Cățuie de la Muntele Athos*], reprodusă în RA, XV' (1856) pl. 328 (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 191).

3. *The Hungarian Quarterly*, VI, 1 (N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143 [asemănare între sicriul de argint al Sf. Simion din Zara și argintăria noastră din secolul XVI]).

b) A r h e o l o g i e

1. I. Marțian, *Archäologisch-prähistorisches Repertorium für Siebenbürgen*, extras din MABV XXXIX, 1909 (C. Moisil, *Călăuză arheologică-preistorică a Transilvaniei*, III, 1910, p. 48 [760 localități, în majoritate românești]).

2. I. Weiss, *Die Dobrudscha in Altertum*, Sarajevo, 1911 (C. Moisil, *Bibliografie*, IV, 1911, p. 162).

3. R. Netzhammer, *Constantin cel Mare și România*, extras din « Revista Catolică », București, 1913 (Al. Lapedatu, I. Kalinderu, *Bibliografie*, VI, 1913, p. 50 [prezentarea articolului de către Al. Lapedatu: împăratul rezidește cetatea Tropaeum de la Adamclisi, construiește « cetățuia » Constantiniana Daphne și un pod pe Dunăre între Oescus și Sucidava; scrisoarea lui I. Kalinderu către autor, prin care rectifică unele identificări de localități: Celeiul corespunde cu Sucidava și nu cu Malva, care ar corespunde cu Reșca, și face unele completări]).

4. O. Tafrali, *Inscriptions néolithiques en Roumanie*, în R.A., XXXIII, ianuarie-aprilie 1931, p. 14—18 (V. Dumitrescu, *Inscripțiuni preistorice în România?*, XXIV, 1931, p. 87—90 [recenzentul arată că astfel de inscripțiuni nu există]).

5. I. Minea, N. Grigoraș, Gh. Cojoc, *Din trecutul Cetății Neamțului — în legătură cu campania noastră de săpături din vara anului 1939*, Iași, 1940 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 94).

http://patrimoniu.gov.ro

6. Luigi Ugolini, *Butrinto. Il mito d'Enea. Gli scavi*, Roma, 1937 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 124).

c) A r h i t e c t u r ă   m i l i t a r ă

1. Johann Weiss, *Kurze Beschreibung des vornemster Klöster u. anderen haltbahren Örten in der Kais. Oster. Wallachei*, Viena, 1731 (M. Popescu, *Oltenia în timpul stăpînirii austriece (1718—1739)*, XIX, 1926, p .100—107 [cu reproduceri de gravuri]).

d) A r m e   v e c h i

1. G.L.A., articol în « Le Messager d'Athenes », 28 mai (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 143 [despre o sabie a lui Constantin Brîncoveanu şi o scrisoare a directorului muzeului din Torino)].

e) B i o g r a f i i

1. Gabriel Millet, *Portraits byzantins*, în « Revue de l'Art Chrétien », Paris, 1911 (I. Kalinderu, *Bibliografie*, V, 1912, p. 36—38).

2. S. Petrides, articol despre *Imaculata Concepţie*, în «Echos d'Orient », VIII, p. 262 şi următoarele (N. Iorga, *Cronică*, XXVI, 1933, p. 139—140 [autorul reproduce după Gh. A. Kyriakides o biografie completă a lui Sevastos Kymenites]).

3. O. Ghibu, articol despre *Picu Pătruţ*, în ATG, martie-iunie 1940 (N. Iorga, *Cronică*, XXII, 1939, p. 143).

4. C. Georgescu, *Matei Basarab*, Bucureşti, 1936 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [cu ilustraţii reprezentînd, între altele, biserica din Soveja şi biserica Sf-ţii Împăraţi-din Tîrgovişte]).

f) B r o d e r i i   ş i   ţ e s ă t u r i

1. M. Romanescu, articol în « AO », XVII, p. 95—96, despre patrafirul Buzeştilor de la Banja, lîngă Risano în Bocche di Cattaro. (N. Iorga, *Patrafirul de la Stăneşti al lui Stroe Buzescu*, XXX, 1937, p. 189 [patrafirul, după autor, este adus de la Milişevo, dar de fapt provine de la Stăneşti ; danie de la Matei Basarab şi Constantin Brîncoveanu la mănăstirea Trebinje în Herţegovina ; despre un patrafir de la Belgrad]).

2. A. Filimon, articol în ATG, martie-iunie 1940 (N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143 [diferite ţesături de la mănăstirile Slatina, Hurez, Tismana şi Neamţ]).

g) C ă l ă t o r i

1. Cornelio Magni, *Viaggi* (Al. Lapedatu, *Relaţiune despre cîteva monumente ale Iaşilor la 1672*, III, 1910, p. 143).

2. Luigi Mayer, *Views in Turkey* (O. Lugoşianu, *Stampe vechi înfăţişînd mănăstirea Curţii de Argeş*, IV, 1911, p. 24—28 ; idem, *Stampe vechi înfăţişînd vederi, din Bucureşti*, V, 1912, p. 79—82 ; idem, *Stampe vechi înfăţişînd vederi din Ţara Românească*, V, 1912, p. 115—118).

3. Andr. conte de Langeron, *Memorii asupra campaniilor întreprinse de ruşi împotriva turcilor la 1806—1812*, apud Hurmuzaki, supliment I, volumul III, p. 70—390 (Al. Lapedatu, *Vechile cetăţi româneşti după contele de Langeron*, VIII, 1915, p. 70—73 ; N. Iorga, *Cronică*, XXVI, 1933, p. 140).

4. A. Vaillant, *La Roumaie*, Paris, 1844 (N. Iorga, *O inscripţie pierdută*, VIII, 1915, p. 122—123).

5. Gh. Asachi, [*Jurnale de călătorie*, cu desene], publicate în « Almanahul de învăţătură şi de petrecere ». Iaşi, 1872 şi în « Calendarul pentru Români pe anul 1871 » (N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 101—107).

6. Al. Asachi, [*Desene*], publicate în « Almanac de învăţătură şi de petrecere pe anul 1868 » şi în « Almanac de învăţătură şi de petrecere ilustrat cu stampe », Iaşi, 1872 (N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 107—108).

7. Constantin (Chesarie) Daponte, *Ephemeridse Daces*, Paris, 1880 (N. Iorga, *Monumentele istorice româneşti şi Daponte*, XXVI, 1933, p. 157—158).

8. A. de Gérando, *La Transylvanie* et ses *habitants* (N. Iorga *Cum apar monumentele româneşti din Ardel unui călător frances*, XXVIII, 1935, p. 110—112).

9. Théodore Margot, *O viatorie* (N. Iorga, *O descriere din 1859 a monumentelor Ţării Româneşti*, XXX, 1937, p. 84—86).

10. E. O. Hoppe, *In gypsy camp and royal palace. Wanderings in Romania*, 1924 (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 189).

11. Paul Lindau, *Nord und Süd*, 1893, p. 265, apud Bernhard Stern, « Vom Kaukasus zum Hindukush » (N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143).

12. D. Pappasoglu, *Călăuză pe rîul Dunării* (N. Iorga, *In legătură cu o « Călăuză » necunoscută a maiorului D. Papazogulu*, XXXII, 1939, p. 145—151).

13. Charles Boner, *Ardealul, ţara şi oamenii*, Leipzig, 1868 (N. Iorga, *Vederi ardelene în cartea unui engles*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 1—4).

h) C e r a m i c ă   o r n a m e n t a l ă

1. B. Slătineanu, *Trei plăci de ceramică românească din secolul al XVI-lea*, în RIR, 1935—1936, nr. 184—190 (V. Brătulescu, *Cronică*, XXX, 1937, p. 44).

2. R. Gassauer, *Teracote sucevene*, în BCMI, XXVIII, 1935, p. 145—164 (B. Slătineanu, *Despre teracotele sucevene*), XXX, 1937, p. 135—142).

i) E t n o g r a f i e

1. A. de Gérando, *La Transylvanie* et ses *habitants* (N. Iorga, *Cum apar monumentele româneşti din Ardel unui călător frances*, XXVIII, 1935, p. 110 [descrierea portului popular din Zlatna]).

2. I. B. Mureşianu, articol în « Tribuna », Cluj, din 17 martie 1939, în care se reproduce un articol dintr-o revistă vieneză, din 1845, despre românii din Transilvania şi bisericile lor (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 189).

3. Charles Boner, *Ardealul, ţara şi oamenii*, Leipzig 1868 (N. Iorga, *Vederi ardelene în cartea unui engles*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 1—4 [cu reproduceri reprezentînd costume ţărăneşti şi consideraţii asupra românilor din Ardeal. Caracterul profund ostil al acestor consideraţii nu este semnalat de Iorga]).

4. Read Wooliocraft, *Chats on costume*, London, 1906, p. 111 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [cassone italian din secolul XV aflat la South Kensington Museum, Londra, ce poate fi comparat cu sicriul Sf. Ioan din Suceava]).

j) I s t o r i a   a r t e i

1. St. Petrescu, *Odoarele de la Neamţu şi Secu* (Al. Lapedatu, *Cîteva cuvinte drept postfaţă la albumul* ..., IV, 1911, p. 160—161).

1 bis Gabriel Millet, *Portraits byzantins*, în « Revue de l'Art Chrétien », Paris, 1911 (I. Kalinderu, *Bibliografie*, V, 1912, p. 36—38 [personalitatea autorului; fresce la Mistra, portrete zugrăvite-în bisericile noastre; Barbu Craiovescu]).

2. N. Iorga, G. Balş, *Histoire de l'art roumain ancien*, Paris, 1922 (V. Drăghiceanu, *Bibliografie*, X—XVI, 1917—1923, p. 196 ; L. Bréhier, *Arta română*, traducere de N. Ghika-Budeşti din « Journal des Savants » nr. 9—10, 1923, XVII, 1924, p. 1—7, 51—57).

3. I. D. Ştefănescu, *L'évolution de la peinture religieuse* (V. Drăghiceanu, *Bibliografie*, XXII, 1929, p. 45—47).

4. I. Mortkowicza, *Drzeworyt ludowy w Polsce*, Varşovia, f.a. (N. Iorga, *Un album de l'art populaire religieux en Pologne*, XXVI, 1933, p. 129—130).

http://patrimoniu.gov.ro

5. L. Bréhier, *La sculpture et les arts mineurs byzantins*, Paris, 1936 (N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 167—168).

6. N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie*, 2 volume, Bucureşti, 1934—1936 (N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 168—174).

7. Gr. Ionescu, *Istoria arhitecturii româneşti*, Bucureşti, 1931, N. Ghika-Budeşti, *Recensie*, XXX, 1937, p. 185—188).

8. Emanoil Hagi-Mosco, [recenzie la] N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. I* în RIR, V—VI, 1935—1936, p. 418—423 (V. Brătulescu, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 45—47).

9. Al. Gayet, *L'art arabe*, (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 189—190 [elemente arabe la Biserica Episcopală de la Curtea de Argeş]).

10. Ch. Bayet, *L'art byzantin*, p. 271—273 (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [origine probabil românească a unei cutii de moaşte şi a unei cruci aflate la Karyes (sic), la Sfîntul Munte]).

11. *La Serbie glorieuse. L'Art et les artistes* (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [influenţe sîrbeşti asupra arhitecturii noastre vechi; cu fotografii de Millet].

12. I. D. Ştefănescu, *Arta balcanică şi arta religioasă a Ţărilor româneşti*, în RIR, 1943, XIII, fasc. III, p. 1—18 (H. Teodoru, *Recensii*, XXXIII, 1943, p. 124—125 [cu planuri]).

13. A. G. Verona, *Pictura. Studiu technic*, Mănăstirea Neamţ, 1943. Cuvînt înainte de I. D. Ştefănescu (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 96—97).

14. G. Oprescu, *Manual de istoria artei*. Volumele I—III, Bucureşti, 1943—1945 [A. Sacerdoţeanu. *Recensii*, XXXVIII, 1945, p. 86—87).

k) Istoria culturii

1. H. Dj. Siruni, *Ani. Anuarul culturii armene*, Bucureşti, 1941 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 123).

2. Idem, *Ani. Anuar de cultură armeană, 1942—1943*, Bucureşti, 1943 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 123—124).

l) Manuale şcolare

A. M. Michaelescu, *Istoria Ţerei Românesci pentru clasa V rurala şi a IV-a urbana*, Ploieşti, 1894 (N. Iorga, *Cronica*, XXXII, 1939, p. 143 [nivel scăzut al manualului, erori comice]).

m) Materiale şi metode de construcţie

V. Vătăşianu, *Contribuţie la cunoaşterea vechilor biserici de lemn din Moldova. (Închinare lui N. Iorga)*, Cluj, 1931 ; idem, *Bolţile moldoveneşti, originea şi evoluţia lor istorică*, în AIIN, Cluj V, 1929 (G. Balş, *Grinda şi arcul*, XXIV, 1931, p. 66—69).

n) Monumente

1. Articol din «Convorbiri Literare», aprilie 1909 (Al. Lapedatu, *Cîteva cuvinte de lămurire cu privire la conservarea monumentelor*, II, 1909, p. 93 [răspuns la acuzaţiile aduse Casei Bisericii şi CMI, care ar neglija monumentele istorice]).

2. Gabriel Millet, *Monuments byzantins de Mistra*, Paris, 1910, (O. Tafrali, *Bibliografie. Monumentele bizantine din Mistra*, III, 1910, p. 96).

3. Cornelio Magni, *Viaggi*, Parma, 1678 (Al. Lapedatu, *Relaţiune despre cîteva monumente ale Iaşilor la 1672*, III, 1910, p. 143).

4. Alex. conte de Langeron, *Memorii asupra campaniilor întreprinse de ruşi împotriva turcilor la 1806—12*, apud *Hurmuzaki*, supliment I, volumul III, p. 70—390 (Al. Lapedatu, *Vechile cetăţi româneşti după contele de Langeron*, VIII, 1915, p. 70—73; N. Iorga, *Cronică*, XXVI, 1933, p. 140 [fereastră gotică la Hîrşova şi biserică gotică la Nicopol]).

5. Luigi Mayer, *Views in Turkey*, London, 1801 (O. Lugoşianu, *Stampe vechi înfăţişînd mănăstirea Curţii de Argeş*, IV, 1911, p. 24—28).

6. T. Pamfile, V. G. Nicolau, *Însemnări cu privire la moşia, satul şi biserica de la Strîmba, comuna Pueşti-Tutova*, Bîrlad, 1914 (V. Drăghiceanu, *Bibliografie*, VII, 1914, p. 144 ; I. Antonovici, *Raport b*, ACMI, 1914, p. 94).

7. J. Vaillant, *La Roumanie*, Paris, 1944 (N. Iorga, *O inscripţie pierdută*, VIII, 1915, p. 122—123).

8. Theochar Alexi *Karpathen Röschen*, 1868 (N. Iorga, *Biserica Episcopală din Argeş, în literatură*, XXIV, 1931, p. 136).

8 bis. Dj. Bošković, Recenzie la G. Millet, *Cozia et les églises serbes de la Morava (Mélanges Iorga)*, publicată în «Starinar», 1933—1934 (G. Balş, *Cronică. În privinţa Coziei*, XXVI, 1933, p. 93—94).

9. Gh. Asachi, [*Jurnal de călătorie*] cu desene, publicat în «Almanahul de învăţătură şi de petrecere], Iaşi, 1872 şi «Calendarul pentru Români pe anul 1871» (N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 101—107).

10. Al. Asachi, [*Desene*], publicate în «Almanac de învăţătură şi de petrecere pe anul 1868» şi în «Almanac de învăţătură şi de petrecere, ilustrat cu stampe», Iaşi, 1872 (N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 107—108).

11. Al. Macedonski, [*Diferite rapoarte, 1882*] (N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 108).

12. P. Verussi, [*Studii*] apărute în CL (N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 108—115 [în special Biserica Episcopală de la Curtea de Argeş]).

13. R. Scriban, *Poeme*, Bucureşti, 1866 (N. Iorga, *O descriere în versuri a Bisericii Episcopale din Curtea de Argeş*, XXVI, 1933, p. 116—117).

14. I. Ionaşcu *Biserici Olt*, (N. Iorga, *O exploraţie arheologică şi istorică a judeţului Olt*, XXVI, 1933, p. 121—123).

15. A.B., VI, 2 (N. Iorga, *Cronică*, XXVI, 1933, p. 139 [construcţii şi reparaţii de biserici în Basarabia la începutul secolului XIX]).

16. I. Sobieski, [*Jurnal*], reprodus parţial de Al. Lapedatu în AARMSI, seria III, t. XIII, mem. 13, p. 24 (N. Iorga, *Cronică*, XXVI, 1933, p. 139 [biserica Sf. Nicolae şi palatul domnesc din Iaşi]).

17. D. Gh. Ghibănescu, *Biserica Sf. Dimitrie (Balş), biserica Sf. Andrei şi biserica Sf. Nicolae Domnesc*, Iaşi, 1934 (N. Iorga, *Bibliografie*, XXVI, 1933, p. 140).

18. Constantin (Chesarie) Daponte, *Ephemerides Daces*, Paris, 1880 (N. Iorga, *Monumentele istorice româneşti şi Daponte*, XXVI, 1933, p. 157—158).

19. Idem, *Cronică*, apud Erbiceanu, *Cronicarii greci*, p. 14—15 (N. Iorga, *Cu privire la Cetăţuia (Iaşi)*, XXVI, 1933, p. 158).

20. V. Literat, *Biserici din Ţara Oltului şi de pe Ardeal zugrăvite de o familie de pictori*, ACMIT, IV, 1935 şi Extras (N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 şi XXXI, 1938, p. 190).

21. D. Georgescu, *Bisericuţa din Vătăşeşti*, în «Păstorul Ortodox», XV, nr. 8—9 (N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 şi XXXI, 1938, p. 190).

22. Giorgio Pullé, [articol despre *Polesia polonă*] în «L'Universo», martie 1935, p. 234 (N. Iorga,

http://patrimoniu.gov.ro

Cronică, XXVIII, 1935, p. 95 şi XXXI, 1938, p. 190 [biserica din Bereznica Samy are ornamente cu zimţi de tip muntean]).

23. I. Donat, *Despre schitul Zdrelea sau Roaba-Dolj, ctitorie necunoscută a Craioveştilor*, în A.O., 1935, numerele 79–82, p. 344–359 (N. Iorga, *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95 şi XXXI, 1938, p. 191).

24. *Episcopia Argeşului. Glas pentru reînzestrarea ei*, 1937 (N. Iorga, *O nouă publicaţie cu vederi de monumente*, XXX, 1937, p. 45).

25. Théodore Margot, *O viatorie*, Bucureşti, 1859 (N. Iorga, *O descriere din 1859 a monumentelor Ţării Româneşti*, XXX, 1937, p. 84–86).

26. *Polen ladet Sie ein*, 1934 (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 143 [biserica din Zywieck, asemănătoare cu bisericile din Bucovina, cu foto]).

27. A. C. Corbu, H. Oprescu, *Bucureşti, documente iconografice (Arhivele Bucureştilor Nr. 1)* (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 143).

28. O. Dobrotă-Odorheiu, [articol despre biserica din Porumbenii Mari, în Secuime], în « Anuarul liceului din Ploieşti pe 1936 », Ploieşti, 1937 (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 143).

29. ATG (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 143 [coloane -sculptate la bisericile din Berca şi Olari, Argeş]).

30. V. Vătăşianu, *Raport cu privire la arhitectura şi pictura bisericii unite din Zlatna*, ACMIT, 1932/1938 (N. Iorga, *Biserica din Zlatna şi problemele ei*, XXX, 1937, p. 189 [tendinţa autorului de a muta înapoi data zidirii la fel ca şi la Cotmeana]).

31. I. Ionaşcu, *Contribuţii la istoricul mănăstirii Hurez*. Extras din AO, mai-decembrie 1935, (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 189).

32. E. O. Hoppe, *In gypsy camp and royal palace. Wanderings in Romania*, 1924, (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 189).

33. Jules Brun, *L'ame roumaine*, (N. Iorga, *Poesia francesă asupra monumentelor istorice româneşti*, XXXI, 1938, p. 78).

34. I. Teştiban, *Dintr'un pridvor cu fresce*, Roman, 1939 (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 143 [frescele bisericii episcopale din Roman]).

35. Al. Gayet, *L'Art Arabe*, (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 189–190 [elemente arabe la Biserica Episcopală din Curtea de Argeş]).

36. I. Floaşiu, *O demascare şi spulberarea unor calomnii; fapte şi documente, partea I*, Sibiu, 1936, (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [iconostasul din Bungard]).

37. C. D. Ionescu, [Vederi din Cerneţi], publicate în « Vatra », V, 10, Craiova (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [biserica Sf. Nicolae din Cerneţi, cula lui Tudor]).

38. Ch. Bayet, *L'Art byzantin*, p. 271, 273 (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [cutie de moaşte şi cruce, aflate la Karyes (Muntele Athos), care par a fi de origine românească]).

39. I. Negrea, [articol despre mănăstirea Tazlău], publicat în « Anuarul liceului Petru Rareş », Piatra-Neamţ, anul 1934–36, p. 36–38 (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190).

40. Gh. P. Cranarciuc, *O biserică din Bucovina*, Bucureşti, 1939, (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [biserica din Corceşti]).

41. *La Serbie glorieuse, L'art et les artistes* (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [influenţe sîrbeşti asupra bisericilor de la Cozia, Sf. Nicolae Domnesc şi Biserica Episcopală din Curtea de Argeş etc.]).

42. Gh. T. Kirileanu, *Schitul Cozla. Un scump odor de artă bisericească*, în « Cuvîntul », Piatra-Neamţ, 1939, 13 august (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190).

43. « Byzantion », V (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 190 [ornamentele bisericii din Caimacli (Trapezunt) se aseamănă cu acelea ale bisericii mănăstirii Dealu]).

44. Sebastianov, [Căţuie de la Muntele Athos] reprodusă în R.A., XVI (1856), pl. 328 (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 191 [identică cu cea reprodusă de Sp. Cegăneanu în BCMI]).

45. Gr. Ionescu, *Curtea de Argeş. Istoria oraşului prin monumentele lui, Bucureşti, 1940*, (N. Iorga, *O nouă carte despre Curtea de Argeş*, XXXII, 1939, p. 141–142).

46. Paul Lindau, *Nord und Süd*, 1893, p. 265, după Bernhard Stern, *Vom Kaukasus zum Hindukush*, (N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143 [de comparat tehnica bisericilor româneşti cu cea a « catedralei » lui David din Tiflis]).

47. « Izvoraşul », XXI, 3 (N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143 [vedere a bisericii din Apşa de Jos]).

48. Ios. Chmelar, Stan. Klima, Iar. Nečar, *Podkarpatska Rus*, Praga, 1923 (N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143).

49. I. Sachelarescu, *Din istoria Bucureştilor. Plumbuita*, Bucureşti, 1940 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 94).

50. I. Minea, N. Grigoraş, Gh. Cojoc, *Din trecutul cetăţii Neamţului — în legătură cu campania noastră de săpături din vara anului 1939*, Iaşi, 1940, (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 94).

51. Erast, (Horliuc) Costea, *Mănăstirea Sânt Ilie, ctitoria voevodului Ştefan cel Mare (1488–1783–1938)*, Cernăuţi, 1940 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 94–95).

52. Stoica Nicolaescu, *Schitul Maicilor din Bucureşti, metohul mănastirii Ţigăneşti*, în G.M., IX, 1940, nr. 433, 437 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95).

53. *Fornvännen*, Stockholm, 1940, 4 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [picturi din biserica de la Ysane]).

54. *Dansmarks Kirker udgivet an Nationalmuseet* (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [descriere ilustrată a 170 monumente]).

55. *Plaiuri Săcelene*, VII, 4–5 (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [bisericile din Turcheş]).

56. G. A. Sotiriu, *Odoarele Patriarhiei ecumenice: biserica şi skevofilakiul patriarhal*, în greacă, Atena, 1938 (I. Barnea, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 46–47 [icoane, mobilier şi ţesături în tezaurul Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, donaţii româneşti]).

57. P.E. Miclescu, *Biserici de lemn (o biserică regăsită la Bascov-Argeş)*, în « Arhitectura », nr. 3–4, iulie-decembrie 1942, p. 41–43 (H. Teodoru, *Recenzie*, XXXV, 1942, p. 197).

58. I. Ionaşcu, *Un plan inedit al Curţii vechi, din 1799*, în RIR, XIII, 1943, fasc. I, p. 55–57 (H. Teodoru, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 120–123 [cu planuri]).

59. C. Muşlea, *Biserica Sf. Nicolae din Scheiu Braşovului. Vol. I (1292–1742)*, Braşov, 1943 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 95).

60. I. Popescu-Cilieni, *Învelişurile vechilor noastre biserici*, Craiova, 1945 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 95–96).

61. N. Şerbănescu, *Istoria mănăstirii Snagov*, Bucureşti, 1944 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 96).

http://patrimoniu.gov.ro

62. I. Ionaşcu, *Documente bucureştene* (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVIII, 1945, p. 84—86).

63. G. Potra, *Hanurile bucureştene*, Bucureşti, 1943 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVIII, 1945, p. 87).

o) N u m i s m a t i c ă

C. C. Secăşanu, *Numismatica*, Bucureşti, 1934 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 95).

p) O r a ş e ş i r e g i u n i d i n R o m â n i a

1. I. Weiss, *Die Dobrudscha in Altertum*, Sarajevo, 1911 (C. Moisil, *Bibliografie*, IV, 1911, p. 162).

2. Luigi Mayer, *Views in Turkey*, London, 1801 (O. Lugoşianu, *Stampe vechi înfăţişînd vederi din Bucureşti*, V, 1912, p. 79—82 ; idem, *Stampe vechi înfăţişînd vederi din Ţara-Românească*, V, 1912, p. 115—118).

3. I. Ionaşcu, *Biserici Olt* (N. Iorga, *O exploraţie arheologică şi istorică a judeţului Olt*, XXVI, 1933, p. 121—123). -

4. V. Brătulescu, *Călimăneştii şi monumentele istorice din împrejurimi*, Bucureşti, 1934 (N. Iorga, *Bibliografie*, XXVI, 1933, p. 140).

5. A. de Gérando, *La Transylvanie et ses habitants* (N. Iorga, *Cum apar monumentele româneşti din Ardeal unui călător frances*, XXXVIII, 1935, p. 110—112).

6. A. C. Corbu, H. Oprescu, *Bucureşti, documente iconografice*, în « Arhivele Bucureştilor » nr. 1 (N. Iorga, *Cronică*, XXX, 1937, p. 143).

7. C. H. Economu, *Alba Iulia, Itinerar turistic*, Alba Iulia, 1939 (N. Iorga, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 143).

8. Gr. Ionescu, *Curtea de Argeş* (N. Iorga, *O nouă carte despre Curtea de Argeş*, XXXII, 1939, p. 141—142).

9. Charles Boner, *Ardealul, ţara şi oamenii*, Leipzig, 1868 (N. Iorga, *Vederi ardelene în cartea unui engles*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 1—4).

10. E. Nicoară, *Vrednicii mureşene, realisări româneşti în judeţul Mureş, 1920—1940, o sută de imagini*, Reghin, [1940] (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95).

11. « *Vatra* », VI, 13, Craiova (N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [stampe din vechea Moldovă şi cetăţi din Basarabia]).

12. N. Iorga, *Istoria Bucureştilor*, Bucureşti, 1939 (P. Smarandescu, *Note şi reflexii*, XXXV, 1942, 192—196).

13. I. Răuţescu, *Cîmpulung-Muscel. Monografie istorică*, Cîmpulung, 1943 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 126).

14. V. Bilciurescu, *Bucureşti şi bucureştenii de ieri şi de azi*, Bucureşti, 1945 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVIII, 1945, p. 82).

15. G. Costescu, *Bucureştii vechiului regat*, Bucureşti, 1944 (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVIII, 1945, p. 82).

16. Gh. Crutzescu, *Podul Mogoşoaei* (A. Sacerdoţeanu, *Recensii*, XXXVIII, 1945, p. 82—84).

r) D i v e r s e

Henry Stanley, *Rouman anthology*, 1856, lucrare prezentată de I. Pilat, în ATG, martie-iunie 1940 (N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143).

XXVIII. Restaurarea, conservarea, întreţinerea, protecţia şi inventarierea monumentelor istorice. Măsuri şi principii generale

Raport general CMI, 1907, I, 1908, p. 30—31 [inventarierea monumentelor], p. 45—46 [starea « jalnică » a majorităţii monumentelor, măsuri de luat, rolul CMI] ; Al. Lapedatu, *Noui monumente istorice*, I, 1908, p. 47 [inventarierea monumentelor] ; *Raport general CMI, 1908*, I, 1908, p. 182—183 [studiul şi restaurarea monumentelor din Bucovina] ; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1908*, I, 1908, p. 187 [modificări de adus la legea pentru conservarea şi restaurarea -monumentelor] ; idem, *Cîteva cuvinte de lămurire cu privire la conservarea monumentelor*, II, 1909, p. 93, I. Kalinderu, *În cestiunea fondurilor de restaurări*, II, 1909, p. 94—95 [cerere de majorare a fondurilor; rezoluţia lui Spiru Haret] ; Al. Lapedatu, *Lucrările Comisiunii, 1909*, II, 1909, p. 96, 142 [arhitectul N. Gabrielescu va redacta un regulament pentru organizarea, conducerea şi supravegherea lucrărilor de restaurare, întreţinere şi conservare a monumentelor] ; *Raport general CMI, 1909*, II, 1909, p. 187 [C. Moisil va răspunde pentru aplicarea în Dobrogea a legii pentru conservarea monumentelor şi pentru descoperirea obiectelor antice], p. 188—189 [propuneri pentru ameliorarea restaurărilor], p. 189—190 [viitorul rol al bursierilor la restaurări] ; I. Kalinderu, Al. Lapedatu, *Raport general CMI, 1910*, IV, 1911, p. 38 [revizuirea inventarului monumentelor; întocmirea unei « Călăuze »: responsabil V. Drăghiceanu] ; idem, *Raport general CMI, 1912*, V, 1912, p. 189 [folosirea foştilor bursieri la restaurări; conservarea picturilor vechi; organizarea lucrărilor de restaurare] ; *Anexe. Cuvîntări rostite la Comisiune în 1912*, V, 1912, p. 191—192 [cuvîntările lui I. Kalinderu, C. C. Arion şi C. G. Dissescu în şedinţele din 9 iunie şi 1 decembrie 1912 privind: restaurarea corectă a monumentelor inclusiv pictura ; rolul bursierilor, lărgirea atribuţiilor şi mărirea fondurilor CMI] ; *Şedinţele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 52 [se propune ca lucrările de restaurare să fie controlate de CMI, bugetul CMI să fie unificat cu cel al serviciului lui Lecomte du Noüy, iar arhiva acestuia să fie predată la CMI], p. 94—95 [mod de inventariere; Ministerul de Interne să contribuie la întreţinerea şi repararea monumentelor aflate în paza sa (închisori)], p. 96 [bisericile clasate vor fi anunţate asupra fondurilor de care dispun pentru reparaţii şi întreţinere], p. 200 [judeţele sînt obligate să contribuie la conservarea şi restaurarea monumentelor istorice]; I. Kalinderu, † *Spiru C. Haret*, VI, 1913, p. 55 [decedatul ca iniţiator al legii pentru conservarea monumentelor] ; *Oficiale. Noua lege pentru conservarea şi restaurarea monumentelor istorice*, VI, 1913, p. 87—89 [decret regal semnat de Carol I; raportor C. G. Dissescu] ; E. A. Pangrati, † *Ion Kalinderu*, VII, 1914, p. 43 [regulamentul lui B. Boerescu din 1874 pentru conservarea şi restaurarea monumentelor, felul cum a fost aplicat (Serviciul autonom al lui Lecomte du Noüy în 1875) ; prima lege a monumentelor; votată la 24 noiembrie 1892], p. 43—44 [primele activităţi de restaurare, cu arhitecţi numiţi de minister, fără controlul Comisiunii], p. 44 [Gr. Tocilescu începe inventarierea monumentelor]; *Şedinţele Comisiunii, 1924*, XVII, 1924, p. IX [bursă de specializare în restaurări, restaurări nesatisfăcătoare executate de arhitectul, Trajanescu] ; *Idem, 1925*, XVIII, 1925, p. II [modificări de adus la proiectul de lege pentru apărarea vechilor picturi bisericeşti], p. V [bisericile clasate vor rămîne sub efectul legii de conservare şi restaurare a monumentelor], p. VII [problema valabilităţii legii de restaurare şi conservare a monumentelor în ţinuturile alipite], p. VIII [Secţiile Regionale vor executa numai lucrări de întreţinere; pentru restaurări vor trebui să ceară avizul Comisiei Centrale] ; P. Luţia, *RSR Cernăuţi, 1921*, XIX, 1926, p. 138—140 [principii de conservarea monumentelor aplicate în Bucovina sub austrieci] ; N. Iorga, *Cea d'intâiu visită domnească la monumente istorice şi opera lui Grigore Matei-Vodă Ghiça*, XIX, 1926, p. 143—146 ; *Şedinţele Comisiunii, 1926*, XIX,

http://patrimoniu.gov.ro

1926, p. IX [burse în străinătate pentru studiul restaurărilor], p. X [principii de recepţie a lucrărilor]; N. Iorga, *Domnii fanarioţi şi ctitoriile*, XXII, 1929, p. 90—91; I. Rezori, *Conservarea monumentelor istorice*, XXII, 1929, p. 117—120; *Şedinţele Comisiunii 1932*, XXVI, 1933, p. 96 [aprobarea lucrărilor de arhitectură se dă numai de N. Ghika-Budeşti], p. 98 [inventarul monumentelor cade în sarcina arhitecţilor Comisiei]; N. Iorga, *Note moldoveneşti în legătură cu clădirile bisericeşti şi profane. Vechi măsuri de îngrijirea bisericilor*, XXVI, 1933, p. 125—128; N. Ghika-Budeşti, *Oficiale. Memoriul pe 1932*, XXVI, 1933, p. 191 [terminarea inventarierii pentru judeţele Vîlcea, Romanaţi, Gorj, Mehedinţi, Dolj, Prahova, Iaşi şi Bucureşti]; N. Iorga, *Mai vechi apărători ai stilului monumentelor bisericieşti*, XXVII, 1934, p. 91—95; idem, *Monumentele noastre şi opera Comisiei Monumentelor Istorice. Conferinţă ţinută în 1937*, XXXI, 1938, p. 41—64 [cu foto; activitatea dăunătoare a arhitectului Rezori în Bucovina], p. 55—57 [restaurările înainte de înfiinţarea CMI]; P. Smarandescu, *Note şi reflexii*, XXXV, 1942, p. 193—194 [rolul CMI în activitatea de restaurare; lista arhitecţilor care au executat restaurări sub egida CMI]; *Noi monumente istorice (decrete regale)*, ACMI, 1914, p. 13—18 [bisericile din Pucheni-Crainici, Cornul de Sus, Micşuneştii Mari]; *ibidem*, 1915, p. 9—14 [bisericile din Turbaţi (Ilfov), Sf. Elefterie, Bucureşti, Bucov, Plătăreşti, Bordeşti, geamia din Teke (Teche); toate bisericile şi mănăstirile anterioare anului 1834]; *Biserici declarate monumente istorice*, ACMI, 1942, p. 12—13 [se menţin listele din 1914 şi 1915 la care se adaugă monumente istorice din Baloteşti, Cetăţeni-Muscel, Goleşti, Clejani, Bucureşti (casa Moruzi), Deagurile-Argeş, Mălureni-Bohari, Telejna, Vaslui (biserica Sf. Ioan şi palatul domnesc)]; *Ibidem*, 1943, p. 13—14 [se menţin listele anterioare, la care se adaugă Sfatul oraşului din Braşov (casa Sfatului), casa din Strada Spătar 22—24 — Bucureşti, Casa Costache Negri — Costache Negri (jud. Covurlui); *Procese verbale*, ACMI, 1914, p. 21 [cerere de credite pentru lucrări de conservare şi întreţinere], p. 23 [CMI cere acte justificative lui Lecomte du Noüy înainte de a aviza favorabil sumele cerute de acesta de la Minister], p. 25 [Direcţia Închisorilor şi Direcţia Serviciului Sanitar trebuie să verse o sumă anuală la « Casa Monumentelor » pentru întreţinerea bisericilor folosite de ele; fabrica de cărămizi « Bertoli » de la Socola, Iaşi, ofertează cărămizi şi olane], p. 36 [lucrările ce depăşesc 10 000 lei se vor executa în regie; ca atare se aplică această măsura lucrărilor de la: mitropolia din Tîrgovişte, biserica din Brîncoveni, mănăstirea Hurez, paraclisul episcopiei Rîmnicu Vîlcea, biserica Sf. Ioan din Vaslui, Curtea-Veche din Bucureşti, biserica din Baia, Cetăţuia din Iaşi, biserica Sf. Nicolae Domnesc din Dorohoi], p. 37—38 [repartizare de fonduri CMI], p. 37 [favorizare nejustificată a Serviciului de Restaurări condus de arhitectul Lecomte], p. 38, 52 [nu se aprobă fonduri pentru săpături efectuate de O. Tafrali], p. 43 [monumentele antice sînt folosite drept cariere de piatră] p. 45 [la icoane şi tîmple se va folosi numai lemn antiseptizat; lucrările nu pot fi recepţionate decît după completa lor terminare], p. 47 [lipsă de îngrijire a monumentelor], p. 48 [organizarea unui serviciu de-inspecţie a monumentelor restaurate], p. 56 [afişarea la primării, şcoli şi biserici a dispoziţiilor legii privitoare la conservarea monumentelor istorice]; Şt. Ciuceanu, *Raport*, ACMI, 1914, p. 106—113 [măsuri de luat pentru protecţia monumentelor istorice]; N. Iorga, *Ce este un monument istoric*, ACMI, 1914, p. 128—140 [conferinţă ţinută la « Casa Şcoalelor » la 13 decembrie]; Al. Lapedatu, *Studierea, conservarea şi restaurarea monumentelor istorice*, ACMI, 1914, p. 128 [conferinţă menţionată]; *Procese verbale*, ACMI, 1915, p. 21 [toate bisericile anterioare anului 1834 vor fi declarate monumente istorice], p. 24 [revizuirea inventarului monumentelor istorice]; p. 25 [repartizări de fonduri], p. 41—42 [tipărire de instrucţiuni pentru conservarea monumentelor; introducerea acestui capitol în programele şcolare; studii privind monumentele, recomandate a se tipări de « Casa Bisericii »]; *Ibidem* 1942, p. 18 [inventarierea monumentelor], p. 28 [reorganizarea serviciilor Comisiunii, buget], p. 73 [întocmirea la timp a documentaţiilor]; *Ibidem*, 1943, p. 22 [autorităţile care deţin clădiri declarate monumente istorice trebuie să le îngrijească], p. 69—70 [restaurarea şi curăţirea picturilor vechilor biserici].

XXIX. Sculptură în lemn şi în piatră

A. M. Zagoritz, *Sculpturi în piatră*, VI, 1913, p. 67—72 + 10 planşe cu desene; Sp. Cegăneanu, *Observaţiuni asupra sfeşnicului de la Vieroşi*, V, 1912, p. 124—126; A. M. Zagoritz, *Tîmpla şi tronul*, VIII, 1915, p. 55—69; idem, *Pietre părăsite*, VIII, 1915, p. 182—185; idem, *Sfeşnice*, VII, 1914, p. 16—26 [cu foto şi desene]; N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI, 1933, p. 145—150; N. Ghika-Budeşti, *Artele minore bizantine şi române*, XXX, 1937, p. 172—173; V. Brătulescu, *Cronică*, XXXI, 1938, p. 45—47 [răspuns la recenzia lui Emanoil Hagi-Mosco despre N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie. I*]; Vezi şi: G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925 [capitolul IV, Cercetarea amănuntelor; capitolul VI, Mormintele]; idem, *Biserici, sec. XVI*, XXI, 1928 [capitolul IV, Cercetarea amănuntelor; capitolul V, Mormintele; capitolul VII, Mobilierul]; N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii, I—IV*, 1927—1936, Indice general al ilustraţiilor. Vezi capitolul A. IX. *Biserica*, din prezenta bibliografie.

XXX. Semne lapidare

Al. Lapedatu, *Meşterii bisericilor moldovene*, V, 1912, p. 21 nota 4; p. 25 nota 21; V. Drăghiceanu, *Semne lapidare la Biserica din Păpăuţi*, VIII, 1915, p. 93; G. Balş, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 215—216 [cu figuri]; idem, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 262—267 [cu figuri].

B. INDICE DE PERSOANE ŞI POPOARE [1]

A

ALEXANDRU MIRCEA, domn al Ţării Româneşti
N. Iorga, *Piatra de mormînt a lui Alexandru-Vodă Mircea*, XXII, 1929, p. 161 [cu foto]; idem, *Fîntîna lui Alexandru-Vodă Mircea*, XXVI, 1933, p. 32 [cu foto piatra de fîntînă]; idem *Evangheliarul lui Alexandru-Vodă Mircea la muntele Sinai*, XXVII, 1934, p. 85—86.

ANASTASIEVICI, Mişa, maior sîrb
V. Brătulescu, *Ctitoriile lui Mişa Anastasievici. Biserica din Clejani-Vlaşca şi cea din Brînceni-Teleorman*, XVII, 1924, p. 187.

---

[1] Conform menţiunii din *Introducere*, acest indice cuprinde articolele care se referă în principal la persoane, familii sau popoare şi nu la monumente istorice. Indicarea paginilor nu priveşte întreg articolul, ci doar partea referitoare la persoana sau poporul respectiv.

http://patrimoniu.gov.ro

ANDRIEȘESCU, Ioan, arheolog român
T. Sauciuc-Săveanu, *Necroloage. † Profesorul Ion Andrieșescu, 2 mai 1888 — 17 decembrie 1944*, XXXVIII, 1945, p. 80.

ARBORE, Luca, portar de Suceava
D. Dan, *Ctitoria hatmanului Luca Arbore*, XIX, 1926, p. 37—46 [scurtă biografie, biserică, mormînt]; I. Mihail, *Curțile lui Luca Arbore din Șipote-Iași*, XXII, 1929, p. 141 [descrierea ruinelor].

ARION, Constantin C., jurist și om politic, român, membru CMI
V. Drăghiceanu, *† C. C. Arion*, XVII, 1924, p. 144 [necrolog, foto].

ARON TIRANUL, domn al Moldovei
Al. Lapedatu, *Mănăstirea lui Aron Vodă din țarina Iașilor. Note istorice*, II, 1909, p. 5—19, idem, *Din posesiunile domnilor noștri în Ardeal, Vințul și Vurperul*, II, 1909, p. 44 [închis în castelul de la Vinț și ucis după doi ani (1597)].

ASACHI, Gheorghe, scriitor român
N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatura. I. Gh. Asachi și monumentele istorice ale Moldovei*, XXVI, 1933, p. 101—108 [călătorii în 1835 și 1838; desene].

AURELIAN, împărat roman
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 10.

AVARI, popor migrator
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 12.

B

BALȘ, George, inginer român, membru CMI
N. Iorga, *† George Balș*, XXVII, 1934, p. 97—98 [necrolog și bibliografie, cu foto]; Dj. Bošković, *Le narthex de Cozia avait-il un étage supérieur? A la mémoire de Georges Balș*, XXVII, 1934, p. 121—125; A. N. Grabar, *Cronică*, XXVII, 1934, p. 143 [necrolog publicat în *Seminarium Kondakovianum*, VII]; A. Sacerdoțeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 123—124 [la H. Dj. Siruni, *Ani. Anuar de cultură armeanà, 1942—1943*, București, 1943, număr închinat lui George Balș].

BALTAZAR, Abgar, pictor și arhitect român
Al. Lapedatu, *† A. Baltazar*, II, 1909, p. 144 [necrolog].

BARNOVSCI, Miron, domn al Moldovei
Al. Lapedatu, *Icoanele lui Barnovschi-Vodă de la Moscova și zugrafii Trei-Ierarhilor*, V, 1912, p. 110—114.

BASARAB, I, domn al Țării Românești
D. Onciul, *Anul morții marelui Basarab Voevod*, X—XVI, 1917—1923, p. 101—104.

BASTARNI, neam germanic
E. Dunăreanu-Vulpe, *Chestiunea Bastarnilor în legătură cu piatra sepulcrală de la Dragomirna*, XVII, 1924, p. 177—184.

BATHORY, Baltazar, fratele lui Andrei Bathory
A. Veress, *Frescele cetății Făgărașului*, XIX, 1926, p. 75—77 [constructorul castelului, biografie].

BĂLAȘA, fiica lui Constantin Brîncoveanu
V. Drăghiceanu, *Bis. de la Doamna Bălașa — București*, VIII, 1915, p. 95 [inscripție pe o piatră în curte; pietre de mormînt].

BĂLĂCEANU, familie boierească din Țara Românească
V. Drăghiceanu, *Inscripții referitoare la . . . 5. Boierii Bălăceni*, VII, 1914, p. 195—196 [pisanie și piatră de mormînt la biserica din Balaci-Teleorman; pietre de mormînt la schitul Gălmeiele-Olt și la biserica din Tătăreștii de Sus, Teleorman].

BĂLĂCESCU, Dionisie, arhimandrit
D. I. Trajanescu, *Mănăstirea Hurezi. II. Foișorul lui Dionisie Bălăcescu*, II, 1909, p. 173—180.

BENGESCU, Maria, soția boierului Staico Bengescu
V. Drăghiceanu, *Costumul jupînesei Maria Bengescu consiliereasa*, XIX, 1926, p. 147—151 [descrierea costumului găsit în mormîntul aflat la biserica din Bengești (începutul secolului al XVIII)].

BIBESCU, Gheorghe, domn al Țării Românești
V. Drăghiceanu, *Palatul lui Bibescu de la Băneasa*, VII, 1914, p. 174—179.

BOGDAN I, domn al Moldovei
V. Brătulescu, *Biserici de lemn din Maramureș. Prin Maramureșul lui Dragoș și Bogdan*, XXXIV, 1941, p. 147—150.

BRÎNCOVEANU, Constantin, domn al Țării Românești și familia sa
Al. Lapedatu, *Mănăstirea Hurezii. Note istorice*, I, 1908, p. 53—72 [familia lui Brîncoveanu, cu foto fresce]; V. Drăghiceanu, *Curțile domnești brîncovenești: I. Doicești*, II, 1909, p. 101—111; *II. Mogoșoaia*, II. 1909, p. 149—164; *III. Potlogii*, III, 1910, p. 49—70; *IV. Curți și conace fărîmate*, IV, 1911, p. 49—78; *V. Lămuriri asupra curții lui Brîncoveanu, după planuri contemporane*, VI, 1913, p. 132—133; *Rectificare*, VI, 1913, p. 144; N. Iorga, *«Arginturile» lui Constantin Brîncoveanu*, VII, 1914, p. 97—110 [argintării cu foto]; V. Drăghiceanu, *Mormîntul lui Constantin Brîncoveanu Basarab voevod. 1. Ultimii ani din domnia domnului, 1712—1714. 2. Chestionarea, moartea și înmormîntarea. 3. Istoricul monastirei Halki. 4. Soarta familiei brîncovenești, reconstruirea Casei Brîncovenilor și aducerea oaselor Voevodului în țară*, VII, 1914, p. 111—126, 196 [la p. 196, *Îndreptări*]; N. Iorga, *Portretele lui Constantin Brîncoveanu și ale familiei sale*, VIII, 1915, p. 49—54 [cu foto fresce]; V. Drăghiceanu, *Bis. de la Doamna Bălașa — București*, VIII, 1915, p. 95 [mormînt]; idem, *Palatul lui Constantin Vodă Brîncoveanu din București*, XIX, 1926, p. 1—8 [cu plan și reproduceri]; C. Marinescu, *Trei săbii ale lui Constantin Brîncoveanu* XIX, 1926, p. 93—99 [cu foto]; N. Iorga, *Pictor străin la curtea lui Brîncoveanu*, XXII, 1929, p. 44; C. Karadja, *Încă o sabie a lui Constantin Brîncoveanu*, XXIV, 1931, p. 42; E. Vîrtosu, *Odoare românești la Stambul*, XXVIII, 1935, p. 9—18 [săbii brîncovenești]; N. Iorga, *«Sabia lui Constantin Paleologul»*, XXX, 1937, p. 189; *Procese-verbale*, ACMI, 1914, p. 50 [mormîntul lui Constantin Brîncoveanu].

BULGARII, neam turc
V. Brătulescu, *Hîrșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 12—13 [năvălire, lupte cu bizantinii].

BUȚUREANU, Grigore, arheolog român
C. Dascălu, *Săpăturile de la Cucuteni și colecția Bușureanu*, IV, 1911, p. 106—107; I. Andrieșescu, *Raport special nr. 1. Achiziția colecției preistorice Gr. Bușureanu*, ACMI, 1915, p. 183—186.

BUZESCU, familie boierească din Țara Românească
I. D. Trajanescu, *Schitul Stănești (Vîlcea)*, IV, 1911, p. 16—17 [mormîntul lui Stroe Buzescu]; V. Drăghiceanu, *Lămuriri asupra Buzeștilor (după pisaniile fondațiunilor lor)*, IV, 1911, p. 119—124; idem. *Rectificare*, IV, 1911, p. 218; Al. Lapedatu, *Meșterii bisericilor din Țara Românească*, V, 1912, p. 183 [pietre de mormînt]; N. Iorga, Cronică. *Patrafirul de la Stănești al lui Stroe Buzescu*, XXX, 1937, p. 189.

http://patrimoniu.gov.ro

C

CANTACUZINO, familie boierească din Țara Românească și Moldova
V. Drăghiceanu, *Casa Cantacuzinilor din Măgureni*, XVII, 1924, p. 12—45 [cu foto]; Gh. Ungureanu, *Raport asupra mănăstirii Pionul sau schitul Silvestru. Castelul cnejilor Cantacuzini*, XXVI, 1933, p. 45—46; G. D. Florescu, *Casa cu lanțuri (Casa Cantacuzino—Crețulescu—Moruzi)*, ACMI, 1943, p. 101—114.

CAROL I, rege al României
D. Onciul, *Regele Carol I întemeietorul*, VII, 1914, p. 145—147 [necrolog, cu foto].

CAVALIOTI, Teodor, scriitor și profesor la Moscopole (Albania)
II. M. Chiafăzezi, *Moscopole*, XXXI, 1938, p. 134—141 [despre viața și activitatea scriitorului; cu foto manuscris].

CERKEZ, Grigore, inginer și arhitect român, membru CMI
N. Iorga, *+ Grigore Cerkez, fost președinte al Comisiunii Monumentelor Istorice. + Maiu, 1927*, XXII, 1929, p. 42 [cu foto].

CIPARIU, Timotei, filolog și lingvist român
N. Iorga, *Încă o piatră de mormînt a lui Matei Basarab. O mărturie a lui Timotei Cipariu*, XXIV, 1931, p. 78, 96.

CIURCU, proprietar de casă în București
V. Drăghiceanu, *Case vechi din București. Casele Ciurcu, strada Labirint*, IX, 1916, p. 96 [despre planul casei, dărîmată « lunile trecute »].

CÎNDEA, familie de cnezi români din Țara Hațegului
N. Iorga, *Ștefan cel Mare și mănăstirea Neamțului*, III, 1910, p. 105 nota 4.

CONSTANTIN CEL MARE, împărat roman
I. Kalinderu, *Bibliografie*, VI, 1913, p. 50 [recenzie la R. Netzhammer, *Constantin cel Mare și România*, București, 1913].

CONSTANTIN XI PALEOLOG, împărat al Bizanțului.
N. Iorga, *Sabia lui Constantin Paleologul*, XXX, 1937, p. 189 [greșit atribuită, se află la Torino].

CORBEANU, familie boierească din Țara Românească
V. Drăghiceanu, *Biserica din Corbii Mari (Vlașca)*, VI, 1913, p. 73—75.

CORNESCU, Grigore, sculptor român
N. Iorga, *Sculptorul lui Duca Vodă*, VIII, 1915, p. 46; idem, *Sculptorul refacerii de la Biserica Episcopală din Argeș*, IX, 1916, p. 19—20 [iscălit pe partea dreaptă a ușii].

CUMANII, popor migrator de origină turcă
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 14—16 [năvălirea lor, organizare, izgonire în Ungaria în 1241 și în Dobrogea].

D

DACII, popor tracic în spațiul carpato-dunărean
V. Pârvan, *Cetatea Tropaeum, Considerații istorice*, IV, 1911, p. 1—3 [Dacii, campaniile lui Traian împotriva dacilor, romanizare]; D. Berciu, *Asupra « balaurului » dacic*, XXX, 1937, p. 87—90 [reprezentare sculptată la muzeul din Vîrșeț, cu foto]. Vezi și cap. A I, DACIA.

DAPONTE, Chesarie, cronicar grec
N. Iorga, *Monumentele istorice românești și Daponte*, XXVI, 1933, p. 157—158.

DOBRESCU, negustor român din Ploiești
T. T. Socolescu, *Casa Dobrescu din Ploiești*, XIX, 1926, p. 58—60 [cu releveu și desene].

DOBROTICI, despot al Dobrogei
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 17.

DOBROMIR, mare ban în Țara Românească
V. Drăghiceanu, *Biserica lui Dobromir banul, Runcu, Vîlcea*, V, 1912, p. 184 [pisanie].

DRAGOȘ, domn al Moldovei
V. Brătulescu, *Biserici de lemn din Maramureș. Prin Maramureșul lui Dragoș și Bogdan*, XXXIV, 1941, p. 147—150.

DUCA, Gheorghe, domn al Moldovei și al Țării Românești (și familia sa)
V. Drăghiceanu, *Cetățuia din Iași. I. Studiu arheologic*, VI, 1913, p. 146—151; N. Iorga, *Sculptorul lui Duca Vodă*, VIII, 1915, p. 46.

DUDESCU, familie boierească din Țara Românească
V. Drăghiceanu, *Case vechi în București, Casele Ciurcu, strada Labirint*, IX, 1916, p. 96 [despre planul casei Dudescu].

E

ECATERINA, soția lui Alexandru III Mircea
N. Iorga, *Biserica Doamnei Ecaterina*, XXIV, 1931, p. 38—39.

ELENA, soția lui Petru Rares
Al. Lapedatu, *Biserica Sf. Gheorghe din Botoșani. 1. Istoric*, V, 1912, p. 49—52.

ELISABETA, regină a României
D. Onciul, *Regina Elisaveta*, IX, 1916, p. 1—9 [necrolog, cu foto].

ESOP, fabulist grec
M. Golescu, *O fabulă a lui Esop trecută în iconografia religioasă*, XXVII, 1934, p. 70—73.

F

FANARIOȚII, domni ai Moldovei și ai Țării Românești
N. Iorga, *Domnii fanarioți și ctitoriile*, XXII, 1929, p. 90—91; A. Busuioceanu, *Un palat domnesc din vremea fanarioților. Curtea nouă din București*, XXII, 1929, p. 123—137 [cu planurile Szulzer (1781) și Borroczyn (1852); acuarele de R. Bielitz (secolul al XIX-lea) și Bouquet (1840); gravură de Danielis (1847); cu foto și desen].

FILITTI, Ioan istoric și jurist român
Redacțional, *Comunicări, III*, XIX, 1926. p. 89 [publicații ale lui Ioan C. Filitti în periodicele SOV, RI, LAR, CL].

FLORESCU, familie boierească din Țara Românească
P. Smarandescu, *Biserica Floreasca din București*, XXVIII, 1935, p. 20—22.

FREYWALD, « inginer »
N. Iorga, *Raport al lui Freywald și I. Schlatter*, VIII, 1915, p. 46.

G

GEORGESCU-CORABIA, Gheorghe, director al Băncii comerțului
D. Berciu, *O colecție de antichități din județul Romanați — Gh. Georgescu-Corabia*, XXVII, 1934, p. 74—83 [cu foto exponate].

A. de GÉRANDO, călător francez
N. Iorga, *Cum apar monumentele românești din Ardeal unui călător frances*, XXVIII, 1935, p. 110—112.

GHICA, GRIGORE II, domn al Moldovei

http://patrimoniu.gov.ro

N. Iorga, *Cea d'intâiu visită domnească la monumente istorice și opera lui Grigore Matei-Vodă Ghica*, XIX, 1926, p. 143–146.

GHICA, GRIGORE III, domn al Moldovei
C. Karadja, *Despre investitura domnilor români*, XX, 1927, p. 58 [cu portretul domnului în costum de « bimbașa »].

GHICA, GRIGORE, domn al Țării Românești
V. Brătulescu, *Un fiu al lui Grigorașcu Ghica-Vodă înmormîntat la biserica Mihai Vodă din București*, XXIV, 1931, p. 43 [Ioan, mort în 1664; cu foto piatră de mormînt].

GHIKA-BUDEȘTI, Nicolae, arhitect român, membru CMI
A. Sacerdoțeanu, *Necrologe. N. Ghika-Budești*, XXXVII, 1944, p. 93–94 [cu foto]; *Procese verbale*, ACMI, 1943, p. 82 [elogiu adus dispărutului de către Al. Lapedatu].

GOLIA, Ioan, mare logofăt al Moldovei și familia sa
S. Zotta, *Mănăstirea Golia. Schiță istorică*, XVII, 1924, p. 107–127, 185–186 [cu arbore genealogic la p. 127].

GOȚII, neam germanic
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 10–11 [năvălire, așezarea în Dobrogea].

GRĂDIȘTEANU, familie boierească din Țara Românească
V. Brătulescu, *Biserica din Grădiștea-Vlașca*, XVII 1924, p. 174–176 [istoricul familiei ctitorilor].

GRECEANU, familie boierească din Țara Românească
N. Iorga, *O explorație arheologică și istorică a județului Olt*, XXVI, 1933, p. 123.

GULIE, Ilie, meșter român
M. Golescu, *Un arhitect român de la începutul veacului al XIX-lea: meșterul Ilie Gulie*, XXXVI, 1943, p. 109–113.

H

HAGI-PRODAN, negustor căldărar din Ploiești
T. T. Socolescu, *Casa lui Hagi-Prodan din Ploiești*, IX, 1916, p. 82–90 [cu foto casă].

HARET, Spiru, matematician, sociolog și om politic român
I. Kalinderu, *Anexe. Cuvîntare rostită în ședința de la 19 ianuarie. I*, VI, 1913, p. 55.

HASDEU, Bogdan-Petriceicu, istoric român membru CMI
Raport general CMI 1907, I, 1908, p. 30 [necrolog, cu portret].

HUNII, neam mongolic
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 12 [năvălire, lupte cu romanii și bizantinii].

I

IOAN CEL NOU, martir, ucis la Cetatea Albă
V. Drăghiceanu, *O icoană din sicriul sfîntului Ioan-cel-Nou din Suceava*, IX, 1916, p. 21–24.

IOANICHIE, arhimandrit, apoi mitropolit al Stavropoliei
Gh. Nedioglu, *Stavropoleos*, XVII, 1924, p. 147–155 [ctitor al bisericii Stavropoleos].

ION, meșter zidar sas, din Suceava
Al. Lapedatu, *Ioan, zidarul lui Petru Vodă Rareș*, V, 1912, p. 84–86 [viață și activitate]; G. Balș, *Biserici, sec. XVI*, XXI, 1928, p. 318–319.

IONIȚĂ OT BRAȘOV, zugrav român
M. Golescu, *Icoana pe sticlă a zugravului Ioniță ot Brașov*, XXXVIII, 1945, p. 8–10 [cu reproducere color].

IORGA, Nicolae, istoric român, președinte CMI
V. Brătulescu, *† N. Iorga 1871–1940*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 3–4 necrolog; cu foto]; P. Smarandescu, *Note și reflexii*, XXXV, 1942, p. 192–196; S. Sacerdoțeanu, *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 123 [la: H. D. Siruni, *Ani. Anuarul culturii armene*, București, 1941 — număr închinat lui N. Iorga].

IOSIF, episcop de Argeș
V. Drăghiceanu, *Epitaful primului episcop al Argeșului, Iosif*, IV, 1911, p. 107 [inscripție funerară, în versuri, la biserica Antim din București]; Al. T. Dumitrescu, *Mărturii documentare despre mănăstirea Argeșului*, VII, 1914, p. 142–144 [activitatea gospodărească a episcopului în cadrul mănăstirii].

IPSILANTI, Constantin, domn al Țării Românești
C. Karadja, *Despre investitura domnilor români*, XX, 1927, p. 57–59 [cortegiul în timpul ceremoniei, reproducere stampă din 1802].

ISTRATI, Constantin, chimist și medic român, președinte CMI
† Dr. C. I. Istrati, XVII, 1924, p. 142 [necrolog; cu foto].

ISTRATI-CAPȘA, Maria, colecționară
C. Moisil, *Colecțiunea Maria Istrati-Capșa*, IV, 1911, p. 135–145 [cu *Rectificare* la p. 162, subsol].

K

KALINDERU, Ion, scriitor, consilier regal, președinte CMI
E. A. Pangrati, *† Ion Kalinderu*, VII, 1914, p. 41–47 [necrolog; cu foto].

KEKAVMENOS, Katakolon, general bizantin
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 13–14 [viața și cariera sa].

KRETZULESCU, familie boierească din Țara Românească
Em. Kretzulescu, *Istoricul bisericii din Crețulești-Mănăstirea*, XXVII, 1934, p. 126–132; G. D. Florescu, *Casa cu lanțuri (casa Cantacuzino-Crețulescu-Moruzi)*, ACMI, 1943, p. 101–114.

L

LANGERON, N. Andrault, conte de, general francez în serviciul Rusiei
Al. Lapedatu, *Vechile cetăți românești după contele de Langeron*, VIII, 1915, p. 70–73.

LĂPUȘNEANU, Alexandru, domn al Moldovei
I. Marțian, *Un giuvaer domnesc pierdut. Știri și documente cu privire la marea cruce de aur a lui Alexandru Lăpușneanu*, VI, 1913, p. 78–81 [cu documente în germană]; P. P. Panaitescu, *O stampă represintînd o solie a lui Alexandru Lăpușneanu*, XVII, 1924, p. 76–77 [cu reproducere].

LECOMTE DU NOÜY, Emmanuel-Alexandre, arhitect francez
E. A. Pangrati, *† Ion Kalinderu*, VII, 1914, p. 43 [însărcinat cu restaurările de la Curtea de Argeș — mănăstirea — (1875), Trei Ierarhi — Iași (1882), Sf. Nicolae Domnesc — Iași (1884), mitropolia din Tîrgoviște (1884), Sf. Dumitru din Craiova (1885). Nu a făcut restaurări ci reclădiri din temelie, fără control tehnic]; N Iorga, *Mai vechi apărători ai stilului monumentelor bisericești*, XXVII, 1934, p. 92–93 [în 1891, Lecomte du Noüy a fost propus de ministrul Cultelor, Take Ionescu, membru al unei comisii ce urma să analizeze criticile formulate în Sf. Sinod la adresa unor picturi religioase de curînd executate]; N. Ghika-Budești, *Restaurarea bisericii mari a mănăstirii Cozia. Memoriul*, XXXI, 1938

http://patrimoniu.gov.ro

p. 22—23 [Lecomte du Noüy este primul care a afirmat că biserica mănăstirii Cozia este de tip sîrbesc]; N. Iorga, *Monumentele noastre și opera Comisiei Monumentelor Istorice*, XXXI, 1938, p. 53—35 [activitatea nefastă de restaurator împreună cu fratele său]; P. Smarandescu, *Note și reflexii*, XXXV, 1942, p. 193 [critica restaurărilor sale]. Vezi și monumentele la care a lucrat (cap. A I).

LEVIN, Pesena, meșter italian la curtea lui Constantin Brîncoveanu
V. Drăghiceanu, *Curțile domnești brîncovești IV, Curți și conace fărîmate*, IV, 1911, p. 60—63 [scurtă biografie, crucea de pe mormîntul său de la Brîncoveni].

LITOVOI, voievod al țării Litua
V. Drăghiceanu, *Săpăturile de la Vodița, Bisericile sfîntului Nicodim și a lui Litovoiu Vodă*, XXII, 1929, p. 149—156.

LUCA, pictor român din Iclod
N. Iorga, *Un pictor român în Ardeal*, VIII, 1915, p. 46 [iconar la 1699].

LUPU, Gheorghe, arhitect român la CMI
† *Arhitectul G. Lupu*, XVII, 1924, p. 91 [necrolog; cu foto].

M

MACEDONSKI, Alexandru, scriitor român
N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură. II. Macedonski și monumentele istorice*, XXVI, 1933, p. 108 [raport din 1882].

MAGHERU, Ioan, comandant de panduri
N. Iorga, *Biserica polcovnicului Ioan Măgheriu*, XXIV, 1931, p. 46.

MANOLE, meșter zidar
S. Cegăneanu, *Ceva cu privire la meșterul Manole*, III, 1910, p. 44—47. Vezi și cap. A XX. Meșteri.

MANUC BEY, bogătaș armean, dragoman al Porții
H. Teodoru, *Bucureștii Vechi. Hanul Manuc, după o fotografie din anul 1856*, XX, 1927, p. 60—62 [cu foto, litografie și desen].

MARCU, Dumitru, inginer român la CMI
H. Teodoru, † *Inginerul Dumitru Marcu*, XXXV, 1942, p. 198 [necrolog].

MATEI BASARAB, domn al Țării Românești
V. Drăghiceanu, *O tocmeală a lui Matei Basarab*, IV, 1911, p. 148; idem, *Morminte domnești. Matei Basarab, Domna Elena și fiul lor Mateiaș. Ultimele zile, meșteri și stil*, VIII, 1915, p. 170—175 [cu foto pietre de mormînt]; C. Karadja, *Notiță despre unele miniaturi înfățișînd pe Matei Vodă Basarab și pe Doamna Elena*, XIX, 1926, p. 54—57 [cu reproduceri]; V. Drăghiceanu, *O tocmeală a lui Matei Basarab*, XIX, 1926, p. 88; idem, *Pictorii lui Matei Basarab la Arnota, Vîlcea*, XX, 1927, p. 138; N. Iorga, *Mormîntul lui Udriște Năsturel?*, XXII, 1929, p. 113—115 [piatra este la Muzeul Național]; idem, *Încă o piatră de mormînt a lui Matei Basarab?*, XXIV, 1931, p. 78; V. Drăghiceanu, *Secretarul polon al lui Matei Basarab*, XXIV, 1931, p. 42 [piatră de mormînt]; N. Iorga, *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95 [recenzie la C. Georgescu, *Matei Basarab*, București, 1936].

MAVROCORDAT, Constantin, domn al Țării Românești
V. Brătulescu, *Inscripții de curînd descoperite, IV. Piatra de mormînt a Stancăi din timpul domniei lui Constantin Mavrocordat*, XXXIII 1940, fasc. 103, p. 16 [foto piatră la p. 14, 15]I.

MĂLDĂRESCU, familie boierească din Oltenia.
I. D. Trajanescu, *Biserica și culele din Măldărești (Vîlcea)*, V, 1912, p. 60—78.

MELIK, familie armeană în București
P. Smarandescu, *O casă veche: casa Melik*, XXIV, 1931, p. 137—142 [date despre familie, releveul și foto ale casei].

MIHAI VITEAZUL, domn al Țării Românești
I. Grămadă, *Hanul « La cerbul de aur » din Viena, unde a locuit Mihai-Vodă Viteazul*, III, 1910, p. 191—192 [cu desen de W. Kish]; N. Iorga, *Biserica lui Mihai Viteazul la Făgăraș*, XXX, 1937, p. 45; V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 18—19; *Procese-verbale*, ACMI, 1943, p. 23 [nu se va modifica inscripția redactată în 1877 de pe soclul statuii din București].

MIHAIL, I., pictor român la CMI
V. Brătulescu, † *Pictorul I. Mihail*, XXXVII, 1944 p. 94 [necrolog, foto].

MIHALACHE, zugrav român din Tîrgul Trotușului
N. Iorga, *Un zugrav la 1742*, VIII, 1915, p. 46.

MIHNEA al III-lea (Mihai-Radu), domn al Țării Românești
V. Drăghiceanu, *Însemnări referitoare la Mihnea al III-lea*, XXVI, 1933, p. 184—185 [scrise în 1657 pe un Nou Testament, tipărit în 1648 la Bălgrad — Alba Iulia].

MILLET, Gabriel, bizantinolog și istoric de artă francez
I. Kalinderu, *Bibliografie*, V, 1912, p. 36—37 [personalitatea și opera savantului].

MINCU, Ion, arhitect român
I. Kalinderu, *Anexe. Cuvîntare rostită în ședința de la 19 ianuarie. II.*, VI, 1913, p. 56 [necrolog]; *Ședințele Comisiunii, 1913*, VI, 1913, p. 51 [meritele decedatului; aprobarea ridicării unui bust în localul Comisiunii]. Vezi și cap. A.I. Bis. Stavropoleos.

MIRCEA CEL BĂTRÎN, domn al Țării Românești
V. Drăghiceanu, *Mormîntul lui Mircea Vodă cel Bătrîn*, XXIV, 1931, p. 20—24; V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 17 [stăpînirea Dobrogei de către Mircea cel Bătrîn].

MORUZI, familie boierească și domnească în Țara Românească și Moldova
G. D. Florescu, *Casa cu lanțuri (Casa Cantacuzino—Crețulescu—Moruzi)*, ACMI, 1943, p. 101—114.

MOVILĂ, familie boierească și domnească din Moldova
P. P. Panaitescu, *Fundațiuni religioase românești în Galiția*, XXII, 1929, p. 1—17.

N

NEAGA, soția lui Mihnea al III-lea domnul Țării Românești
V. Drăghiceanu, *Inelul lui Vlaicu clucerul, tatăl doamnei Neaga*, XXVI, 1933, p. 39.

NEGRU VODĂ (Radu I), domn al Țării Românești
V. Drăghiceanu, *O biserică a lui Radu Vodă (Negru). Zghiabul, Vîlcea*, V, 1912, p. 135 [inscripție, pomelnic]; idem, *Statua lui Negru-Vodă din Argeș*, VI, 1913, p. 195. Vezi și RADU I.

NICODIM, călugăr greco-sîrb
V. Drăghiceanu, *Săpăturile de la Vodița. Bisericile sfîntului Nicodim și a lui Litovoiu-Vodă*, XXII, 1929, p. 149—156; Al. Bărcăcilă, *Un tropar al prea-cuviosului Nicodim*, XXVI, 1933, p. 43.

O

OBRENOVICI, familie domnitoare sîrbească
V. Drăghiceanu, *Un mormînt al Obrenovicilor în București*, XX, 1927, p. 138 [inscripție pe o cruce la Mogoșoaia].

http://patrimoniu.gov.ro

ONCIUL, Dimitrie, istoric român, președinte CMI
Omagiu memoriei lui Dimitrie Onciul, lămuritorul originelor Principatelor Române, X–XVI, 1917–1924, p. 1 [necrolog; cu foto].

P

PAPPASOGLU, Dimitrie, maior român, colecționar
N. Iorga, *În legătură cu o « Călăuză » necunoscută a maiorului D. Papazoglu*, XXXII, 1939, p. 145–151 [detalii biografice despre autor și familia sa].

PĂTRUȚ, Picu, pictor miniaturist și caligraf român
N. Iorga, *Cronică*, XXXII, 1939, p. 43 [despre reproduceri în ATG, martie-iunie 1940].

PÂRVAN, Vasile, arheolog român, membru CMI
I. Andrieșescu, *Vasile Pârvan*, XXII, 1929, p. 145–148 [necrolog; cu foto].

PECENEGII, neam turcic, migrator
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 14 [în Dobrogea].

PETRANU, Coriolan, istoric de artă român, la Cluj
G. Oprescu, *Necroloage. † Coriolan Petranu*, XXXVIII, 1945, p. 80–81 [viață, activitate].

PETRU RAREȘ, domn al Moldovei
Al. Lapedatu, *Ioan, zidarul lui Petru Vodă Rareș*, V, 1912, p. 83–86; N. Iorga, *Două evangheliare ale fiilor lui Petru Rareș descoperite de d. M. Beza*, XXVII, 1934, p. 87–90 [din 1543 și din 1551, cu foto]; idem *La biserica lui Petru Rareș din Tîrgul Frumos*, XXVIII, 1935, p. 80.

POTEMKIN, Grigori, cneaz, om politic și militar rus
S. Zotta, *Mănăstirea Golia. Schiță istorică*, XVII, 1924, p. 116 [moartea și îngroparea sa la biserica Golia din Iași].

R

RADU I, domn al Țării Românești
C. Moisil, *Monetele lui Radu I Basarab*, X–XVI, 1917–1923, p. 122–133.

RADU CEL MARE, domn, al Țării Românești
G. Balș, *O biserică a lui Radu cel Mare în Serbia, la Lopușna*, IV, 1911, p. 194–199.

RADU DE LA AFUMAȚI, domn al Țării Românești.
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 4 și nota 1 [uciderea domnitorului; piatra de mormînt].

RADU PAISIE, domn al Țării Românești
V. Brătulescu, *Mănăstirea Valea din județul Muscel, o ctitorie necunoscută a lui Radu Paisie*, XXIV, 1931, p. 11–19 [istoric, descriere, pomelnic, inscripție, pietre de mormînt, foto]. -

REFERENDARU, Alexandru, arhitect român la CMI
V. Drăghiceanu, *† Alexandru Referendaru*, XIX, 1926, p. 87 [necrolog, foto].

RUDEANU, familie boierească din Țara Românească
V. Drăghiceanu, *Biserica din Ruda–Argeș*, XXII, 1929, p. 121; N. Iorga, *O explorație arheologică și istorică a județului Olt*, XXVI, 1933, p. 122.

RUȘII, neam slav
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 12–13 [lupte cu bizantinii].

S

SAMSON, judecător israelit
M. Golescu, *« Prea puternicul Samson »*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 85–87 [teme iconografice].

SAȘII, coloniști germani în Transilvania
S. Cegăneanu, *Ceva despre proveniența și arta vechilor noastre argintării*, IV, 1911, p. 29–33 și nota 6 [colonie de sași fierari și argintari la Kiprovaț (Bulgaria), Ianevo și Novo-Brdo (Serbia); despre argintarul George Mai, cu foto argintării]; Al. Lapedatu *Meșterii bisericilor moldovene*, V, 1912, p. 23–29 [meșteri din Bistrița; Ion Zidarul]; G. Balș, *Biserici sec. XVI*, XXI, 1928, p. 318–320 [meșteri din Ardeal, în special din Bistrița]; N. Iorga, *Pietrele de mormînt ale Sașilor din Baia*, XXIV, 1931, p. 1–6; R. Gassauer, *Teracote sucevene*, XXVIII, 1935, p. 145–146 [olari sași din Radna se instalează la Baia în a doua-jumătate a secolului al XIII-lea; zidari din Bistrița; Ion Zidarul; sculptorul Veit Stoss; ceramica de la cetatea Sucevei e probabil de origină săsească]; B. Slătineanu, *Despre teracotele sucevene*, XXX, 1937, p. 135–142 [combate teoria lui Gassauer despre originea săsească a teracotelor găsite la Suceava].

SĂCUIANU, Neagoe, mare ban
V. Drăghiceanu, *Testamentul marelui ban Neagoe Săcuianu și ctitoriile sale*, XXVI, 1933, p. 38 [biografie].

SCHLATTER, I., « arhitect monasticesc »
N. Iorga, *Raport a lui Freywald și I. Schlatter*, VIII, 1915, p. 46.

SCRIBAN, Romulus, poet român
N. Iorga, *O descriere în versuri a bisericii episcopale din Curtea de Argeș*, XXVI, 1933, p. 116–117 [poezie din 1866].

SEVASTOS KYMENITES, profesor grec la București pe vremea lui Constantin Brîncoveanu
N. Iorga, *Piatra de mormînt a lui Sevastos Chimenitul din Trapezunt*, XXIV, 1931, p. 154–155 [se afla la Muzeul de antichități; cu foto]; idem, *Cronică*, XXVI, 1933, p. 139–140 [detalii biografice].

SILVESTRU, patriarh al Antiohiei
N. Iorga, *O biserică siriană în București*, XXII, 1929, p. 97–100 [ctitorul bisericii Sf. Spiridon Vechi din București].

SLOBOZIANU, dr. H., colecționar român
V. Brătulescu, *Colecția dr. H. Slobozianu*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 42–43.

SMARANDESCU, Paul, arhitect român
P. Antonescu, *Necroloage. † Arhitectul Paul Smarandescu*, XXXVIII, 1945, p. 81.

SOCOL, mare vornic în Țara Românească
V. Drăghiceanu, *Podul lui Socol din Cornățeni*, III, 1910, p. 144.

SOLOMON, colonel român
N. Iorga, *O explorație arheologică și istorică a județului Olt*, XXVI, 1933, p. 122–123.

STANCA,
V. Brătulescu, *Inscripții de curînd descoperite. IV. Piatra de mormînt a Stancăi din timpul domniei lui Constantin Mavrocordat*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 16 [cu foto piatră la p. 14 și 15].

STOSS, Veit, sculptor și pictor german
Al. Lapedatu *Meșterii bisericilor din Țara Românească*, V, 1912, p. 181 [activitate; a avut copii în Transilvania (Brașov); Veit fiul a lucrat la Curtea de Argeș]. Vezi și cap. A. XX. *Meșteri*.

SZATHMARY, Carol Popp de, pictor și grafician român
Al. Lapedatu, *Biserica cea mare a mănăstirii Cozia*, I, 1908, p. 92 [se anunță că CMI posedă o serie de lucrări ale pictorului la Administrația Casei Bisericii: Mitropolia din Tîrgoviște, biserica Radu-Vodă, mănăstirea Cozia, mitropolia din București, biserica Stavropoleos, mănăstirea Surpatele, schitul Măgureanului. Se publică ca

http://patrimoniu.gov.ro

supliment mănăstirea Cozia]; idem, *Mănăstirea Radu-Vodă și biserica Bucur din Capitală*, I, 1908, p. 189 [descrierea acuarelelor, publicarea primei ca supliment].

Ș

ȘTEFAN CEL MARE, domn al Moldovei
Al. Lapedatu, *Un vechi epitaf și o nouă inscripție de la Probota*, I 1908, p. 166—167 [Doamna Oltea, mama lui Ștefan]; N. Iorga, *Ștefan cel Mare și mănăstirea Neamțului*, III, 1910, p. 97—106 [istoricul mănăstirii pînă la Ștefan cel Mare; cu foto m-re]; Al. Lapedatu, *O biserică a lui Ștefan cel Mare în Țara Românească*, III, 1910, p. 107—109 [Sf. Paraschiva din R. Sărat; cu foto]; V. Drăghiceanu, *Cronică. De la palatul lui Ștefan cel Mare din Vaslui*, VIII, 1915, p. 93—94 [capitel sculptat, cu foto]; idem, *Palatul lui Ștefan din Iași*, IX, 1916, p. 48; idem, *Miniaturi din timpul lui Ștefan cel Mare*, XVIII, 1924, p. 93 [Apostol și evangheliar, în Rusia]; G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 1—331 [cu foto și indice]; V. Drăghiceanu, *Comunicări, Incinta palatului din Iași*, XXVI, 1933, p. 38 [urme descoperite în fața Palatului administrativ]; Șt. Balș, *Biserica lui Ștefan cel Mare de la Vad, jud. Someș*, XXXVI, 1943, p. 75—83 [cu foto și releveu].

ȘTEFAN II MUȘAT, fiul lui Alexandru cel Bun, domn al Moldovei.
N. Iorga, *Ștefan cel Mare și mănăstirea Neamțului*, III, 1910, p. 100—105 [al doilea ctitor al mănăstirii Neamț; uciderea sa în 1447; îngropat la m-rea Neamț; cu foto piatră de mormînt].

ȘTEFAN, mitropolit al Ungrovlahiei pe vremea lui Matei Basarab
V. Drăghiceanu, *O ctitorie mitropolitană. Biserica din Rămeștii -Vîlcei*, IV, 1911, p. 130—131; idem, *Un epitaf al mitropolitului Ștefan din anul 1652*, XXII, 1929, p.- 29—33 [în colecția Ana Lahovari; cu foto].

ȘTEFAN, zugrav moldovean
N. Iorga, *Cel dintîiu zugrav moldovean*, VII, 1914, p. 193 [ante 1443].

ȘTIRBEI, familie boierească și domnească din Țara Românească
N. Iorga, *O explorație arheologică și istorică a județului Olt*, XXVI, 1933, p. 122.

T

TĂTARII, neam mongol migrator
V. Brătulesu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 17 [năvălire; prezență în Dobrogea].

TATTARESCU, Gheorghe pictor român
H. Teodoru, *Schitul Mărculești—Flămînda în Albumul Național al pictorului Gheorghe Tattarescu*, XXXVI, 1943, p. 114—116 [cu reproduceri].

TĂUTUL, Ion , mare logofăt în Moldova
N. Ghika-Budești *Biserica Logofătului Tăutu din Bălinești*, IV, 1911, p. 200—211 [cu relevee, planuri, foto]; Al. Lapedatu, *Inscripțiile bisericii din Bălinești*, IV, 1911, p. 212—218 [pisanie, morminte, detalii despre familie].

TOCILESCU, Grigore, istoric și arheolog român, membru CMI
I. Kalinderu, *Cronică. † Gr. G. Tocilescu*, II, 1909, p. 141—142 [necrolog; cu foto].

TRACII, neam indoeuropean
G. Mateescu, *Cercetări cu privire la Traci. A) Emendațiuni la Corpus I.L.*, IX, 1916, p. 29—42.

TRENK, Henric, pictor și grafician de origină elvețiană
Al. Lapedatu, *Schiturile și metoașele mănăstirii Bistrița din Vîlcea*, I, 1908, p. 94 [peste 100 acuarele și desene făcute la indicațiile lui Al. Odobescu, privind monumentele din jud. Argeș și Vîlcea. Se găseau în 1908 la Muzeul etnografic și de artă națională al lui A. Tzigara Samurcaș].

TUDOSCA, soția lui Vasile Lupu domn al Moldovei
N. Iorga, *Tapițeriile doamnei Tudosca a lui Vasile Lupu*, VIII, 1915, p. 145—153.

TURBULEA, Toma, pictor român
E. Minea, *Un pictor român în secolul al XVI-lea*, III, 1910, p. 142—144.

U

UDRIȘTE, Năsturel, boier cărturar din Țara Românească
N. Iorga, *Mormîntul lui Udriște Năsturel?*, XXII, 1929, p. 113—115 [piatră de mormînt la Muzeul Național]; idem, *Încă o piatră de mormînt a lui Matei Basarab?*, XXIV, 1931, p. 78; vezi și cap. A. I Herăști, jud. Giurgiu.

V

VAILLANT, Jean, A., cărturar și profesor francez
N. Iorga, *O inscripție pierdută*, VIII, 1915, p. 122—123.

VENIAMIN, arhimandrit, egumenul mănăstirii Zagavia, jud. Iași
I. Popovici, *Un zugrav român necunoscut din veacul al XVIII-lea (1750-1838)*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 39—48.

VERUSSI, Petru, pictor român
N. Iorga, *Monumentele istorice în vechea noastră literatură. III. Petru Verussi*, XXVI, 1933, p. 108—115 [cercetări efectuate post 1870].

VLAD I, domn al Țării Românești
G. Severeanu, *Moneda lui Vlad I-iu domn al Țerii Românești de la 1395/96—1397 Decembre*, XXVI, 1933, p. 35—36.

VLAD ȚEPEȘ, domn al Țării Românești
C. C. Giurescu, *O biserică a lui Vlad Țepeș la Tîrșor*, XVII, 1924, p. 74—75.

VLADISLAV I (VLAICU), domn al Țării Românești
V. Drăghiceanu, *Icoana lui Vladislav-Vodă din Muntele Athos, aflată la Lavră*, XIX, 1926, p. 123; A. Sacerdoțeanu, *Mormîntul de la Argeș și zidirea Bisericii Domnești*, XXVIII, 1935, p. 54—57.

VLAHII (românii), la sud de Dunăre și în Peninsula Balcanică
V. Brătulescu, *Hârșova*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 16—17 [teritoriu ocupat de Vlahi; imperiul româno-bulgar, informații din cronicari bizantini și francezi].

VLAICU, clucer, tatăl doamnei Neaga
V. Drăghiceanu, *Inelul lui Vlaicu clucerul, tatăl Doamnei Neaga*, XXVI, 1933, p. 39.

Z

ZAGORITZ, Alexandru, arhitect CMI
† Arhitectul Al. Zagoritz, XVII, 1924, p. 91 [necrolog; cu foto].

http://patrimoniu.gov.ro

C' INDICE PE AUTORI (BCMI—ACMI)[1]

A

AMBROJEVICI, C.
— *Raport**, ACMI, 1942, p. 171—173.
— *Raport**, ACMI, 1943, p. 95—96.
ANDRIEŞESCU, Ion
— *Asupra epocii de bronz în România**, VIII, 1915, p. 154—166, (167—169).
— *Sultana. Descoperirile arheologice din vara anului 1923*, XIX, 1926, p. 170—185 (189—190); XXII, 1929, p. 17—87 (96), 165—171 (192).
— *Vasile Pârvan**, XXII, 1929, p. 145—148 (192).
— *Raport special nr. 1. Achiziţia colecţiei preistorice Gr. Buţureanu*, ACMI, 1915, p. 183—186.
— *Raport special nr. 2. Orînduirea secţiei preistorice a Muzeului Naţional*, ACMI, 1915, p. 186.
— *Raport special nr. 3. Obiectele preistorice din colecţiunea prefecturii de Durostor*, ACMI, 1915, p. 187—190.
ANTONESCU, Petre
— † *Arhitectul Paul Smarandescu*, XXXVIII, 1945, p. 81.
ANTONOVICI, Ion
— *Cetatea de pămînt de la Bîrlad*, VII, 1914, p. 13—15, (15).
— *Raport a, b, c**, ACMI, 1914, p. 93—95.
ARION, Constantin C.
— *Cuvîntări rostite la Comisiune în 1912*, I, 2, V, 1912, p. 191.
— *Deciziune*, IV, 1911, p. 112 [numirea sculptorului C. Bălăcescu în serviciul Comisiunii].
ATANASESCU, Ion
— *Restaurarea bisericii mari de la mănăstirea Cozia. Extras din memoriul de şantier*, XXXI, 1938, p. 32—33.

B

BALŞ, George
— *O biserică a lui Radu cel Mare în Serbia, la Lopuşna*, IV, 1911, p. 194—199.
— *Messembria** [2], V, 1912, p. 1—22.
— *Sfîntul Munte**, VI, 1913, p. 1—49.
— *Mănăstirea din Nicopoli*, VII, 1914, p. 148—152.
— *Biserica de lemn din Pâroşi*, VIII, 1915, p. 124—125.
— *Bogdan Serai*, IX, 1916, p. 10—14.
— *Biserica Mirăuţi din Suceava*, XVII, 1924, p. 169—173 (193).
— *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, XVIII, 1925, p. 1—290, 317—331, (291—315).
— *Sfînta Paraschiva din Ştefăneşti-Botoşani* [3], XIX, 1926, p. 28—36 (48).
— *Cîteva observaţiuni în privinţa bolniţei Coziei*, XX, 1927, p. 49—53 (114).
— *Biserici sec. XVI**, XXI, 1928, p. 1—349, 384—397, (350—383).
— *Rotocoalele de smalţ moldoveneşti*, XXII, 1929, p. p. 44 (48).
— *Zugravi moldoveni*, XXII, 1929, p. 141 (144).

[1] Articolele notate cu asterisc au titlul prescurtat; pentru titlul complet, vezi *Introducere. 6. Prescurtări bibliografice*. Unele articole, de obicei scurte, sînt cuprinse în cadrul unor generice ca: *Însemnări, Cronică, Note, Comunicări, Oficiale*. Pentru simplificare, aceste generice au fost menţionate doar atunci cînd ajută la înţelegerea textului.
Cifrele în paranteză reprezintă pagina la care articolul are un rezumat în limba franceză. Acolo unde acest rezumat se află pe aceeaşi pagină cu sfîrşitul articolului, faptul nu mai este menţionat.
[2] În colaborare cu N. Ghika-Budeşti.
[3] În colaborare cu R. Bolomey.

— *Chenarele ferestrelor bisericii din Dolheştii Mari*, XXII, 1929, p. 162—164, (192).
— *Grinda şi arcul*, XXIV, 1931, p. 66—69, (96).
— *Despre biserica Prislopului*, XXIV, 1931, p. 97—100, (144).
— *Cronică: În privinţa Coziei*, XXVI, 1933, p. 93—94, (100);
— *O piatră de mormînt de la Dragomireşti*, Ibidem, p. 94.
— *Biserica din Fundeni—Prahova*, ACMI, 1914, p. 75-79.
BALŞ, Ştefan
— *Biserica Sf. Elefterie din Bucureşti*, XXVII, 1934, p. 133—142 (144).
— *Vechea pardoseală a bisericii Precista din Bacău*, XXVIII, 1935, p. 91 (96).
— *Biserica lui Ştefan cel Mare de la Vad, jud. Someş*, XXXVI, 1943, p. 75—83.
— *Casa din Leordeni*, XXXVIII, 1945, p. 64—71 (72—76).
BALTAZAR, Alexandru
— *Frescurile de la Colţea*, I, 1908, p. 120—132.
— *Decoraţiunile de la paraclisul metropolitan din Bucureşti*, II, 1909, p. 33—39.
— *Frescurile de la Hurezi*, II, 1909, p. 73—84, 123—132; III, 1910, p. 11—16.
BARNEA, Ion
— *Cronică* XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 46—47, (48) [recenzie la cartea lui G.A. Sotiriu privind odoarele patriarhiei din Constantinopol].
— *Un manuscris grecesc cu miniaturi din Biblioteca Academiei Române*, XXXVI, 1943, p. 102—108.
— *Indice*, XXXVI, 1943, p. 127—130.
— *Tetraevanghelul de la Căldăruşani*, XXXVII, 1944, p. 58—68.
— *Indice*, XXXVII, 1944, p. 99—103.
— *Indice*, XXXVIII, 1945, p. 39—93.
BĂLĂŞEL, Teodor
— *Cronică: Schitul Jghiabul*, XXXI, 1938, p. 94—95 (96).
BĂRCĂCILĂ, Alexandru
— *Raport despre starea monumentelor din Turnu Severin*, VI, 1913, p. 139—142.
— *Cărămizi romane de la Drobetae*, VII, 1914, p. 39.
— *O inscripţie romană de la T—Severin*, VIII, 1915, p. 192.
— *Însemnări din Gorj**, XX, 1927, p. 44—47.
— *De la Vodiţa: o nouă inscripţie latină*, XXIV, 1931, p. 43—44 (48).
— *Un tropar al prea-cuviosului Nicodim*, XXVI, 1933, p. 43 (47).
— *Propuneri în legătură cu antichităţile şi monumentele de la Turnu Severin*, XXVII, 1934, p. 94—95 [Scrisoare către N. Iorga].
— *Cronică* [ruinele de la Firizul Ilovăţului. Ruine la Turnu Severin. Urme romane la Drajna], XXVIII, 1935, p. 92—94 (96).
— *Mănăstirea Coşuştea—Crivelnicu, Mehedinţi. Descoperire arheologică*, XXVIII, 1935, p. 165—184 (192).
— *Comunicări: « Bărboiu, Botoşeşti-Paia »*, XXX, 1937, p. 132—135 (144).
— *Cetatea Severinului. Început de cercetări arheologice*, XXX, 1937, p. 149—166, (192).
— *Cetatea Severinului. Raport sumar cu rezultatul săpăturilor din 1938, 1939*, XXXII, 1939, p. 74—88 (96).
— *Ştiri noi din preajma Porţilor de Fier: Drubeta, Transdrubeta, Transdierna*, XXXII, 1939, p. 152—174 (192).
— *Cîteva icoane cu mucenici şi arhangheli ostaşi călăreţi*, XXXIII, 1940, fasc. 103—104, p. 88—93 (96).
— *Raport**, ACMI, 1915, p. 170—173.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Raport asupra cercetărilor de la Drajna de Sus, Prahova*, ACMI, 1942, p. 106—109.
— *Raport asupra acoperişurilor protectoare la therme şi la palestra lor de la Cetatea Severinului*, ACMI, 1942, p. 157—158.

BECU, St.
— *Lucrări executate în 1926**, XIX, 1926, p. XIII.
— *Comunicări*: *Biserica Sf. Gheorghe din Cîmpulung Muscel*, XXVIII, 1935, p. 89—90 (96); *Biserica Fundeni din Cîmpulung Muscel*, ibidem, p. 90—91(96).

BERCIU, Dumitru
— *Generalităţi asupra preistoriei Olteniei**, XXVII, 1934, p. 30—38 (48).
— *O colecţie de antichităţi din judeţul Romanaţi*: *Gh. Georgescu-Corabia*, XXVII, 1934, p. 74—83 (84).
— *Săpături**, XXVIII, 1935, p. 26—30 (48).
— *Antichităţi medievale din Oltenia*[4], XXX, 1937, p. 72—83 (96).
— *Asupra « balaurului » dacic*, XXX, 1937, p. 87—90 (96)
— *Notă* [la articolul lui Chiafăzezi despre Moscopole]., XXXI, 1938, p. 141—142.

BERCIU, Ion
— *Antichităţi medievale din Oltenia*[5], XXX, 1937, p. 72—83 (96).

BEZVICONI, Gheorghe
— *Comunicări*: *material istoric din Basarabia*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 43—47 (48).

BOBULESCU, Constantin
— *Cronică*: *O inscripţie a palatului episcopal din Buzău de la începutul secolului al XVIII-lea*; *Poate fi vorba de o nouă pictură a mănăstirei Rîşca în secolul al XVI-lea?*, VIII, 1915, p. 190—191.
— *Candela de la temelia bisericii din Cotmeana*, ACMI, 1942, p. 110—136.

BOGDAN, Ion
— *Raport înaintat Academiei Române cu privire la Biserica Domnească de la Curtea de Argeş*[6], VIII, 1915, p. 141—143

BOGDAN, R.
— *Cronică*: *Urme preistorice în valea Trotuşului*, XXIV, 1931, p. 143 (144).

BOLOMEY, Radu
— *Sfînta Paraschiva din Ştefăneşti-Botoşani*[7], XIX, 1926, p. 28—36, (48).

BOROIANU, Dumitru
— *Anexe II, III*[8] [pietre de mormînt de la biserica Precista din Bacău], IV, 1911, p. 158.

BOŠKOVIČ, Dj.
— *Le narthex de Cozia avait-il un étage supérieur? À la mémoire de Georges Balş*, XXVII, 1934, p. 121—125 (144).
— *Quelques observations sur l'architecture de l'église de Tismana*, XXVII, 1934, p. 185—189, (192).
— *Du nouveau au Mont-Athos*, XXXII, 1939, p. 64—69, (96).

BRĂTULESCU, Victor
— *Inscripţii slave religioase din Biserica Domnească de la Curtea de Argeş*, X—XVI, 1923, p. 190—191, (192).
— *Biserica din Grădiştea-Vlaşca*, XVII, 1924, p. 174—176 (193).
— *Ctitoriile lui Mişa Anastasievici*: *biserica din Clejani-Vlaşca şi cea din Brînceni-Teleorman*, XVII, 1924, p. 187 (194).
— *Comunicări*: *Biserica din Crevedia*, *Biserica din Crevedia Mică*. *Biserica din Zădăriciu*, *Biserica cimitirului din Clejani*. *Biserica din Obedeni*, XIX, 1926, p. 88—89.
— *Comunicări*: *Biserica Sf. Ilie din Roşiorii de Vede*. *Biserica Sf. Vineri din Roşiorii de Vede*. *Biserica Sf. Spiridon din Roşiorii de Vede*. *Biserica Ţigănia-Drăgăneşti*. *Biserica din Gratia-Vlaşca*, XIX, 1926, p. 124—125.
— *Biserici din Olt*, XXII, 1929, p. 138—141, (144).
— *Mănăstirea Valea din judeţul Muscel. O ctitorie necunoscută a lui Radu Paisie*, XXIV, 1931, p. 11—19, (48)
— *Un fiu al lui Grigoraşcu Ghica-Vodă, înmormîntat la biserica Mihai Vodă din Bucureşti*, XXIV, 1931, p. 43, (44).
— *Schitul Valea-Mare (Muscel)*, XXIV, 1931, p. 46, (48).
— *Biserici din judeţul Argeş*, XXVI, 1933, p. 39—43, (47).
— *Comunicări*: *Biserica din Racoviţa-Muscel*. *Cula din Racoviţa-Muscel*. *Călimăneşti*. *Crucea din Căciulata*, *Mănăstirea Frăsineiul din judeţul Vîlcea*. *Schitul Bunea-Dîmboviţa*. *Cîineni—Argeş*. *Păpuşa din j. Argeş*, XXVI, 1933, p. 83—91, (100).
— *Comunicări*: *Biserici din Argeş şi Vîlcea*, XXVII, 1934, p. 39—47, (48).
— *Elemente profane în pictura religioasă*, XXVII, 1934, p. 49—67, (96).
— *Comunicări*: *I. Biserici din Transilvania şi Bucovina*. *II. Bisericile din ţinutul Baia Mare*. *III. Biserici din Bucovina*, XXVIII 1935, p. 81—89, (96).
— *Elemente profane în pictura religioasă. Sfîntul Ilie şi căruţa cu caii de foc*, XXVIII, 1935, p. 127—135, (144).
— *Biserici din Transilvania. Biserici întărite*, XXX, 1937, p. 1—42, (48).
— *Cronică*, XXX, 1937, p. 44 [recenzie la Barbu Slătineanu, *Trei plăci de ceramică românească din secolul al XVI-lea*].
— *Biserici din Vîlcea*, XXX, 1937, p. 49—65 (96), 97—109, (144).
— *Pietrele mormîntale de la museul din Folticeni*, XXXI, 1938, p. 38—44, (48).
— *Cronică*: XXXI, 1938, p. 45—47, (48) [răspuns la recenzia lui Em. Hagi-Mosco despre *Les arts mineurs en Roumanie*. *I* de N. Iorga].
— *Biserici din valea Teleajenului*, XXXI, 1938, p. 167—188, (192).
— *Biserici din Prahova*, XXXII, 1939, p. 15—34, (48) 49—63, (96); XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 68—82, (96), fasc. 105, p. 25—33, (48).
— *Biserici de cîmp*, XXXII, 1939, p. 97—132, (144).
— *Mănăstirea Zamfira*, XXXII, 1939, p. 175—185, (192)
— *Inscripţii de curînd descoperite*, XXXIII, 1940, fasc. 103:
— *I. Biserica Sf. Vineri din Tîrgovişte*, p. 5; *II. Pietrele de mormînt de la Suslăneşti-Muscel*, p. 5—12; III. *Brătieni-Argeş*, p. 12—15; *IV. Piatra de mormînt a Stancăi din timpul domniei lui Constantin Mavrocordat*, p. 16; *V. Crucea din curtea bisericii de la Jiblea*, p. 17; *VI. Biserica Sf. Ilie Gorgan, Bucureşti*, p. 17.
— *Cronică*: *mutare de biserică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 95.
— *Hîrşova**, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 3—24 + 3 pl. (48).
— *† N. Iorga, 1871—1940*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 3—4.
— *Mănăstirea Polovragi*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 5—33 + 6 pl. (34).
— *Comunicări*: *Biserica din Teleşti-Costeşti, Argeş*, *Biserica Udricani din Bucureşti*, *Colecţia Dr. H. Slobozianu*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 42—43 (48).
— *Biserici din Maramureş. Introducere*, XXXIV, 1941, p. 3—7.
— *Biserici de lemn din Maramureş*, XXXIV, 1941, p

[4] În colaborare cu I. Berciu.
[5] În colaborare cu D. Berciu.
[6] În colaborare cu D. Onciul şi cu aprobarea lui N. Iorga.
[7] În colaborare cu G. Balş.
[8] La articolul lui V. Drăghiceanu, *Mormintele de la Precista-Bacă*.

http://patrimoniu.gov.ro

—150, 153—165, (151—152) + XXXIV pl. + hartă; cu 259 foto.
— *Icoane românești*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 2bis, 38 bis; fasc. 106, p. 4 bis,; XXXIV, 1941, p. 8 bis [planșe color afară din text].
— † *Pictorul I. Mihail*, XXXVII, 1944, p. 94.
— *Prefață*. ACMI, 1942, p. 3.
— *Dare de seamă**, ACMI, 1942, p. 79—89.
— *Prefață*, ACMI, 1943, p. 3.

BRÉHIER, Louis
— *Arta română* (*N. Iorga și G. Balș*: « *Istoria vechii arte române* »), XVII, 1924, p. 1—7, 51—57 (traducere de N. Ghika-Budești).

BUGAN, Constantin, medelnicer
— [*Raport*], vezi Zotta, Sever.

BULAT, Toma G.
— *Mănăstirea Berislăvesti, județul Argeș*, XVII, 1924, p. 78.

BUSUIOCEANU, Alexandru
— *Un palat domnesc din vremea fanarioților*: *Curtea Nouă din București*, XXII, 1929, p. 123—137 (144).

C

CANCEL, Petre
— *Inscripții slave de pe filactere*, X-XVI, 1917—1923, p. 192.

CANTACUZINO, Grigore G.
— *Biserica din Popești-Vlașca*[9], XXIV, 1931, p. 40—42.

CAROL I, regele României
— *Decret pentru palatul de la Potlogi*, III, 1910, p. 140.
— [Decret pentru numirea lui Er. A. Pangrati în Comisiune], IV, 1911, p. 111.
— [Decret pentru numirea sculptorului C. Bălăcescu în serviciul Comisiunii], IV, 1911, p. 112.
— *Raport ministerial și decret regal pentru declararea ca monument istoric a schitului Negru Vodă din Cetățeni-Muscel*, V, 1912, p. 136.
— *Noua lege pentru conservarea și restaurarea monumentelor istorice*, VI, 1913, p. 87—89.
— *Schimbări și numiri noi la Comisiune* [decrete], VI, 1913, p. 196—197.
— *Noi monumente istorice* [decrete], VI, 1913, p. 197—198.

CEGĂNEANU, Spiridon P.
— *Din odoarele bisericești ale Muzeului Național*, III, 1910, p. 1—10.
— *Ceva cu privire la meșterul Manole*, III, 1910, p. 44—47.
— *Ceva despre proveniența și arta vechilor noastre argintării*, IV, 1911, p. 29—33.
— *Cîteva observațiuni asupra bisericii Colțea*, IV, 1911, p. 47—48.
— *O fotografie din 1856 a orașului București*, IV, 1911, p. 48.
— *Cîteva observațiuni asupra basilicei cu baptisteriu de la Adamclisi*, IV, 1911, p. 192—193.
— *Observațiuni asupra sfeșnicului de la Vieroș*, V, 1912, 124—125.
— *Constatări și ipoteze asupra construcției bisericii Tismana*, V, 1912, p. 128—130.
— *Cîteva observațiuni în legătură cu vechea mitropolie din Tîrgoviște*, VI, 1913, p. 123—127.

CERKEZ, Grigore
— *Raport general al CMI 1907**[10], I, 1908, p. 29—46.
— *Raport general CMI 1908**[10], I, 1908, p. 169—186.

[9] În colaborare cu George D. Florescu.
[10] În colaborare cu I. Kalinderu, Gr. G. Tocilescu, N. Gabrielescu, Al. Lapedatu.

— *Raport general CMI 1909**[11], II, 1909, p. 181—190
— *Restaurarea Bisericii domnești*, X—XVI, 1917—1923, p. 77—94, (270—272).

CHIAFĂZEZI, Ilie M.
— *Moscopole**, XXXI, 1938, p. 134—141, (144).

CHIȚULESCU, Traian
— *Biserica fostei mănăstiri Berca*, XXXVII, 1944, p. 69—75, (75—76).

CIOBANU, Ștefan
— *RSR Chișinău 1926**[12], XIX, 1926, p. XV.

CIUCEANU, Ștefan
— *Raport**, ACMI, 1914, p. 97—113.
— *Raport**, ACMI, 1915, p. 119—150 + 26 anexe:
1. *Mănăstirea Gura Motrului (jud. Mehedinți)*, p. 151—152.
2. *Biserica din Țînțăreni (fostă mănăstire) jud. Dolj*, comunicate de preot Nicolae Pretorian, p. 152—154.
3. *Dela biserica Jitianu (Dolj)*, p. 154—155.
4. *Pisania bisericii din comuna Piscu-Sadova (Dolj)*, p. 156.
5. *Pisania bisericii Sîrsca (cătun al comunei Belot, jud. Dolj)*, p. 150.
6. *Biserica Mîntuleasa, Craiova*, p. 156—158.
7. *Biserica Sf. Mina, Craiova*, p. 158—159.
8. *Biserica Sfinții Apostoli — Craiova*, p, 160—161.
9. *Biserica Sfinții Apostoli — Craiova*, p. 161.
10. *Biserica Obedeanu — Craiova*, p. 161—162.
11. *Inscripția de pe o icoană împărătească de la biserica Mîntuleasa din Craiova*, p. 163—164.
12. *Biserica Sf. Nicolae Brînduşa (Brînduşul?) Craiova* p. 165.
13. *La biserica Sf. Spiridon Craiova*, p. 165—166.
14. *Pisania bisericii Așu din Craiova*, p. 166—167.
15. *Inscripții pe clopotele bisericii «Sf. Treime», Craiova*, p. 166.
16. *Inscripții pe clopotele bisericii Sf. Gheorghe-Nou Craiova*, p. 166.
17. *Pe clopotele de la biserica Sf. Gheorghe-Vechiu din Craiova*, p. 168.
18. *Inscripții pe clopotele bisericii Sf. Spiridon, Craiova*, p. 168.
19. *Pe clopotele bisericii Sf. Nicolae-Craiovița (Craiova)*, p. 168.
20. [*Inscripții*] *pe clopotul de la biserica Sf. Apostoli Craiova*, p. 168.
21. [*Inscripții*] *pe clopotul de la biserica Sf. Nicolae —Brîndușu, Craiova*, p. 168.
22. [*Inscripții*] *pe clopotele de la biserica Mîntuleasa — Craiova* p. 169.
23. [*Inscripții*] *pe clopotele de la biserica Sf. Dumitru (Băneasa)*, p. 169.
24. [*Inscripție*] *pe un clopot al bisericii Sf. Arhangheli — Craiova*, p. 169.
25 [*Inscripții*] *pe clopotele bisericii Sf. Mina — Craiova*, p. 169.
26. [*Inscripție*] *pe un clopot sîrbesc de la biserica Hagi-Enuș, Craiova*, p. 169.

COMAN, P.
— *Cele mai vechi cruci ale Mățăului (Muscel)*, XXIV, 1931, p. 102—104 (144).

CONSTANTINESCU, D.
— *Campania de săpături din anul 1940 de la Cetatea Neamțului*, ACMI, 1943, p. 115—136.
— *Raport asupra săpăturilor din anul 1942 de la Cetatea Neamțului*, ACMI, 1943, p. 136—178.

[11] În colaborare cu I. Kalinderu, N. Gabrielescu, G. Murnu Al. Lapedatu.
[12] În colaborare cu P. Gore.

http://patrimoniu.gov.ro

CONSTANTINESCU, Nicolae A.

— *Biserici și mănăstiri din județul Buzău*, XVII, 1924, p. 141—142, 188—191 (194).

Comunicări adunate în 1925. Inscripții și însemnări din Scorțeni, Bordeni (județul Prahova) și satele vecine, XXXII, 1939, p. 89—94 (96), 187—191 (192).

CORIOLAN, G.

— *Resturi istorice în satele Coșlegi, Dîrvari și Rădila din județul Prahova*, XIX, 1926, p. 120—122 (141).

CORNESCU, C.

— *[Antichități din Caramurat]*, ACMI, 1915, p. 118.

COSTESCU, Emanuel

— *Restaurarea bisericii Mihai Vodă din București*, XXXVI, 1943, p. 49—73. (73—74).

CULICI, Al. colonel

— *Comunicări IV: Antichitățile din Tabla Buții*, XIX, 1926, p. 90 (92).

D

DAICOVICIU, Constantin (ortografiat DAICOVICI în 1942)

— *Raport**, ACMI, 1942, p. 99—105.

— *Raport**, ACMI, 1943, p. 182—186.

DAN, Dimitrie

— *Biserica Sf. Gheorghe din Suceava*, III, 1910, p. 134—139

— *Ctitoria hatmanului Luca Arbure*, XIX, 1926, p. 37—46 (48).

DASCĂLU, Constantin

— *Săpăturile de la Cucuteni, septembrie-octombrie 1909 și 1910*, III, 1910, p. 195—196.

— *Săpăturile de la Cucuteni și colecția Buțureanu*, IV, 1911, p. 106—107.

DEMETRESCU, P.

— *Brădet: note arhitectonice*, XVII, 1924, p. 72—73 (96).

— *Lucrări executate în 1926**, XIX, 1926, p. XIII-XIV.

DISSESCU, Constantin G.

— *Cuvîntări rostite la Comisiune în 1912, II*, 2, V, 1912, p. 192.

— *Noua lege pentru conservarea și restaurarea monumentelor istorice*, VI, 1913, p. 87—89.

— *Cuvîntările rostite cu ocazia instalării noii comisiuni: Răspunsul d-lui ministru C. Dissescu*, VI, 1913, p. 92—94.

— *Schimbări și numiri noi la Comisiune* VI, 1913, p. 196—197 [decrete].

— *Noi monumente istorice* VI, 1913, p. 197—198 [decrete].

DOBRESCU-

— *Anexe VII*[13] IV, 1911, p. 159 [telegramă către V. Drăghiceanu privind săpăturile de la biserica Precista-Bacău].

DRĂGHICEANU, Virgil

— *Curțile domnești brîncovenești:*

I. Doicești, II, 1909, p. 101—111.

II. Mogoșoaia, II, 1909, p. 149—164; *Erată*, III, 1910, p. 48.

III. Potlogii, III, 1910, p. 49—70.

IV. Curți și conace fărîmate, IV, 1911, p. 49—78; *Rectificare*, VI, 1913, p. 144.

V. Lămuriri asupra curții din Brîncoveni după planuri contemporane, VI, 1913, p. 132—133.

— *Noi pietre de la Doicești*, III, 1910, p. 48.

— *Antichitățile din Afumați*, III, 1910, p. 95—96.

— *Vechea biserică de lemn din Grămeștii Vîlcii*, III, 1910, p. 110—114.

— *Ruina Sf. Împărați din Tîrgoviște. Note istorice*, III, 1910, p. 125—126.

— *Podul lui Socol din Cornățeni*, III, 1910, p. 144.

— *Zidurile băniei Craiovei*, III, 1910, p. 192—194.

— *Epitaful primului episcop al Argeșului, Iosif*, IV, 1911, p. 107.

— *O piatră de hotar a vechilor București*, IV, 1911, p. 107.

— *Lămuriri asupra Buzeștilor (după pisaniile fondațiunilor lor)*, IV, 1911, p. 119—124, 218.

— *O ctitorie mitropolitană. Biserica din Rămeștii Vîlcii*, IV, 1911, p. 130—132.

— *O tocmeală a lui Matei Basarab*, IV, 1911, p. 148.

— *O biserică domnească*, IV, 1911, p. 149.

— *Mormintele din biserica Precista-Bacău*, IV, 1911, p. 152—159.

— *Cetatea și schitul Negru-Vodă*, V, 1912, p. 89—94.

— *Comunicări: Inscripțiile de la biserica Sf. Nicolae Domnesc din Curtea de Argeș*, V, 1912, p. 95—96.

— *Vodița. Istorie și descriere*, V, 1912, p. 97—109; *Rectificare*, idem, p. 184.

— *Comunicări: Biserica domnească din Ocnele-Mari, Vîlcea; Diferite inscripții de biserici și monastiri* (biserica Țeica, lîngă Ocnele Mari; biserica Adormirea, Ocnele Mari; biserica Sf. Ioan Botezătorul, Ocnele Mari; o biserică a lui Radu Vodă (Negru) Zghiabul, Vîlcea), V, 1912, p. 132—135.

— *Comunicări: Diferite inscripții de biserici și mănăstiri* (biserica lui Dobromir Banul, Runcu, Vîlcea; pe o cruce, spre Cetățuia, Rîmnic; biserica din Călimănești, Vîlcea; mănăstirea Turnul, Argeș; mănăstirea Stănișoara, Argeș), V, 1912, p. 184.

— *Biserica din Corbii Mari (Vlașca)*, VI, 1913, p. 73—77.

— *Inscripții de la biserica din Cotnari (Iași) și de la mănăstirea Sadova (Dolj)*, VI, 1913, p. 134.

— *Cetățuia din Iași. Studiu arheologic*, VI, 1913, p. 145—179; *Îndreptări și adaose*, VII, 1914, p. 48.

— *Comunicări: Inscripțiile de la Hîrlău, Nucșoara (Prahova) și Gura Motrului (Mehedinți); Statua lui Negru Vodă din Argeș*, VI, 1913, p. 195.

— *Inscripții de la bisericile și mănăstirile: Ișalnița, Mofleni, Dintr-un Lemn*, VII, 1914, p. 39—40.

— *Mormîntul lui Constantin Brîncoveanu Basarab Voevod*, VII, 1914, p. 112—125, (125—126); *Îndreptări*, p. 196.

— *Comunicări: Pisania mănăstirii Plăviceni-Olt; Pisania bisericii Măgureni—Prahova*, VII, 1914, p. 144.

— *Bibliografie*, VII, 1914, p. 144 [recenzie la T. Pamfilie și V. G. Nicolau, *Însemnări cu privire la moșia, satul și biserica de la Strîmba, comuna Puești—Tutova*, Bîrlad, 1914].

— *Palatul lui Bibescu de la Băneasa*, VII, 1914, p. 174—178 (179).

— *Comunicări: Inscripții referitoare la: 1. Cetatea Craiovei; 2. Mănăstirea Segarcea, Dolj; 3. Biserica Sf. Dimitrie Bîrza, Dolj; 4. Mănăstirea Gura Motrului, Mehedinți; 5. Boierii Bălăceni; 6. Biserica Titireci, Vîlcea; 7. Schitul Cornet, Vîlcea*, VII, 1914, p. 194—196.

— *Cronică. Inscripții de la Negoești, Preajba, Olteni, Bengești, Ostrov, Pietrarii-de-Jos, Bordești și Gugești*, VIII, 1915, p. 46—48.

— *Mănăstirea Hurezi în 1731, după planuri contemporane*, VIII, 1915, p. 88—90; *Erată*, p. 144.

— *Cronică: Semne lapidare la bis. din Păpăuți. De la palatul lui Ștefan cel Mare din Vaslui. Podeala stradelor vechiului Iași. Poarta de sud a cetății Tîrgoviște. Inscripții de la bis. din Călinești—Prahova. Bis. de la Doamna Bălașa, ucurești*, VIII, 1915, p. 95.

---

[13] La articolul lui V. Drăghiceanu: *Mormintele din biserica Precista-Bacău*, IV, 1911, p. 152—159.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Inscripții*. *Pe o cruce din cerdacul muntelui Rusu, m-rea Neamțul. La bis. schitului Lespezi—Prahova. La bis. din Roznov-Neamț*, VIII, 1915, p. 143—144.
— *Morminte domnești: Matei Basarab, doamna Elena și fiul lor Mateiaș* VIII, 1915, p. 170—175 (176).
— *Cronică: Bis. Sf. Dimitrie—Craiova. Pisania bis. Sf. Gheorghe-Nou din Craiova. Palatul de la Brîncoveni*, VIII, 1915, p. 191—192.
— *O icoană din sicriul sfîntului Ioan cel Nou din Suceava*, IX, 1916, p. 21—24.
— *Cronică I. Diferite inscripții: La bis. din Pașcani—Suceava. La biserica din Vînători—Vlașca. Coloana din piața Sf. Anton, București*, IX, 1916, p. 47.
— *Cronică, II: Arcul de triumf al Academiei Mihăilene. Palatul lui Ștefan din Iași*, IX, 1916, p. 48.
— *Inscripții: Bis. din Ostrov—Vîlcea. Bis. Brad—Botoșari, Curtea de Argeș. Bis. Sf. Arhangheli, Curtea de Argeș. Bis. Olari, Curtea de Argeș. M-rea Arnota—Vîlcea. Bis. din Bărbuleț—Dîmbovița*, IX, 1916, p. 95—96.
— *Case vechi în București: Casele Ciurcu, str.Labirint. Casele Dudescu*, IX, 1916, p. 96.
— *Curtea domnească din Argeș. Note istorice și arheologice*, X—XVI, 1917—1923, p. 9—76 (253—270).
— *P.S.* la: Moisil, C., *Monetele lui Radu I Basarab*, X—XVI, 1917—1923, p. 133.
— *Jurnalul săpăturilor din Curtea Domnească a Argeșului*, X—XVI, 1917—1923, p. 134—150.
— *Bibliografie. Histoire de l'Art roumain ancien par N. Iorga et G. Balș*, X—XVI, 1917—1923, p. 196.
— *Casa Cantacuzinilor din Măgureni*, XVII, 1924, p. 12—45, 50 (49).
— *Biserica Spirea-Veche din București. Note istorice*, XVII, 1924, p. 58—59 (95).
— *Schitul Brădetul, Argeș*, XVII, 1924, p. 68—72 (96).
— *Cîteva note asupra Curții Arse*, XVII, 1924, p. 66—67 (95).
— *Cîteva note asupra bisericilor din Tîrgșor*, XVII, 1924, p. 75.
— *Comunicări: Miniaturi din timpul lui Ștefan cel Mare. Biserica Brezoaele—Brăiloiu, Dîmbovița. Biserica Drugănești, Ilfov. Filipeștii de Tîrg. Prahova. Săsenii Noi. Gura—Nișcov, Buzeu. Biserica Izvoranul, Buzeu*, XVII, 1924, p. 93—94.
— *Comunicări: Cocorăști—Prahova. Măglași—Vîlcea. Biserica Bolintinul-din-Vale, Ilfov*, XVII, 1924, p. 192.
— *Palatul lui Constantin Vodă Brîncoveanu din București*, XIX, 1926, p. 1—8, (48).
— *Biserica din Dragomirești, Dîmbovița*, XIX, 1926, p. 47.
— *Palatul din Mogoșoaia*, XIX, 1926, p. 47.
— *Monumente representative din vechea artă română expuse în expozițiile din Paris și Geneva în anul 1925*, XIX, 1926, p. 61—69, (91).
— † *Alexandru Referendaru*, XIX, 1926, p. 87.
— *Comunicări. O tocmeală a lui Matei Basarab. O veche icoană. O icoană la biserica Doicești—Dîmbovița. O icoană din Bulgaria. Biserica din Cîmpina. Biserica Sf. Gheorghe Nou. Pe un clopot din Slatina*, XIX, 1926, p. 88, (92).
— *Comunicări: Mănăstirea Samurcășești—Ilfov. Biserica din Pașcani. Icoana lui Vladislav-Vodă din Muntele Athos, aflată la Lavră. Vasluiu. O biserică românească în Moravia*, XIX, 1926, p. 123—124, (141).
— *Costumul jupînesei Maria Bengescu consiliereasa*, XIX, 1926, p. 147—151, (189).
— *Comunicări. Schitul Rugi-Basarabia. Atachi-Basarabia. Biserica Săpata de Sus. Budeasa—Argeș*, XX, 1927, p. 48.
— *Un epitaf al mitropolitului Ștefan din anul 1652*, XXII, 1929, p. 29—33, (48).
— *Bibliografie*. I. D. Ștefănescu, *L'Evolution de la peinture religieuse ...*, XXII, 1929, p. 45—47 (48).
— *Biserica din Gîltofani, Bălcești—Argeș*, XXII, 1929, p. 116 (144).
— *Biserica din Ruda—Argeș*, XXII, 1929, p. 121—122, (144).
— *Comunicări: Cula din Almaj-Dolj. Biserica din Poenari—Dolj. Biserica din Genuneni—Vîlcea. Pictorii lui Matei Basarab la Arnota—Vîlcea. Mănăstirea Văcărești. Un mormînt al Obrenovicilor în București. Biserica Bujorofca—Basarabia, lîngă Soroca*, XXII, 1929, p. 138, (144).
— *Săpăturile de la Vodița. Bisericile Sfîntului Nicodim și a lui Litovoiu-Vodă*, XXII, 1929, p. 149—156, (192).
— *Mormîntul lui Mircea Vodă cel Bătrîn*, XXIV, 1931, p. 20—24, (48).
— *Mănăstirea Snagov*, XXIV, 1931, p. 42, (48).
— *Secretarul polon al lui Matei Basarab*, XXIV, 1931, p. 42 (48).
— *Cu privire la Biserica Domnească din Curtea de Argeș*, XXIV, 1931, p. 44, (48).
— *Însemnări: Biserica din Borlești—Muscel. Biserica din Leordeni. Mănăstirea Mărgineni (Prahova). Mănăstirea Seaca (Olt)*, XXIV, 1931, p. 47, (48).
— *Comunicări: Mănăstirea Bogdana—Bacău. Biserica Răducanu, Tîrgu-Ocna. Biserica Șubești-Cîmpulung. Biserica Sfîntul Gheorghe—Cîmpulung. Inscripție de la Biserica Domnească din Curtea de Argeș. Biserica din Zăvideni—Vîlcea. Biserica Slăvitești—Vîlcea. Inscripții din Tîrgoviște. Biserica Sfînta Vineri. Biserica Star-Chiojdu (Prahova). Mănăstirea Bradului—Buzău*, XXIV, 1931, p. 91—93, (96).
— *Monumentele istorice din Oltenia. Raport din anul 1921*, XXIV, 1931, p. 105—132, (144).
— *Cîteva monumente din Muntenia*, XXIV, 1931, p. 132—135, (144).
— *Săpăturile din Buda, Lapoș și Tisău—Buzău*, XXIV, 1931, p. 159—176, (192).
— *Comunicări: Antichitățile din Cotnari. Testamentul marelui ban Neagoe Săcuianu și ctitoriile sale. Incinta palatului din Iași. Inelul lui Vlaicu clucerul, tatăl doamnei Neaga*, XXVI, 1933, p. 37—39, (47).
— *Mănăstirea Tisăului*, XXVI, 1933, p. 44.
— *Monumentele Olteniei. Raportul al II-lea*, XXVI, 1933 p. 49—75 (100).
— *Inscripțiile de la Snagov*, XXVI, 1933, p. 91.
— *Mănăstirea Vintilă-Vodă (Buzău)*, XXVI, 1933, p. 167—171 (192).
— *Comunicări: Inscripții asemănătoare celor de pe inelele de la Curtea de Argeș. Originea acoperemintelor noastre de morminte. Însemnări referitoare la Mihnea al III-lea*. XXVI, 1933, p. 184—185 (192).
— *Considerațiuni asupra vechimii bisericii mănăstirii Tismana*, XXVII, 1934, p. 1—16 (48).
— *Monumentele Olteniei. Al III-lea raport*, XXVII, 1934, p. 99—120 (144).
— *Biserica din Balaci—Teleorman*, ACMI, 1914, p. 81—84.
— *Biserica din Baldovinești-Teleorman*, ACMI, 1914, p. 84—85.
— *Biserica fostului schit Gâlmeele—Olt*, ACMI, 1914, p. 86.
— *Biserica din Micșuneștii—Mari—Ilfov*, ACMI, 1914, p. 87—92.
— *Biserica fostei mănăstiri Bordești—R. Sărat*, [14] ACMI, 1915, p. 63—68.
— *Biserica din Valea Danului—Argeș*, ACMI, 1915, p. 68—74.

[14] În colaborare cu Gr. Pișculescu.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Biserica din Turia, com. Buicești—Olt*, ACMI, 1915, p. 74—76.
— *Biserica din Negoești-Dolj*, ACMI, 1915, p. 77—85.
— *Biserica din Buciulești—Neamțu*, ACMI, 1915, p. 85—87.
— *Biserica din Drăgușeni—Suceava*, ACMI, 1915, p. 88—92.
— *Biserica din Păușești-Măglași, Vîlcea*, ACMI, 1915, p. 93—98.
— *Biserica din Ogretin—Prahova*, ACMI, 1915, p. 99—101.
— *Biserica fostei m-ri Negoești—Ilfov*, ACMI, 1915, p. 102—106.
— *Biserica fostului schit Vărbila—Prahova*, ACMI, 1915, p. 107—110.
— *Biserica din Turia—Olt*, ACMI, 1915, p. 111—112.
— *Biserica din Călinești—Prahova*, ACMI, 1915, p. 113—114.

DUCA, Ion G.
— *Noi monumente istorice (decrete regale)*, ACMI, 1914, p. 13—18 ; ACMI, 1915, p. 9—14.

DUMITRESCU, AL. T.
— *Inscripția sarcofagului de la Barboși*, IV, 1911, p. 45.
— *Tradiții și mărturii documentare despre drumul roman de la Reșca la Celei*, IV, 1911, p. 107—110.
— *Despre schitul Hotărani*, V, 1912, p. 125—128.
— *Mărturii documentare despre mănăstirea Argeșului*, VII, 1914, p. 142—144.

DUMITRESCU, Vladimir
— *Ceramica pictată eneolitică din sud-estul Europei*, XXIV, 1931, p. 70—77, (96).
— *Inscripțiuni preistorice în România?*, XXIV, 1931, p. 87—90 (96).
— *Raport*,* ACMI, 1943, p. 93—94.

DUNĂREANU-VULPE, Ecaterina
— *Chestiunea Bastarnilor, în legătură cu piatra sepulcrală de la Dragomirna*, XVII, 1924, p. 177—184 (193—194).

F

FAKLER, I.
— *Cîteva note despre Cetatea Neamțului*, VI, 1913, p. 85—86.

FERDINAND I, regele României
— *Noi monumente istorice (decrete regale)*, ACMI, 1914, p. 13—18 ; ACMI, 1915, p. 9—14.

FILITTI, Ion C.
— *Comunicări: Biserica din Albești (Prahova). Biserica din Corbeasca (Ilfov). Biserica din Corlătești (Ploiești)*, XIX, 1926, p. 89—90.
— *Biserica Adormirea Maicii Domnului sau Precista din Slatina (Olt)*, XXII, 1929, p. 40—41 (48).
— *Comunicări: Inscripții și ctitori din bisericile Doljului: I. Argetoaia, jud. Dolj. II. Brădeștii din Față (Dolj). III. Braloștița (Dolj), 1760. IV. Coțofani (Dolj), 1830. V. Almaju (Dolj)*, XXII, 1929, p. 43—44 (48).

FLORESCU, George D.
— *Biserica din Popești—Vlașca* [15], XXIV, 1931, p. 40—42 (48).
— *Casa cu lanțuri**, ACMI, 1943, p. 101—114.

FLORESCU, Grigore
— *Seimenii Mari**, XVII, 1924, p. 88—90 (98).
— *Raport asupra săpăturilor arheologice de la Capidava*, ACMI, 1942, p. 174—175.
— *Raport asupra activității arheologice de la Hîrșova în 1943*, ACMI, 1943, p. 179—180.
— *Raport asupra activității arheologice la Capidava în 1943*, ACMI, 1943, p. 181—182.

FRUNZESCU, Al.
— *Comunicări: Biserica mănăstirii Robaia. Însemnări pe un miniat (1742) din Ploiești, dăruit d-lui prof. N. Al. Constantinescu. Însemnări vechi*, XXV, 1942, p. 190—191.

G

GABRIELESCU, Nicolae
— *Raport general CMI, 1907* * [16], I, 1908, p. 29—46.
— *Biserica Stelea din Tîrgoviște din punct de vedere arhitectonic și artistic*, I, 1908, p. 79—86.
— *Raport general CMI, 1908* * [16], I, 1908, p. 169—186.
— *Raport general CMI, 1909** [17] II, 1909, p. 181—190.

GALA GALACTION
vezi PIȘCULESCU, Grigore

GASSAUER, Rudolf
— *Teracote sucevene*, XXVIII, 1935, p. 145—164 (192).

GHEORGHIU, N. A.
— *Mici ctitori ai unei biserici de sat*, XXX, 1937, p. 43 (48)

GHIBĂNESCU, Ilie
— *Raport**, ACMI, 1914, p. 96—97.
— *Raport**, ACMI, 1915, p. 115—118.

GHIKA-BUDEȘTI, Nicolae
— *Mănăstirea Comana. II. Note arhitectonice și lucrări noi*, I, 1908, p. 22—28.
— *Mănăstirea lui Aron Vodă din țarina Iașilor II. Descriere arhitectonică*, II, 1909, p. 19—22.
— *Mănăstirea Hurezi. Biserica cea mare*, II, 1909, p. 23—32 ; III, 1910, p. 42—43.
— *Raport despre lucrările de restaurare ale mănăstirii Hurezi* [18], II, 1909, p. 46—48.
— *Antichitățile de la Baia. II. Note arhitectonice și lucrări noi*, II, 1909, p. 65—72.
— *Clopotnița de la Păpăuți*, II, 1909, p. 133—134.
— *Mănăstirea Hurezi. Paraclisul*, II, 1909, p. 171—174.
— *Restaurarea mănăstirii Hurezi. Lucrările din 1909 (Memoriu)* [18], II, 1909, p. 191—193.
— *Biserica domnească din Tîrgoviște*, III, 1910, p. 17—28.
— *Ruina Sf. Împărați din Tîrgoviște. Note arhitectonice*, III, 1910, p. 127—133.
— *Biserica din Vădeni. Note arhitectonice și lucrări noi*, III, 1910, p. 164—170.
— *Biserica domnească din Tîrgoviște, Memoriu de restaurare*, IV, 1911, p. 40—44.
— *Biserica Sf. Arhangheli sau Voievozi din Tîrgoviște* IV, 1911, p. 102—105.
— *Biserica logofătului Tăutul din Bălinești*, IV, 1911, p. 200—211.
— *Messembria** [19], V, 1912, p. 1—22.
— *Anexe. I. Memoriu asupra lucrărilor de restaurare ale bisericii Sf. Gheorghe din Botoșani*, V, 1912, p. 43—44.
— *Biserica Sf. Gheorghe din Botoșani. I. Descriere*, V, 1912, p. 57—59.
— *Comunicări: I. Biserica din Bărbulețu (Dîmbovița)*, VI, 1913, p. 82—83 ; *II. Biserica dn Bordești (R. Sărat)*, ibidem, p. 84 [foto și la p. 83].

---

[15] În colaborare cu Gr. G. Cantacuzino.

[16] În colaborare cu I. Kalinderu, Gr. G. Tocilescu, Gr. Cerkez Al. Lapedatu.
[17] În colaborare cu I. Kalinderu, Gr. Cerkez, G. Murnu, Al. Lapedatu.
[18] În colaborare cu D. I. Trajanescu.
[19] În colaborare cu G. Balș.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Arhitectura Bisericii domnești*, X—XVI, 1917—1923, p. 105—121, (273—276).
— *Mănăstirea Golia. II. Studiu arhitectonic*, XVII, 1924, p. 128—140, (146).
— *Raport pe anul 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925** [20], XVIII, 1925, p. X—XIX.
— *Tablou de lucrări** [21], XVIII, 1925, p. XIX.
— *Cîteva biserici de lemn din Oltenia* [22], XIX, 1926, p. 9—10, (48).
— *Lucrări executate în 1926**, XIX, 1926, p. XIII.
— *Evoluția arhitecturii**:
I XX, 1927, p. 119—158 + LXXXVI pl.
II. XXIII, 1930, p. 1—63 + CXLVI pl.
III. XXV, 1932, p. 1—108 + CCCXXXV pl.
IV. XXIX, 1936, p. 1—193 + DCXLVI pl.
— *Mănăstirea Cotmeana*, XXIV, 1931, p. 177—180, (192).
— *Oficiale. Raport de activitate pe anul 1929: Raport de activitate pe anul 1930*, XXVI, 1933, p. 141—143, (144).
— *Oficiale: Raport de activitate pe anul 1931*, XXVI, 1933, p. 189—190, (192).
— *Oficiale: Memoriul pe 1932*, XXVI, 1933, p. 190—191, (192)
— *Biserica din Hîrtiești—Muscel*, XXVII, 1934, p. 19—27, (25).
— *Biserica din Rebegești*, XXVII, 1934, p. 126—132, (144).
— *Ceva despre biserica mănăstirii Tismana*, XXX, 1937, p. 145—148, (192).
— *Artele minore bizantine și române*, XXX, 1937, p. 167—174, (192)
— *Comunicări*, XXX, 1937, p. 185—188, (192), [recenzie la G. Ionescu, *Istoria arhitecturii românești*].
— *Raport pe anul 1935**, XXX, 1937, p. 190—191, (192).
— *Restaurarea bisericii mari a mănăstirii Cozia. Memoriul*, XXXI, 1938, p. 22—31, (48).
— *La restauration de l'église du monastère de Cozia*, XXXI, 1938, p. 34—37.
— *L'Ancienne architecture**, XXXV, 1942, p. 1—126 (inclusiv XXXII pl.).
— *Referat 1914**, ACMI, 1914, p. 61.
— *Memoriu**, ACMI, 1914, p. 62.
— *Biserica din Cornul de Sus—Prahova*, ACMI, 1914, — 80—81.
*Memoriu**, ACMI, 1915, p. 49—51.

GIURESCU, Constantin C.
— *O biserică a lui Vlad Țepeș la Tîrgșor*, XVII, 1924 p. 74—75, (96).

GOLESCU, Maria
— *Folosirea temelor musicale în iconografia bisericii răsăritene*, XXVI, 1933, p. 176—177 (192).
— *O fabulă a lui Esop trecută în iconografia religioasă*, XXVII, 1934, p. 70—73 (96).
— *Saint Georges délivre l'adolescent emmené en captivité par les infidèles*, XXX, 1937, p. 128—131 (144).
— «*Prea-puternicul Samson*», XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 85—87 (96).
— *Comunicări: Biserica din Bohari. Crucea de piatră din Vărzari*, XXXV, 1942, p. 188—190.
— *Un arhitect român de la începutul veacului al XIX-lea-meșterul Ilie Gulie*, XXXVI, 1943, p. 109—113.
— *Motive de animale**, XXXVI, 1943, p. 36—48.

— *Ctitorii mărunte din Vîlcea*, XXXVII, 1944, p. 83—86.
— *Icoana pe sticlă a zugravului Ioniță ot Brașov*, XXXVIII, 1945, p. 7—10.

GORE, Paul
— *R.S.R. Chișinău** [23], XIX, 1926, p. XV.

GRABAR, D. A. N. [probabil André Grabar]
— *Cronică*, XXVII, 1934, p. 143, (144) [necrologul lui George Balș, în *Seminarium Kondakovianum VII*]

GRĂMADĂ, Ion
— *Comunicări. Hanul «La Cerbul de aur» din Viena, unde a locuit Mihai-Vodă Viteazul*, III, 1910, p. 191—192.
— *Notă*, VIII, 1915, p. 21 [la I. Veslovski, *Cele mai vechi cruci de mînă din Bucovina*].

GROSMAN-BULUGHIN, Nadia
— *Comunicări IV: Cum se distrug monumentele*, XX, 1927, p. 112—113.

HARET, Spiru C.
— *[Discurs]*, I, 1908, p. 135—136 [în Al. Lapedatu, *Serbarea de la mănăstirea Probota*].
— *O scrisoare cu privire la Bucureștii de la 1856*, IV, 1911, p. 150—151.

IANCOVICI, arh.
— *Restaurarea Bisericii domnești. Jurnalul lucrărilor*, X—XVI, 1917—1923, p. 94—100.

IOANIDU, I. C.
— *Icoane pe sticlă* [24], XXXV, 1942, p. 151—166.

IONAȘCU, Ion
— *Mănăstirea Seaca-Mușetești (Olt)*, ACMI, 1942, p. 137—154.

IONESCU, En.
— *Bisericile din Olănești și Muiereasca de Sus (județul Rîmnicu-Vîlcei)*, VIII, 1915, p. 177—181.

IONESCU, Grigore
— *Biserica din Călinești—Prahova*, XXIV, 1931, p. 82—88 (96).

IORGA, Nicolae
— *Biserica din Bălteni. II. Note descriptive*, I, 1908, p 112—113.
— *Ștefan cel Mare și mănăstirea Neamțului*, III, 1910, p. 97—106.
— *Schitul Fedelescioiu*, V, 1912, p. 30—35. *Rectificare*, p. 136.
— «*Arginturile*» *lui Constantin Brîncoveanu*, VII, 1914, p. 97—109, (110).
— *Comunicări: Cel dintîiu zugrav moldovean*, VII, 1914, p. 193.
— *Palatul de la Filipeștii-de-Tîrg*, VIII, 1915, p. 1—4, (5).
— *Cronică: Un pictor român în Ardeal. Raport al lui Freywald și I. Schlatter. Sculptorul lui Duca Vodă. Un zugrav la 1742*, VIII, 1915, p. 46.
— *Portretele lui Constantin Brîncoveanu și ale familiei sale*, VIII, 1915, p. 49—53, (54).
— *O inscripție pierdută**, VIII, 1915, p. 122—123.
— *Stema Moldovei pe clopotnița bisericii din Todireni (Burdujeni)*, VIII, 1915, p. 139—140.
— *Raport înaintat Academiei Române cu privire la Biserica domnească de la Curtea de Argeș* [25], VIII, 1915, p. 143.
— *Tapițeriile doamnei Tudosca a lui Vasile Lupu*, VIII, 1915, p. 145—153; IX, 1916, p. 43.
— *Sculptorul refacerii de la Biserica Episcopală din Argeș*, IX, 1916, p. 19—20.
— *Biserica din Valea Danului*, X—XVI, 1917—1923, p. 193—196 (285—286).

---

[20] Nesemnat. Pentru titlul complet, vezi cap. VI *Prescurtări*, la *Raport pe anul* 1919—1925.
[21] Nesemnat. Pentru titlul complet, vezi cap. VI *Prescurtări*, la *Tablou de lucrări*.
[22] Vezi G. Referendaru, *Memorii I—IV*.
[23] În colaborare cu Șt. Ciobanu.
[24] În colaborare cu G. G. Rădulescu.
[25] Autorul aprobă raportul lui D. Onciul și I. Bogdan.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Picturi și obiecte de artă din biserica Șcheilor Brașovului*. XVII, 1924, p. 8—11 (49).
— [*Nota*] nr. 1 la *Virgil Drăghiceanu, Biserica Spirea-Veche din București*, XVII, 1924, p. 59 [despre corpul de gardă grecesc al lui Ipsilanti și despre familia Venețchi].
— *Mănăstirea din Vălenii de Munte*, XVII, 1924, p. 99—106 (145).
— *Nouă știri asupra bisericii Mănăstirea de la Vălenii de Munte și asupra altor antichități religioase locale*, XIX, 1926, p. 49—53 (91).
— *Mănăstirea Coșula*, XIX, 1926, p. 70—73 (92).
— *Cea dintîiu visită domnească la monumente istorice și-(pera-lui Grigore Matei-Vodă Ghica*, XIX, 1926, p. 143—146 (189).
— *Argintăria moldovenească din veacul al XVIII-lea. Biserica armenească din Focșani*, XX, 1927, p. 54—56 (114),
— *Comunicări: Inscripțiile bisericii Rătovoești—Muscel și Zîrnești. O visită domnească la monumente. O cădelniță de la mănăstirea Radu-Vodă din București*, XX, 1927, p. 112.
— *Două mănăstiri dîmbovițene*, XXII, 1929, p. 20—25 (48).
— *Două biserici ardelene*, XXII, 1929, p. 26 (48).
— *Biserici focșănene*, XXII, 1929, p. 27—28 (48).
— *† Grigore Cerkez, fost președinte al Comisiunii Monumentelor Istorice*, + *Mai 1927*, XXII, 1929, p. 42 [necrolog].
— *Comunicări: Pictor străin la curtea lui Brîncoveanu*, XXII, 1929, p. 24 (48).
— *Les châteaux occidentaux en Roumanie*, XXII, 1929, p. 49—69.
— *Popeștii de Argeș. Cîteva note*, XXII, 1929, p. 70 (96).
— *Une icone byzantine au Portugal*, XXII, 1929, p. 88—89.
— *Domnii fanarioți și ctitoriile*, XXII, 1929, p. 90—91 (96).
— *Biserici muntene de curînd reparate*, XXII, 1929, p. 92—94 (96).
— *Cronică: Slănicul din Prahova. Încă un contract de zidar, O mănăstire necunoscută. Zugravi din veacul al XVII-lea*, XXII, 1929, p. 95.
— *O biserică siriană în București*, XXII, 1929, p. 97—100, (144).
— *Crucea de la Călugăreni*, XXII, 1929, p. 101—105, (144).
— *Cea d'intîiu biserică a Stelei*, XXII, 1929, p. 112, (144).
— *Mormîntul lui Udriște Năsturel ?*, XXII, 1929, p. 113—115, (144).
— *Cronică: Ctitorii mănăstirii Mira. Stînca Sorocăi*, XXII, 1929, p. 142—143.
— *Bisericile din Opăriți, Predealul Sărari și Valea Drajnei*, XXII, 1929, p. 157—160 (192).
— *Piatra de mormînt a lui Alexandru-Vodă Mircea*, XXII, 1929, p. 161 (192).
— *Două pietre de la Museul Național din București*, XXII, 1929, p. 178—179, (192).
— *Cîteva legături românești*, XXII, 1929, p. 180—183, (192).
— *Moschei pe pămînt românesc*, XXII, 1929, p. 184—187, (192).
— *Cele două Chilii*, XXII, 1929, p. 188—191, (192).
— *Pietrele de mormînt ale sașilor din Baia*, XXIV 1931, p. 1—6, (48).
— *Biserica Galbenă din Urlați*, XXIV, 1931, p. 7—10. (48).
— *Biserica din Verbila*, XXIV, 1931, p. 25—28, (48).
— *Cea mai veche icoană din Moldova, care însă nu e veche*, XXIV, 1931, p. 29—30, (48).
— *Inscripția de la Măxineni*, XXIV, 1931, p. 31—32, (48).
— *Biserica și palatul de la Afumați (Ilfov)*, XXIV, 1931, p. 33—37, (48).
— *Biserica doamnei Ecaterina*, XXIV, 1931, p. 38—39, (48).
— *Biserica din Piua Petrei*, XXIV, 1931, p. 45, (48).
— *Biserica polcovnicului Ioan Măgheriu*, XXIV, 1931 p. 46, (48).
— *Trei biserici muntene**, XXIV, 1931, p. 49—60, (96).
— *Icoanele de la museul Sinaii*, XXIV, 1931, p. 61—65, (96).
— *Încă o piatră de mormînt a lui Matei Basarab ? O mărturie a lui Timoteiu Cipariu*, XXIV, 1931, p. 78, (96).
— *Bisericile din Trotuș*, XXIV, 1931, p. 79—81, (96).
— *Biserica veche din Bătrîni*, XXIV, 1931, p. 101, (144).
— *Biserica episcopală din Argeș în literatură*, XXIV, 1931, p 136, (144).
— *Pridvorul de la Colțea*, XXIV, 1931, p. 136, (144).
— *Cronică*: [*Casa Mîrzea din Vălenii de Munte*]. *Inscripția arabă de la Sf. Spiridon din București*, XXIV, 1931, p. 143, (144).
— *Miniaturi românești în secolul al XVII-lea*, XXIV 1931, p. 145—153, (192).
— *Piatra de mormînt a lui Sevastos Chimenitul din Trapezunt*, XXIV, 1931, p. 154—155 (192).
— *Noi obiecte de artă găsite la Ierusalim, la mănăstirea Sf. Sava și la Muntele Sinai*, XXIV, 1931, p. 181—187 (192).
— *Biserica de la Cocorăști-Grind*, XXIV, 1931, p. 188 (192).
— *Un act privitor la mănăstirea Plumbuita*, XXIV, 1931, p. 189, (192).
— *La figuration des évangélistes dans l'art roumain et l'école chypriote-valaque*, XXVI, 1933, p. 1—4 (47).
— *Icoana românească*, XXVI, 1933, p. 5—26, (47).
— *Două opere de artă românești din secolul al XVI-lea la Muntele Athos*, XXVI, 1933, p. 27—31 (47).
— *Fîntîna lui Alexandru-Vodă Mircea*, XXVI, 1933, p. 32 (47).
— *Biserica de la Fundeni (Prahova)*, XXVI, 1933, p.82 (100).
— *Monumentele istorice în vechea noastră literatură*, XXVI, 1933, p. 101—115, (144).
— *O descriere în versuri a bisericii episcopale din Curtea de Argeș*, XXVI, 1933, p. 116—117 (144).
— *Biserici dintre văile Teleajenului și Slănicului*, XXVI 1933, p. 118—119, (144).
— *O mănăstire de cărturari: Vorona* XXVI, 1933 p. 120, (144).
— *O explorație arheologică și istorică a județului Olt* XXVI, 1933, p. 121—123, (144).
— *Note moldovenești în legătură cu clădirile bisericești și profane:*
I. Reparații de biserici (Galata), XXVI, 1933, p.124 (144).
II. Mănăstirea de la Tîrgul Ocnei, XXVI, 1933, p. 124 (144).
Contracte de clădire, XXVI, 1933, p. 124—125 (144)
Vechi măsuri de îngrijirea bisericilor, XXVI, 1933, p. 125—128, (144).
Un contract de « calfă de pietrari » (1839), XXVI 1933, p. 128, (144).
Un mitropolit de Corint, egumen la Aron Vodă, XXVI 1933, p. 128, (144).
— *Un album de l'art populaire religieux en Pologne*, XXVI, 1933, p. 129—130, (144).
— *Cronică*, XXVI, 1933, p. 139—140, (144) [recenzie la AB, VI, 2 ; monumentele din satul Schineni, Basarabia ; citat din jurnalul lui Iacob Sobieski privind biserica Sf. Neculae Domnesc din Iași ; despre Svastos Kymenites ; ruinele Hîrșovei. *Inscripții cîmpulungene (Muscel)*]
— *Bibliografie*, XXVI, 1933, p. 140, (144) [recenzie la Gh. Ghibănescu, *Biserica Sf. Dimitrie (Balș), biserica*

http://patrimoniu.gov.ro

Sf. Andrei și biserica Sf. Nicolae-Domnesc, Iași, 1934 și la V. Brătulescu, *Călimăneștii și monumentele din împrejurimi*, București (1934].
— *Les arts mineurs en Roumanie. Seconde partie*, XXVI 1933, p. 145—156.
— *Monumentele istorice românești și Daponte*, XXVI, 1933, p. 157—158 (192).
— *Cu privire la Cetățuia (Iași)*, XXVI, 1933, p. 158, (192).
— *Cum se zidia acum o sută de ani*, XXVI, 1933, p. 159—166 (192).
— ***Biserica din Margine sau Ciuta*, XXVI, 1933, p. 172 (192).**
— *Vechi case prahovene*, XXVI, 1933, p. 173—175, (192).
— *Mănăstirea Vintilă-Vodă*, XXVI, 1933, p. 178—181, (192).
— *Biserica de la Stîlpu (Buzău)*, XXVI, 1933, p. 182.
— *Biserica din Albota*, XXVII, 1934, p. 17—18 (48).
— *Biserica din Tisău*, XXVII, 1934, p. 28—29, (48).
— *Biserica din Mătești*, XXVII, 1934, p. 68—69, (96).
— *Evangheliarul lui Alexandru-Vodă Mircea la Muntele Sinai*, XXVII, 1934, p. 85—86 (96).
— *Două evangheliare ale fiilor lui Petru Rareș*, XXVII, 1934, p. 87—90 (96).
— *Cronică: Tot despre vechile case prahovene. Mai vechi apărători ai stilului monumentelor bisericești* [biserica din Boița], XXVII, 1934, p. 91—95, (96).
— *† George Balș*, XXVII, 1934, p. 97—98.
— *Biserica din Stari-Chiojd*, XXVIII, 1935, p. 58—63, (96).
— *Biserica din Poieni (Iași)*, XXVIII, 1935, p. 64, (96).
— *Cercetări noi la Cotnari*, XXVIII, 1935, p. 75—77, (96).
— *La biserica lui Petru Rareș din Tîrgul-Frumos*, XXVIII, 1935, p. 80, (96).
— *Cronică*, XXVIII, 1935, p. 95, (96) [recenzii de reviste; inscripții; obiecte aflate la Muntele Athos ; biserica din satul de lîngă Oltenița].
— *Cum apar monumentele românești din Ardeal, unui călător frances*, XXVIII, 1935, p. 110—112, (144).
— *Cronică: Cîteva însemnări. Reparații la Golia. Biserica lui Mihai Viteazul la Făgăraș. O nouă publicație cu vederi de monumente*, XXX, 1937, p. 44—45, (48).
— *Biserici prahovene*, XXX, 1937, p. 66—71, (96).
— *O descriere din 1859 a monumentelor Țării Românești*, XXX, 1937, p. 84—86, (96).
— *Un caiet de miniaturist*, XXX, 1937, p. 125—127, (144).
— *Cronică*, XXX, 1937, p. 143 [prezentări de diferite cărți și reviste].
— *Cronică: « Sabia lui Constantin Paleologul ». Biserica din Zlatna și problemele ei. Patrafiru. de la Stănești al lui Stroe Buzescu. Varia*, XXX, 1937, p. 189.
— *Din tesaurul de artă botușănean*, XXXI, 1938, p. 7—21, (48).
— *Trei conferințe de orientare:*
— *I. Monumentele noastre și opera Comisiei Monumentelor Istorice. Conferință ținută în 1937*, XXXI, 1938, p. 49—62, (96).
— *II. Ce este un museu istoric. Conferință la Tîrgoviște cu prilejul terminării lucrărilor museului*, XXXI, 1938, p. 63—70, (96).
— *III. Ce este un museu de artă. Conferință la Iași, 1938*, XXXI, 1938, p. 70—77, (96).
— *Poesia francesă asupra monumentelor istorice românești*, XXXI, 1938, p. 78, (96).
— *Cronică*, XXXI, 1938, p. 143, (144) [recenzii la *Le Messager d'Athènes*, 28 mai 1911, la I. N. Teștiban, *Dintr'un pridvor cu fresce*, Roman, 1939, și la C. H. Economu, *Alba-Iulia — Itinerar turistic*, 1939. *Din biserica unită din Făgăraș*].
— *Arta românească în Banatul muntos*, XXXI, 1938, p. 145—166, (191).
— *Cronică*, XXXI, 1938, p. 189—191, (192) [reproducerea unui articol despre români dintr-o revistă vieneză din 1845; recenzii de reviste; despre pisania unei biserici de lîngă Oltenița; scrisoarea lui T. Rotariu despre mănăstirea « Mrăcunea »].
— *Veche artă moldovenească în ținutul Neamțului*, XXXII, 1939, p. 1—14, (48).
— *Biserici dîmbovițene*, XXXII, 1939, p. 35—46, (48).
— *Cronică, La biserica din Feredieni (Botoșani)*, XXXII, 1939, p. 47, (48).
— ***Cel din urmă manuscipt de datină artistică în Muntenia*, XXXII, 1939, p. 133—140, (144).**
— *O nouă carte despre Curtea de Argeș*, XXXII, 1939, p. 141—142, (144).
— *Cronică*, XXXII, 1939, p. 143, (144) [diferite recenzii de reviste și publicații].
— *În legătură cu o « Călăuză » necunoscută a maiorului D. Papazoglu*, XXXII, 1939, p. 145—158, (192).
— *Cetatea Silistrei la 1829*, XXXII, 1939, p. 186 + 1 pl., (192).
— *Vederi ardelene în cartea unui engles*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 1—4, (48) [după Ch. Boner, *Ardealul, țara și oamenii*, Leipzig, 1868].
— *Țări românești I, II, III**, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 49—67, (96).
— *Cronică*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 94—95, (96) [recenzii la I. Sachelarescu, *Din istoria Bucureștilor. Plumbuita*, la I. Minea, N. Grigoraș, Gh. Cojoc, *Din trecutul Cetății Neamțului*, la C. Erast, *Mănăstirea Sînt Ilie . . .* și la E. Nicoară, *Vrednicii mureșene . . . 1920—1940;* recenzii de reviste străine și române, etc.]
— ***Ce este vechea noastră artă?*, XXXV, 1942, p. 127—142**
— *Ce este un monument istoric*, ACMI, 1914, p. 128—140.

J

JERPHANION, pere G. de
— *Les églises rupestres de Cappadoce et la place de leurs peintures dans le developpement de l'iconographie chrétienne*, XXVII, 1934, p. 145—184 (192).

K

KALINDERU, Ion
— *Raport general CMI 1907** [26], I, 1908, p. 29—46.
— *Raport general CMI 1908** [26], I. 1908 ,p. 169—186
— *În cestiunea fondurilor de restaurări*, II, 1909, p. 94—95 [adresă către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, cu rezoluția lui S. Haret].
— *Cronică. † Gr. G. Tocilescu*, II, 1909, p. 141—142 [necrolog rostit în ședința de la 22 oct.].
— *Raport general CMI 1909** [27], II 1909, p. 181—190.
— *Raport general CMI 1910** [28], IV, 1911, p. 34—39.
— *Oficiale. I. Noi membri ai Comisiunii Monumentelor Istorice*, IV , 1911, p. 111.
— *Oficiale. II. Schimbări în comitetul de redacție al Buletinului*, IV, 1911, p. 111—112 [discurs de recepție pentru dr. D. Boroianu].
— *Oficiale. IV. De la ședințele Comisiunii Monumentelor Istorice*, IV, 1911, p. 113—114 [Comunicare privind rolul bursierilor CMI].
— *Bibliografie: Gabriel Millet, Portraits byzantins*, V, 1912, p. 36—38 [recenzie].

---

[26] În colaborare cu Gr. Tocilescu, Gr. Cerkez, N. Gabrielescu, Al. Lapedatu.
[27] În colaborare cu Gr. Cerkez, N. Gabrielescu, G. Murnu, Al. Lapedatu.
[28] În colaborare cu Al. Lapedatu.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Raport general CMI 1911** [29], V, 1912, p. 39—42.
— *Raport general CMI 1912** [29], V, 1912, p. 185—190.
— *Anexe. Cuvîntări rostite la Comisiune în 1912, I₁, II₁*, V, 1912, p. 191—192.
— *Bibliografie: R. Netzhammer, Constantin cel Mare și România*, VI, 1913, p. 50 [scrisoare către autor].
— *† Spiru Haret*, VI, 1913, p. 55 [necrolog].
— *† arh. I. Mincu*, VI, 1913, p. 56 [necrolog].
— *Cuvîntările rostite cu ocazia instalării nouii Comisiuni Cuvîntarea d-lui I. Kalinderu*, VI, 1913, p. 90—92.
— *Relațiune**, VI, 1913, p. 135—139.

KARADJA, C. Ion
— *Două vederi ale palatului din București*, XVII, 1924, p. 65—67, (95).
— *Notiță despre unele miniaturi înfățișînd pe Matei-Vodă Basarab și pe doamna Elena*, XIX, 1926, p. 54—57, (91).
— *Despre investitura domnilor români*, XX, 1927, p. 57—59., (114).
— *Încă o sabie a lui Constantin Brîncoveanu*, XXIV, 1931, p. 42, (48).

KIRILEANU, G. T.
— *Schitul Cozla. Un scump odor de artă bisericească*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 34—37, (48).

KRETZULESCU, Emanuel
— *Istoricul bisericii din Crețulești-Mănăstirea*, XXVII, 1934, p. 190—191 (192).

L

LAPEDATU, Alexandru
— *Mănăstirea Comana. I. Note istorice*, I, 1908, p. 9-22.
— *Raport general CMI 1907** [30], I, 1908, p. 29—46.
— *Cronică. Noui monumente istorice*, I, 1908, p. 47—48 *Rectificare*, p. 96.
— *Mănăstirea Hurezii. Note istorice*, I, 1908, p. 53-72
— *Portretele murale de la Hurezi*, I, 1908, p. 73—78, 156—160.
— *Noui monumente istorice. Mănăstirea Chlincea*, I 1908, p. 87—89.
— *Lucrările Comisiunii. 1908**, I, 1908, p. 90—91, 133—134, 187—188.
— *Biserica cea mare a mănăstirii Cozia*, I, 1908, p. 92.
— *Expoziția Școalei Naționale de Arhitectură*, I, 1908 p. 92—93.
— *Noui inscripții de la Comana*, I, 1908, p. 93.
— *Schiturile și metoașele mănăstirii Bistrița din Vîlcea* I, 1908, p. 94—95.
— *Biserica din Bălteni. I. Note istorice*, I, 1908, p. 107—111.
— *Serbarea de la mănăstirea Probota (31 August 1908* I, 1908, p. 135—136.
— *Noi monumente istorice. Biserica din Ludești*, I, 1908 p. 161—165.
— *Un vechi epitaf și o nouă inscripție de la Probota*, I, 1908, p. 166—167.
— *Raport general CMI 1908** [30], I, 1908, p. 169—186
— *Mănăstirea Radu Vodă și biserica Bucur din Capitală*, I, 1908, p. 189.
— *Redacțional*, I, 1908, p. 189 [vezi indice A I, Bălteni].
— *Mănăstirea lui Aron Vodă din țarina Iașilor. I. Note istorice*, II, 1909, p. 5—19.
— *Din posesiunile domnilor noștri în Ardeal. Vințul și Vurperul*, II, 1909, p. 40—44.

[29] În colaborare cu Al. Lapedatu.
[30] În colaborare cu: I. Kalinderu, Gr. Tocilescu, Gr. Cerkez, N. Gabrielescu.

— *Lucrările Comisiunii, 1909**, II, 1909, p. 45, 95—96 143.
— *Antichitățile de la Baia. I. Note istorice*, II, 1909, p. 53—64.
— *Cronică: Cîteva cuvinte de lămuire cu privire la conservarea monumentelor*, II, 1909, p. 92.
— *Două noi inscripții de la Comana. Notiță epigrafică*, II, 1909, p. 120—122.
— *Raport general CMI 1909** [31], II, 1909, p. 181—190
— *Baia domnească din Tîrgoviște. Cîteva însemnări istorice*, III, 1910, p. 89—92.
— *O biserică a lui Ștefan cel Mare în Țara Românească*, III, 1910, p. 107—109.
— *[Notă]*, III, 1910, p. 134 [privind biserica Sf. Gheorghe din Suceava].
— *Relațiune despre cîteva monumente ale Iașilor la 1672*, III, 1910, p. 143.
— *Biserica din Vădeni, Note istorice*, III, 1910, p. 162—163.
— *Două vechi cetăți românești: Poenarii și Dîmbovița. Schițe istorice*, III, 1910, p. 177—189.
— *Colecțiile istorico-artistice ale Comisiunii Monumentelor Istorice și ale Casei Bisericii*, III, 1910, p. 197—198.
— *Redacțional*, III, 1910, p. 199—200.
— *Raport general CMI 1910** [32], IV, 1911, p. 34—39.
— *Inscripția vechei clopotnițe de la mănăstirea Dealu* IV, 1911, p. 147—148.
— *Inscripțiile de la biserica din Popești-Vlașca*, IV, 1911 p. 148—149.
— *Cîteva cuvinte drept postfață la albumul «Odoarele de la Neamțu și Secu»*, IV, 1911, p. 160—161.
— *Inscripțiile bisericii din Bălinești*, IV, 1911, p. 212—218.
— *Meșterii bisericilor moldovene**, V, 1912, p. 23—29; *Erata*, p. 96.
— *Raport general CMI 1911** [32], V, 1912, p. 39—42.
— *Biserica Sf. Gheorghe din Botoșani. 1. Istoric*, V, 1912, p. 49—56.
— *Ioan, zidarul lui Petru-Vodă Rareș*, V, 1912, p. 83—86.
— *Cît a costat zidirea bisericii Sf. Spiridon din Iași?* V, 1912, p. 95.
— *Icoanele lui Barnovski-Vodă de la Moscova și zugrafii Trei Ierarhilor din Iași*, V, 1912, p. 110—114.
— *Portretele ctitoricești de la Sf. Nicolae Domnesc din Iași*, V, 1912, p. 130—132.
— *Meșterii bisericilor din Țara Românească**, V, 1912, p. 177—183.
— *Raport general CMI, 1912** [32], V, 1912, p. 185—190.
— *Bibliografie:* R. Netzhammer, *Constantin cel Mare și România*, București, 1913, VI, 1913, p. 50 [recenzie].
— *Cetatea Albă**, VI, 1913, p. 57—66; *Erata*, p. 96.
— *Cetatea Sorocei*, VII, 1914, p. 85—95, (95—96).
— *Cîteva vederi noi de la Cetatea Albă*, VII, 1914, p. 141—142.
— *Noui documente cu privire la forma acoperemintelor vechilor biserici moldovene*, VII, 1914, p. 193—194.
— *Vechile cetăți românești după contele de Langeron*, VI 1915, p. 70—73.
— *Cronică: Știri mai vechi despre ruinele Curții Domnești din Tîrgoviște. Bisericile din Gura Sărăței-Buzău. Piatra mormîntală din biserica fostului schit Drăgănești*, VIII, 1915, p. 92—93.

[31] În colaborare cu: I. Kalinderu, Gr. Cerkez, N. Gabrielescu și G. Murnu.
[32] În colaborare cu I. Kalinderu.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Cele mai vechi stampe representînd cetatea Sucevei și Cetatea Albă*, IX, 1916, p. 25—28.

LUGOȘIANU, O.

— *Stampe vechi înfățișînd mănăstirea Curții de Argeș*, IV, 1911, p. 24—28.

— *Stampe vechi înfățișînd vederi din București*, V, 1912, p. 79—82.

— *Stampe vechi înfățișînd vederi din Țara Românească*, V, 1912, p. 115—118.

LUPU, Gheorghe Gh.

— *Anexe III. Memoriu asupra lucrărilor de restaurare executate în 1911 la mănăstirea Cetățuia-Iași*, V, 1912, p. 46—47.

— *Memoriu asupra lucrărilor executate la Cetățuia (Iași în 1912*, VI, 1913, p. 142—143.

— *Cetățuia din Iași II. Note arhitectonice*. VI, 1913, p. 181—194; VIII, 1915, p. 97—118, (119—121).

— *Memoriu* *, ACMI, 1914, p. 63—65.

— *Memoriu* *, ACMI, 1915, p. 52—54.

LUPU, Nicolae

— *Comunicări: Scoborîrea unei fresce de pe bolta bisericii S. Giuseppe Maggiore din Napoli. Mormîntul lui Virgiliu după ultimele lucrări de restaurare*, XXVI, 1933, p. 131—133, (144).

LUȚA, Petre I.

— *RSR Cernăuți, 1921—1925* * [33], XIX, 1926, p. 126—140 (141), 186—188; XX, 1927, p. 34—43 [activitatea de conservare și restaurare între anii respectivi].

— *RSR Cernăuți 1933—1934** [34], XVII, 1934, p. 65—74, (96).

— *RSR Cernăuți, 1935** [34], XXVIII, 1935, p. 136—143, (144).

— *RSR Cernăuți, 1936**, XXX, 1937, p. 91—95, (96)

LUȚIA, Petre
vezi LUȚA, Petre.

M

MANDREA, George

— *Relațiuni despre biserica Colții*, IV, 1911, p. 149—150.

MARINESCU, Constantin I.

— *Trei săbii ale lui Constantin Brîncoveanu*, XIX, 1926, p. 93—99 (141).

MARȚIAN, Iulian

— *Un giuvaer domnesc pierdut. Știri și documente cu privire la marea cruce de aur a lui Alexandru Lăpușneanu*, VI, 1913, p. 78—81.

MATEESCU, G.

— *Tomi-Oescus: o inscripție inedită*, VIII, 1915, p. 36—40.

— *Cercetări cu privire la Traci*, IX, 1916, p. 29—40, (41—42).

— *Raport special nr. 7. Cercetări archeologice între Silistra și Turtucaia în iulie-octombrie 1915* [35], ACMI, 1915, p. 213—217.

MĂTASĂ, Constantin I.

— *Cercetări din preistoria județului Neamț*, XXXI, 1938, p. 97—133 (144).

— *Săpături de preistorie în județul Neamț*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 38—42, (48).

METAXA, Harilaos

— *Plumburi de marcă de la Tomi*, VIII, 1915, p. 31—34, (35).

[33] În colaborare cu ing. H. Rezori.
[34] În colaborare cu I. Nistor.
[35] În colaborare cu D. Teodorescu.

MIHAIL, I.

— *Pictura Bisericii Domnești din Curtea de Argeș*, X—XVI, 1917—1923, p. 172—189, (281—285).

— *Pictura bisericii Săcuieni-Dîmbovița*, XIX, 1926, p. 152—166, (189).

— *Pictura bisericii Șubești din Cîmpulung*, XX, 1927, p. 63—75, (115).

— *Curțile lui Luca Arbore din Șipote-Iași*, XXII, 1929, p. 141, (144).

MIHALOVICI, Paul

— *Un buzdugan vechiu moldovenesc*, XXXIII, 1940, fasc. 104, p. 83—84 (96).

MILLINGEN, A. van

— *Bogdan-Serai*, IX, 1916, p. 15—18 [extras din *Byzantine churches*, London, 1912, cu secțiuni și elevații la p. 12—13].

MINEA, dr. E.

— *Un pictor român în secolul al XVI-lea*, III, 1910, p. 143—144.

MINEA, Ilie

— *În legătură cu grafitele de la biserica Sfîntul Gheorghe din Hîrlău*, XIX, 1926, p. 78—86 (92).

MOGA, Lucian

— *Lămuriri cu privire la vechimea bisericii Sf. Pantelimon din București*, XXX, 1937, p. 175—178 (192).

— *Un plan inedit de la 1847**, XXX, 1937, p. 179—184 (192).

MOISIL, Constantin

— *Un «Mithreum» în Dobrogea*, II, 1909, p. 46.

— *Cetăți romane la Dunărea de Jos**, II, 1909, p. 85—92.

— *Din tesaurul arheologic al Dobrogei: I. O nouă diplomă militară romană*, II, 1909, p. 113—119; *II. Antichități creștine din Istros*, **II, 1909, p. 165—170**; *III. Sarcofagii de piatră*, III, 1910, p. 81—88 (vezi și II, 1909 p. 144).

— *«Bisericuțele»: Cetatea Bisericuța, Bisericuța de pe dealul Boclogea. Bisericuța Omului. Bisericuța de pe dealul Buceag. Bisericuța din lacul Razelm*, III, 1910, p. 29—34. *Erata*, **p 95.**

— *Călăuză arheologică-preistorică a Transilvaniei* [recenzie], III, 1910, p. 48 [recenzie la lucrarea lui I. Marțian, cu același titlu].

— *Sarcofagul de la Niculițel (Dobrogea)*, III, 1910, p. 48.

— *Mormîntul antic de la Măcin*, III, 1910, p. 48.

— *Unde a fost vechiul Halmyris?* III, 1910, p. 93—94.

— *Noi inscripții antice din Dobrogea*, III, 1910, p. 95.

— *Monede vechi romane la Tulcea*, III, 1910, p. 95.

— *Istoricul cercetărilor preistorice**, III, 1910, p. 115—117.

— *Stațiunile preistorice**, III, 1910, p. 118—124, 171—176.

— *Stîlpi miliari romani găsiți în satul Garvăn (jud Tulcea)*, III, 1910, p. 141—143.

— *Cetatea ,,Biroe''*, IV, 1911, p. 45—46.

— *Produsele industriei preistorice**, IV, 1911, p. 83—94.

— *Inscripțiune grecească din Istros*, IV, 1911, p. 106.

— *Două morminte antice din Dobrogea*, IV, 1911, p. 125—129.

— *Colecțiuni particulare de antichități în România. Colecțiunea Maria Istrati-Capșa*, IV, 1911, p. 133—145, 162.

— *Descoperiri preistorice*, IV, 1911, p. 147.

— *Bibliografie*: Dr. I. Weiss, *Die Dobrudscha in Altertum*, Sarajevo, 1911, IV, 1911, p. 162 [recenzie].

— *Antichități din Balcic*, VII, 1914, p. 27—31, (32).

http://patrimoniu.gov.ro

— *Monetele lui Radu I Basarab*, X—XVI, 1917—1923, p. 122—133, (276—280).
— *Monete vechi găsite în săpăturile de la Curtea de Argeş* X—XVI, 1917—1923, p. 150—152.
— *Monete găsite la Măgureni*, XVII, 1924, p. 45.

MURNU, George
— *Raport general CMI 1909** [36], II, 1909, p. 181—190.
— *Cronica săpăturilor arheologice de la cetatea Tropaeum-Adamclisi în 1910*, III, 1910, p. 140—141.
— *Noi săpături în cetatea Tropaeum (1910)*, III, 1910 p. 155—161; *II. Canalul cetăţii*, IV, 1911, p. 79—82.
— *Monumente de piatră din colecţia de antichităţi a muzeului din Adamclisi*, VI, 1913, p. 97—121.
— *[Notă-prefaţă]* la I. Strzygowski, *Comori de artă în Bucovina*, VI, 1913, p. 128.

MUŞEŢEANU, Ioan.
— *Comunicări: Biserica Izvorul Tămăduirii din satul Ioan Lahovari (Cacaleţi), judeţul Ilfov. Biserica Adormirea Maicii Domnului din comuna Căciulaţi, judeţul Ilfov. Biserica Sfîntul Nicolae-Baloteşti din judeţul Ilfov. Biserica Sfîntul Gheorghe din comuna Brăniştari-Vlaşca* XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 43—45, (48).

N

NAUM, Alexandru
— *Notiţă despre arhitectura bisericii din Tazlău (jud Neamţ)*, IX, 1916, p. 91—94.

NEDIOGLU, Gheorghe.
— *Stavropoleos. Istoric*, XVII, 1924, p. 147—168, (193).
— *Stavropoleos. Privire asupra arhitecturii şi sculpturii*, XX, 1927, p. 2—33 [cu acuarelă Preziosi la p. 1].

NEGRUZZI, Iacob, C.
— *Anexe I* la Virgil Drăghiceanu; *Mormintele de la Precista-Bacău*, IV, 1911, p. 158 [scrisoarea către Ministrul Cultelor].

NESTOR, Ion
— *Raport**, ACMI, 1942, p. 160—161.

NICORESCU, Paul
— *Liber-Dionysos. Două inedite*, VIII, 1915, p. 41—44, (45).
— *Monumente nouă din teritoriul oraşului Tomi*, IX, 1916, p. 71—80, (80—81).
— *Raport**, ACMI 1942, p. 169—170.

NISTOR, Ion
— *RSR Cernăuţi, 1933—1934** [37], XXVIII, 1935, p. 65—74 (96).
— *RSR Cernăuţi, 1935** [37], XXVIII, 1935, p. 136—143 (144).

NOE, C.
— *Rezultatele ultimei campanii de săpături la Ulmetum* ACMI, 1914, p. 121—126.

O

ODOBESCU, Alexandru.
— *Schiturile şi metoaşele mănăstirii Bistriţa din Vîlcea* I, 1908, p. 101—106.

OLSZEWSKI, G.
— *O spadă din veacul al XIV-lea*, XVII, 1924, p. 79 (96).

ONCIUL, Dimitrie
— *Raport despre Schitul Goleşti de lîngă Cîmpulung*, III, 1910, p. 190—191.
— *Regele Carol I-iu Întemeietorul*, VII, 1914, p. 145 147.
— *Raport înaintat Academiei Române cu privire la Biserica Domnească din Curtea de Argeş* [38], VIII, 1915, p. 141—143.
— *Regina Elisaveta*, IX, 1916, p. 1—9.
— *În chestiunea Bisericii Domneşti de la Curtea de Argeş*, IX, 1916, p. 49—68, (69—70).
— *Anul morţii marelui Basarab Voevod*, X—XVI, 1917 1923, p. 101—104 (273).
— *Cercetare**, ACMI, 1915, p. 61—62.

OPRESCU, George
— † *Coriolan Petranu*, XXXVIII, 1945, p. 80—81.

P

PANAITESCU, Petre P.
— *Inscripţiunile religioase greceşti de la Biserica Domnească*, X—XVI, 1917—1923, p. 161—171 (280—281).
— *O stampă represintînd o solie a lui Alexandru Lăpuşneanu*, XVII, 1924, p. 76—77 (96).
— *Fundaţiuni religioase româneşti în Galiţia*, XXII, 1929, p. 1—19 (48).

PANGRATI, Ermil A.
— *Raport ministerial şi decret regal pentru declararea ca monument istoric a schitului Negru-Vodă din Cetăţeni-Muscel*, V, 1912, p. 136.
— † *Ion Kalinderu*, VII, 1914, p. 41—47.

PAPP, general
— *Raport general asupra muzeului regional Alba Iulia*, ACMI, 1942, p. 90—94.

PASPATIS
— *Paraclisul Sf. Nicolae* [Bogdan Serai], IX, 1916, p. 15 [extras din **Βυζαντιναὶ Μελεται**, Constantinopol 1877, cu reprod. litografică la p. 11].

PÂRVAN, Vasile
— *Cetatea Tropaeum. Consideraţii istorice*, IV, 1911, p. 1—12, 163—191.
— *Raport asupra castrului roman de la Turnu Severin**, V, 1912, p. 87—88.
— *Adaos*, V, 1912, p. 122—124 [la N. Velichi, *Necropola şi altarul votiv de la Serdaru (Şendreni), jud. Covurlui*].
— *Raport provizoriu asupra primei campanii de săpături la Histria*, ACMI, 1914, p. 117—121.
— *Raport 1915**, ACMI, 1915, p. 179—183, 190—200, 210—213, 217.

PETRESCU, Toma
— *Anexe. Proces-Verbal nr. 1*, IV, 1911, p. 158—159 [la Virgil Drăghiceanu, *Mormintele de la Precista-Bacău*].

PETRESCU-DÎMBOVIŢA, Mircea
— *Raport asupra săpăturilor de la Ghina, jud. Ilfov 1943*, ACMI, 1943, p. 86—89.

PETRESCU-DRAGOE, C.
— *Restaurarea picturii bisericii din Secuieni-Dîmboviţa* XIX, 1926, p. 167—169 (189).

PIŞCULESCU, Grigore
— *Biserica foastei m-ri Bordeşti-R. Sărat* [39], ACMI, 1915, p. 63—68.

POPESCU, Dorin
— *Raport asupra săpăturilor arheologice, de la movila preistorică, Şanţul Mare de la Şemlac, jud. Arad*, ACMI, 1943, p. 187—188.

POPESCU, Mihai
— *Oltenia în timpul stăpînirii austriece (1718—1739)*, XIX, 1926, p. 100—107 (141).

[36] În colaborare cu: I. Kalinderu, Gr. Cerkez, N. Gabrielescu, Al. Lapedatu.
[37] În colaborare cu dr. Petre I. Luţa.
[38] În colaborare cu I. Bogdan şi cu aprobarea lui N. Iorga.
[39] În colaborare cu V. Drăghiceanu.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Cetățile turcești dimprejurul Principatelor Române* XX, 1927, p. 76—87, (115).

POPESCU, Paul

— *Raport**, ACMI, 1915, p. 174—176.

POPESCU, Sima

— *Declarațiune*, X—XVI, 1917—1923, p. 149—150.

POPOVICI, Ioan

— [*Scrisoare către N. Iorga privind pictorul bisericii din Burdujeni*], XXVI, 1933, p. 183—184 (192).

— *Un zugrav român necunoscut din veacul al XVIII-lea (1750—1838)*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 39—48.

R

RAINER, Francisc Iosif

— *Cercetări antropologice asupra osemintelor aflate în săpături*, X—XVI, 1917—1923, p. 153—160 [la biserica domnească din Curtea de Argeș].

RĂDULESCU, G. G.

— *Icoane pe sticlă*[40], XXXV, 1942, p. 151—166.

REFERENDARU, Gheorghe

— *Memorii*, I—IV[41]:

— *I. Biserica de lemn cu hramul «Adormirea Maicii Domnului», parohia Ștefănești-Vîlcea, cătunul Dobrușa de Jos*, XIX, 1926, p. 10.

— *II. Biserica filială «Adormirea» din Grămești-Vîlcea comuna Pietreni, parohia Costești*, XIX, 1926, p. 10—17.

— *III. Biserica de lemn cu hramul «Sf. Nicolae», din parohia Ștefănești-Vîlcea, cătunul Dobrușa de Jos*, XIX, 1926, p. 18—.23

— *IV. Biserica de lemn din satul Socoteni, parohia Slăvuța, județul Doljiu*, XIX, 1926, p. 23—27.

REZORI, H. ing.

— *RSR. Cernăuți, 1921—1925**[42], XIX, 1926, p. 126—140; 186—188; XX, 1927, p. 34—43.

REZORI, Ioan, arh.

— *Conservarea monumentelor istorice*, XXII, 1929, p. 117—120 (144).

ROMALO, Nadejda

— *Leordeni*, XXXVIII, 1945, p. 54—63.

ROSKA, Martin

— *La situation stratigraphique de la colline Laposhalom de Ghiula-Vîrsand, dép. Arad*, XXVIII, 1935, p. 185—191, (192).

ROTARIU, Tudor.

— [*Scrisoare către N. Iorga despre schitul „Mrăcunea"*], XXXI, 1938, p. 191.

S

SACERDOȚEANU, Aurelian

— *Mormîntul de la Argeș și zidirea Bisericii Domnești*, XXVIII, 1935, p. 49—57, (96).

— *Inscripții și însemnări din Costești-Vîlcea*, XXVIII 1935, p. 97—109, (144).

— *Raport**, XXX, 1937, p. 46—47.

— *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, XXXV fasc. 111—114, 1942. *Tablă și indice*, XXXV, 1942, p. 201—207.

— *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 123 [la H. Dj. Siruni, *Ani — Anuarul culturii armene*, București, 1941]; p. 123—124 [la H. Dj. Siruni, *Ani — Anuarul de cultură armeană*, 1942—1943, București 1943]; p. 124 [la L. Ugolini, *Butrinto. Il mito d'Enea. Gli scavi*, Roma, 1937]; p. 126 [la preot I. Răuțescu, *Cîmpulung-Muscel. Monografie istorică*, Cîmpulung, 1943].

— *Necroloage: N. Ghika-Budești*, XXXVII, 1944, p. 93—94.

— *Recensii*, XXXVII, 1944, p. 95 [la Candid C. Mușlea, *Biserica Sf. Nicolae din Scheii-Brașovului*, 1943]; p. 95 [la C. C. Secășanu, *Numismatica*, 1934]; p. 95—96 [la I. Popescu-Cilieni, *Învelișurile vechilor noastre biserici*, 1945]; p. 96 [la N. I. Șerbănescu, *Istoria mănăstirii Snagov*, 1944]; p. 96—97 [la A. G. Verona, *Pictura. Studiu tehnic*, 1943]; XXXVIII, 1945, p. 82 [la V. Bilciurescu, *București și Bucureșteni de ieri și de azi*, 1945]; p. 82 [la G. Costescu, *Bucureștii vechiului Regat*, 1944]; p. 82—84 [la Gh. Crutzescu, *Podul Mogoșoaei*]; p. 84—86 [la I. Ionașcu, *Documente bucureștene*]; p. 86—87 [la G. Oprescu, *Manual de istoria artei*, 1943—1945]; p. 87 [la G. Potra, *Hanurile bucureștene*, 1943].

SAUCIUC-SĂVEANU, Teofil.

— *Un relief de marmoră al zeului cavaler din Mangalia (vechiul Callatis)*, XXXVII, 1944, p. 41—44.

— *Două geme antice din Scythia Minor*, XXXVIII, 1945, p. 20—24.

— *† Profesorul Ion Andrieșescu, 2 mai 1888—17 dec. 1944*, XXXVIII, 1945, p. 80 [necrolog].

— *Raport asupra săpăturilor arheologice de la Mangalia*, ACMI, 1942, p. 155—156.

— *Raport asupra săpăturilor arheologice din 1943 la Mangalia (Callatis)*, ACMI, 1943, p. 97—100.

SĂVESCU, C.

— *Biserica de la Tînganu. Amintirile unui octagenar*, XXII, 1929, p. 106—111, (144).

SCRIBAN, Romul

— *Catedrala episcopiei Argeșului*, XXVI, 1933, p. 116—117.

SEVEREANU, dr. G.

— *Moneda lui Vlad I, domn al Țerii Românești de la 1395/96—1397 Decembre*, XXVI, 1933, p. 33—36, (47).

SIMONESCU, Dan

— *Biserica Flămînda din Cîmpulung-Muscel. Studiu istoric*, XXXV, 1942, p. 173—177.

— *Documente privitoare la schitul Mărculești-Flămînda din Cîmpulung-Muscel*, ACMI, 1942, p. 176—197.

SLĂTINEANU, Barbu

— *Biserica din Maieri, Alba Iulia*, XXVIII, 1935, p. 78—79, (96).

— *Comunicări:* [*Inscripții din București și Galați*], XXVIII, 1935, p. 91.

— *Comunicări: Despre teracotele sucevene*, XXX, 1937, p. 135—142, (144).

SMARANDESCU, Paul

— *O casă veche: Casa Melik*, XXIV, 1931, p. 137—142, (144).

— *Biserica Floreasca din București*, XXVIII, 1935, p. 20—25, (48).

— *Note și reflexii**, XXXV, 1942, p. 192—196.

— *Restaurarea bisericii din Uești-Vlașca*, ACMI, 1942 p. 95—98.

SOCOLESCU, Toma

— *Biserica din Bălteni. III. Note arhitectonice*, I, 1908, p. 114—119. Vezi și *Redacțional*, p. 189.

— *Casa lui Hagi Prodan din Ploești*, IX, 1916, p. 82—90.

— *Casa Dobrescu din Ploești*, XIX, 1926, p. 58—60, (91).

SOLOMON, Constantin

— *Descoperiri recente și cercetări asupra cîtorva stațiuni antice din jud. Tecuci*, XX, 1927, p. 98—111, (115).

[40] În colaborare cu I. C. Ioanidu.
[41] Vezi N. Ghika-Budești, *Cîteva biserici de lemn din Oltenia*.
[42] În colaborare cu dr. Petre Luția.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Cetățuia din Valea-Berheciului*, XXII, 1929, p.34—39, (48).

STAHL, Henric

— *Mănăstirea Mihai Vodă, palat domnesc*, VII, 1914, p. 35—39.

STĂNESCU, Valeria

— *Indicele alfabetic al Buletinului Comisiunii Monumentelor Istorice pe anii 1908—1923. Pe autori*, XVII 1924, fasc. 40, p. I—III.

STEPLEANU-HARBATSKY, dr.

— *[Scrisoare către N. Iorga privind o cruce la Călimănești]*, XXVI, 1933, p. 140.

STRZYGOWSKI, Joseph

— *Comori de artă în Bucovina*, VI, 1913, p. 128—131.

ȘTEFAN, Gheorghe

— *Raport asupra săpăturilor arheologice de la Băești Aldeni jud. Buzău*, ACMI, 1942, p. 162—163.

— *Raport asupra săpăturilor arheologice de la Dinogeția*, ACMI, 1943, p. 90—92.

ȘTEFĂNESCU, Ion D.

— *L'église „Doamnei" (de la princesse) à București. Les peintures murales*. XXXVI, 1943, p. 7—35.

— *Église de Bălinești*, XXXVII, 1944, p. 7—40.

T

TAFRALI, Orest

— *Mistra**, III, 1910, p. 96 [recenzie la G. Millet, *Monuments byzantins de Mistra*].

— *Iconografia Imnului Acatist*, VII, 1914, p. 49—84, 127—140, 153—168, (168—173).

TEODORESCU, Dumitru

— *Monumente inedite din Tomi*, VII, 1914, p. 180—192; VIII, 1915, p. 6—20, 74—87, 186, (186—189); *Erată*, p. 144; *Îndreptări și adaosuri*, p. 189.

— *Raport special nr. 6. Prima campanie de săpături la Callatis*, ACMI, 1915, p. 200—205.

— *Raport special nr. 7. Săpăturile de la cetatea de lîngă Chiose-Aidin, plasa și jud. Silistra, Mai-Iunie-Iulie 1915* ACMI, 1915, p. 205—210.

— *Raport special nr. 8. Cercetări arheologice între Silistra și Turtucaia în Iulie-Octombrie 1915*[43], ACMI, 1915, p. 213—217.

TEODORESCU, G.

— *Biserica Ruda-Bîrsești din comuna Bercioi-Argeș. Note asupra picturii*, XXII, 1929, p. 172—177 (192).

TEODORU, Horia

— *Biserica Spirea Veche din București. Descriere arhitectonică*, XVII, 1924, p. 59—64 (95).

— *Bucureștii Vechi. Hanul Manuc după o fotografie din anul 1856*, XX, 1927, p. 60—62 (114).

— *Baia Curții Vechi din București*, XXXV, 1942, p. 167—172.

— *Biserica Schitului Mărculești-Flămînda din Cîmpulung Muscel. Studiu arhitectonic*, XXXV, 1942, p. 178—187.

— *† Inginerul Dumitru Marcu*, XXXV, 1942, p. 198.

— *Recenzie*, XXXV, 1942, p. 197 [la P. E. Miclescu, *Biserici de lemn (o biserică regăsită la Bascov-Argeș)*].

— *Meterezele bisericilor cîmpulungene*, XXXVI, 1943, p. 84—99, (100—101).

— *Comunicări: Schitul Mărculești-Flămînda în Albumul Național al pitarului Gheorghe Tattarescu. Ornament de piatră pentru verigă de fer. Uși împărătești în lemn incrustat. Încă un nume de meșter constructor*, XXXVI, 1943, p. 114—119, (116, 117, 118, 119).

— *Recensii*, XXXVI, 1943, p. 120—125 [la I. Ionașcu, *Un plan inedit al Curții Vechi din 1799*, RIR, XIII, 1943, p. 55—77 și la I. D. Ștefănescu, *Arta balcanică și arta religioasă a Țărilor Românești*, RIR, XII, 1943, p. 1—18].

— *Hanu-Ancuței*, XXXVII, 1944, p. 45—56, (57).

— *Biserica parohială Sfinții Voevozi din Launele de Jos, județul Argeș*, XXXVII, 1944, p. 87—89.

— *Comunicări: Amestec de stiluri*, XXXVII, 1944, p. :90—92.

— *Porțile Sucevei*, XXXVIII, 1945, p. 11—19.

— *Comunicări: O ușă mai nouă de la biserica Scaune din București. Piatră uitată*, XXXVIII, 1945, p. 77—79.

TITUS TÎRGOVIȘTEANUL

— *Cronică: Obiecte de artă românești la mănăstirea bulgărească Rilo*, XXII, 1929, p. 143, (144).

TOCILESCU, Grigore G.

— *Raport general CMI 1907**[44], I, 1908, p. 29—46.

— *Raport general CMI 1908**[44], I, 1908, p. 169—186

TRAJANESCU, Ion D..

— *Raport despre lucrările de restaurare a mănăstirii Hurezi*[45], II, 1909, p. 46—48.

— *Mănăstirea Hurezi. Chiliile de la miază-noapte*, II, 1909, p. 137—140.

— *Mănăstirea Hurezi. Foișorul lui Dionisie Bălăcescu*, II, 1909, p. 175—180.

— *Restaurarea mănăstirii Hurezi. Lucrările din 1909 (Memoriu)*, II, 1909, p. 191—193.

— *Mănăstirea Dintr-un Lemn și mănăstirea Govora. Descrieri generale arhitectonice*, III, 1911, p. 35—41.

— *Bolnița mănăstirii Hurezi. Biserica — Foișorul — Chiliile*, III, 1910, p. 71—80.

— *Schitul Sf. Apostoli de pe lîngă mănăstirea Hurezi*, III, 1910, p. 145—154.

— *Schitul Stănești (Vâlcea)*, IV, 1911, p. 13—23.

— *Mînăstirea Surpatele din Vâlcea. Descriere*, IV, 1911, p. 95—101.

— *Biserica din Popești-Vlașca*, IV, 1911, p. 115—118.

— *Anexe II. Memoriu asupra lucrărilor de restaurare executate la mănăstirea Hurezi în 1911*, V, 1912, p. 44—45.

— *Anexe IV. Memoriu asupra lucrărilor de restaurare executate în 1911 la biserica fostei mănăstiri Mamu (Vîlcea)*, V, 1912, p. 47.

— *Anexe V. Memoriu asupra lucrărilor de restaurare a bisericii din comuna Popești (Vlașca) executate în 1911*, V, 1912, p. 47—48.

— *Biserica și culele din Măldărești (Vîlcea)*, V, 1912, p. 60—78.

— *Mitropolia din București: I. Considerațiuni generale. II. Cîteva date istorice. III. Epoca lui Constantin-Vodă Basarab și a domnilor următori: 1654—1689. IV. Epoca lui Brîncoveanu și a domnilor următori pînă la 1719. V. Epoca lui Nicolae Mavrocordat: 1719—1730. VI. Epoca fanariotă și contemporană. VII. Încheiere*, V, 1912, p. 137—176.

— *Schitul Sărăcinești*, VII, 1914, p. 1—12.

— *Stăreția mănăstirii Hurezi*, VIII, 1915, p. 126—135, (136—138).

— *Diferite inscripții: la bis. din Brezoaele-Dîmbovița: bis. Adormirii din căt. Cluceru*, IX, 1916, p. 47—48.

— *Memorii**, 1—6, ACMI, 1914, p. 66—71.

— *Memoriu**, ACMI, 1915, p. 55—57.

TUDOR, Dumitru

— *Antichitățile din Romanați**, XXVI, 1933, p. 76—81, (100).

---

[43] În colaborare cu G. Mateescu.

[44] În colaborare cu I. Kalinderu, Gr. Cerkez, N. Gabrielescu, Al. Lapedatu.

[45] În colaborare cu N. Ghika-Budești.

http://patrimoniu.gov.ro

— *Monumente inedite din Romula*, XXVIII, 1935, p. 31—47, (48); 113—126, (144); XXX, 1937, p. 110—124, (144); XXXI, 1938, p. 79—93, (96).
— *Tăblițe votive din Tibiscum ale cavalerilor danubieni*, XXXII, 1939, p. 70—73, (96).
— *Castra Daciae inferioris*:
— I. *Castrele romane de la Bumbești-Gorj*, XXXIII, 1940, fasc. 103, p. 18—33, (48).
— II. *Castrul și așezarea romană de la Slăveni-Romanați*, XXXIII, 1940, fasc. 105, p. 34—38, (48).
— III. *Castrul Racovița-Argeș*, XXXIII, 1940, fasc. 106, p. 35—41, (48).
— IV. *Castrul și băile romane de la Bivolari pe Olt*, XXXV, 1942, p. 143—149.
— *Arme și diferite obiecte din castrul Jidava*, XXXVII, 1944, p. 77—82.
— *Raport asupra cercetărilor arheologice de la Sucidava. Romanați*, ACMI, 1942, p. 159.
— *Raport asupra campaniei de săpături arheologice întreprinse în vara anului 1943 la cetatea Sucidava (Celei-Romanați)*, ACMI, 1943, p. 189—192.

TZIGARA-SAMURCAȘ, Alexandru
— [*Bogdan-Serai*], IX, 1916, p. 18 [extras din *Ruine românești la Țarigrad*, CL, 1914, p. 935].

U

UNGUREANU, Gheorghe
— *Raport asupra mănăstirii Pionul sau Schitul Silvestru. Castelul cnezilor Cantacuzini*, XXVI, 1933, p. 45—46, (47).

USPENSCHI, Theodor
— *Vasele moldovenești aflătoare în Sala Armelor din Moscova (Încercarea unei explicații arheologice)*, XX, 1927, p. 88—97, (115).

V

VASILESCU, Alexandru
— *Cetatea Dîmbovița*, XXXVIII, 1945, p. 25—52, (52—53).

VELICHI, Nicolae
— *Necropola și altarul votiv de la Serdaru (Șendreni), județul Covurlui*, V, 1912, p. 120—122.
— *Inscripția bisericii Sf. Gheorghe din Galați*, VII, 1914, p. 33—34.
— *Un fragment de cărămidă legionară găsită la Iglița*, VII, 1914, p. 39.

VERESS, Andrei
— *Frescele Cetății Făgărașului*, XIX, 1926, p. 74—77, (92).

VERONA, Arthur
— [*Raport*], XVIII, 1925, p. XX [despre curățirea picturilor bisericești].

VESLOVSCHI, Ilie
— *Cele mai vechi cruci de mînă din Bucovina*, VIII, 1915, p. 21—29, (29—30).

VÎRTOSU, Emil
— *Odoare românești la Stambul*, XXXVIII, 1935, p. 1—19, (48).

VÎRTOSU, Ion
— *Biserici de lemn**, XXVI, 1933, p. 133—138 (144) 185—188, (192).

VLĂDESCU-VULPE, Radu
vezi VULPE, Radu.

VULCAN, Ion
— *Mănăstirea Hurezi. Descriere generală arhitectonică*, I, 1908, p. 141—148.
— *Schitul Sf. Ștefan de la Hurezi. Note arhitectonice*, I, 1908, p. 149—155.

VULPE, Radu
— *Piscul Coconilor**, XVII, 1924, p. 46—48, (49).
— *Mostiștea-Călărași**, XVII, 1924, p. 80—87, (97).
— *Resturile de epocă La Tène III de la Rădulești-Ialomița*, XXIV, 1931, p. 156—158, (192).
— *Raport asupra săpăturilor arheologice de la Izvoare-Neamț*, ACMI, 1942, p. 164—168.

Z

ZAGORITZ, Alexandru M.
— *Sculpturi în piatră**, VI, 1913, p. 67—72, VIII, + X pl.; *Erată*, VIII, 1915, p. 96.
— *Sfeșnice**, VII, 1914, p. 16—26.
— *Tîmpla și tronul**, VIII, 1915, p. 55—68, (69).
— *Pietre părăsite*, VIII, 1915, p. 182—185.
— *Înrîuriri gotice în arhitectura românească*, IX, 1916, p. 44—46.
— *Biserica și casa din Mărgineni*, XIX, 1926, p. 108—119, (141).

ZOTA, Sachelar
— *Anexe IV* [procese-verbale privind săpăturile de la biserica Precista-Bacău], IV, 1911, p. 158—159.

ZOTTA, Sever [46]
— *Mănăstirea Golia. Schiță istorică*, XVII, 1924, p 107—127, (145—146), p. 185—186.
— *Bisericile din Hîrlău și Cotnar, după un raport din 1800 (?)*, XXVI, 1933, p. 92.

D. INDICE PE AUTORI RECENZAȚI [47]

ALEXI, Theochar	n 8 (N. Iorga)
ASACHI, Alexandru	g 6; n 10 (N. Iorga)
ASACHI, Gheorghe	g 5; n 9 (N. Iorga)
BALȘ, George	j 2 (V. Drăghiceanu, L. Bréhier)
BAYET, Charles	a 1; j 10; n 38 (N. Iorga)
BILCIURESCU, Victor	p 14 (A. Sacerdoțeanu)
BONER, Charles	g 13; i 3; p 9 (N. Iorga)
BOŠKOVIČ, Dj.	n 8 bis (G. Balș)
BRĂTULESCU, Victor	p 4 (N. Iorga)
BRÉHIER, Louis	j 5 (N. Ghika-Budești)
BRUN, Jules	n 33 (N. Iorga)
CHMELÁR, Jos.	n 48 (N. Iorga)
COJOC, Gheorghe	b 5; n 50 (N. Iorga)
CORBU, A. C.	n 27; p 6 (N. Iorga)
COSTEA, Erast (Horliuc)	n 51 (N. Iorga)
COSTESCU, George	p 15 (A. Sacerdoțeanu)
CRANARCIUC, Gheorghe P.	n 40 (N. Iorga)
CRUTZESCU, Gheorghe	p 16 (A. Sacerdoțeanu)
DAPONTE, Chesarie	g 7; n 18, 19 (N. Iorga)
DOBROTĂ-ODORHEIU, Octav	n 28 (N. Iorga)
DONAT, Ion	n 23 (N. Iorga)
ECONOMU, Constantin H.	p 7 (N. Iorga)
FILIMON, Aurel	f 2 (N. Iorga)
FLOAȘIU, Ilie	n 36 (N. Iorga)
GASSAUER, Rudolf	h 2 (B. Slătineanu)
GAYET, Al.	j 9; n 35 (N. Iorga)

[46] Ortografiat și Zever (1924, p. 85), sau indicat greșit prin inițiala *B.* (1933 p. 92). Vezi și 1933, p. IV.
[47] Trimiterile se fac la subcapitolele indicelui A XXVII (*Recenzii și prezentări de publicații*).

http://patrimoniu.gov.ro

GEORGESCU, Chr. e 4 (N. Iorga)
GEORGESCU, D. V. n 21 (N. Iorga)
GÉRANDO, A. de g 8; i 1; p 5 (N. Iorga)
GHIBĂNESCU, Gheorghe n 17 (N. Iorga)
GHIBU, Onisifor e 3 (N. Iorga)
GRIGORAȘ, Nicolae b 5; n 50 (N. Iorga)
GL.A.. d 1 (N. Iorga)
HAGI-MOSCU, Emanuel j 8 (V. Brătulescu)
HOPPE, E.O. g 10; n 32 (N. Iorga)
IONAȘCU, Ion n 14, 31 (N. Iorga); n 58 (H. Teodoru); n 62 (A. Sacerdoțeanu); p 3 (N. Iorga)
IONESCU, Constantin D. n 37 (N. Iorga)
IONESCU, Grigore j 7 (N. Ghika-Budești); n 45, p 8 (N. Iorga)
IORGA, Nicolae j 2 (V. Drăghiceanu, L. Bréhier); j 6 (N. Ghika-Budești); p 12 (P. Smarandescu)
KIRILEANU, Gh.T. n 42 (N. Iorga)
KLIMA, Stan n 48 (N. Iorga)
KIRIAKIDES, Gh. A. e 2 (N. Iorga)
LANGERON, Andrault conte de g 3; n 4 (Al. Lapedatu, N. Iorga)
LINDAU, Paul g 11; n 46 (N. Iorga)
LITERAT, Valeriu n 20 (N. Iorga)
MACEDONSKI, Alexandru n 11 (N. Iorga)
MAGNI, Cornelio g 1; n 3 (Al. lapedatu)
MARGOT, Théodore g 9; n 25 (N. orga)L
MARȚIAN, I. b 1 (C. Moisil)
MAYER, Luigi g 2; n 5; p 2 (C. Lugoșianu)
MICHAELESCU, A.M. l 1 (N. Iorga)
MICLESCU, Paul Emil n 57 (H. Teodoru)
MILLET, Gabriel e 1; j 1bis (I. Kalinderu); n 2 (O. Tafrali); n 8 bis (Dj. Bošković)
MINEA, Ilie b 5; n 50 (N. Iorga)
MORTKOWICZA, S. j 4 (N. Iorga)
MUREȘIANU, I.B. i 2 (N. Iorga)
MUȘLEA, Candid n 59 (A. Sacerdoțeanu)
NEČAR, Iar. n 48 (N. Iorga)
NEGREA, I. n 39 (N. Iorga)
NETZHAMMER, R. b 3 (Al. Lapedatu, I. Kalinderu)
NICOARĂ, Eugen p 10 (N. Iorga)
NICOLAESCU, Stoica n 52 (N. Iorga)
NICOLAU, V.G. n 6 (V. Drăghiceanu, I. Antonovici)
OPRESCU, George j 14 (A. Sacerdoțeanu)
OPRESCU, Horia n 27; p 6 (N. Iorga)
PAMFILIE, T. n 6 (V. Drăghiceanu, I. Antonovici)
PAPPASOGLU, Dimitrie g 12 (N. Iorga)
PETRESCU, St. j 1 (Al. Lapedatu)
PETRIDES, S. e 2 (N. Iorga)
PILLAT, Ion r 1 (N. Iorga)
POPESCU-CILIENI, I. n 60 (A. Sacerdoțeanu)
POTRA, George n 63 (A. Sacerdoțeanu)
PULLÈ, Giorgio n 22 (N. Iorga)
RĂUȚESCU, Ion p 13 (A. Sacerdoțeanu)
ROMANESCU, Marcel f 1 (N. Iorga)
SACHELARESCU, Ion n 49 (N. Iorga)
SCRIBAN, Romul n 13 (N. Iorga)
SEBASTIANOV, a 2; n 44 (N. Iorga)
SECĂȘANU, Corneliu o 1 (A. Sacerdoțeanu)
SIRUNI, Hagop Djolonian k 1, 2 (A. Sacerdoțeanu)
SLĂTINEANU, Barbu h 1 (V. Brătulescu)
SOBIESKI, Iakob n 16 (N. Iorga)
SOTIRIU, G.A. n 56 (I. Barnea)
STANLEY, Henry r 1 (N. Iorga)
STERN, Bernhard g 10; n 46 (N. Iorga)
ȘERBĂNESCU, Nicolae n 61 (A. Sacerdoțeanu)
ȘTEFĂNESCU, Ion D. j 3 (V. Drăghiceanu); j 12 (H. Teodoru); j 13 (A. Sacerdoțeanu)
TAFRALI, Orest b 4 (V. Dumitrescu)
TEȘTIBAN, Ion N. n 34 (N. Iorga)
UGOLINI, Luigi b 6 (A. Sacerdoțeanu)
VAILLANT, Jean A. g 4; n 7 (N. Iorga)
VĂTĂȘIANU, Virgil m 1 (G. Balș.); n 30 (N. Iorga)
VERONA, Arthur Garguromin j 13 (A. Sacerdoțeanu)
VERUSSI, Petre n 12 (N. Iorga)
WEISS, Ion b 2; p 1 (C. Moisil)
WEISS, Johann c 1 (M. Popescu)
WOOLIOCRAFT READ, G. l 3 (N. Iorga)

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

Bădărău, Dan, Caproșu, I., *Iașii vechilor zidiri*, Iași, 1974.
Enciclopedia Istoriografiei românești, București, 1978.
Giurescu, C. C., *Istoria Bucureștilor*, ediția II-a, București, 1979.
Istoria României în date, București, 1972.
Indicatorul localităților din România, București, 1943. (Institutul central de statistică).
Iordan, I., Gîștescu, P., Oancea, D. I., *Indicatorul localităților din România*, București, 1974.
Lecca, O. G., *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, București, 1937.
Lista monumentelor istorice și de artă de pe teritoriul Republicii Socialiste România, manuscris dact., vol. I — III, București [1977].
Mic dicționar enciclopedic, București, ediția III-a, 1986.
Moldoveanu, M. D., *Harta României compusă din 51 planșe*, București, 1928.
Pippidi, D. M. și colectiv, *Dicționar de istorie veche a României (Paleolitic — secolul X)*, București, 1976.
Sacerdoțeanu, A., *Comisiunea Monumentelor Istorice la 80 de ani*, în BMI, 1972, nr. 3, p. 7—16.
Stoicescu, N., *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România. I. Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea)*, vol. I—II, București, 1970.
Idem, *Bibliografia localităților și monumentelor medievale din Banat*, Timișoara, 1973.
Idem, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, București, 1961.
Idem, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974.
Suciu, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I—II, București, 1967.

D.M.A.S.I. Biblioteca

http://patrimoniu.gov.ro

Vă rugăm să rețineți!

Revista noastră oferă spații publicitare pentru firmele a căror activitate e apropiată domeniului nostru (restaurări, restructurări urbane, consolidări, adaptări arhitecturale etc.).

Plata se efectuează în lei sau în valută prin intermediul Agenției de publicitate „PRESTIP", specializată în publicitate prin presă.

Pentru informarea dv. asupra prețului și realizării reclamelor vă rugăm să vă adresați la „PRESTIP" — Agenția de publicitate, Calea — Victoriei 135, intrarea A, et. VII, cam. 33—35, sect. 1, tel. 5925 77, zilnic, între orele 8—16, sau la redacția „Buletinului Comisiei Monumentelor Istorice", str. Ienăchiță Văcărescu nr. 16, sector IV, tel. 15.34.20., interior 115.

CNMASI

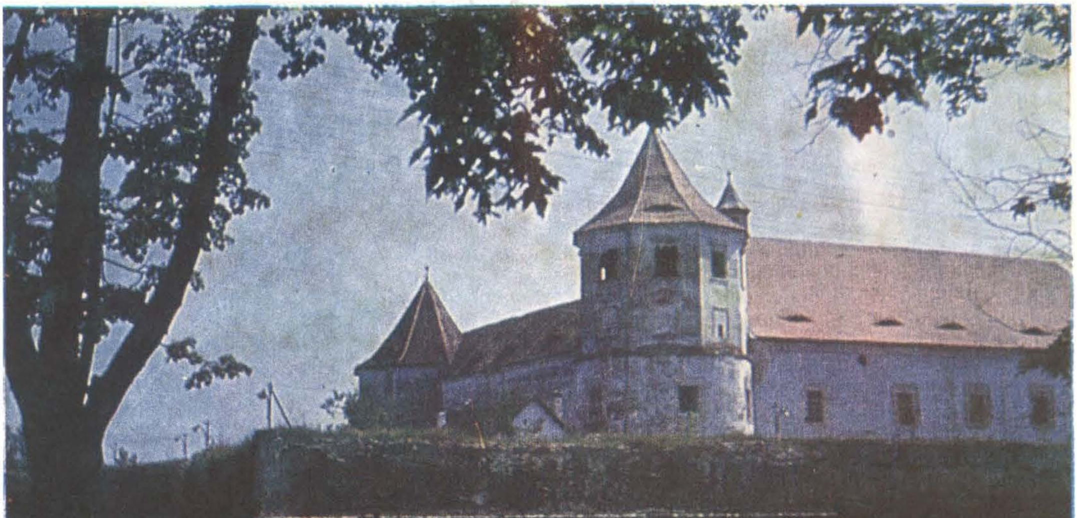

Lei 90

http://patrimoniu.gov.ro